

BIBLIOTHEQUE F. RENARD
EX
LIBRIS

N B. — Ouvrage cité par Mr Henri Bouchot dans "Le Livre" (page 166) comme étant un des trois livres, dont l'illustration soit digne de remarque en Allemagne, au début du 17e siècle —

Our title
88 emblems
by de Zetter

128. Oraeus, Henricus. VIRIDARIUM HIEROGLYPHICO-MORALE in quo Virtutes et Vitia atque Mores Huius Aevi . . . explicantur . . . artificiosissimis Eiconibus Hieroglyphicis Illustrantur. Wth 88 engraved emblem plates. 4to, calf. Frankfurt, Lucas Jennis, 1619. $325.00

A fascinating emblem book of political philosophy and social criticism. The plates are identical with those in Friedrich, Emblemata Nova (see No. 81.)

Oraeus is mentioned by Faber du Faur as one of the authors of the Theatrum Europaeum, Grimmelshausen's historical source. The emblems are, according to Praz, by Jacobus de Zetter.

Praz 440.

Verba docent, et signa monent, et pœna probabit

VIRIDARIUM HIEROGLYPHICO-MORALE.

IN QUO VIRTUTES ET VITIA, ATQVE MORES HUIUS ÆVI SECUNDUM tres Ordines HIERARCHICOS, *Ecclesiasticum*, *Politicum*, *Oeconomicum*, per definitiones, distributiones, causas, adfectiones, adiuncta, effecta &c. *piè, prudenter, dextrè ac variè* explicantur, & non tantum dictis, & exemplis historiarum veterum ac recentium, ex sacris scripturis, sanctis Patribus, seu Dd. Ecclesiæ, Poetis, Philosophis, Historicis cum Christianorum tum Gentilium, sed etiam *artificiosissimis Eiconibus hieroglyphicis* illustrantur.

Opusculum novum ac rarum, cuius vsum atq; vtilitatem præfixa præfatio docebit.

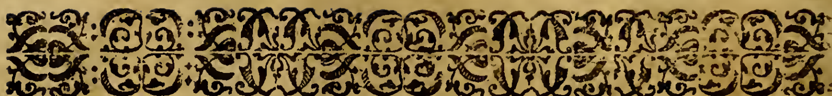
Per

HENRICVM ORÆVM ASSENHEIM.
VVeddorav. ad radices montis S. Iohann. Apost. & Euang. Nauheim. Eccles.

Georgius Cardus Heringius.

FRANCOFVRTI, apud Lucam Iennis. 1619.

arMa ferunt hostes, seD VIctor IesVs abIbIt.

B. HIERONYM. in Epl. adversus Vigilantium. Tom. Oper. 3.

Viridarium. *Operis mei est & studii, multos legere, ut ex plurimis* diuersos flores carpam, *non tam probaturus omnia, quam quæ bona sunt electurus. Assumo multos in manus meas, ut à multis multa cognoscam, secundum illud: quod scriptum est: omnia probate, quod bonum est tenete.*

B. BERNHARD. CLARÆUALLENS. Sermon. 16. sup. Cantic. Canticor.

Sunt qui scire volunt, eo fine tantũ, ut sciant; & turpis curiositas est: Et sunt qui scire volunt, ut scientiam suam vendant; & turpis quæstus est: Et sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi; & turpis vanitas est: Sed sunt quoque qui scire volunt, ut ædificent; & charitas est: Et sunt qui scire volunt, ut ædificentur; & prudentia est.

B. AUGUSTIN. Episcop. Afer HIPPON de Catechisand. rudib. c. 9.

Ita præponendæ sunt verbis sententiæ, ut præponitur animus corpori.

RE-

REVERENDISSIMIS, ILLUSTRIBUS, GENEROSIS, ET NOBILISSIMIS IN CHRISTO PATRIBUS AC Dominis: Dn. Præposito: Dn. Decano & vniuerſo Capitulo Summæ Ædis ſacræ, Eccleſiæ Cathedralis; ſiue Metropolitanæ, apud S. Archiepiscopalem Sedem Moguntinam: Dominis ſuis Clementiſſimis, & Patronis omni debitorum obſequiorum cultu ſubmiſſe venerandis.

GRATIAM, PACEM AC MISERICORDIAM à Deo, Patre, per Dn. NOSTRVM IESVM CHRISTVM, in communione Spiritus ſancti, ex hoc nunc & in perpetuum.

SECULUM eſt, *Reuerendiſſimi Patres, Clementiſſimi Domini, PATRONI gratioſiſſimi*, ſeculum, inquam, eſt & quod excurrit, ex quo volantibus vexillis, infeſtis armis, & dubio Marte concurſum ac depugnatum hactenus eſt *de Fide iuſtifica*, & eius forma, cauſis, effectis, &c. Neque adhuc cantatur receptui; quod quam recte quamve ſecus factum ſit, fiatve, arbitrum me modo conſtituere, aut amplius etiam diſceptare inſtituti mei prorſus non eſt, hoc ſaltem liceat mihi bona ſcientia & conſcientia affirmare ac deplorare; eo rem eſſe redactam; ut dum *de fide* digladiamur, & hoſtilibus admodum armis utrinque decernimus, *Divæ Charitatis* & *Theoriam* & *praxin* fere in totum obſolevisse, & hunc Eccleſiaſtici cœli phoſtera amabiliſſimum iam plurimos annos miſerandam Ecclypſin pati, idque in omnibus omnino Hierarchiis, ordinibuſve ſacris, nullo omnino excepto, neque arbitror, quenquam bonum atque cordatum eſſe, qui hoc non agnoſcat, apudque animum ſuum mecum deploret, nedum ut inficias ire poſſit: adeo plane *Viuificatur fides, exſpirat Charitas.*

 incidi-

Matt.24.v.12. incidimus in ea tempora, de quibus Spiritus sanctus præsagit, *Iniustitiam su-*
2 Tim.3. v.1. *perabundaturam, & defecturam charitatem; fore homines seipsos amantes, cupidos, ela-*
2.3.4.5.6 *tos, superbos, blasphemos,* ἀνοσίους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, διαβόλους, ἀφιλαγάθους, φιληδόνους.
Et quæ sequuntur: hæcque adeo non tam Urbis quam Orbis Christiani,
Ezech.9.v.4 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ esse crimina, omnes boni *gemunt* ac dolent. Quocirca nemo
pius dubitat, quin quoquo modo id agendum sit, ut ostracismi damnata
dudum, D. ALMA, chara charitas ab exsulio, quã primum quasi postliminio
revocetur, eiusq; Praxis in integrum pristinumq; florem ac nitorem cum
1.Cor.16.v.14 Theoria restituatur, ut, quę *omnibus actibus nostris,* iuxta Apost. *moderari debeat.*

In Ecclesiastico statu, *si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem*
1.Cor.13.v.1.2 *autem non habeam factus sum velut æs sonans, & cymbalum tinniens. Et si habuero pro-*
phetiam, & noverim omnia mysteria, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem,
ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. In secularibus, *si*
1.Cor.13.v.4 *distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ut ar-*
deam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Dicam cum *Apostolo* γνωμικῶς:
1.Cor.13.v.5.6.7 *charitas patiens est: benigna est: non æmulatur: non agit perperam: non inflatur: non est*
ambitiosa: non quærit quæ sua sunt: non irritatur: non cogitat malum: non gaudet super
iniquitate: congaudet veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet:
nunquam excidit: manet in æternum: & est maior omnibus virtutibus.

B. August. de vera Relig. c. 46 *Ea autem* (ut cum *B. August.* loquar) *est regula dilectionis, ut quæ sibi bona vult*
provenire, & proximo velit: & quæ sibi accidere mala non vult, & illi nolit. Et: *Omnia*
Rom.13.v.10 *præcepta* vastissimo *charitatis* complexu *comprehenduntur.* Charitas *causa & ma-*
B. Hieron in Epl. ad Gal. c.5 *ter est omnium virtutum, quæ si desit, frustra habentur cætera; si autem adsit, habentur*
1.Ioh.5.v.3 *omnia. Omnia fiunt facilia charitate. Mandatum Dei non habet grave: Aut enim quis*
B. August de laudib. charitatis. *non diligit, & iam grave est, aut diligit, & grave esse non potest. Totam magnitudi-*
nem divinorum eloquiorum & latitudinem secura possidet Charitas, qua
Deum proximumq; diligimus. Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscru-
tari, omnia involucra sermonum evolvere, omnia scripturarum secreta penetrare, tene
charitatem ibi pendent omnia, ita tenebis quod ibi non didicisti, tenebis & quod didicisti.
Id. B. Aug. ib. *Sicut* enim *radix omnium malorum est cupiditas, ita & radix omnium bonorũ est cha-*
ritas. Quapropter sectamini charitatem, dulce ac salubre vinculum mentium, sine qua
B. Aug. serm. 39. de tempor. *dives pauper est, & cum qua pauper dives est. Hæc in adversitatibus tolerat, in*
prosperitatibus temperat; in duris passionibus fortis, in bonis operibus hila-
ris, in tentatione tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres
lætissima, inter falsos patientissima. In Abelis sacrificio grata, in Noe per
diluuium secura: in Abrahæ peregrinationib. mãsuetissima: in tribus pueris
inguladis ignes innocenter exspectat, in Maccabæis sævos ignes fortiter tole-
rat; casta in Susanna erga virum, in Anna post virum, in Maria præter vi-
rum. Libera in Paulo ad arguendum: Humilis in Petro ad obediendum: hu-
mana in Christianis ad confitendum: diuina in Christo ad ignoscendũ, &c.

Sola

Sola facilis est charitas: ieiunii corpus sentit iniuriam, Vigiliæ carnem macerant, eleemosynæ labore quæruntur, sanguis in martyrio, quamvis ardeat fides, non tamen sine dolore & timore funditur. Hæc omnia sunt qui faciant, sola charitas sine labore est. B. Hieron. in comment. in Ep. ad Gal. c. 5

Hæc charitas subiectum nostrum est, *Reuerendissimi Patris, Clementissimi Domini, gratiosissimi PATRONI,* quod præsens hic noster libellus tractat, partim fieri commendans, partim omitti gemens dolensq; Verbo dicam: Ἀφιλαγαθίαν detestamur ac prohibemus, charam charitatem persuadere satagimus. Quare non litigamus de Authoritate vel *Maioritate* summi in plebe Christi sacerdotis: non disputamus: an & quibus, quomodove expendenda sint in Purgatorii foro supplicia: non rixamur de carnib. vel vescẽdis vel secus, alia res nobis, alia scena q. agitur. *Moralia tractamus.* Dogmatica aut plane nõ attingimus, aut, si qua extremis digitulis libamus, ea dicimus, quæ ex omni parte ἀναμφισβήτητα sunt, & extra controuersiæ aleam posita, quocirca & eo confidentius ut in omnium, ita in vestrum singulariter Venerandum atq; Magnificum conspectũ producere gestim⁹. *Subiectum huius libelli per ἀπόφασιν*

Modum tractandi talem fore confidimus, qui *homine SS. Theologiæ & Studioso & præcone* indignus censeri non possit, *Hieroglyphicus*, nimirum & *Moralis*: nam per hieroglyphicas literas arcanos sensus adumbramus, & sapientibus *pia, prudenti, dextra, variaq;* (quemadmodum titulus nullo jota frustra redundante loquitur) evolutione intimamus. Is autem modus neque novus est *Theosophiæ Professoribus*, neq; singulari sua suavitate, oblectatione, vtilitate, fructuq; caret. Quis n. similitudinib. ἱερογλύφοις, parabolis, eiconibus, picturis, fabulis, & similibus vim maximam inesse neget; at vere *Horat.* *Modus tractandi qualis. Cur Hieroglyphicus?*

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando pariterq; monendo,
Hic meret æra liber, &c. *Horat. de Art. Poet.*

Non is, inquam, ut redeamus, Ægyptiorum mos tantum est, nec soli Niliaci hoc studio ducuntur, imo ne nostri quidem, qui multi sunt, soli, in prophanis, *ipse Spiritus S.* ab Hieroglyphis non abhorrere videtur, siquidem rem æquabiliter & absq; adfectibus æstimare velimus. Quid enim? an non *Iob* θεοπνεύστως: *Interroga* inquit, *iumenta, & docebunt te: & volatilia cœli, & indicabunt tibi. Loquere terræ & respondebit tibi, & narrabunt tibi pisces maris.* *Hiiob. 12. v. 7. ibid. v. 8*

Quis in sacris tam imperitus est & hospes, qui nesciat, *Aquilam diuinæ providentiæ* esse hieroglyphicam. Quis ignorat *serpentes obthurantes aures* ad verba incantatoris typum pręstare *refractariorum verbi diuini auditorum?* quem latet *linguam calumniatricem, novaculæ*, & *labia dolosa illita oleo romphææ* adsimilari? *Serpentinam prudentiam* & *columbinam simplicitatem ipse Dominus Saluator* in Euangelio commendat. *Formica* ἱερόγλυφον est apud Salomonem. *Vitis* & *olivæ* apud S. Psalmographum. Amorem ac beneuolentiam suam erga Hierosolymitanos & quoscunq; cõmendat *Dn. Salvator* per *Gallinæ alas*, quibus pullos suos tegit. Et quis omnia percẽsere potest? Inde autem perspicue *Deut. 32. v. 11. 12 Ps. 58. v. 5. 6 Ps. 52. v. 4 Ps. 55. v. 22 Matt. 10. v. 16 Prou. 6. v. 6 Ps. 128. v. 3 Matt. 23. v. 37. Conf. Iudic. c. 9. v. 8. 9. & seqq.*

apparet, quanta nobis etiam in Sacrosſ. Bibliis huius ſeges ſit. Quiſquis ergo putavit hactenus, in profanis tantum ſcriptoribus extare *Emblemata, Floſculos, pictas ſententias, Hieroglyphica &c.* is corrigat mentem. Non eſt ſterilis huius noſter agellus, imo feraciſſimus. Quare qui inſtitutum noſtrum improbaverit, is inſcitiam potius & oſcitantiam ſuam agnoſcat & improbet, & corrigat; conſulat idem *canam ac SS. vetuſtatem*, legatq; B. Patres, Eccleſiæ Priſca Lumina, obvia ubivis *Hieroglyphices* veſtigia deprehendet: ſat ſcio.

B. Aug. in Pſ. 8. *B. Auguſtinus Curioſulos huius ævi piſcibus maris* adſimilat, qui in profundo huius ſeculi tantum quærunt temporalia, & diſcurrūt tanquam magna tractaturi nequicquam. *Impium fumo* comparat. *Anchoram Spei* cum *Apoſtolo* hieroglyphicum facit. *Invidiam navigio* inter fluctus jactato pingit. *Avarum inferno* æquiparat. *Concentum ſcripturarum Harmoniæ* vel *organo Muſico* ſimilem eſſe dicit, &c. *B. Hieronym. Architectantem mala* comparat *ſagittæ*, quæ ſi contra duram materiam mittatur, revertitur in mittentem. *Lyncem* cuius hieroglyph. rei faciat, ex Epl. ad *Chryſogonum Monachum* perſpicere eſt. *Aquilæ* itidem typum vide in c. 1. Mich. Et in Epl. ad *Ruſtic. Monach.* inquit: *ſicut mordet ſerpens in ſilentio, ſic qui fratri ſuo in occulto detrahit, &c.* Ut jam deſinam de B. *Clemente Alexandrino* in Pædagog. & in Stromatib. & de *B. Irenæo. B. Tertulliano B. Cypriano. B. Origene. B. Athanaſio. B. Lactantio Firmiano. B. Ambroſio Mediolanenſi. B. Baſilio Magno. B. Gregorio Nazianzeno* Theologo dicto. *BB. Cyrillo utroq;. B. Ioan. Chryſ. Conſtantinopolitano. B. Fulgentio Epiſcopo Ruſpenſi. Venerabili Beda. B. Bernhardo Claravallenſi*, & aliis compluribus, ex quibus non nemo tales literas hieroglyphicas ſtudioſe atq; affatim conquiſivit, in faſciculum compegit, & juſta tractatione proſequutus abſolvit. Ut omnino ſaniores inter profanos atq; Gentiles mittam.

Id. in Pſ. 36 *Id. in Pſ. 64* *Id Ep. 3. ad Iulian.* *Id. ibid.* *Id li. 22. cont. Fauſt. c. 44* *B Hier. Ep. ad Ruſtic. monach.* *Id. in Ep. ad Nepotian.* *Vid. Biblioth. Patr & Stud. Theolog.*

Illorum igitur veſtigia legimus, premimus, illos imitamur, cum illis loquimur in Eiconibus hiſce noſtris hieroglyphicis, & arcanos ſenſus oratione explicata indicamus atq; evolvimus, vt plane inhumanum fore arbitremur, quem hic modus tractandi non moveat. Sicut enim *vinum ſemper bibere, aut ſemper aquam, contrarium eſt, alternis autem vti delectabile: ita legentibus ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit gratus*: nec ſemper graviora legenda ſunt, ſed faſtidium ſuaviorum & vtilium tamen lectione abſtergendum eſt, quam ad rem hæc noſtra appoſitiſſime quadrabunt. Quibus explicatis & intellectis eadem opera rationem reddimus atq; reddidimus, quare *Viridarium Hieroglyphico-Morale* inſcribere placuerit; De *Hieroglyphico* jam-nunc plus ſatis. Bene *Viridarium*, nam *odoratiſſimos floſculos* ſentētiarum ac rerum cùm ex ſacris tum ex profanis tranſplantantes huc inſevimus, plures etiam inſituri, niſi chartæ anguſtia prohibuiſſet, nihil autem vetat, quo minus quiſq; pius, cordatus, ac doctus pro cuiuſque ingenii ductu ac lubitu plures huc transferat, inferat Et hoc *Viridarium* noſtrum ſibi efficiat inſtar inſtructiſſimi ac locupletiſſimi, *Topicorum Virtutum* vice fungētis, perq; virtutes atque contraria vitia diſcurrentis *Promptuarii*, in quod quodlibet eximium congregare

2. Maccab. 15 v. 40 *Ratio redditur tituli.* *Cur Viridarium; ex Hier. adverſ. Vigil.* *Topica ſeu loci communes Virtutum & Vitiorum. Promptuariū morale.*

gregare,& viciſſim ex eodem depromere poſſit,neceſſitate ita exigēte. Accedit,quod de quavis fere materia ita diſſertavimus,vt de hac vel illa virtute,vel etiam vitio diſcurrere, vt vocant, volenti, eximia & vtiliſſima futura ſit manuductio.Certe *inventis facile addere eſt:*Et(vt cum *B.Hier.* loquar)*in terra aurum quæritur,& de fluviorum alveis ſplendens profertur glarea. Pactolusq; ditior eſt cœno quam fluento. Meum propoſitum eſt, antiquos legere,probare ſingula,retinere quæ bona ſunt, & à fide Cathol.Eccleſiæ non recedere: cur igitur me lacerant amici mei?* B.Hier in Ep. ad Minerium & Alexand. tom.3.Oper. Ex omnib.aliquid: vt eſt 1. Theſſ.5.v.21

Deniq; tempus etiam monet,& jubet Papyri ratio, vt etiam explicemus *finem;ſcopumq; ac mentem noſtram* in inventione hac noſtra καὶ πλάσει, & evolutione,quo de etiam ſupra breviter admodum attigimus:caput & ſumma eſt: Finis & Scopus huius ſcriptionis.

" Virtutem commendamus,taxamus vitia,illam perſuaſuri, his nigrū
" Theta ſcribimus,& munimus contra ea mentes animoſq; cordatorū,Deiq;
" timentium. Varios ac multiplices huius mundi mores,machinationeſque
" graphice depingimus; & bonis atque honeſtis contra fucos præſentiſſima
" pharmaca exhibemus. Nemini injuriam inferimus, labem nulli adſpergi-
" mus,virtutem,vbi reperimus,laudamus in quibuſvis;vitia, vbi inoleuerūt,
" perſtringimus, deteſtamur, miſſa fieri monemus, in nullis ἀδίκως, γενικῶς in
" omnibus:adeoq; neminem,quaſi ſpeciatim ſuggilletur ipſe, jure conqueri
" poſſe ſcimus,niſi ſi quis animum gerat exacerbatum, exaſperatum, effaſcinatum,malevolentia,rancore,invidia, æmulatione, deniq; illis ipſis vitiis, quæ in hoc opuſculo maxime reprehenduntur : idem plane propoſitum nobis quod *Martiali:* Κρεῖσσον δὲ οἰκτιρμῶ φθόνος, ait Pindar. ad Hier.Sicul. Tyran.

Hunc ſervare modum noſtri novere libelli,
Parcere perſonis dicere de vitiis. Erunt forte. Martial. Epigram. li.44.

Si forte futurus ſit nōn-nemo,qui Satyrici crimen mihi obiiciat,cum *Perſio*: Perſius Sat.1.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit,& admiſſus circum præcordia ludit;

Eidem iterum ego cum *B.Hier.* *Nemo*,inquam,*reprehendat; quod in opuſculis aliquos aut laudamus aut carpimus. Cum in arguendis malis correctio fit cæterorum, & in optimis prædicandis bonorum ad virtutem ſtudia concitentur. Condemnatio autem malorum,laus bonorum eſt. Nec detrahere eſt,verū dicere.*Quare(eiuſdem ſunt verba) *Hoc obſecro,vt ſi mordacius quippiam ſcripſero,non tā meæ quis putet auſteritatis eſſe, q̄ morbi. Putrida carnes ferro curātur & cauterio,venena ſerpentina pellūt antidoto.Quod ſatis dolet,maiori dolore expellitur, &c.*Hiſce non cōtentis reſpondeo cū Poeta; B.Hier.Ep. ad Marcellin.de laudib.Aſellæ. Id.Epl.ad Nepotian. Id.Ep.de ſuſpect.contubern. vitand.oper. Tom.1.

Latratus reliqui canum maniplis
Omnes vnius æſtimamus aſsis.

Amara(inquit *B.Hier.*)*eſt veritas,nihil igitur mirum,ſi illi,qui prædicant eam, amaritudine replentur.*Fruimur equidem teſtimonio bonæ conſcientiæ; quod ſcopus atq; finis hujus noſtræ ſcriptiunculæ fuerit atq; ſit: *Prodeſſe multis,obeſſe nemini;gloria Dei, bonum bonorum:* quare confidenter cum eodem *B.Hieron.* exclamamus:*Spernentes hominum iudicia, nec laudibus eorum extollimur, nec obtrectationibus contriſtamur;ſed ingredimur rectam viam, & tritas à S.Prophetis ac patribus ſemitas.*Sed quo delabor? B.Hier.li.2. aduerſ.Ionian.tom.2.oper. Id.Commentar. in c.1.Lament.Ierem.

Προσφώνησις Dedicat. humil.

Ad vos autem, *Reverendißimi Patres, Clementißimi Domini gratiosißimi PATRONI* conuertor, apud *Vestrarum Reverend. Illustr. & Magnific. Domination.* pulvinaria hoc quicquid eſt opellæ, depono, memoris certe atq; gratiſſimi animi σφραγῖδα, quod me nuper *PATRONI*, ad ovilis *Dn. ac Servatoris noſtri Ieſu Chriſti*, quod ipſi *Nauhaimij* colligitur, paſciturq;, curam, tam benigne atq; gratioſe admiſiſtis, atq; adeo hoc gratiſſimæ recordationis τεκμήριον, cum aliud non liceat mihi, infimorum ſubſelliorum homini, apud *Rev. Illuſtr. & Magnif. Veſtr. Dominat.* deponere ſummo gaudio fuit, fructum laborum meorum quantorumcunq; abunde præclarum mihi inde retuliſſe viſurus, vbi quam ſincero, humili ac *Veſtris Rev. Illuſtr. & Magnif. Domination.* devoto plane animo offero, tam ſereno vultu ac gratioſo affectu à *Rever. Illuſtr. & Magnif. Domination. Veſtris* ſuſcipietur. *Dn. noſter Ieſus Chriſtus* ſalus ac ſoſpitator noſter *Veſtras Rever. Illuſtr. & Magnif. Domination.* omni benedictione corporis atque animæ cumulate benedicat, & florentes-vigentes conſervet ex hoc nunc & perpetim, quod animitus voveo lucubrans, properans in noſtro (imo veſtro) muſæolo Nauhaimiano. Calend. Mart. 1619.

REV. ILLUSTR. ET MAGNIF. VESTRAS
DOMINAT. humili obſervantia
& obſequiis colens

HENRICUS ORÆUS.

EPIGRAM-

Præsens qui placide pieq; seclum
Vult transmittere, vir bonusq; haberi,
Curis absq; meris, molestiisq;
Is ante omnia maximum Iehouam
Sincere vereatur, atque amet, nec
Non & ante oculos sibi reponat
Verbi iussa salutis, exsequatur
Gnauus officia & vocationis:
Suum diligat intimoq; amore
Proximum, pariter suas agat res:
Non sese ἀλλοτρίοις *det implicatum,*
Vt sortem placide ferat, vel vnum
Curet; diuitiis hiet ne opimis:
Aulai atq; fori pericla mille
Et discrimina sedulus vitabit:
Immittet rigidos subinde frænos
Linguæ, det labiis suis capistrum:
Γλωσσογάστορα *non agat perinde,*
Quod est esse velit, nihilq; malit,
Esse quenq; sinat, quod est, simulq;
Sic est ille futurus idem & vsq;.
Tum cubilia vitet inquinare,
Et thorum fugiat coinquinatum
Purum à crimine corpus, & sagacem
Conseruans animum, piumq; pectus,
Infami abstineat manusq; furto,
Sensus dirigat atq; cautus actus:
Non sit alterius, suis licet dum
Esse, nemine obesse, adesse cunctis:
Hoc emblemata nostra te docebunt,
Quod ipsum fauet aduouens Oræus.

EX VNO OMNIA.

Omnia diuina ſubſiſtunt condita dextra,
Illa eadem Verbo, Flatuq; reguntur Iouæ.
Omnibus hæc ergo prima & ſiet vnica cura
Debita diuinæ vt dicat præconia MENTI.

A PRINCIPIO PRINCIPIVM.

PANTOPLASTES Deus, qui est PATER, FILIVS, SPIRITVS SANCTVS, vnus essentia, trinus personis, homoousiis, homodoxis, homotimiis, † vere ENS ENTIVM & *Deus super omnia benedictus atque laudatus in omne æuum*, Condidit totum hoc vniuersum, *cælum empyræum* cum suis *Archangelis atque Angelis*, Orbes cælestes cum toto ipsorum exercitu, ornatu, virtutibus atque influentiis, *Luce primigenia*, Sole, Luna, Stellis tum erraticis tum fixis, *Aerem* cum volucribus & toto Alituum genere, *terramque* cum eius incolis homine & animantibus vt quadrupedibus ita bipedibus, reptilibus atque insectis, substantiisq; minutissimis: *Oceanum* & maria quoq;, vna cum Balænis & omnis generis piscibus: OMNIA. *Descriptio Dei.* *Matt 28 v.19* ** Aristot. in Agon.* *Rom 9.v.5.* *Gen.1.v.1.* *ibid.v.3.16.17* *2.Cor 4.v.6.* *Gen.1.** *Vide August. de Gen. ad lit.* *Iob 41 & 40.* *Ioh.1. omnia per ipsum.*

Condidit totum hoc vniuersum *Pater per Filium* λόγον ἐνδιάθετον & *Spiritum vtrique* ὁμοούσιον, ἐνούσιον, ταυτούσιον: sicut dicitur in sacris: *In principio creauit Ælohim, cælum & terram, & Spiritus Domini ferebatur super aquas: Verbo Domini cæli firmati, & Spiritu oris eius, &c.* *Gen.1.v.1.* *Ioh 1.v.3.* *Psal.33.v.6.*

Condidit omnia EX NIHILO. Nulla vel præexistente vel præiacente materia: ipse creauit OMNIA in principio ἐκ τῶν μὴ ὄντων. *Gen.1.v.1.* *Rom.4.v.17.*

Condidit *in principio*, *temporis*, scilicet, ante quod non erat tempus: tum erat illud principium, antea pura puta æternitas incomprehensibilis. *Gen.1 v.1.* *Conf. Ouid. l.1. Metamor 1.*

Condidit omnia LIBERE, *sed* postquam tamen condidit, *necessario*: Nã libertas non necessitatem sed coactionem excludit. *Rom.11.v.35* »

Condidit omnia GRATIOSE, nullo præexistente cuiusquam merito: *Quis enim prior illi dedit aliquid, quod retribueretur?* *Sap.11.v.24.* *Rom.11.v.35.*

Condidit omnia POTENTER, potentia infinita, & incomprehensibili, *qua omnia sibi subijcit, omniaq; potest & facit, quæ vult, in cælo & in terra, vltra quam nos vel petere vel cogitare possimus.* *Syr.1 v 1.2.* *Aug. de Gen. ad lit.* *Phil 3 v.21.* *Psal 115.v.3.*

Condidit omnia SAPIENTER, & disposuit *in numero, pondere & mensura*, is cuius *sapientiæ non est numerus.* *Eph.3.v.20.* *Sap 11.v.22.* *Iob 36.v.26.*

Condidit omnia SEX DIEBVS non vno momento, non tantum vt sint, sed etiam vt cursum obtineant ἔμφυτον, quoad ei videretur. *Gen 2.v.1.* *Hebr.1 v.3.* *Aug de mirabil. scriptura, l.1.c.1.*

Condidit omnia PROPTER *semetipsum*, h. e. ad gloriam suam, bonumque suorum electorum & dilectorum, vt inde reluceret ipsius *Sap.11.v.23.* *Prou.16.v.4.*

Gratia: qua fertur erga *omnia opera sua*, in primis electos. *Sap 11.v 24.*
Libertas: quod in manu eius sumus, tanquam *lutum in manu figuli.* *Rom.9.v.21.*
Potestas: quod ex omnibus miseriis, quæ, quales, quantæ, cumque illæ sint, adeoque *ex morte ipsa* resuscitare nos possit. *Psal.68.v.21* *Hos.13.v.14.*

Condidit, conseruat, & regit omnia, sustentatque *verbo potentiæ.* *Heb...v.3.*

QVIS TE PRÆTVLIT?

Quod sumus & gerimus diuino munere constat:
Ex nobis aliud non nisi bulla sumus.
Ergo cuiq; siet magnæ sua lectio curæ,
Vt domus officiis stet bene iuncta suis.

Pie vereq;, *Nemo*, inquit Baptistes, *sibi sumere quicquam potest, nisi datum sit ei cœlitus*. Figurat id nostrum Emblema: Nam in medio Ecclesiasticus seu *persona* quædam *Ecclesiastica*, Episcopusve, *cum Pileo seu Infula & pedo Episcopalibus sursum arrecta dextra cœlitus sibi datum librum captans*, probare nititur. Diuinitus dari sacros ordines, & cognitionem ad ministeria Ecclesiastica functionesque scholasticas necessariam. *Quis enim ad hæc munia idoneus*? Nemo certe. *Quis te prætulit*? Deus. Omnes necesse habemus cum Apostolo fatendo gloriari, & gloriando fateri: *Gratia Dei sum, id quod sum*. Et: *Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Discrimina donorum sunt, sed idem spiritus. Discrimina ministeriorum sunt, sed idem Dominus. Discrimina Facultatum sunt, sed idem est Deus, efficiens eas omnes in quibusvis. Vnicuique vero datur declaratio Spiritus ad vtilitatem. Spiritus Patris loquitur. Loquebantur*, iniquiunt Actus Apostolici, *prout cuique Spiritus dabat eloqui*. Verbo dicam: *Nemo sibi sumit honorem*. Adeo quidem vt ipse *Dominus & Saluator* de vocatione & donis, augematibusq; excellentissimis secundum humanam naturam glorietur, necab similiter Prophetæ atque Apostoli.

Ioh.3.v.27. 2.Cor.2.v.3. 1.Cor.4.v.7. 1.Cor.15.v.10. 1.Cor.3 v.7. 1.Cor.12.v 4. ibid.v.5. ibid.v.6. Matt.10.v.20. Actor.2.v 4. Hebr.5.v.4. Ioh.10 v.35.36.37.

Claudit huic dextrum latus *Vir paludatus, vel chlamydatus, idemque sursum extensa dextra, è cœlo sibi porrectum ensem arripiens* significare satagit, etiam magistratus recognoscere Deum authorem ac superiorem, nec sibi ipsis acceptum referre honorem istum, sed soli & vni *Archontotethæ* DEO, cui omnes etiam Maximi supplicare & homagium præstare obligantur. *Omnis potestas à Deo est*: Vnde & nomen Deorum cum Deo vno & solo participant. *Deus instituit reges, & transfert Regna*; Ideoque *sub DEO* sunt, exemplum præeunte Vice-Rege Ægypti Iosepho: quod ipsum ipsi efferunt diplomatum procemiis: *Nos*, inquiunt, *Dei gratia*. Denique

Syr.10.v.4.5. Rom. 13 v.1.2.& seqq. Ps.82.v.6. Dan.2.v.21. Gen.50.v.19.

Sinistram stipat *vir rusticus superne delatum ligonem eleuata dextra sumpturus*, indicat: Esse se diuino munere, qui sit, nec suum se sibi fictorem factorumve esse, sed diuina sibi gratia locum adsignari.

Ps 100.v.3.

Quæ cum ita se habeant, quis non videt in id sibi incumbendum totis viribus; quod diuino sibi munere, mandatum esse sentit: vt ille loquatur λογια θεου. Iste *feliciter imperet*. Hic *in sudore vultus sui manducet panem*. Omnes autem & singuli splendorem sui ordinis & operis in timore Domini agnoscant, faciant officia singuli vocationum, *& vt quisque accepit, ita alius in alium illud* (donum suum) *administret, vt boni dispensatores variæ gratiæ Dei*: istud tenentes, *singulos quicquid fecerint boni, hoc reportaturos à Deo*, in nouissima de gesta dispensatione reddenda ratione, *& cui multum concreditum fuerit, ab eodem multum flagitatum iri: qui autem in minimis fidelis fuerit, eum super multa constituendum fore*.

Vsus. 1.Pet.4.v 11. Rom.12.v.8. Gen.3.v 19. 1.Petr.4.v.10. Eph.6.v.8. 2.Cor.5 v.10. Luc.12. v 48. Matt.25.v.23.

REGINA PECVNIA.

Et genus & formam Regina pecunia donat,
Omnia facit pecunia.
Excæcat magnos, Medioxymosq;, & Paruos:
Quid non potest pecunia?

Sapientes sapienter credunt ita sapienti: *Pecuniæ obediunt omnia.* Au- τὰ αἰσχρὰ
reum est hoc & argenteum seculum, auro ducuntur omnes status & ordi- κέρδη συμ-
nes, auro capiuntur & argento magni, parui, medioxymi; auro denique & φορὰς ἐργά-
argento reguntur summa & ima. nec abs re est, quod *Reginæ* titulo *pecuniam* ζεται.
ornat Vates Venusinus Horatius. Quid enim? An non auro temeratur illi- *Horat. Epistol. li. 1. ad Numicium.*
batus verbi diuini honos? Certe: vel ipso Domino teste: *Sacerdotes pretio do-* *Mich. 3. v. 11.*
cent, & Prophetæ pecunia diuinant; interea Iehoua nituntur; dicendo: An non Iehoua in
medio nostri est, non superueniet nobis malum. Viveret adhuc intemeratus flos *Exod. 23. v. 8.*
diuinæ veritatis, absque pecunia & opimis præbendis si esset: Auro infle-
ctitur rectus iuris bacillus, & Nomothetæ *muneribus excæcantur, vt absoluant* *Syr. 20. v.*
impium & condemnent iustum; hi *furum socii* sunt, de quibus Propheta Euange- *Prou. 17. v. 15.*
licus: *Quomodo effecta est meretrix vrbs fidelis? & plenissima iure, in qua iustitia per-* *Esa. c. 1. v. 21.*
noctabat, ea nunc homicidarum plena est? Argentum tuum abijt in scorias, merum tuum *ibid. v. 22.*
inspurcatum est aqua; Principes tui contumaces & socij furum; vnusquisque amat mu- *ibid v. 23.*
nus & sectatur retributiones, &c. In vita ciuili seu communi, quid non fit auri
fame studioq; vt non immerito exclamare libeat, liceat: *auri sacra fames quid* *Conuersum ex*
non mortalia cogis pectora? Mortalibus nil charius pecunia, atq; inter homines vna plu- *Euripid. Phœnis.*
rimum valet. Vnde iterum alius intonat:

Proh vt nihil sanum reperias vspiam! *Aristoph. in Plut.*
Sed pariter omnes seruiunt victi lucro!

Auro blasphematur nomen Dei. Auro fiunt parricidia ministrorum. „
Auro excitantur seditiones. Auro patrantur homicidia. Auro committun- „
tur stupra, adulteria, incestus. Auri studio exercentur latrocinia. Auro fe- „
rūtur falsa testimonia. *Aurum & argentum, anima sunt & sanguis mortalibus, hoc* *Ex Ep. Senecæ.*
qui caret, nec sibi parauit sedulo viuos hic inter, mortuus circum ambulat.

Pudor per aurum soluitur, *Prudent in Hymn. de S. Laurent.*
Violatur auro integritas,
Pax occidit, fides perit.
Legesq; & ipsa intercidunt.

Si ius violandum est, auri (regnandi) *gratia violandum est, in cæteris pietatem* *Ex Plaut.*
colas:

Sine me vocari pessimum, vt diues vocer; *Senec. l. 3. Epistol. ex al. cit.*
Nemo an bonus; an diues omnes quærimus.
Aut diues opto viuere aut pauper mori.

Verum, heus tu, bone, quid vanius auro; quid fluxius argento; quid
denique fragilius pecunia? adeo vt, *si vel totum mundum lucreris, iacturam ani-* *Matt. 16 v. 26.*
mæ patiare: nam aurum & argentum non vindicant in die iræ, imo testabuntur aduersus *Iac. 5. v. 3.* *Psal. 49. v. 9.*
cultores; adeo pretiosa est redemptio animæ. Quare *si diuitiæ affluant, noli apponere cor,* *Ps. 62. v. 11.*
auri massæ caue sacra facias; nec spem ponas in pereuntibus diuitiis, sed in solo Deo viuo. *1. Tim. 6. v. 13.*
Ibi thesauriza, vbi thesaurus manet æternum. *Matth. 6. v. 21.*

PECCATA GRASSANTIA.

Infima cum ſummis miſcentur, turpia dictu
Facilia factu nemo eſt qui pudori habet
Inde grauem Ecclypſin Eccleſia, Curia, Priua
Patitur. Beatus, ille eſt qui minimis ſtudet.

Summa totius huius emblematis consistit in illo Hoseæ dicto, capite quarto, cum quo vocem tollere lubet: *Audite Verbum Iehouæ* (ô populares!) *nam contentio est Iehouæ cum habitatoribus terræ huius, quod nulla sit fides, nullaq; benignitas, & nulla agnitio Dei in hac terra. Peierando & mentiendo, & occidendo, furandoq; & adulterando effringunt legem, & cædes aliæ aliis sunt contiguæ. Propterea lugebit hæc terra, & languebit quicquid habitat in ea.* Talia plane, ô diuine Hoscheha, sunt tempora nostra, ad quæstus collata tuos, ouum vt ouo similius esse non possit, tempora quam sunt nostra tuis. *Hosea 4.v.1.* *ibid.v.2.* *ibid.v.3.* *Exclamat.*

Vis & violentia primum locum occuparint. *Pellitur è medio* iustitia & *Sapientia, vi geritur res:* Perstrepit illud Caligulæ: *Oderint dum metuant, quod acinaces tibicũ cruento imposito capite* significare debet, cędes aliæ aliis sunt cõtiguæ, *cædes*, inquam, *cordis*, odium, inuidia æmulatio. *cædes oris*, mendacia, calumnia obtrectatio: *cædes* deniq; *operis*, persecutio, oppressio, cruentatio. *Sueton in vit. Calig.* *Philip. in chronic.* *1 Ioh 3.v.5.* *Ierem.18.v. 18.*

Scortari, stupra adulteria, incestus committere turpe non esse putant, adeo frequenter, licentiose, & impune etiam, quod mali caput est, perpetrantur, adulterantur, & *domum meretricis turmatim conueniunt, vt equi pasti sunt, cum mane surgunt, quisq; ad vxorem proximi sui adhinniunt.* *Terent. in Heautontim.* *Ierem 5.v.7.* *ibid.v.8.*

De *superbia* & *ambitione* si dicere connitar, verbis facta æquare scio, non sufficiam, ita plerique *primas in congressibus & consessibus captant*, & plus de se, quam oportet, sapiunt, quod *patulæ pauonis cum impositis aristis pennæ*, manifestum faciunt. *Pharis. Matt. 23.v.6.* *Rom. 12. v.3.*

Ad hunc modum tota mundi sphæra *æruginem induit*, obscuratur & patitur Ecclypsin perpetuam per continua crimina, vitia ac turpitudinem.

Luce quidem sua radiat *verbum*, & flammas longe lateque eiaculatur suas, sed nemo curat, nemo suscipit, nemo cognoscit, *Lucet lux in tenebris, sed tenebræ non comprehendunt, adeo nulla est Dei cognitio in mundo hoc.* *Ioh.1.v 5.* *Hos.4.v.1.*

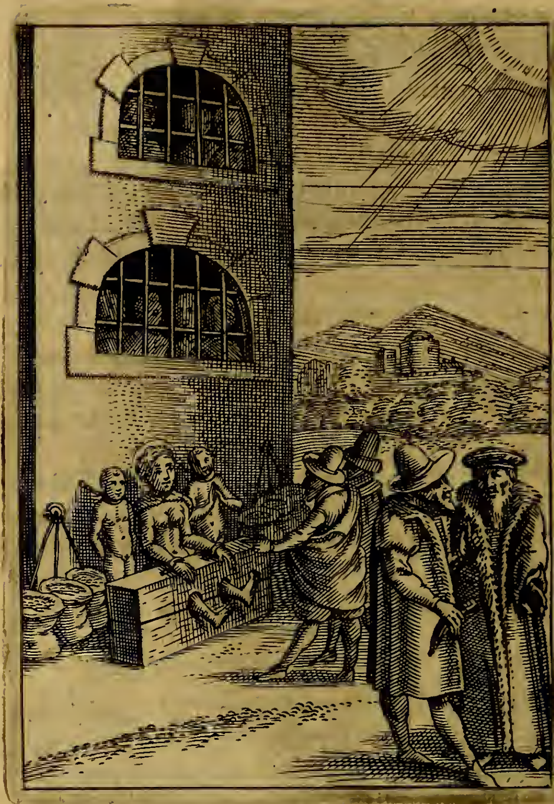
Crescit *auaritiæ studium* indies, & ingrauescit *habendi insana libido*, vnde fas nefas pari trutina librantur, & æqua lance. *Crescit amor nummi.Iuus.*

Iniustitia sumit incrementa per momenta, *fides* autem *per charitatem efficax* labascit & refrigescit: *Multis annis iam peractis nulla fides est in pactis, mel in ore, verba lactis, fel in corde, fraus in factis.* *Satyr.14.* *Matt.24.v.12* *Gal 5.v.6.*

Quare cum crescant delicta, pœnas etiam crescere, & vltionem diuinam non morari credere fas est: Impleta enim mergitur vrna. *Porisma.*

Vigilantibus ergo esse nobis conuenit, nec τούτῳ τῷ αἰῶνι συσχηματίζεσθαι, iuxta Apostolum: ἀποκαραδοκοῦντες ἐπιφάνειαν χριστοῦ, cuius Aduentum tam accelerare consentaneum, quam vera est Domini saluatoris assertio: *Quæ cum fieri videatis*, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε, *quoniam redemptio vestra prope est. Beatæ autem prudentes virgines, seruique fideles, omnes ardentes gestantes lampades semper parati, ibunt in occursum sponsi & introibunt ad æternas nuptias.* *Mar.13.v.vl.* *Rom.12.v.2.* *Rom.8.v.20.* *Tit.2.v.13.* *Luc.21.v.28.* *Matt.25.v 1. 2.&c.* *Luc.12.v.35.*

CAPTIVA VIRTVS.

Laudatur virtus ſed non transfertur ad vſum,
Dic mihi, quid, quæſo! vanius eſſe poteſt?
Horrida diuinæ quis non incendia ſentit
Iræ? quis vero nunc reſipiſcit? ai;

De extremis temporibus os Dei, Sapientia Patris, veritas ipſa, Dn. Ser-
uator noſter, ita ait: *Scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt* *Matt.24.v.10*
inuicem: abundabit iniuſtitia, refrigeſcet charitas. Subſcribit Dn. Saluatori Orga- *ibid.v.12*
non electum: *Hoc*, inquit ad Timotheum Epheſiorum Epiſcopum, Diſci-
pulum & Filium in fide γνήσιον: *Hoc ſcito, quod in nouiſſimis diebus inſtabunt tempo-* *2.Tim.3.v.1*
ra periculoſa; & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentib. *ibid.v.2*
non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine adfectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, im- *ibid v.3*
mites, ſine benignitate, Proditores, proterui, tumidi, voluptatum amatores, magis quam *ibid.v.4*
Dei: Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Concludit *ibid.v.5*
(in ore enim trium conſiſtit omne verum) os Apoſtolorum: *Scitote primum,* *2.Pet.3 v.3*
quod venient in nouiſſimis diebus in deceptionem illuſores iuxta proprias concupiſcentias
ambulantes. Hos tales depingere, & viuis coloribus depictos ob oculos no- *Probitas laudatur & alget: ait Iuuen. Satyr.1.*
bis ſtatuere præſens conatur ἔμβλημα.

Manicas ſimul ac pedicas patitur *chara charitas, captiua tenentur virtutes.* CAPTIVA
charitas omnibus in ore verſatur, ſed pedicis irretita in cor deſcendere non CHARITAS
permittitur; Excidit enim huic peruerſo ſeculo illud Ioannis: Τεκνία μου: μὴ ἀ- ,,
γαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ: Vt de chara charitate vſurpare li- ,,
ceat illud *Iuuenalis:* *1.Ioh.3.v.18.*

Rara auis in terris nigroq; ſimillima Cygno. *Iuvenalis. Satyr.6.*

Oſtraciſmi rea ſemel peracta eſt, ab exſulio immerentem nemo reuo- *vid. Eraſm. in Chiliadib.*
cat, ab ἀσπόνδοις hoſtibus conſtricta præſeruatur: inuidia, dico, & auaritia.

Inflatis multi buccis optume-meritæ præconia dicunt virtuti, capti-
uitate tamen non exonerant, ſed quo mage commendatur, hoc mage pre-
mitur: *Speciem virtutis habentes, virtutem eius abnegant.* Pulpita obſederunt, te- *2.Tim.3.v 5*
nentq; clauos ἀνάρετοι, doloſi, hypocritæ, auari, μισθόδουλοι, ἀνθρωπάρεσκοι, *om-*
nium horarum homines, indocti, quorum Deus venter eſt, huius ſeculi homines, qui pal- *Phil.3.v.19* *Pſ.17.v.14*
lia, quod aiunt, ventorum intemperiæ accommodate obuertere ſciunt:
Virtus non tam ſpernitur, cum ſuis clientibus (quod ferri quidem poſſet)
ſed premitur, proculcatur, demergitur. Optume ſenties, ſi mecum ſenties:

Quod ſis eſſe velis, nihilq; malis. *Martial l 10. Epigrammat.*

Et praxi dona illud Spiritus S. per calamum Dauidis ſonori: *Noli æmu-* *Pſal.37.v.1*
lari in malignantibus, neq; zelaueris facientes iniquitatem: Quoniam tanquam fœnum
velociter areſcent, & quemadmodum herba cito decident: Tu vero delectare *ibid.v.7*
in Domino, & dabit tibi petitiones
cordis tui.

ARBOR VITÆ CHRISTVS.

Planiciem quærit, vitat prærupta viator,
Indagat gratam fessus arator opem.
Planicies Christus cæli est, atq; vmbra salutis.
Nec venit ex alio lux, via, vita, salus.

Quod Dominus Saluator apud Matthæum, *Venite*, ait; *ad me, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quoniam mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris, quoniam suaue est iugum meum, & leue meum onus*: hoc ipsum ad oculum demonstrare nititur emblema præsens, sub typo *arboris à qua Christus pendet*, cum inscriptione; *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum.* Non est absonum à sacris hoc ἔμβλημα; dicitur enim Christus: *Surculus ex radice Iesse.* Vocatur non tantum *Iehouah iustitia nostra, sed & Germen Dauidis.* Nam *Matt.11.v.28* *I.N.R.I.* *Esa.11.v.1.* *Ier.23.v.5.6.7.*

Arbor summa & ima coniungit: Reconciliat Christus cœlum & terram, Deum & homines, vnitque. *2.Cor.5.v.18.*

Arbor semitam q. præbet ad superiora. Ita Christus est *via, veritas & vita, nemo venit ad Patrem, nisi per ipsum.* Estque adeo vere *scala* illa *Iacobæa*, per quam adscendimus ad patrem. *Ioh.14.v.6.* *Gen.28.v.12.*

Arbor extendit ramos ad quatuor partes orbis: ita Iesus Christus crucifixus prædicatus per quatuor partes orbis terrarum, *Gentibus, stultitia*: *Iudæis, scandalum: sed vis saluifica, omnibus fidelibus.* *Matt.28.v.20.* *1.Cor.1.v.23.24.*

Arbor etiam sub terram spargit radices: Nam *à morte* etiam redimit nos Christus & resuscitabit *de puluere terræ* in nouissimo die: *in Christo omnes viuificantur.* *Hos.13.v.14.* *Iob.19.v.25.&c.* *1.Cor.15.v.22.*

Arbor præbet gratam vmbram fessis, anhelisque. Ita Christus in omnibus aduersis gratum solatium: *In æstu peccati* est nobis vmbra iustitiæ: *In feruore iræ* est nobis refrigerium gratiæ: *In calore precum*, est nobis solamen certæ exauditionis: *In contentione laboris*, est nobis dulcis quies: *In errore profectionis*, est nobis regia via: *In tenebris* ἐπροδοξιῶν, est nobis saluifica veritas: *In tentatione* opacat solatio spiritus; *in morte* refrigerat vmbra Passionis: *in cruciatibus Gehennæ* præbet gratam vmbram æternæ felicitatis; humiliores sunt omnes humanæ myricæ, quam vt nobis vmbram vitæ, pietatis, iustitiæque coram Deo, æternæve salutis præstare possint. Quare verbo dicam cum Phostere Mediolanensi: Omnia nobis Iesus est, si volumus. Curari desideras; medicus est: si Febribus æstuas, fons est: si grauaris iniquitate; iustitia est: si auxilio indiges; virtus est: si mortem times; vita est: si ire desideras; via est: si tenebras fugis; lux est: si cibum appetis; alimentum est: gustate igitur & videte, quoniam suauis est Dominus! *1.Cor.1.v.30.* *2.Cor.5.v.18.* *Ioh.16.v.23.* *Matt.11.v.29* *Ioh.14.v.6.* *Ambr.lib.103. de Virgin.*

SIMPLICITAS CORONATUR.

Liuida vesani spernas opprobria vulgi,
Rancorisq; tui sit Medicina Λόγος:
Verbum namq; tibi pedibusq; Lucerna tuis est,
Et fax. Non errat qui hoc duce carpit iter.

Miræ, nec vnquam satis decantatæ cum corporis tum animi tarditatis animal est asinus, vt multis inde dicteriis ortum locumq; dederit, vt si hominem tardum, rudem, ἀπαίδευτον dicere velis; *Asinũ, Asinum Thessalicum, Asino indoctiorem*, &c. voces: Vtut autem contemptum sit hoc animal, est tamen multorum in animali rationali exemplar & typus. Est enim simplex. Ἄλογον. Naturæ ductui à Deo ingenito obsequens. Tanto affectus impete ad fœtum ὁμοειδῆ rapitur, vt medius per ignem eius gratia feratur. Iusti æquique tenax. Non nocet morsu, non lædit calce; sed potius ictus & verbera patitur, subinde ad plura excipienda paratum. Vnde nec Christo equite ac sessore indignum. *Sic asinus, quemcunque asinum sors aspera fecit.* *Asini propria seu laudes.* Marc. 11. Matt. 21

Asino certe quouis (liceat barbarizare) asiniores sunt, qui vel ab asino has virtutum vmbras ad rem & corpus transferre non conantur.

Simplicitas, à Christo ipso commendatur, & iniungitur, vt optume credere & optume ambulare putetur is, qui simpliciter credet & ambulet, absque *carnali sapientia*, quæ stultitia coram Deo est, & ab eodem confunditur. Vide sis autem, ne dum simplex haberi vis, duplex euadas vel omnino ἄλογος. Matt. 10. 16 1. Cor. 1. v. 30 ,, NB.

Ita enim simplex est, vt *ductum ingenitum* à Deo sequatur: tu lucem & Ducem λόγον sequere, & nunquam errabis.

Ad ὁμοειδῆ, ad fratres, ad proximum, singulari te amoris adfectu trahi, diuinum est. *Dei genus es, hunc diligere ante omnia, super omnia, post omnia*, eumq; propter ἀδελφὸν amare ὁμοειδῆ debes, *sicut teipsum*, id nisi feceris, *sub homicidarum censum* cades. ὁμοειδὴς. Act. 17. v. 28 Deut. 6. v. 5 Levit. 19. v. 18

Iustus vt sis & habeare, iusti, æquique tenax esse debes, & suum cuiq; tribuere. *Qui facit iustitiam, iustus est.* 1. Ioh. 3. v. 12 1. Ioh. 3. v. 7.

Morsu oris lædere debes neminem, falsum testimonium non dicere, mendaciis non ferire, calumniis non lacerare. Exod. 20. Deut. 5.

Impetitus non recalcitrare: Lacessitus non reuerberare: maledicta, maledictis; iniurias, iniuriis; damna, damnis; non cõpensare *sed bono malum vincere*. Et id teneas, te ad plura atq; maiora sustinenda Leg. Christi obligari quę est: *si quis te percusserit dextram maxillam, præbe illi & alteram*. Non excidat *Asini* Apologus. 1 Pet. 2. 23 Rom. 12. v. 21 Matt. 5. v. 39.

Sedet pro confessionibus audiendis θεολό-Ἄρχων Leo, audit & absoluit Lupum ἐξομολογοῦντα, rapinas ouium: Confitentem Laniatus anserum &c. Vulpem, & alios id genus, consueta absolutione: *Tace frater mihi & tibi hæc sunt communia*. Asinum, quod manipulum fœni casu delapsum vorasse fateretur, solum sublimem rapi & in crucem à lorariis agi iubet. *Intelligis quo tendam?* *Apologus de Leone confessionario.* ,, NB. Matt. 10. v. 16.

Quare ad verbera te para, qui Christi discipulus clues: *Mitto vos*, inquit, *vt oues in medium luporum.* Fieri non potest quin lupus in infimo fontis loco iuxta se stantem agnum turbatæ aquæ reum peragere satagat. *Qui leuiter sortem ferre scit ille sapit.* *Apolog. de lupo & agno.*

INGENIVM VERÆ AC SALuificæ fidei.

Perpetuas tibi fundit aquas fons viuus, & vsum
Multiplicem præstat vena perennis aquæ:
Sic fidei veræ soboles dilectio præsto est,
Corpus vt vmbra, fidem sic comitatur amor.

Pie ac vere *August. fides*, inquit, *est bonorum omnium fundamentũ: Fides est humanæ salutis initium, sine hac nemo ad filiorum Dei numerum potest peruenire, quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam iustificationis gratiam consequitur, nec in futuro vitam possidebit æternam. Est autem* fides (vt idem inquit *Augustinus*) *credere in eum qui iustificat impium: credere in Mediatorem sine quo nemo reconciliatur Deo: credere in Saluatorem, qui venit quærere & saluare quod perierat, &c.* Certe: *sine hac fide impossibile est placere Deo*: quin *sine ea quæ fiunt, in peccata conuertuntur omnia*: *Per* hanc *fidem* Dominus & *Saluator noster potestatem dedit filios Dei fieri*; *omnibus, qui credunt in nomen eius. Fides nobis imputatur ad iustitiam. Fide viuimus. Fide stamus. Fide purificantur corda nostra. Filij Dei sumus* ac manemus *per fidem, per fidem habitat Christus in cordibus nostris. Fide* nemo perit, sed habet *vitam æternam. Fides* in Christum *est victoria nostra, qua vincimus* satanam, mundum, adeoque propriam nostram carnem. *Fidei* denique *finis est salus animarum.* In hac *veste nuptiali* comparemus coram Deo, huius adminiculo clamamus: *Abba Pater!* *Hic ocellus* est, qui intuitur Christum. Hæc est *auris*, quæ audit Christum. Hæc *saluifica dextera* est, quæ apprehendit Christum ad dextram Patris in cælis sedentem, eumque tenet. *Hoc pede*, currimus ad Christum. *Huius complexu*, ipsam q. æternitatem concludimus. Fons viuus perennis aquæ fides est, cuius *aquæ saliunt in vitam vsque æternam. Arbor optuma* est, quæ non nisi optumus ædere fructus potest. *Opus autem est & donum Dei*, quod mediante sacro sancto ministerio Verbi in cordibus incendit Deus per Spiritum suum sanctum: Quare hæc *pretiosissima vnio* non nisi in agro Euangelico foditur, effoditur. Oleo sacramentorum nutritur. Precum subsidio firmatur. Per tribulationes & calamitates exercetur. Per spem & charitatem manifestatur: per intercessionem Christi conseruatur in vita, tentationibus, & morte. *Tria igitur considero, in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. SCIO cui credidi, quia in charitate nimia adoptavit me, quia verax in promissione, quia potens in exhibitione. Hic est funiculus triplex, qui difficulter rumpitur.* Hæc est fiducia, qua *Abraham* immolaturus, qua placuit *Abel*, qua arcam ædificauit *Noa*, qua luctatus *Iacob*, (vt emblema nostrum liquido demonstrat) qua eminuit *Ioseph*, qua opprobria tulit *Moses*, qua *sancti* vicerunt regna, qua denique *saluati sunt* omnes sancti, quotquot iam inde à condito orbe, adhuc, & vsque in æternum beatitudinem obtinuerunt, obtinent, obtinebunt æternam. O thesauris omnibus opulentior fides, ô virtutibus corporalibus omnibus fides fortior!

Aug in Prol. lib de fid. ad Petr Diacon.
Aug. lib. de vera Innoc. c. 352.
Hebr. 11. v. 1
Hebr. 11. v. 6
Rom. 14 v. 23
Ioh 1. v. 12
Gen 15 v. 6
Rom. 4 v. 3
Habac. 2. v. 4
Rom. 1. v. 17
Rom. 1. v. 20
Act. 15. v. 9
Gal 3. v. 26
Ioh 3 v. 15. 16
1. Ioh. 5. v. 4
1. Petr. 1. v. 9
Matt. 22. v. 12
Iustin. Ep ad Diognet.
Bern serm. 2. de Magis.
Aug. in Ioh.
Cant. 1. v. 4
Bernar. super Cantic.
Ioh. 7. v. 37
Matt. 7. v. 18
Ioh. 6. v. 29
Eph. 2. v. 8
Rom. 10. v. 17
1. Cor. 3 v. 34
Matt. 13 v. 46
Rom 4 v. 11
Luc 17. v. 5
2. Cor. 1. v. 9
Luc 22. v. 32
Bernh. serm. 3 de 7. fragm. Vsus Scio.
Heb. 11. v. 17
ibid. v. 4
ibid. v. 7
ibid. v. 21.
ibid v. 23
ibid. v. 33
Act. 15. v. 11
Ambr. l. 3. de virginit.

INDOLES CHARITATIS.

Sustinet incursum cataclysim saxea moles,
Imprimis ferro conglomerata graui:
Sic mens diuini bene conglomerata fauore
Flaminis, aduersum stat Phlegetontis aquas.

Sine charitate potest quidem fides esse, sed non & prodesse, non Afrorum tantũ sed totius quoq; Christiani Orbis Episcoporum ocellus *August.* infit. Propter quod & Apostolus Paulus, *in Christo* (inquit) *Iesu neq; circumcisio aliquid valet, neq; præputium aliquid valet, sed fides quæ per dilectionem operatur.* Hæc est ea dilectio, quæ fidei soboles & æmula hic *saxea mole nixa consi det, dextra charam sobolem, sinistra librum cum cruce tenet, iungitq; omnia Patientiæ Hieroglyphicus agnus, inumbrante cœlesti & mitißima diuina Columba Spiritu S.* Id vero significare vult ἔμβλημα nostrum, dilectionem fide vera niti tanquam rupe, eamq;, vt sit vera, è fide saluifica manare oportere, *à qua formetur*, quæque per hanc (aiente Apostolo) sit efficax: est vera charitas quæ ad ἀκρίβειαν diuini canonis exigitur atq; exercetur: Tincta in cruce & sanguine Christi, per quem omnia cogitata, dicta, & facta nostra accepta redduntur ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πατρός. Piam sane ac lepidam Picturam! *Ostende enim mihi fidem ex operibus* charitatis & sufficiet mihi; aut *mortua* fides & *simulacrum fidei* erit, aut operum monilibus redimita ouabit, *Operum* autẽ, inquam, *DILECTIONIS. Dilectio fortis est, vt mors, durus vt sepulcrum zelus; Prunæ eius prunæ sunt, ignisq; flamma diuina. Aquæ multæ non poßunt extinguere dilectionem, nec flumina inundabunt eam: Si daret quis totam substantiam domus suæ pro hoc amore, plane contemneretur. Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum æs resonans, aut cymbalum tinniens. Et si habeam Prophetiam, & nouerim mysteria omnia, omnemq; scientiam, & si habeam totam fidem, adeo vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Et si insumam alendis egenis omnes facultates meas, & si tradam corpus meum vt comburar, charitatem autem non habeam, nihil iuuor.* Hæc est *caput* & apex *præcepti* illius noui Dn. Saluatoris. Hac *discipuli eius* cluemus. Hac *legem* eius *implemus*. Hæc *moderatrix sit omnium consultationum*, actionum, passionumq; simul nostrarum. *Hæc patiẽs est: comis est: non inuidet: non est insolens: non inflatur: Nihil vt indecorum fastidit: non quærit quæ sua sunt, non irritatur: non cogitat malum: non gaudet de iniustitia: gaudet aũt de iustitia: omnia suffert: oĩa credit: omnia sperat: oĩa sustinet.* ab hac vtranq; ꝙ aiunt, faciamus paginam. Ab hac Dn. Saluator Iudicium suum olim auspicabitur, consummabit, exequetur. Hæc *maxima est*, æternũ durans. *Vide ergo quam multa & quam magna desint, nihilq; prosint, si hac vna defuerit Charitas causa est & mater omnium virtutum, quæ si desit frustra habentur cetera, si adsit, habentur omnia. Omnia fiunt facilia charitate. Totam magnitudinem diuinorum eloquiorum & latitudinem secura poßidet charitas. Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, omnia involucra sermonum euoluere, omnia scripturarum secreta penetrare, tene charitatem, ibi pendent omnia, ita tenebis quod ibi didicisti, tenebis etiam quod nondum didicisti.*

De Tr in li. 15. c. 18. — *Gal. 5 v. 6* — *Sensus emblematis huius. Quæ sit vera & non ficta nec hypocritica charitas.* — *Iac. 2. v. 18* — *Cantic. Canticor. c. 8. v. 6.* — *ibid v. 7* — *1. Cor. 13. v. 1.* — *ibid. v. 2.* — *ibid v. 3* — *Ioh. 13. v. 34. & c. 15. v. 12* — *Rom. 13. v. 10* — *1. Cor. 16. v. 14* — *1. Cor. 13. v. 4. 5. 6* — *5. Encomia 6. Charæ 7. charitatis.* — *Matt 25. v. 35. & seqq.* — *1. Cor 13. v. 13.* — *August. l. 1. de baptis contr. Donatist. c. 5* — *Idem de laudib charit. ab init.*

SPES NON CONFVNDIT:

Omnibus in lingua est: Spes non confundit at: at illa
Non est in mundi Spes iacienda bonis:
Spes non confundens cælestia munera spectat,
In viuo & solo Spes ouat vna Deo.

Chari-

Charitatem sequitur spes, illa fidem, hæc illam: Est autem *spes diuinitus* *Spes quid sit.*
infusa virtus, qua promissionibus diuinis in Christo de futuris beneficiis alacriter inhiamus.

Breuis illa quidem sed admodum luculenta spei descriptio.

Causa efficiens SPEI est *Spiritus S.* sicut dicitur: *Benedictus est, & Deus Pater* *Gal.5.v.22.*
Dn. nostri Iesu Christi, qui ex multa sua misericordia regenuit nos in SPEM viuā. Fructus Spiritus sub vocabulo ὑπομονῆς. *1.Pet.1.v.3. Gal.5 v 22. 1.Thess.3.v.5.*

Subiectum SPEI est *cor*

Obiectum: Christus qui rupes nostra: *in Christo*, qui *Petra & fundamentum*. *1.Cor.10.v.4. 1.Cor.3.v.11.*

Causa instrumentalis est *verbum* Dei, in primisq; *promissio gratiæ*. *2.Thess.3.v.5.*

Forma: *patiens exspectatio futurorum bonorum.* *Rom.8.v.24, 25.26.*

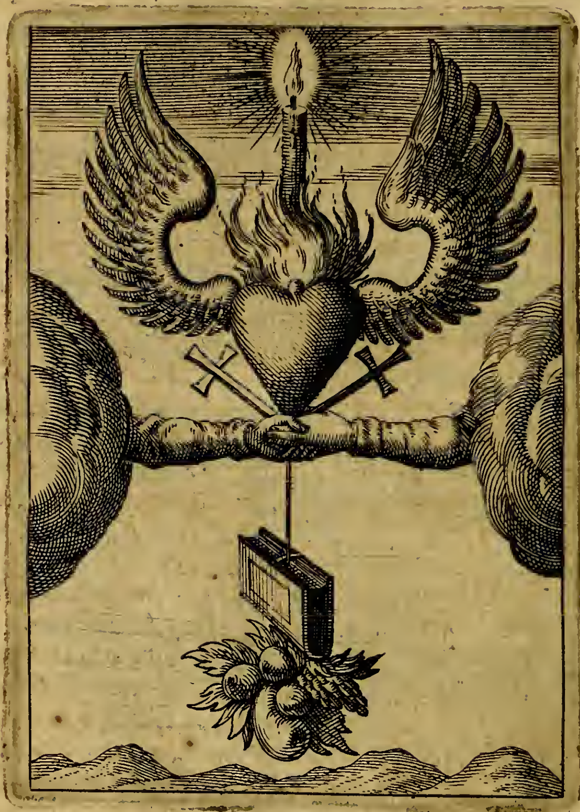
Materia: Futura bona cum corporis, tum inprimis animæ, quæ non videntur sed sperantur. *Spes enim non est visibilium, sed inuisibilium. spes si cernatur non est spes: quod autem quis cernit, cur speret? si vero, quod non videmus, speramus, per patientiam exspectamus.* *ibid.*

Præclare certe & omnino Christiane de spe *Augustinus*; *Audite*, inquit; *& discite & tenete, quæ sit spes Christianorum. Quare sumus Christiani; Non enim adhoc sumus Christiani, vt terrenam nobis felicitatem petamus, quam plerumq; habent & latrones & scelerati. Ad aliam felicitatem nos sumus Christiani, quam tunc accipiemus, cum vita istius seculi tota transierit. Ergo promittitur nobis & carnis resurrectio, &c.* Et idem alibi: *Tribulatio nostra in præsenti seculo, spes vero nostra de futuro seculo: & nisi in tribulatione præsentis seculi, consoletur nos spes futuri seculi, perimus. Gaudium ergo nostrum, fratres, nondum est in re, sed iam in spe. SPES autem nostra tam certa est, quam si res iam perfecta sit: Modo enim credimus, tum videbimus. Cum credimus spes est in isto seculo: cum videbimus res erit in futuro seculo.* Hæc Augustinus. *Aug. in Psal. 62. idem in Psal. 123.*

Optume autem & appositissime *anchora* assimilatur ab Apostolo: *Hebr.6.v.18.19.20.*
Vita enim nostra est *instar nauigationis; nauigium* cor est. *Ancora* spes: non tutius eiicitur, quam in rupe, rupes autem est Christus, nec maius quid priusve in ore habent nauigantes quam *patriam? patriam!* cum præda: *& nostra conuersatio atq; πολίτευμα, in cælis est, vnde expectamus Christum.* Non igitur hæreat anchora nostra in arena temporalium, sed in saxo Christo. Ea *spes non confundit.* non nutat. non deficit. durat vsque in finem. *Abscondita* quidem anchora & spes seu *vita nostra cum Christo in Deo, scimus autem, quod, quando vita illa nostra Christus patefactus fuerit, tum & nos apparituros* in gloria. *Ecce igitur, agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum.* Quanto magis nos sperare conuenit & exspectare! *Beatus autem is est, qui hanc spem habet, fouetq;.* Assimulabo illum viro prudenti, qui ædificauit domum suam (proiecerit anchorā spei suæ) super petram. Tunc descendit pluuia & venerunt flumina, & flauerunt venti, & inciderunt domui (nauigio) illi, & non cecidit, fundata enim fuerat super petram.

Italiam! Italiam! primus conclamat. Philip.3.v.20. Matt.8.v.26. Rom.5 v.2. Coloss.3.v.4. Iac.5.v.7. Matth.8.v. 26. vsq; ad fin. cap.

LVCET PER ÆRVMNAS fides.

Per varios casus, per mille pericula rerum
Mirificas sanctos, optime Christe, tuos:
Turbida iucundum spero post nubila Phœbum,
Dum præeat Verbum lampada opemq; tuum.

Cor quod hic vides, *fidei signum* est: *facula* autem *ex corde*, figuram *charitatem*: Inter hæc *media fax*, *verbi*, ἱερογλυφικὸν est: *Alæ fidei naturam* depingunt. Nititur autem *cor duabus dextris* complicatis mutuo quæ *veritatem promissionis* subinnuunt, & *gemina cruce, candida altera, altera nigra*: crucis Christi, naturæq; signis: à quibus *liber* dependet *legis indicium*: & *cornu copiæ, abundantiæ* σημεῖον. *Explicatio Emblematis.*

Fides est suauis genitrix, dulcisq; nutricula dilectionis, *perq; eam*, vt Apostolus loquitur, *est efficax*: Non est vera sed falsa, non recta sed fucata, non viua sed mortua fides, quæ flammas charitatis non eiaculatur, longeque & late diffundit. Fides quatenus in corde latet, soli Deo visibilis est: hominib. „ autem videtur in operibus charitatis, quare est ipse Saluator in illa iudicii „ die non nisi per opera misericordiæ ἐνεργουμένην fidem commendabit, inque lucem producet. *Gal. 5. & Ias. 2. Matt. c. 25*

Fides itidem non hæret in terrenis, sed alis subuolat in cœlum, ad thronum maiestatis diuinæ: *Aquilæ sunt fideles, non graculi: conuersatio fidelium in cælis est, vnde exspectant Christum Saluatorem. Quærunt quæ supra sunt, ibi Christus est sedens ad dextram Dei. Isthic Thesaurum esse suum norunt, cum electi sint de præsenti seculo, & allecti ad sanctorum* κλῆρον *in cœlis.* *Chrysost. Homil. 24. in 1. ad Corin. Phil. 3. v. 20. Colos. 3. v. 2. Matt. 6. v. 21. Ioh. 15. & Coloss. 1. v. 12.*

Quare & crucem eo ferunt mitius, cum præmoniti sint à Christo, *in mundo pressuram ipsos habituros*, iuxta Domini Prophetiam: *Quicunq; discipulus meus esse vult, renunciet sibi ipsi & tollens crucem suam, sequatur me.* Hoc n. non alio *modo sciũt se grassari posse ad gloriam*, exemplo Dn. Saluatoris, cuius ducuntur promissione: Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. *Mundi crucem atram* esse pernorunt, h. e. maledictam, & vestibulum æternorum cruciatuum, *se* autem *corripi à Domino, ne cum mundo damnentur:* Sanctificata enim crux fidelium in cruce Christi, sub cuius ipsi auspiciis hic mærent & merent. *Ioh. 16. v. vlt. Marc. 8. v. 34. Act. 14. v. 22. Luc. 24. v. 26 Apoc. 3. v. 21. 22. Crux mundi atra. 1. Cor. 11. v. 32.*

Lux & Dux fidelium est *Verbum. Fides enim Verbum intuetur.* Non est fides vbi non est verbum, sed tantum opinio. Vnum & solum Verbum sequũtur fideles præuium: *Nihil consultantes cum carne & sanguine, sed rationem & intellectum captiuum ducũt sub obsequium Christi, confirmantes quod verax Deus sit, nihil inficientes.* Et sequuntur, Verbum quidem Euangelii in fide: Verbum legis in vita: Quare confidenter dicunt cum Apostolo: *Gloriamur in adflictionibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur: Patientia autem probationem: probatio v. spem: Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Sp. S. qui datus est nobis:* Et cum regio Psalte: *Nisi Verbum tuum consolatio mea fuisset, periissem vtiq; in adflictionibus meis:* Concluduntq;: *Quis nos separabit, &c. Certi sumus quod neq; mors neq; vita, neq; Angeli, neq; principatus, neq; vis, neq; præsentia, neq; futura, neq; altitudo, neq; profunditas separabunt nos à dilectione Dei quæ est in Christo Iesu.* *Rom. 5. v. 3. 4. 5. Psalmus 119. Rom. 8. v. 37. 38.*

ARCVS NIMIS INTENSVS, facile rumpitur.

Sacroſanctarum dulcis ſymphonia legum eſt,
Omnibus & numeris dulcior Harmonicis:
Candida ſi noſtris regnet dilectio rebus,
Annuet & ſummi gratia larga Dei.

Legum Cynoſuram obſeruare nemo bonus detrectat, in quocunque *Verbum*
ordine: Quicquid extra harum limites vagatur, vis eſt & violentia non du- *ἔγγραφον.*
rabilis. Talis eſt harmonia verbi, legum, iuriſq; ſcripti, vt ſuauius adficiat Δίκαιον καὶ
quam vlla Symphonia vocum vel chordarum. Viciſſim vt ſi nimis intendã- Νόμιμον.
tur fides, fit vt aut rumpantur, aut ingratiſſime κακοφωνίᾳ aures feriat, ita vel *Leges ſcripta.*
prudentia vel violentia extra & præter leges, verbum, iuſq; aut rumpitur,
ac ſua mole corruit, aut ingrata eſt diiſq; piiſq;, inque fine turpiſſimum poſt
ſe fætorem relinquit.

In *Eccleſiaſtico munere* ſi fides nimis intendantur, & acumini ingenii quis
nimis fidat, aut efferatur, quanta (Deum immortalem!) diſſonantia exſur-
git in articulis fidei, vt *dato vno inconuenienti & abſurdo Theologico ſexcenta ſequã-
tur continuo & amplius.* Ἀεροβατεῖν ſemper periculoſum fuit, & *ſcrutari extra ver-* ἐρευνᾶτε.
bum. In verbo ſe ſuo Deus quæri vult & inueniendum ſe promittit. Verbum *Ioh.5.v.39.*
faſcia ſunt, quibus Chriſtus inuoluitur, *cui teſtimonium omnes ferunt Propheta.* *Eſai.8.v.19.* *20*
Sequenda analogia, & interpretanda ſunt pauca ſecundum plura; nõ con- *Luc.2.inue-*
tra plura. *Optimus lector ſcripturarum & Doctor is eſt, qui dictorum intelligentiam* *niunt Paſtores in faſciis.*
exſpectat ex dictis potius, quam importat, & qui refert magis quam infert. Sentententia *Actor.10.v.*
ſcripturæ quærenda eſt in ipſa ſcriptura. *Nulla n. Prophetia eſt* ἰδίας ἐπιλύσεως *43.* *Hilar.lib.2.de*
Qui vero ex tolerabili verbi luce ſubuehitur ad *intolerabilem & inacceſſam lu-* *Trinit.*
cem in qua Deus habitat, is *à gloria maieſtatis* facile oppreſſus Icarium in mo- *2.Pet.1.v.21* *1.Tim 6.v.16*
rem ruit, eo altius quo ſublatus. *Non decet ſeruum arcana Domini ſcrutari, nec cæ-* *Prou.25.v.*
lorum arcana diſcutere, ſed de cæleſtibus rebus conuenit honeſta & glorioſa ſapere. Suffi- *27* *Cyprian.*
ciunt diuinitus inſpirata ſcripturæ ad ea quæ credenda & facienda ſunt. Omnis enim *Auguſtin.*
ſcriptura θεόπνευστος, *vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudi-* *Athan. contra gentes.*
endum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. Relinquendus *2.Tim.3.v.16*
Deus eſt in maieſtate, & amplexandus Deus ἐνσαρκωθείς. *ibid.v.17*

In *functione Politica*, vt maxime quis haud iniuſte ſententiam rogarit, iniu- Δίκαιον καὶ
ſtus tamen eſt, qui abſque lege. Quicquid extra leges fertur, vis & violentia Νόμιμον.
eſt. Nullum autem violentum diuturnum. *Erubeſcunt ſine lege loqui*; Erubeſ- „
cant & ſine lege effectui quid dare. *Leges rogantur, non tam aliis, quam ipſis No-* „
mothetis. Solus Deus ἀνυπεύθυνος eſt, leges fert, nullas patitur: IPSE TAMEN *Sic Iuſtin de*
SIBI LEX eſt. Tyrãnorum hoc eſt: ſic VOLO, STAT PRO SENTENTIA VOLVN- *Lycurg li.3* *Iuuenal Sa-*
TAS. *Non quod libet, liceat: ſed quod licet libeat*; *ſub Deo* ſe eſſe meminerint magi- *tyr.6*
ſtratus: *apud quem non eſt reſpectus* perſonarum. *Phil. Chronic. in Baſſian.*

In omnibus autem actionibus noſtris moderetur charitas. Amoris officium eſt, paſ- *Gen.50.&*
cere Dominicum gregem, in vtroque ſtatu: militet illud Apoſtoli: Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν *Eph.6* *1.Cor.16.v.14*
γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις, ὁ κύριος ἐγγύς. *Greg.in Paſt.* *Phil.4.v.5*

PRVDENTER AGE.

Lanigeras prudenter oues age pasce, tuumq;
Nunquam negligito pastor amice gregem.
Qui sua nunc pascit sapienter ouilia, quondam
Intrabit cœli pastor ouisq; domum.

De Thalete Milesio fertur, quod astris futurorum indagandorum gratia
intentus in paludem, quæ ante pedes erat ceciderit: quem vetula quædam " *Thales Miles.*
conspicata effuse deriserit, arguens stultitiæ, quod longe absentium scru- "
tator à præsentibus non potuerit cauere. Talem Thaletem hic vides, qui in *Lepide!*
longinquum prospiciens, suarum, quæ ante pedes sunt, ouium nullam du- "
cit rationem. Quis numerabit omnes ac singulos hodienum huiusmodi *Viue bidentis amans. Iuuen.*
Thaletes, qui futurorum curiosi sectatores ac spectatores, eorum, quæ im- *Satyr. 3.*
minent ceruicibus, obliuiscuntur. ¶ Videas multos Ecclesiasticos, qui rei ita *NB.*
tenaciter hærent familiari, augédisq; student opibus, &c, vt domi prospiciāt *Auari sacerdotes, attenti*
suæ, ita laborāt, vt nulla prorsus ouium, diuinitus atq; humanitus sibi con- *suis decem.*
creditarum, & pro quibus aliquando coram tribunali Christi grauissimam *Hebr. 13. v. 17.*
reddituri sunt rationem, ab ipsis ducatur ratio. *Hi sunt Pastores, qui semetipsos* *Ezech. 34 v. 2* *ibid. v. 3*
pascunt, adipem comedunt, & lanam induunt, quod opimum est, mactant, gregem non *ibid v. 4*
pascunt. Morbo affectas non confirmant, ægrotam non curant, confractam non obligant, *Vid Ambr. li. de sacer. dignit.*
depulsam non reducunt, pereuntem non requirunt; Sed vi dominantur in eas: quorum *Itemq; Chrys.*
sanguinem Dominus ab ipsorum manibus reposcet. Talium Deus venter est, quæ moritu- *περὶ ἱερωσύνης.*
ra est, aiunt, vah moriatur! Plutoni sacra faciunt, non CHRISTO. *Mercenarij* *Phil 3. v. 19*
sunt, *veniente lupo fugiunt.* Μισθωτοὶ καὶ * ἀνθρωπάρεσκοι, *non serui Christi. Væ illis quo-* *Zach. 11. v. 9*
niam Euangelium non prædicant, cuius κηρύγματι *cum se tum eos, qui audiunt, saluos fa-* *Ioh. 10. v. 12. 13. 14*
cere possent. Lupus certe non venit, nisi vt interficiat, hos inclament Molossi opor- ** Gal. 1. v. 10*
tet, aut proprio tergore luant, propria pelle pendant. O bone Iesu, quantus *1. Cor. 9. v. 16* *1. Tim. 4. v. 16*
horum numerus inter sacerdotes tuos! *Ioh. 10. v. 10*

Boni Pastoris quidem *esset tondere pecus non deglubere*, quæ Tiberii Imp. *Ezech. 3. v. 18 & c. 33. v. 6*
olim vox erat. Inuenias autem multos Dynastas & Primates, qui depilent *Sueton. in Ti-*
suos, exsugant suos, excorient suos, similes illis de quibus Spiritus S. *Caege-* *berio. Phil. in Chronic. Hot-*
runt, inquit, *Ægyptij filios Israelis seruire per sæuitiam.* Nō Pastores sunt tales, sed *toman. Cons.*
carnifices. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει ἀγαθοῦ πατρὸς, vt inter Gentiles σοφὸς il- *Exod 2. v. 13* *Xenophont.*
le dicebat. *aureum di-*

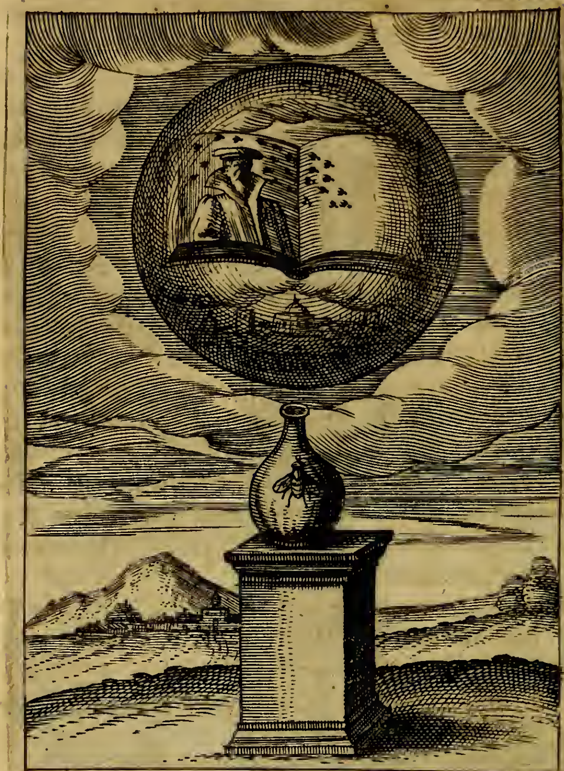
Occinat omnibus auicula illa Maximiliani Imp capta prius, post ob *ctum.*
magni thesauri demonstrandi promissionem dimissa, suum: *Maximilian. Imp.*

TVA SERVA

Insonetq; auribus & menti illud *nostri Poetæ.*

Fide Deo, tua cautus agas, aliena relinquas, *Widebram.*
Dissimules & sunt si qua ferenda feras.
Tela venenata non cures inuida lingua,
Tuq; tuam rege, dic pauca, tacenda tace.
Sic placidos curret facilis tibi vita per annos
Et dabit oranti mollia fata Deus.

ILLVSIO SPIRITVVM IN VITRIS.

O laudis ſtimule! ô male! quid mortalia cogis
Pectora; vel ſummum deſeruiſſe Deum!
Hoc age, & hoc ſape, quod diuino munere gratis
Conceſſum eſt, ita Ihouæq; frueris ope.

Fatuita-

Fatuitate, curiositate, temeritate, atq; adeo impietate præsens hoc NB.
nostrum seculum nihil concedit, nihil, inquam, concedit priscis Gentiliũ „
temporibus, siquidem æqua rem lance librare lubeat. Miramur fatuitatem „
Cascorum, qui in montibus, collibus, conuallibus saltantes videre Faunos,
Satyros, & alios id genus Deos commentitios potuerint, atq; adeo illis co- DAMNANTVR Spiritus familiares.
habitare, colludere, familiarissime conuiuere, miremur potius atq; iterum
miremur, quos hodie experimur Christianos, viuos, sanos, scientes, volentes, viuis cohabitare dæmonibus, diabolis, Satanæ emissitiis. Detestatur Apostolus Gentium *μωρίαν*, *qui mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis & volucrum & quadrupedum & serpentium*, Rom. 1. v. 22. 23.
multo magis nos detestemur Moriamne dicam an impietatem multorum
hodie, qui viuos in vitris alunt diabolos, quorum operas & consilia exquirunt, quibuscum viuis suauiter cohabitant, conuiuunt, colludunt, & quibuscum omne initium suorum laborum faciunt atq; finem. Non iam dico „ Aug. de ciu. „ Dei. lib. 9. c. 2. Biblioth §. de dæmonib.
Lamias, omitto strigas, taceo stultum veneficarum vulgus & agmen † Menippæum, de iis loquor, qui in consilium adhibent diabolos, Theologi, Theologastri, Iureconsulti, Medici, Medicastri, Philosophi, Philosophastri, Chymici, & reliquus Doctorum, literatorumque manipulus, qui donis suis diuinitus concessis non contenti ad diaboli auxilia confugiunt, & Menippides vid. Aug. l. 18. de ciu. Dei c. 5
Beelzebulis opem exposcunt. Hoccine illud est, ô boni! quod Apostolus
ait: *Quæ communio Christi cum Belial; An non Deus est in Israele, quod consultum itis Beelzebulem?* An docuit vos hoc Apostolus, qui dixit: *Quicunq; ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: & si quid aliter sapitis, & hoc vobis Deus reuelabit?* Fatuitatem! ô 2. Cor. 6. v. 15 2. Reg. 1. v. 3 Phil. 3. v. 15.
temeritatem! ô impietatem impietatum impiissimam! & proprie rebellionem aduersum Dominum exercituum! *Ecquid dicit Figmentum Fictori suo: Qui me sic fecisti;* ô Fictores & Factores vestri ipsorummet! Anne sperare potestis, Esa. c. 29. v. 16
à patre mendacij proficisci veritatem posse? Proh scelus! *Nunquid Euangelista* dixit: *Vnctio, quam accepistis ab eo, manet in vobis, & non necesse habetis vt aliquis doceat vos: sed sicut vnctio docet vos de omnibus, ita verum est; & non est mendacium;* Ioh. 8. v. 44 1. Ioh. 2. v. 27
quis vos (malũ!) malus dementauit genius? Qui nõ est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Maneat quisq; in ea vocatione, in qua vocatus est. Qui placide sortem ferre scit, ille sapit. *Vt autem muscarum mortuarum vna efficit, vt fœtorem eructet vnguentum pigmentarij, similiter pretiosum nomine Sapientia & gloria virum, fœtidum efficit stoliditatis parum.* Et fallere fallique adhuc potestis? Ante Gal. 3. v. 1. Luc. 11. v. 23. 1. Cor. 7. v. 20. Eccl. 10. v. 1. NB.
obitum si quis fots talia numina trudat à pœna immunem talem fore &
absque reatu? ô stoliditatem! imo & diabolicas nugas vestras
sub pallio fundamenti venum exponere, venditareque potestis.

ARBOR MALOS MALA FERT *fructus, bona sed bonos.*

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tota Sacerdotum crimine turba vacet?
Est etiam in sanctis labes, nec dicere quicquam
Est pura à næuis mens mea tota, potest.

Quæsitum est: An propter vitia personarum, merito patiantur officia ipsa vocationum? Præsens nostrum ἐμβλημα respondet & concludit negatiue, aut dubie. *Siquidem radix sancta sit, ait Apostolus, surculos necessario sanctos fore. Si qui vero surculi sint minus boni, non esse eos de radice, sed aliunde insitos degeneres,* Rom. 11. v. 16. ἀνάρπτως: *Omnis alias arbor bona fert bonos fructus, & arbor omnis mala, malos fructus.* Matt. 7. v. 16. 17. 18. 19 *Fac arborem bonam & bonos feret, fac malam & malos feret fructus. Arbor mala bonos non ferre fructus, nec bona malos, potest:* Et Matt. 12. v. 33 Ita ex bonis Dei donis, ordinibus, sanctionibusq; per se non nisi bona prouenire & laudabilia possunt, & si quid secus fuerit deprehensum exploratumq; , non ipsis officiis id sed personarum vitiis acceptum ferri debet. *Omnis plantatio* ait Dn. Saluator, *quam non plantauit per meus cœlestis, eradicabitur.* Matt 15. v. 13 Vel, si mitius interpretari malimus: *Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem.* 1. Cor. 3. v. 12. 13. 14. 15 *Sane, in multis labimur omnes: & quis est qui faciat bonum, qui non peccet? iustus septies de die cadit, & resurgit.* Iac. 2. v. 2 Eccl 7. v. 21 Imo *omnium renatorum iustitia tam iusta ac pura est, quam pannus est menstruatæ.* Prou. 24. v. 16 An enim non *curiosus Dauid*, scire discupiens numerum seminis Israelitici; Esa. 64. v. 6 2. Sam. 24 *Petrus nunquid curiosus*; quando dicenti: *Domine, hic autem quid? Dominus, si*, ait: *cum volo manere donec veniam, quid ad te?* Ioh. 21. v. 21. 22 Non omnes sancti intonant cum Dauide: *Domine non est exaltatum cor meum*: Multis etiam *datur stimulus carnis, vt ne se extollant nimis*: Ps. 131. v. 1 2. Cor. 12. v. 7 Nunquid & *inuidus Iosua*, gliscentis gloriæ Eldadi & Medædi æmulus, cui, *Domine mi Mosche, cohibe eos*, aienti, respondet Moyses: *An invides tu mea causa? vtinam totus populus Iehouæ essent Prophetæ, indente Iehoua Spiritum suum illis.* Num. 11. v. 28. 29 *De inuidia Eliabi* dicere quid attinet? *Philotimia* nunquid & Apostolos Domini inuasit & peruasit lues, altercantes inter se *de Primatu*; 1. Sam. 17. v. 28 Decantatur *Luxuria Dauidis*: & *vis violentiaq;* contra Vriam Hetthęū Luc 22. v. 24. 2. Sam. 11. & eiusdem 12 *Misargyria Danielis* etiam apud bonos sæpe rara est: & vel in intimis sodalitii Christi recessibus latet *fur* ac *Satanas*, cui vel ipse Dominus τῶν χρημάτων ἕνεκα venalis fit. Dan. 5. v. 17 Ioh. 6. v. 69. & c. 12. v. 6 Quæ cum ita sint, *dic quibus in terris (nec eris mihi paruus Apollo)* sit, qui non in aliquo impingat? Ex Eccl. 4. Virgil. *Beatus qui minimis vrgetur.* Si qua autem ex radice vere, proprie, tantum protruduntur idola, desertio veri Dei, idololatria, rebellio erga superiores. Iac. 2. v 2 Gigantomachia, cædes Regum, Principum, cædes, latrocinia, stupra, incestus, adulteria, Sodomiæ, furta, rapinæ, obtrectationes & similia vel maiora, si quæ possunt esse aut dici scelerum βδελύγματα, ea radix vere ac proprie mala esse ac dici potest, debetq;.

„Disquire „apud quam „sectam hodie „ea propriæ „regnent.

AVDIA-

AVDIATVR ALTERA PARS.

Si censura virum damnet nil tale merentem,
Sontemq; absoluat, non leue crimen habet.
Non igitur Iudex audito finiat vno,
Sed ius audito dicat vtroq; viro.

Occursare caue, ferit hoc emblema bicorne, altero Ecclesiasticos, altero seculares cornu. Sunt quos non contentos verbo diuino conscendere cælũ & penetralia cælestium aditorũ scrutari iuuat. Magna hæc & blasphema temeritas est, maiestatis diuinę gloria reprimenda, opprimenda, comprimenda. Non est *scala*, qua in cælũ scanditur, nisi illa *Iacobæa*, hieroglyphica Christi, dicentis: *Ego sum via, veritas, & vita*, erigitur illa in verbo Euangelio, inq; ipsum cælum cælorum porrigitur. *Prope autem est verbum istud, in ore tuo & in corde tuo est*, nec est quod dicas; *Quis est, qui ascendet in cælum? id est Christum deducere. Aut quis descendet in abyssum? id est Christum à mortuis reuocare.* Quid n. est quod reliquum sit & obscurum? *In verbo Dei plena sunt omnia & perfecta, vt à pleno & perfecto. Absit ergo vt obloquatur homo diuinis & à Deo inspiratis scripturis, quasi non omnia inter se consonent. Quare non afferamus stateras dolosas, vbi appendam⁹ quod volumus, & quomodo volumus, pro arbitrio nostro, dicentes: hoc graue, hoc leue est, sed afferamus diuinam stateram de scripturis sanctis tanquam de præceptis Domini: is, & in illa quid sit grauius appendamus, imo non appendamus, sed à Domino appensa recognoscamus.* — *Scrutatores maiestatis.* — *Trou. 25. v. 27* — *Gen. 28. v. 12* — *Ioh. 14 v. 6* — *Rom. 10. v 8. ex Deut. 30. v. 14* — *Hilar. l. 2 de Trinit.* — *Athan disp. in Conc. Nicen.* — *Aug li. 2. de baptism contr. donat. c. 6*

Sunt qui Iudicia de rebus sacris, & ad fidem bene formandam, vitamque pie transigendam pertinentibus anticipant, & ex præconceptis opinionibus idola sua statuminant, alterutrius alicuius partis clamoribus, intempestiuisq; cõdemnationibus præoccupati, his vtramq; opplet aurem Satanas, & neutram alteri parti intemeratam relinquit: iniurii illi sunt in Deũ, Deiq; verbum, propriasq; animas, non aduertentes ad Apostolicum monitum: πάντα δοκιμάζετε: nec auscultantes illi Christi: *scrutamini scripturas.* Et quæ sunt alia: *Ad legem & ad testimonium, &c. Probate Spiritus, &c.* Vim alias patitur veritas & fit scriptura ἰδίας hominum ἐπιλύσεως, quod fieri vetat Petrus. Insusurrandum igitur erat illis hoc *August. Sed nunc nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense, tanquam præiudicaturus, proferre, nec ego huius, nec tu illius detineris. Scripturarum authoritatibus non quorumcunq; propriis sed vtriusq; communibus, testib. res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione certet. Auferantur de medio chartæ nostræ, procedat in medium codex Dei. Audi Christum dicentem, audi veritatem loquentem.* — *Anticip. Iud.* — *1 Thess 5. v. 21* — *Ioh. 5. v. 39* — *Esa. 8. v. 20* — *1. Ioh 4. v. 1* — *2. Pet. 1. v. 21* — *Aug. contr. Maximum. li 3 c. 14* — *Idem in Psal. 57.*

Deniq; tanguntur etiam Politici, qui sententias præcipitant, non auditis vtrinque sufficienter partibus. Magna in tali præcipitantia malorum lerna est, concurruntque *Iniustitia. Stoliditas. Prosopolepsia. Confusio*, vt non incongrue dixerit, quicunq; dixerit: — *Vitia in Iudicio præcipitato.*

Ad pœnitendum properat, cito qui iudicat. Militat hic quoq; tritum illud: *Audiatur altera pars.* Nota est, *Alexandri Magni Regis* mos, comprimentis ad accusationem Actoris dextram aurem, vt illibatam eam Reo sese defensuro conseruet, nec carent exemplis quoque in vtramque partem sacræ literæ. — *Alex. Magn. comprimit auricul.*

ILIACOS INTRA MVROS PECcatur, & extra.

Ferrea cœlipetræ dominantur ſecla gigantes,
Inq; ſua nemo fert ſtatione vices.
Acceleres igitur reditum, bone Chriſte, redemptor
Adſis, & metam in ſecula pone malis.

Fabu-

Fabulati sunt Poetæ de *Gigantomachia* quadam, qua Gigantes quidã *Gigantomach.*
in *ferrea* mundi *ætate* contra Iouem conspirarunt, & congestis montibus cœ- *Ouid. li. 1 Me-*
lum oppugnare contenderint, cui fabulæ extructio *turris Babylonicæ* forsan *tamorph. fab. 6*
occasionem dedit. Sed meliorum iudicio nũc grassatur ferreum illud secu- *Gen. 11. v. 4.*
lum, insaniuntq; Gigantes per omnes Hierarchias, contra quas h. e. contra *Gen. 6. v. 1. 2. 3. 4. 5*
non Iouem sed Iouam conspirasse videntur נפלים & peruersissimi quiq;. *Nephilim.*

Exstruunt pii *Sacerdotes Domini*, templum dominicum voce ac scriptis, *Vid. Comment.*
tradunt salutarem doctrinam veritatis in thesi, & errores falsaq; dogmata *Sabin. in Gi-*
in antithesi confutant, increpant securos, solantur pauidos, docent rudes, *gantomachia.*
exhortantur remissos, *verbumq; adeo veritatis rectè secant*, sed contra hos nitũ- *2. Tim. 2. v. 15*
tur Gigantes, qui non tantum *non ferunt doctrinam salutarem, ad sua desideria co-* *2. Tim. 4. v. 2. 3*
aceruantes sibi magistros pruritientes auribus, auertentes auditum à veritate ad fabulas, *Matt. 22. v. 4*
sed etiam seruos Dn. persequuntur, pro ludibrio habentes, omnibus modis infe-
stantes, nec ora manusve abstinentes, mendaciis & calumniis circumscri-
bentes, dum vel sedibus expellant, vel interficiant. *mensuram veterum prophe-* *Matt. 23. v.*
ticidarũ, horumq; peccatorũ *implentes. Saulis, Ierobeami, Manassis*, & aliorũ socii. *34*

Sub talium Gigantũ censum cadunt & *Theologastri*, vel *semper discentes, nec* *2. Tim. 3. v. 7*
vnquam ad veritatis agnitionẽ peruenientes: vel agnoscentes quidem veritatem,
verũ in *iniustitia detinentes*, quales plurimos procul dubio per vniuersa orbis *Rom. 1. v. 18*
Christiani climata reperiri liceret: quibus obstant exitiales furiæ φιλονικίας:
φιλοδοξίας: φιλοτιμίας: φιλαργυρίας: προσωποληψίας, & alia monstra, quo minus
veritati victas dent manus. Nunquid hi contra Deum eiusque veritatem
conspirasse videntur?

Inter *optimates* tales Gigantes sunt plurimi, qui hoc vnice studio ha- *2. Reg. 9. v. 11*
bent, vt pios ac doctos ministros premant, & pro mancupiis, asinisq; & pe- *Ezech. 33. v. 32*
dum scabellis suorum vtantur, sacerdotes risus ac lusus ipsis fiunt *in conuiuiis* *Non Vrbis sed*
dicasteriis, & aliis congressibus, vt Ezechiel de se queritur. *Orbis crimen.*

Manus rapaces à bonis Ecclesiasticis non abstinent, Harpiiis peiores
ipsis, interim de V.I.DD. titulo sibi primas vsurpantes, apud quos nihil mi- *Regul. iuris.*
nus in vsu est, quam illud alterius iuris: *semel Deo dicatum non debet amplius trãs-*
ferri ad profanos vsus. Ain' tu, an non optumo iure Gigantibus accenseri huius-
modi putes?

Rebellibus contra potestates orbis Christianus non caret, qui diruunt *Rom. 13. v. 4*
Curias, Leges, Principatus, faces submittunt, quibus omnes politicæ bonæ san-
ctiones, totusque S. Magistratus ordo conflagret: in quos *non frustra gladium*
gerit magistratus. Huiusmodi sunt negantes vel detrectantes debita potesta-
tibus omnis generis obsequia, & omnibus bonis constitutionibus cornua
obuertentes.

Denique, cum Hierarchicus et Oeconomiæ status sit, quis non in eo *Gen 6. 7. 8.*
videt gigantes. *Immorigeros liberos; inofficiosos seruos; degenerem iuuentutem*; pater- *Ouid. Meta-*
norum bonorum prodigam sobolem; quare si super illos Iuppiter diluuiũ *morph. l. 1. fab. 9*
aquarum immisit, quis scit an non super hos eluuia ignium & extremi in-
cendii immittere primo quoq; tempore decreuerit?

GNOMON, TYPVSQVE VITÆ Christianæ.

Vt præſens ſine labe queas tranſmittere ſeclum,
Vtq; homini poßis gratus & eſſe Deo:
Ructantes gemitus ſimplex imitare columbas,
Serpentumq; colas quam ſapienter opus.

Omnes

Omnes homines summa ope niti decet, vt vitam pie ac pacifice hic transigant, quod certe caput est felicitatis nostræ in hac terra, in hoc seculo malo. Quo autem pacto fieri id possit, hoc compendio docet Dn. Saluator in Euangelio, dicens: *Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum: estote ergo prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Columbinam simplicitatem, vna cum serpentina prudentia imitari iubet nobis. Vtrumq; & columbarum ac serpentum genus multarũ rerum, in fide & vita vtilium, hieroglyphica sunt. *Salustius in Princ. Belli Iugurt.* *Matt.10.v.16*

Illæ *lenitatis*, vt est in versu *mitis titulus columbæ. Lenitas fructus est Spiritus* eius, qui in specie columbę in baptismo Christi apparet: & est necessaria virtus, vt placide ac pacifice degas. *Pacifici filii Dei* vocantur: *Mites terrã possidebũt.* *Horat. in Od.* *Gal 5 v.22* *Matt.3.v.16* *Matt.5.v.5. & 9*

Eædem, *linguæ frenandæ*, vt dicitur in versu: *rostro non lædit, virtutem primã esse puta compescere linguam; proximus ille Deo qui scit ratione tacere.* Agite, inquit Psaltes diuinus: *auscultate mihi; reuerentiam Iehouæ docebo vos: quis est ille qui delectatur vita, amat dies, amat frui bono; custodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur fraudem.* Næ ille compendiosissimum viuendæ vitæ huius compendium indeptus est, linguam qui didicit frænare. *Cato li.1. dist. moral.* *Psal.34.v.12. 13. &c.*

Gemitus itidem, qui sunt *preces sanctorum. Non quærit Deus dilationem in voce coruina* (cras) *sed confessionem in gemitu columbino:* Hæc regis illius vox est, qui post exantlatum grauissimum agonem dicebat: *vt grus aut hirundo ita pipiebam, gemebam vt columba.* *Hoc dict. Bed. est.* *Esa.38.v.14*

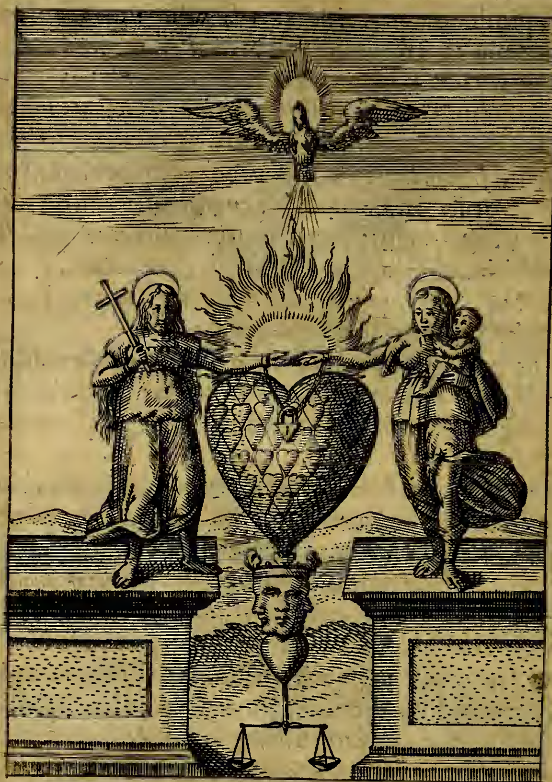
Beneficentiæ, vt est in versu: *vngues possidet innocuos.* Facile vitam transigit tranquillam, qui abstinet vngues manusue ab aliorum corporibus, fortunisq;, & manus adsuescit laboribus ac beneficentiæ, gratus hic est Deo atq; hominibus, quod Apostoli monitum est: *Qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti.*

Studii diuini verbi. Nam purum ac mundum animal est columba: *pura grana legit: gaudet aquis: quærit greges: tuta petit.* Munda nos animalia sumus, ruminemus verbum diuinum, quod legamus purum ab humanis traditionibus, gaudere debemus *puris Israelis fontibus salutis*, & congregationem sanctorum studiose ac frequenter visitemus, qui hoc in votis habet, fruitur consolatione felicis ac beati viri; *arbori secus decursus aquarum plantatæ similis, quæ fructum suum* in tẽpore *fert & folia eius non defluent, sed in omnib: prosperabitur.* *Psal.1.v.3.4*

Simplicitas absque fuco, & dolo qui loquitur facitq; veritatem cum proximo, huic perpetua in monte Domini habitatio delegatur à Psalte Regio sancto. Vere autem ac solide beatus erit si cum columbina simplicitate, serpentinam coniungat prudentiam: Non enim *fatuis* nos *virginibus* similes esse vult, sed *prudentibus* adsimilari. *Nolite* (inquit Apostolus) *fratres pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote, sensibus autem perfecti, vt exercitatos habeatis sensus ad discretionem boni ac mali. Tanquam sapientibus loquor vobis. Vt sapientes ambulate.* *Dn Saluatoris monito.* *Matt.25 v.1. 2.&c.* *1.Cor.14.v.20* *Hebr 5 v.14* *1.Cor.10.v.15* *Eph.5.v.15*

Serpens magna prudentia cauet ne quid mali patiatur caput, hoc saluo existẽte omnia ipsi salva nouit: *Qui saluus esse vult, ante omnia curet* caput salutis *FIDEM CATHOLICAM*, iustificam, saluificam: hac n. iustificamur, stamus, vincimus, & deniq; saluamur, coronã vitæ ac gloriæ reportantes. Perpetim. *Symb. Athan. vt supr.*

FIDES PER DILECTIONEM efficax.

Si quoties peccant homines sua munera tollat
Joua, erit exiguo tempore nulla fides.
ALMA Fides, Dilectio, Spes, Prudentia, Iustum,
Ætherei flatus sunt bona dona Dei.

Indis-

Indissolubili nexu concatenatæ sunt virtutes in fidelibus atq; electis, vt posita vna (fide; scilicet, siquidem vera sit ac viua fides, & non simulacrũ potius fidei) ponantur & reliquæ; veræ virtutes sese mutuo ponunt; exhortante Petro: *Vos autem (inquit) curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem: in virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam: in abstinentia aũt patientiam: in patientia autem pietatem: in pietate autem amorem fraternitatis: in amore aũt fraternitatis: charitatem. Hæc n. vobis cum adsint & superent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione.* Id quod præsens hæc nostra figura liquidum facere conititur. Vides *à dextris* FIDEM, *Dilectionem à Laua mutuas sibi manus operasq; complicatas, concatenatas, coobseratasq; porrigere, plura in vno coniungi atq; copulari corda, ingentesq; ex se eiaculari versus cœlum flammas, inumbrante & χαρίσματα superne instillante columba Spir. S. hieroglyphica: Inferne nititur corda Triuultia Prudentia, & omnia æqua lance pensiculante Iustitia:* Lepida sane VIRTVTVM coniunctarum hypotyposis!

Conexio virtutum. 2. Pet. 1 v. 5. ibid. v 6 ibid. v. 7 ibid. v. 8. Vere pium Emblema.

Fides, vt id iterato ac sæpiusculè dicamus, certam ex se gignit sobolẽ, nutritque charitatem, adeo vt sine dilectione fides iactata, fidei tantum sit fucus ac cerussa. *Geminum hoc mandatum & donum habemus à Christo, vt qui in ipsum credit, diligat idem & fratres.*

Gal. 5. v. 6. Iac. 2. 1. Ioh. 3. v. 23.

Fide per dilectionem ἐνεργουμένη vniuntur in vnum complurima corda, *vt vnum corpus & vna massa fiant in Domino* Iesu, quemadmodum ex multis palmitibus ex vna radice constituitur vitis, & ex multis membris vnum staturninatur corpus: *ita vt vnus panis, vnum corpus simus multi.* Vnde exhortatio Apostolica extructa est: *Estote soliciti seruare VNITATEM Spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus Spiritus, sicut & vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater* omnium. Quæ sæpenumero repetuntur à γνησίοις *Domini discipulis.*

Eph. 4. v. 1. & seqq. Aug. serm. ad infantes de sacramento altaris. 1. Cor. 11. v. 17. Eph. 4. v. 3 ibid. v. 4 Ioh. 13. v. 35.

Fides cum & per dilectionem operatur emittitq; incendium precum, & fauillæ inde vna fide, & vnanimi motu eiaculatæ efficacissimæ sunt apud Deum, ipso *Dn. nostro Iesu Christo* teste: οὗ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. *Impossibile autem est,* vt *Hieronymus* inquit, *multorum preces non exaudiri.*

Matt. 18. v. 19. Hieron.

Inumbrans Spiritus S. figurat ortum virtutum fidelium in cordibus, qui non est aliunde, nisi à Spiritu Dei sancto, *Spiritu* inde *gratiæ & precum* dicto: *Quid enim oremus sicut oportet, nescimus, verum ipse Spiritus postulat, pro nobis gemitibus inenarrabilibus.*

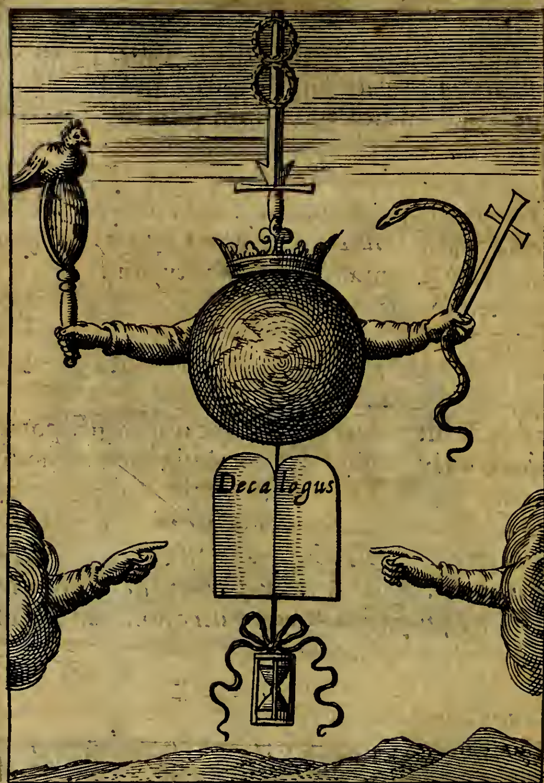
Zach. 12. v. 10. Rom. 8. v. 27.

Deniq; fides parit prudentiam, circumspectionem, σωφροσύνην: & iustitiam suum cuique tribuentem, τῆς ἰσότητος consultricem, iuxta dominicum monitum: *Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos faciatis illis.* Hæc est caput & summa ἀγάπης διὰ τῆς πίστεως ἐνεργουμένης.

Luc. 6. v. 31.

TANDEM

TANDEM BONA CAVSA triumphat.

Altius ecce Aquila hæc auibus volat omnibus, iſtum
Subuolat alma fides ſydera ad vſq; modum.
Nec ſecus Æſtræum librat ſe ad inania iuſtum,
Exſuperant pariter iuſtitia atq; fides.

Scripturæ diuinitus inſpiratæ meminerunt ſæpenumero Aquilarum, & multarum hieroglyphica rerum ſanctarum & vtilium faciunt. Paucarum libabimus, inprimis *Aquila hieroglyph.*

FIDELIVM. *Aquila Deo chara eſt:* θεόφυλοι actiue & paſſiue, ſunt fideles: quoniam *abſq; fide Deo placere haut poßibile ſit.* *Hebr. 11. v. 6*

Aquila omnium ſumme volat alituum: fideles non ſunt *graculi* in terrenis nidos figentes, ſed alas fidei librant in cœlum vſq; cœlorum ad Thronum Maieſtatis in excelſis. *Chryſoſt. hom. 24. in 1. ad Corinth.*

¶ *Aquila oderantur cadauera*: Oderantur fideles Chriſtum crucifixum, ita vt *alta licet ſit terra, altumq; cœlum, fides tamen omnem omnino altitudinem, omnem omnino penetret profunditatem, vt* de fideli oratione loquitur Auguſt. Fides omnem altitudinem tranſcendit. *Matt. 25. v. 28. Aug. ſerm. 220. de temp.*

Aquila in lucidißimos ſolis radios irretortis oculis perſpicere poteſt. Ita fideles per ipſas nubes, per cœlum ſydereum vident in ſolium diuinæ maieſtatis. His ſolis *aperiuntur oculi* vt dicere cum Stephano poſſint: *Video cœlos apertos & filium hominis ſtantem ad dextram Dei.* *Hieronym. in Prophet. Obadiam. 2. Reg. 6. v. 17 Actor. 7. v. 56*

Aquila non agnoſcit pro ſuis, qui radios ſolis apertis, & irretortis oculis ferre non poſſunt. Ita nec Deus pro ſuis agnoſcit, niſi fideles, & recto vultu Chriſtum ſolem iuſtitiæ contuentes. *Oculi enim Domini requirunt fidem & fideles reſpectant.* *Plin. natural. hiſt. li. 10. c. 3 Ierem. 5. v. 3*

Aquila tametſi ſuper maria immobili penna altißime feratur, de tanta tamen ſublimitate deſpectat inferne, quæ humanis non patent obtutibus: Ita fidelium oculis omnia ſunt præſentia, licet humanis obtutibus non pateant, & ea quæ in » inferis & ea quæ in ſuperis ſunt. Quare de his omnibus *Hieronymus* in hunc » modum: *Aquilam cunctis auib. altius volitare* (inquit) *etiam hi qui de natura auium diſputant, memoria prodiderũt, tantiq; contuitus eſſe dicitur* &c. quæ ſequũtur. Quæ exponens *Chryſoſtomus*: *Aquilas* (inquit) *appellat, vt oſtendat ad alta eum* (*fidelem quemuis*) *oportere contendere, & nihil cum terra ei eſſe debere commune, neq; ad inferiora trahi ac repere, ſed ad ſuperiora ſemper volare, & in ſolem iuſtitiæ intueri, mentiſq; oculum acutißimum habere.* *Hier. in Proph. Obadi. Fidelium oculi ſpiritual. In Comment. in Obadi Prophet. vt ſupr. Chryſ hom 24 in 1. ad Corin. Id in lib. de ſacerdot.*

Aquila cum ſerpentibus bella ἄσπονδα: ita fidelibus cum *ſerpentibus infernalib. Leonibus. Principibus. Dominis. Diiſq; huius ſeculi.* *Plin. li. 10. c. 4 Eph 6. v. 12*

Aquila à fulmine immunis. Ita fideles ab ira Dei & maledictione æterna: *Nihil enim damnationis his qui in Chriſto Ieſu ſunt.* *Plin. lib. 10. c. 3*

Aquila annoſa ad ſolem pennas exurens ſalubriq; inde merſata lympha reiuueneſcit: Quod indicium eſt fidelium regenerationis in hac & altera vita: h. e. tum renouationis in tempore: & reſurrectionis in nouiſſima die. *Rom. 8. v. 1 Ibid. vt ſupr. ſæp.*

IVSTITIÆ *quoq;* non contemnendum σημεῖον eſt: librat iuſtitia alas in liquidum aera ſupremum, & inania tranant ad vſq; ἐμπυραῖον. *Pati iuſtus premiq; iuſtitia ad tempus poteſt, opprimi nunquam. Vſq; ad iuſtitiam reuerſurum eſt Iudicium, & poſt illud omnes recti corde.* *Iuſtitia hieroglyph. Pſ. 97. v. 15 Deut. 32. v. 11. 12.*

AMORIS deniq; diuini erga nos: *Vt aquila excitat nidum ſuum: pandit alas ſuas, aſſumit pullum & portat ſuper alas ſuas: ſic Iehouah ſolus duxit eum, nec fuit cum Deus fortis alienigena.* *Deut. 1. v. 31*

INTERIM PATITVR IVSTVS.

Quisquis in hoc Diui tractas præconia iuris
Æuo, hos in scopulos ingrediare, caue.
Æmulus ille Dei est qui ius dispensat & æquum
Iuste: iniustitiæ dum arbiter ipse perit.

Multa

Multa sunt quæ cursum iustitiæ in hoc seculo pessimo remorari solent, vt similis sit *catenato molosso*, & *gladio feraq; obseratis*, vtpote: *Impedimenta diuina iustitia.*

'Αφοβεία, seu *vacuitas Timoris Domini*: Vt enim ex tali securitate non nisi omnia mala in genere, ita in primis maxima oritur iniustitia, docente *Dn. Saluatore* parabola illa sua, Luc. 18. *Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deũ non timebat, & hominem non reuerebatur, &c. Eiusmodi autem homo ἄφοβος Deo placere non potest*: Et monenti tales essent, quod, *SINT SVB DEO*: Occinendumque illud piissimi Regis *Iosaphati*: *Quare nunc insit pauor Iehouæ vobis, obseruate & facite cum Timore Iehouæ, cum fide & animo integro: Non enim pro homine iudicaturi estis, sed pro Iehouah, qui vobiscum futurus est in rebus iudiciariis.* *Luc. 18. v. 2 & seqq. Syr. 1. v. 28 Gen. 50. v. 19 2. Chron. 19. fere per tot.*

Προσωποληψία. Capitalis iustitiæ pestis hostisq; est respectus personarũ, si fauore iniustus iustificatur: & condẽnatur odio qui iustus. Communissimum simul atq; turpissimum hoc vitium seu crimen est, & diuinæ capitaliter infestum iustitiæ, quare tam seuere à iustissimo Deo prohibetur: *Personam ne respicito in iudicio, abominatio enim est Dn. Deo tuo. Non est prosopolepses Deus, iuste iudicat, vnumquemq; secundum opera sua, cuius vestigiis insistere Iudices æquos ac bonos decet. Qui autem iustificat impium ac damnat iustum vterq; abominatio est coram Deo.* *Deut. 1. v. 17 προσωποληψία quid? Aug. serm. ad Eremit. Exod. 23. v. 8 Deut. 16. v. 19 Prou. 17. v. 15 Syr. 20. v. 32*

Δωροφαγία *seu acceptio munerum* iniustitiæ genetrix dici potest, & iustitiæ gradum sistit. *Iudicium*, inquit Dominus, *non peruertito, à verbo mendacij procul abesto: & innocentem ac iustum ne occidito: quia non absoluam improbum. Munus ne accipito, nam munus ipsum excæcat oculatos, & peruertit verba iustorum.* Et iure naturæ hoc crimen abominandum patet. *Socii furum* hi tales sunt. Nota est *historia Cambysis* Persarũ Regis, Cyri illius Magni filii, qui Sisamni iniusto & δωροφάγῳ iudici pellem detrahi & tribunali assui iussit, filiumque Sisamnis Otanem tribunali imposuit, vt intuitu corii paterni recte ac iuste sine acceptione personarum ac munerum iudicaret. Regnet in iure dicendo istud: *Fiat iustitia, & pereat mundus.* *Aug. in Psal. 26 Exod. 23. v. 6. 7 ibid. v. 8 Esa. 1. v. 23 Selnec. pædag. ex Herodot. Philipp. in Chronic.*

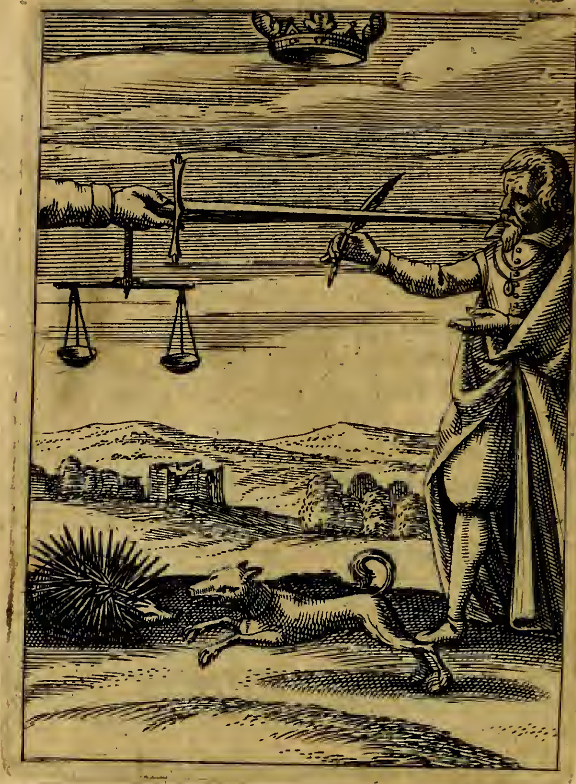
'Αυθάδεια *ac peruicacia*: eo enim peruicaciæ seu pertinaciæ multi prouehuntur, vt non tantum scientes ac volentes iniustas sententias rogent, sed etiam admoniti iniustitiæ corrigere tamen detrectent, imo iustum magis " magisq, odio, calumniis, & oppressione persequantur: nimirum Ecclesia- " sticus sic docuit hos tales: *ne suscipias personam damno animæ tuæ. Ne contraeas* " *veritati vllo modo, sed verecundia cohibitor ne mentiaris. Ne confiteri verecũderis peccata tua, neq; vim affer. &c.* ô tempora! ô mores! *Experto crede Roberto. Syr. 4. c. v. 24. & seqq.*

Prudentia carnalis: qua sæpe premitur iustus spe imaginariæ cuiusdam emendationis, & in gratiam aliorum. Quemadmodum *Pilatus* in gratiam Iudæorum flagellauit Dominum, vt furor Iudæorum mitigaretur: Magna hæc est iustitiæ Remora: verum *non facienda mala sunt, vt eueniant bona. &c*: *interim patitur iustus*: *Ioh. 19. fere per tot. Rom. 3. v. 8.*

Cuius iustitia postliminio retegitur & instar orientis ex alto stellæ prodit cum iniustitiæ & iniustorum confusione atque opprobrio. *Quare commenda Domino viam tuam, ipse faciet, proferet tanquam lucem iustitiam tuam, & ius tuum tanquam meridiem.* *Ps. 37. v. 6. Mich. 7. v. 9*

EMBLEMA

ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ ΕΙΔΟΣ.

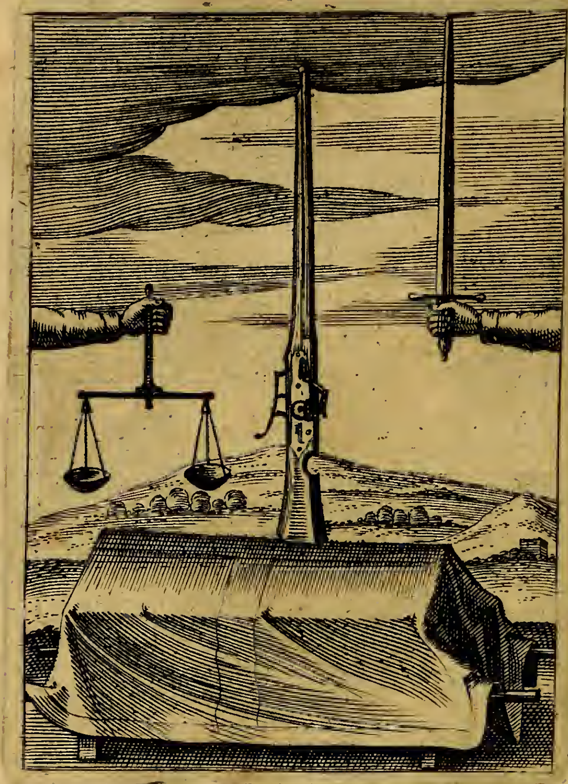
Hiſpida latrantem lædit dum forte catellum
Bellua, ſit ſtricti iuris imago tibi:
Nam rigor is nimius, ſtrictum qui perſequitur ius,
Lædit, & infeſto Dica mucrone ferit.

Summum, aiunt, *ius summa sæpe iniuria est.* Eleganter hoc quidem & verè! ἐπιείκεια.
Non enim semper sequendum est ἀκριβοδίκαιον, sed pro re nata pœna sentē- ,,
tiaq; mitiganda est. Leuius lenitate ac mansuetudine, grauius, crudelitate ,,
peccatur. Pia (dixerunt veteres) seueritas crudelitas non est; non autem ,,
transgrediendi sunt limites seueritatis, alioquin facile in turpem degene-
rabit & cruētam crudelitatem: crudelitas in sæuitiam: sæuitia in tyrannidē: ,,
Tyranno autem nihil dici detestabilius potest, nec magis exsecrandum. ,,
Notum illud est Imperatoris: *Imperare nescit, qui dissimulare nescit.* Nec abludit Chron. Philip.
ab illo *sapientis: De vlla iniuria ne irascaris proximo, & ne agas quicquam contume-
liosis factis.* Quod Germanice in nostrum sensum sonat significantius: Reche Syr. 10. v. 6.
nicht zu genaw alle Missethat/vnd kühle dein Müthlein nit/ wann du straffen solt.
Luculenta iniuria est, si pœna delictū excedat. *Pœna peccato debet commensurari* ,,
seu: *inter delictū & pœnā debet esse proportio.* Nec tñ iniuria vacare arbitramur, si
in commensuratione nulla omnino personarū, temporis, loci, ætatis, simi-
liumue circumstantiarum ducatur ratio. Vbi legis rigor mitigari potest, &
delictum siue delinquens sine grauiori pœna & sine scandalo emendari,
ibi clementiori pœna vtitur pius ac sapiens Iudex: De ipso Deo Opt. Max.
constat, iustum eum quidem esse, sed *praualere tamen apud ipsum misericordiam:* Exod 20.
Non enim *secundum peccata nostra facit nobis, neq; secundum iniquitates nostras re-* Psalm. 103. Hoseæ 11.
fert nobis. Quare nulla re propius ad Deum accedimus, quam beneficentia Xenophont.
atq; mansuetudine. Et quemadmodum *diuina sapientia gladium iustitiæ oleo
misericordiæ semper inungit:* ita moderationem adhibere Iudex prudenter de- Selnecc. in
bet, vt inter iustitiam & clementiam currat ac medietur clemens iustitia & Pædagog.
iusta clementia.

Est piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Atq; dolet quoties cogitur esse ferax.

Nota est historia de Theodosio Imper. qui Thessalonicæ absque fere Centur. Magdeb. Cent. 4. §. de disciplin.
clementiæ ac moderationis respectu aliquot millia ciuium furenter occidi
iussit, vbi certè pœna delictum excessit longissime, quare à S. Ambr. à com- Ex histor. Ecclesiast.
munione abstentus, & ab omnib. sacris, in loco peccatorum pœnitentiam
egit in cilicio atq; cinere. Nimius rigor nocet ipsi exercenti rigorem sicut
acies nimis exacuata conuertitur in acuentem ac vibrantem: prorsus vt ca-
nis aculeos erinacei ore excipit ac sauciatur: ita strictus iustitiæ vindex ex-
tremo rōphææ læditur. Das Messer wendet sich/vnd leget den der es so geschärpft
hat. Monet Apostolus: Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν innotescat omnibus, quod vt omnibus Phil. 4. v. 5.
omnino piis, ita inprimis iudicibus atq; magistratib. dictum esto. Similem
esse collationem philosophus inquit, Regis cum subditis, qualis est *Pastoris
ad oues, patrisq; ad filios seu liberos. Nullum violētum est diuturnum:* Neq; vllius ma-
gistratus crudelis exitus fuit bonus, vt exempla *Pharaonis, Saulis, Balsazaris* seu Exod. 14. 1. Sam. 31.
Labynithi, *Antiochi*, *Herodis*, *Neronis* & similium abunde testatum faciunt. Dan. 5.
Commendatur autem iustitia mixta ἐπιεικείᾳ; vt in Dauide, Iosaphato, Salo- 1. Macc. 9. Actor. 12.
mone, Hiskia, Iosia, Augusto, &c. Zaleuco, &c.

LVBRICVM IVS.

Lubrica, mortalis, premis ô vestigia, iuris
Quisquis es, ambiguas quando sequere vias:
Ærea vt incautum lædunt tormenta virum, sic
Aurea & incauto iura nocere solent.

Sclopetum(siue, quam à sono, quem edit, dicunt bombardam) ius seu iuris tractationem: *gladius* & *libra* vtrinq; extensa iustitiam heîc figurāt. Qui sic? ais; Totus sclopeti vel vsus, vel vtilitas, vel pernicies est penes vtentem. Si recte vtaris ac moderate, defendet te: sin imprudenter ac temerarie, lædet te. Certe quicunq; iura tractant & dispensant summa prudentia atque cautione opus habent, ne dum ius dicunt, iniustas sententias dicant, & eo per ius iniusti iuste accusentur, damnenturq;. Non sane immerito *Græcorum Oratorum Aquila atq; Coryphæus, si duæ, inquit, sibi monstrarentur viæ, altera ad iuris dispensationem seu iudicis officium, altera ad mortem ducens; se hanc præ illa electurum.* Quid ita mi Demosthenes? Quoniam tam ambigua lubricaq; dicendi iuris prouincia est. Quam difficile enim est non moueri vel personis vel munerib. vel alia quauis fere re externa! Ne dum ius dicere velis, iniustum dicas; dum æquum, iniquum; dum phas, nephas; quis omni æquabiliter videt tēpore, vt fieri pote non sit, qui hodie non impingit, cras non impingat itidē. Nota est *similis* illius historia, qui cum prouectæ nimis ætatis essent, moribundus dicebat, scribiq; pro Epicedio manibus imperabat: *Similis hic iacet, cuius ætas quidem multorum annorum fuit, septem tamen duntaxat annis vixit:* Adriani Imp. hic Aulicus fuerat & ius dixerat, solū supremū septennium exegerat priuatus. Totam igitur priorem vitam pro dispendio ac damno reputabat, vltimum septennium ponebat in lucro. Haud aliter sentiebat de administrandis LL. fascibus *Æschines*, quo de Plutarchus testatur, quod à foro dicundoq; iure liber factus ita gestierit, atq; qui liberatus fuerit *à morsu rabiosi canis*. Officium ipsum non sugillamus, de modo administrandi nobis sermo est. Spinas tractant quicunq; ius tractant, ἀνομίας cura opus habent, & summa niti ope debent vt δικαίῳ καὶ νομίμῳ insistant.

Varietas Iureconsultorum.

Demosthenes apud Erasm. in apopht.

Similis hist. citat. apud pædag. Selnec. Dion. Cass. Nic. in Adr. Imp.

Plutarch. in Aeschin.

Quod de LL. ministris ac vindicibus diximus, idem de iis dicimus qui iure volunt vti, nam & *Themistoclis* ea fuit electio, vt si duæ sibi monstrarentur semitę, ad ius vna, altera ad mortem, se hāc potius iturum. Ita eodem plane modo fieri potest, vt dum ius captas, iniuria tibi obtingant. Tanta cautione nemo tractat sclopetum, quin maiori opus sit: ita nemo ea Prudentia quærit, vtiturq; iure, quin maiori necesse habeat. Nam siue vincat siue minus, nunquam id fiet sine damno. Exempla ac dicteria odiosa sunt. Cui bombardæ simile non sapit, mellis degustet: moderate hoc quis vtatur oportet, vt non noceat. *Mel inueniens comedis quod satis est tibi, ne saturatus illo, euomas illud.*

Themistocl.

Prou. 25. v. 16.

SCINDITVR HVMANVM STVdia in contraria vulgus.

Laudis opes, dotesq; tagi, venerisq; latebras,
Sectatur stolidum nunc vbicunq; genus:
Quæ bona de cœlo CHRISTI *quoq; sanguine parta,*
Dat Deus, hæc amens spernere munde soles!

Sumus

Sumus quidem principaliter conditi ad gloriam & cognitionem Dei, indeq; ad vitam adſequendam poſſidendamq; æternam, hæc autem vita & domicilium terrenum, tanquam veſtibulum illius alterius inhabitandum ſeu incolendum potius interim datur, dum præſtituto à Deo tempore ad illam diuina gratia transferamur, hac lege, vt hic Deum agnoſcere, timere, diligere, quærere, atq; colere diſcamus, inchoemus, iſthic perficiamus: ſed tanta noſtra cæcitas, vt & malitia eſt, vt ſpretis poſthabitiſq; cœleſtib tantũ terrenis inhiemus, & tales nos præbeamus, vt ad cælicã apprehendendam poſſeſſionem plane reddamur inhabiles. Id ꝙ præſens noſtrũ emblema liquido oſtendere cõnititur, ꝑ diuerſiſſima mũdi ſtudia, à regno Dei aliena. *Auocamenta à ſtudiis regni cæleſtis.*

Sunt qui captent honores & laudes in hoc ſeculo: inidonei ſunt illi ad regnum cœlorum, quod v.g. Dn. Saluator Phariſæis & Scribis in Euangelio obiicit, tanquam inſigne à regno cœleſti auocamentum, dicens: *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt non quæritis?* q.d. fieri id non poſſe. Et iterum: *Dilexerunt n. gloriam mundi magis quam gloriam Dei.* Quare ſtudium mundanæ gloriæ: & ſtudium gloriæ cœleſtis ita ſeſe mutuo tollunt, vt vna conſiſtere non poſſint: quanto ergo hæc illa præſtat, tanto magis huic quam illi ſudare debemus. *Illa vitrea eſt, cum ſplendet, frangitur*, hæc manet in ęternum: illa *croci dili inſtar* eſt, *perſequẽtem fugit fugientem perſequitur:* hæc vero à perſequentibus apprehenditur: *violenti rapiunt* eam. *Ex vit. patr. alleg. Rudolp. à Toſsignan. §. iuſtitia. Ioh. 5. cap. v. 43. 44. Ioh. 12. v. 43.*

Sunt qui opes ac bona huius mundi ſectantur, & id ſtudio habent, vt magnos theſauros auri, argentiq; corradant, & laute ac opipare victitent in hoc ſeculo: ſed & hi vanis ducũtur & ſeducuntur adfectibus, nã ſpinæ ſunt terrenæ opes, quas caute ac prudenter tractare oportet, ne pungãt, nec animam lædant, quod certe non cuiuſuis eſſe ex dominica aſſertione patet, qui ait, *fieri perinde facile poſſe, vt camelus* (ſeu maximus funis nauticus) *per foramẽ acus tranſeat, quã diues vt intret cœlorum in regnum*: rationem ſubdit Apoſtolus: *Qui diuites fieri volunt, incidunt in tentationem & laqueos & deſideria multa, quæ demergũt hominem in interitum & damnationẽ.* Monendi igitur diuites ſunt, *ne cor apponãt nec confidant in terrenis opibus, ſed theſauriſent in cœlis.* ¶ *Sunt qui potentiam quærunt in hoc æuo, & eminere geſtiunt*, vt vbiuis conſpiciant in alto, & ſedeant ad clauũ. Nimis fatui ac curioſi ſunt hi: dum n. alas pauonias ita librant, quid faciunt aliud, q̃ vt vigilias, curas, moleſtias, & nihil non incõmodi mercẽtur, & ſuo ſibi iumento mala attrahãt? iuxtaꝗ ẽt à calle cœleſtis regni deuiant, de quo dicitur: *Qui inter vos eminere vult, fiat ſicut iunior, & qui præcedere, fiat ſicut omnium miniſter*: His occinendũ illud: γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος, *dulcis inexpertis cultura potẽtis amici, expertus metuit.* ¶ *Sunt deniq;, quos ſtimulatur luxuria, & furor beluinus pronos cõcitat in venerẽ*, adeo vt exſerto ore dicere nõ horreant, ſe tales illecebras vel ipſo cœlo (horreſco referens) commutaturos. Plane aguntur hi infernalib. furiis, qui ſcortari adoleſcentem nec turpe putant, nec pro peccato reputãt: *Vxorem* aiunt *duxi, venire non poſſum.* Ita in diem heluantur, ſcortantur, pergræcantur, adulterantur, inceſtus & ſodomias, multaq; peccata alia muta flagitioſe perpetrant, de quibus aperte oraculo diuino conclamatum eſt. *Non guſtabunt cœnam meam. Non intrabunt in requiem meam. Nolite errare, non poßidebunt regnum cœlorum.* Μὴ πλανᾶσθε: θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. *Luc. 8. v. 14 Matt. 19. v. 24 & 1. Tim. 6. v. 10. 17 Matt. 19. v. 24 ibid. c. 6. v. 20 Damoclis ſocii. Vid. Ael. Lamp. in Seuero. Luc. 22. v. 26 Vid. Eraſm. in Adag. ex Horat. Antigon. R. „O nobilem „magis &c. Terent. in Heaut. Luc. 14. v. 20 & 24 Pſal. 95. v. vlt. 1. Cor. 6. v. 9. 10 Gal. 6. v. 7.*

EMBLEMA

IVRECONSVLTORVM Prudentia.

Prudens te pietas, pia te prudentia stipet,
Quisquis es, vt populis iura verenda roges.
Tale olim te iudicium, mihi crede, manebit,
Quale heîc in plebem forte tuere tuam.

Duæ sunt virtutes cardinales, quæ iuris & æqui prudentem maxime iuuant, ornantq;: Pietas vna, altera Prudentia. Res illa, rei hæc modus haud incongrue vocabitur: Magistra illa, hæc serua: Hera & Domina illa, hæc ancilla: illa Deo, hæc LL. seu δικαίῳ καὶ νομίμῳ vt vocant, nititur. *Virtutes Card. in iurisprudente.*

Quicunque n. Deum toto corde reueretur, ille haud difficulter iuris & æqui se vt consultissimum ita studiosissimum præbebit, nec rebus iniustis consentiet vnquam: *Timor Dn. reuocat à peccando.* Impius neq; Dei nec iuris æquiue ratione ducet, quare necesse est, vt Pietas cordi & oib. actibus moderetur. *Timor Dn. Sapientia initium*, quare generum Moschen Sacerdos Midianiticus Iethro *viros Dei timentes* ante omnia conquirere & constituere iubet: & à iudicibus Pius Rex Iosaphatus, primitus requirit *Pietatem, & Timorem Ioua*, quoniam in huius honorem iudicia maxime exerceãtur. Ipseq; Adsessorē se in omnib. iudiciis ingerat, & primos captet accubitus. Quare nō absq; ratione fuit illorū mos, qui vacuam timori Iouę sellam iuxta se statuerūt. hæc res & forma est fori ac iudiciorū, qua sine nihil Deo placere pōt. *Syr. 1. v. 27* *ibid. v. 16* *Exod. 18. v. 21* *2. Chron. 19. & 20* " "

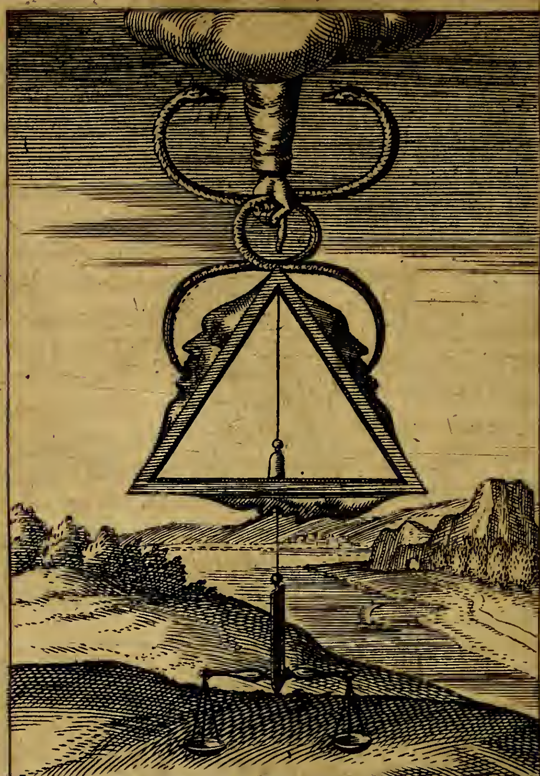
Quo vero Iudex ius pie ac iuste administret, opus est ipsi *Prudentia, cuius triplex facies hieroglyphicum est*, a Sapientia, q̄ pietati ancilletur, qua sine Pietas, simulacrū potius pietatis vel stoliditas erit: Prudentiā aūt dico, *quæ in pietate fundatur*, & ex ea mediantib. LL cū diuinis tum positiuis oritur, piam ac iustam prudentiā, q̄ omnia accurate perpendit, & neruū prudenter intēdit in

I. *Oculos. Vultus animi Index est*, & ex faciei, quæ vocant, lineamentis à prudentibus de cordis vel simplicitate vel duplicitate haud difficulter iudicari pōt. Fieri vix potest, vt quis monstrum, q̄ in corde alit, in vultu prorsus tegere possit, quin p̄nicet. *Qui conniuet oculis suis*, inquit Regum sapientiss. & sapientum Rex, *cogitat res peruersas, concidens sermones suos, perficit malum.* Rotatus, nictationes & similes oculorū gestus duplicis cordis & peruersi nebulonis indicia haut obscura præbent, hæc ὀφθαλμομαντεία ἐκ φυσιογνωμίας raro fallit, vt in specie Sapiēs de dubiæ pudicitiæ muliere adserit: *Scortatio mulieris in elatis oculis ac palpebris eius cognoscitur.* *Vid. Gell. l. 14. c. 14* *ἐστὶν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάντ' ὁρᾷ* *Prou. 16. v. 30* *Heu quam difficile est, „crimen non „prodere vultu.*

II. *Os. Sermo*, aiunt, *animi Index: Loquere*, dicebat Philosophus, *vt te videam* verba præcipitata, distorta, semesa, tertiata, ambigua, &c. sufficientia σημεῖα sunt, quid de re ipsa statuere habeas. Vide mihi Sapientiam seu Prudentiam Salomonis, ex cruentis profligatę prostibuli pudicitiæ verbis arguebat, veram illam matrem esse non posse. Omnia igitur ac singula verba pio iudici aurea lance sunt trutinanda, vt ius inde extricet. *ὀφθαλμομαντεία.* *Syr. 26. v. 12* *Erasm. in Socrat. apopht.* *1. Sam. 3. v. 27*

III. Deniq; & *manum* obseruare debet: nam si illa spōte ac temere in duos priores & extensos digitos se porrigat, haud dubie stultum malumq; ibi latere aīm arguet. Pii & bonæ testimonio conscientię freti iuramenta horrent tanq̄ sacra & φρικτά. *Deinde si cuius manus videant complicatas & auri argentiue honorario* (sic iniquitatis mercedem vocāt) *onustas*, malæ causæ propugnatorem inde intelligēt. Pii, boni, iusti causæ bonitate freti à munerib. dādis vltro abstinent, nec iustitiæ mercantur patrocinium, cum diuini interdicti, tum externæ honestatis, tum ēt propriæ consciētiæ respectu absterriti, qui v. quāuis tueri causam non abhorrent, quomodo non eidem eam quouis modo licito, illicito; honesto, inhonesto; bono, malo; obtinere satagant. *Leuiter iurantes.* *2. Pet. 2. v. 15* *Schalcks-Pfennig.*

IVSTITIA DISTRIBVTIVA.

Sancta Themis, iustiq; tenax ter virgo beata,
Quæq; cuiq; soles distribuisse suum!
Dispereat precor ille, tuæ, O Astræa, sacratum
Corpore qui florem virginitatis auet!

Ἰσότης, inquit Græcus, οὐ ποιεῖ πόλεμον. Iustitiæ igitur distributiuæ hic vides ἱερόγλυφον ἔμβλημα: Est autem iustitia distributiua, quæ suum cuiq; absq; prauis adfectibus, malis consultoribus, muneribus, respectu personarum, & aliis iniustitiæ hætentibus criminibus distribuit, in gloriam Dei & bonorum commodum, salutemq;. Habet hæc distributiua iustitia sua encomia cum in sacris, tum in prophanis plurima. *Iudicate*, inquit Dn. Saluator, *rectum iudicium. Non assumes personam in iudicio, nec munera captabis, abominatio sunt huiusmodi Iehouæ. Lauate, purificate vos, amouete malignitatem actionum vestrarum ex aduerso oculorum meorũ; desinite male facere: discite benefacere, quærite ius: beate oppressum, ius dicite pupillo, suscipite causam viduæ, &c.* Hac δικαιοσύνη διανεμητικῇ maxime opus est in omnibus omnino statibus, vt cuiq; detur secundum quod meruit vel laus, vel vituperium: vel præmium vel pœna, dicente Apostolo: *Vnicuiq; quod debetis, vectigal, cui vectigal: tributum, cui tributum: timorem, cui timorem: honorem, cui honorem*: Vergit id in honorem Dei, conducit ad cõmunem tranquillitatem καὶ εὔνοιαν cõseruandam & animos pacat: vt perpendiculum recte in medio pendeat, & æqua omnia librentur lance, serpentina prorsus hanc ad rem opus est prudentia: vt figura declarat. Hoc est *Periãdri* illius *Corinthii: quod iustum est imitare.* Et *Pittacus Mitilenæus: iuste*, inquit, *iudicato. Vir iustus simulacrum Dei*, inquit Diogenes. *Cicero*, inquit, *primum fundamentum iustitiæ est, ne cui noceatur, deinde communi vtilitati seruiatur.* Imo *Dn. Saluator. Quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos faciatis illis. Seminate iustitiam, &c.* Capitales iustitiæ hostes sunt plurimi maximiq;.

Iustitia distributiua quid. *Ioh.7.v.24* *Deut.1.v.17* *Esai.1.v.16* *v.17.* *v.18.* *Rom.13.v.7.8* *Periander Corinthius.* *Pittac. Mitilenæus.* *Diogenes.* *Cicero.* *Luc 6.v.31.* *Hos.10.v.12*

Acceptio personæ seu Prosopolepsia, quemadmodum *Agesilaus* Rex ait: *Niciã, si non habet iniustam causam, dimitte & absolue. Si vero habet iniustam causam, mea causa dimitte: omnino autem dimitte.* *Erasm. in apoph. Selnec. in pæd.*

Acceptio munerum, quæ summa iniustitia est: iustitiæ neruus, à sumendis muneribus super pio ac iusto, abstinere, talis *habitabit in monte S. Domini, vt Psaltes ait.* *Psal 15.v.5*

Temeritas, vis, violentia, quando dicitur: *Sic volo, sic iubeo: An nescis, habere me potestatem tui vel absoluendi, vel condemnandi*: adeoq; vel vitę; vel necis in te? *An nescis Imperatorem esse te, leges ferre non pati.* Et quæ sunt similia. *Iuuen Satyr.6* *Ioh.19.v.10* *Iulia nouerca Caracalla*

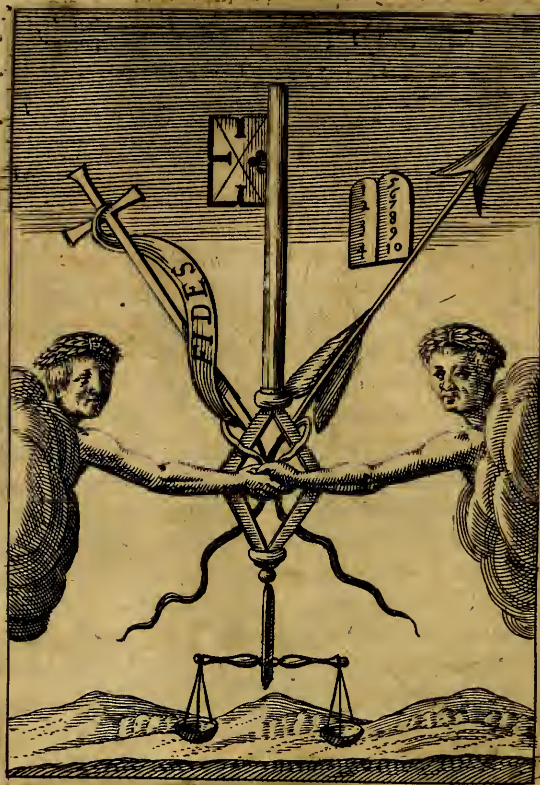
Præcipitantia: deliberandum autem diu memineris esse, quod semel iudices, statuasue. In præcipiti furore si quid statueris iuste, iniustum te statuisse vel ad minimum iniustum esse te crede. *Phil. in Chron. in Bassiano. Athenodorus*

Odium; si condemnes, quem odio habes: non quod iniustam tueatur causam, sed tm̃ ꝙ oderis, violentus es & iniustus: *affectus mali sunt consiliarij.* *Aug. græcum α.β.γ.&c.*

Somnolentia itidem. Quemadmodum *Demosthenes* (vel, vt volunt alii, *Empedocles*) somnolentiam suorum scabinorum *asinina vmbra* apologo corrigit: & *Machetes* prouocat à somnolento *Philippo* ad expergefactum, & attentum. *Plutarch. de Demosth. Philippus Rex Macedoniæ somnolentus.*

Eadem autem mensura, qua mensus fueris, metientur tibi. *Luc.6.v.38*

CANDOR ET VERITAS.

Ne pia diuini violes ſacraria iuris,
Sed claue vtaris legis ad arbitrium:
Candor, & Alma fides, ſtudium SEVERI *ac* VERI
Ornent iudicium, ſingulaq; acta, tuum.

Clauis, iustitiæ; *Sagitta*, seueritatis; *crux*, fidei hieroglyphica intellige, *candida facies* denotant candorem ac veritatem. Scopus huius ἐμβλήματος est, inhibere corrupta iudicia, promouere recta. Clauibus inter alia vtimur ad magnos recludendos thesauros. Maxim' Thesaurus est iustitia: hanc vt recte administres, quicunq; dicis ius, summopere necessarium est: ne connumereris illis, de quibus Poeta:

Iustitia forensis
Vsus clauium Senatus Norimb. Imp. bonis verbis & grauibus pœnis.

Οἱ βίῃ ἐν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

Homer. Iliad. l. 16. seu π.

Fidelitate cum primis opus est iudici tanquam diuino administro: nã in *ministris non requiritur nisi vt sint fideles. Fideles respiciunt oculi pij magistratus*: vt *Dauid* in Psalmis loquitur. Nec non & seueritate: Verum enim imo verissimum est illud *Mimi: Bonis nocet, qui malis parcit.* Nota est historia *Saulis parcẽtis Agago regi Amalecitarũ*, qui perpetuæ propterea internecioni à Deo Opt. Max. deuotus est. Nec ignota illa de *Ababo, parcenti Benhado Syrorum Regi*, id propter à Deo abiecto. *Maledictus qui facit opus Dn. fraudulenter, & retinet gladiũ, ne effundat sanguinem. Pia seueritas non est crudelitas. Non frustra gladium gerit magistratus, &c.* Totus Spartanorum exercitus deletus est propter duorum adolescentum scelus in Scedasi filias patratum: non enim moratur nemesis Adrastia diuina.

1. Cor. 4. v. 2
Psal. 101 v. 6
Mimus.
1. Sam. 14
1. Reg. 20
Ier. 48. v. 10
vid. Rom. 13. v. 4
Iustin. Plut. Phil. alii.

Quare iudices corrumpi se non sinant, sed legitima cognitione præuia veritatem inquirant, quodque iustum est decernant: insontes tueantur: nec maleficis parcãt, sed vt lex quenq; vel absolui vel damnari iubet, ita vel absoluant vel condemnent.

Non obliti ἐπιεικείας pro re nata.

Nemo præficiatur iurisdictioni, nisi qui scientiam legum habeat & conscientiam, quiq; ius dicere, suumq; cuiq; tribuere velit ac possit ἄνευ προσωποληψίας καὶ δωροφαγίας; quas pestes Deus exsecratur, & iura Cæsarea prohibent ac plectũt.

Georg. Remus in Spicileg. in Prou. Salom.

Εἰλικρίνεια siue *candor* si vspiam laudabilis est: in iudice certe laudibus ad cœlum vsq; est euehendus: estq; *muri instar ahenei, non egit Mauri iaculis nec arcu. Recte faciendo neminem timeo*, ait ille.

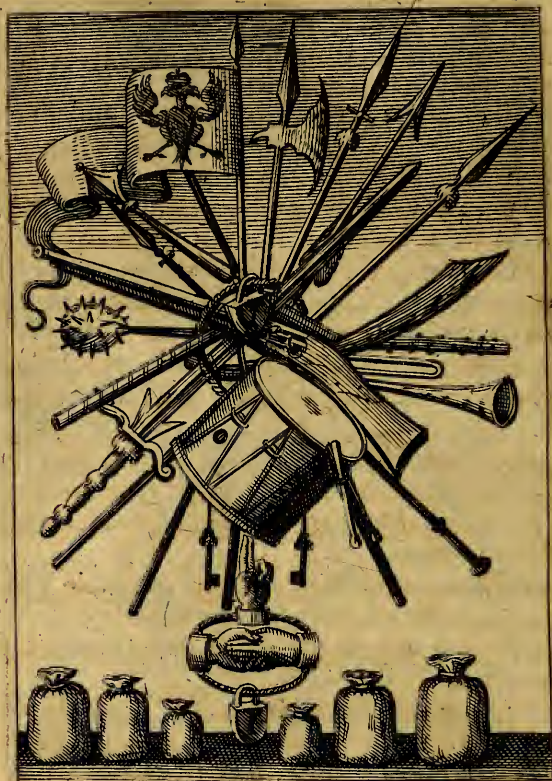
Horat. in ep. l. 1. Epl. 1
Id. lib. 1. oda. 22.

Nec minus diuina veritas vtilis simul ac laudabilis est: *Veritate stabilitur thronus regis*. Quare iudices, vt veraces ipsi sint oportet, ita veritatem, amare & inquirere debent. sunt qui iure dicundo ita ludunt, quemadmodũ pueri ludunt astragulis: quemadmodum *Dux Albanus* vitam Harlemensibus ciuibus stipulatus, fame eos necat, vitam ipsis non victum sese promisisse dictitans. Et *Paises Duci Colophonio* promittit saluum con: & reductum: sed reducto in vrbem ceruicem demi demetique iubet. Cruenta hæc veritatis læsio est, & candoris, cruentaque calumnia.

Prou. 16. v. 12
Sleidan. & Osiand. in centur. Ecclesiast. Phil. in Chron.

PRO

PRO PATRIA MORI pulchrum.

Eſt etiam ſæuo licitum decernere bello,
Non aliter tuto viuere quando licet:
Attendas autem prudens ante omnia cauſam,
Quæ niſi iuſta ſubeſt ſubtrahat arma pudor:

Omnia prius verbis ac sapienti consilio experiri, quam decernere armis, sapientem decet. Verum si aliter non liceat aris focisq; vti integris, non est contra diuina neq; humana iura etiam armis experiri. *Pro aris* autem *& focis*, aiunt, quibus duæ iuste gerendi belli adsignantur causæ: defensio religionis seu fidei: & defensio patriæ, bonorum & fortunarum, coniugum, liberorum, & omniũ. &c. *Alphonsus Rex Neapolitan,* in clypeo gestat Pellicanum, sanguinem rostro è pectore elicientem, & mortuos pullos viuificantem, cum inscripto Noemate: *PRO LEGE ET PRO GREGE:* idem prorsus subindicans.

Terent. in Eunuch.

Panorm. de dictis ac factis Reg. Alphons.

Et quidem pro patria ac focis ferro decertandum esse cum sacra tum profana abunde comprobant. *Pro patria*, aiunt, *mori gloriosum est.* Quanquam & hic summa prudentia opus est: Ne quem tibi hostem vltro accersas, vt fecit *Ahasias* Rex Iudæ. & *Iosias* post eum. Neq; nimio furore ad arma præceps rapiare. *Non deponuntur ea facilitate arma qua sumuntur.* Quæ momento arripueris, per multos fere annos vix deponere, & non nisi cum summo damno licebit, vbi defecerit *& pecunia & sapientia*, quemadmodum sapientiss. Imp. Carol. V. olim dicebat. Turrim qui ædificare vult, sumptos præmensos ac præsupputatos habeat oportet: ideoq; ad arma rapiare caue, si hic te belli neruus destituerit: vel ad arma si raptus es, pacem, quam potes, quære. Vbi vero & iusto bello peteris occuparisve, velim te nulli parcere sumptui, notũ est de *Mauritio Imp.* qui intempestiua auaritia militem irritauit, & in se, domumq; Imp: totam concitauit, quam non nisi interitu liberorum, coniugis suiq; ipsius piauit. *De Constantino Palæologo* extimo Orientis Imp ferũt, quod propter nimiam tenacitatem Vrbem necessario præsidio nudarit, ac tandem amiserit, cũ perpetuo & Imperatorũ numinis in Oriente & Christiani nominis dedecore ac damno.

Horat in Od. lib. 3. Od. 2.

2. Reg 14. v. 8. 9. &c.

2. Reg. 22. v. 29. &c.

1. Reg. 20. v. 11

Sleidan.

Luc. 14. v. 78. &c.

" Sumptib non parcend. "

Phil. Chron. in Maurit.

Phil. Osiand. & pler. q; alii.

Pacta etiam ac fœdera de induciis aliisque rebus vtilibus, necessariis, bonis & honestis etiam hosti seruabis: Magna nominis decessione laborat *Card. Iulian.* qui Ladislao suaserit, fædus frangendum cum Amurathe Turcorum ictum.

Becan. tract. de seruand. fide.

Pro religione ac fide an arma sumenda sint, quæsitum est, & in vtrãq; partem disputatum; Videtur autem quod sic: Ex loco *Israelitarum* qui ob probabilem læsi religionis suspicionem copias coegerunt contra fratres: Quod & *Maccabæi* factitarunt. Et Imper. θεοφιλέστατος *Constantinus Magnus* Christianis propter religionem patientibus contra sex tyrannos Diocletianum, Maximianum, Galerium, Maxentium, Maximin. & Licinium suppetias tulit, & ὁμοψήφους Christianos in libertatem vindicauit. Quæ in contrariam partem oggeruntur non est loci huius refutare.

Binder. Thes. de Bello.

Tolan. Syntagm Theol § de Iustitia bellic.

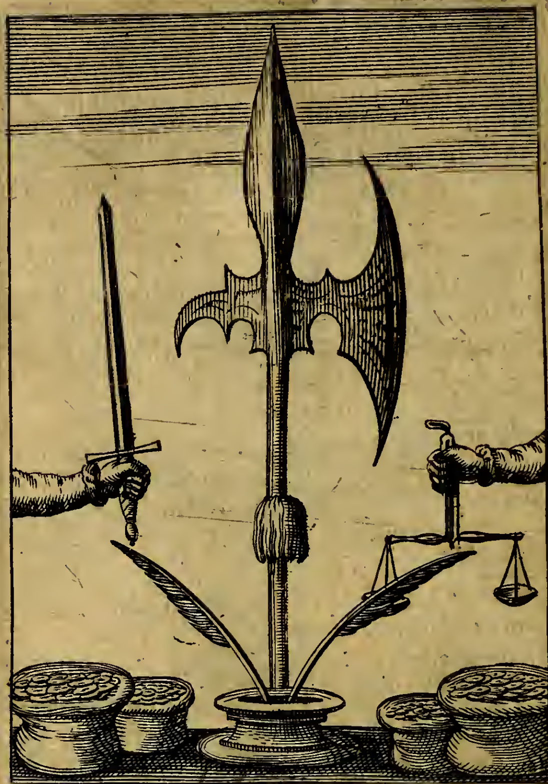
Weller de Hierarch.

Danæus in Ethica Christian.

Histor. Eccl. Magd. Cent. Quart.

Ios. 22.

ARGENTEA HASTA pugnare.

Ærea piſcaris munuſcula, & aurea præſtas,
Quantæ id (crede mihi) eſt fatuitatis opus.
Munera captantes, eadem quoq; munera dantes,
Hos turpes ſimili crimine vtroſq; puta!

Vtiliſ-

Vtilissimum instrumentum est BIPENNIS, ad configendum simul ac percutiendum, ad trahendum æque atq; amoliendum cōducibile, sed penes vtentem est eius vsus & arbitrium, vt bene vel male adhibeatur, cadatque. Huic nostrum ἔμβλημα comparat ius siue forum, siue instrumenta iustitiæ, bona ea per se & vtilia, sed male à multis vsurpantur, qui LL. figūt, refiguntq;, torquent ac retorquēt, put ipsis volupe, atq; crumenę proficuū fore colligere possunt, nulla Dei, propriæq; & consciētiæ ac famæ ratione ducti. Magna huius seculi labes ac profanitas, vt non immerito vulgus Iuristarum (quos vocant) male audiat, iam inde à multis annorum centenariis. Fit autem istud plærunque acceptione vel personarum vel munerum: qua de re pernitiosissima multa hactenus: & constat illicitum id esse ex *iure* *Vsus bipennis similis est foro.*

Diuino. Ne suscipias personam in Iudicio, neq; captes munera, sunt enim hæc abominatio coram Deo. *Deut. 1. v. 16. 17. &c.*

Canonico. Non debet (inquit) *Iudex vendere* iustum iudicium, aut testis verum testimonium. Cum autem iudicia & testimonia quæ nec iusta nec vera vendenda sunt, iniqua & falsa venduntur, multo sceleratius vtiq; pecunia sumitur, quia scelerate sumitur, licet à volentibus datur, &c.* *Extr caus. 14. q. 5. Can. non sanc. &c.* ** Multo minus iniustum.*

Ciuili. Vt in L. plebiscito. ff. de offic. præsid. & in authentic. §. Quapropter. in fin. col. 2. iuxta textum in c. summopere. 11. qu. 3. quæ posteriora ad ius canonicum pertinent. vid. nouell. *C. l. 1 §. 1 & 2. D. de calum. l. 2. C. de pœn. iud. qui male iudic.*

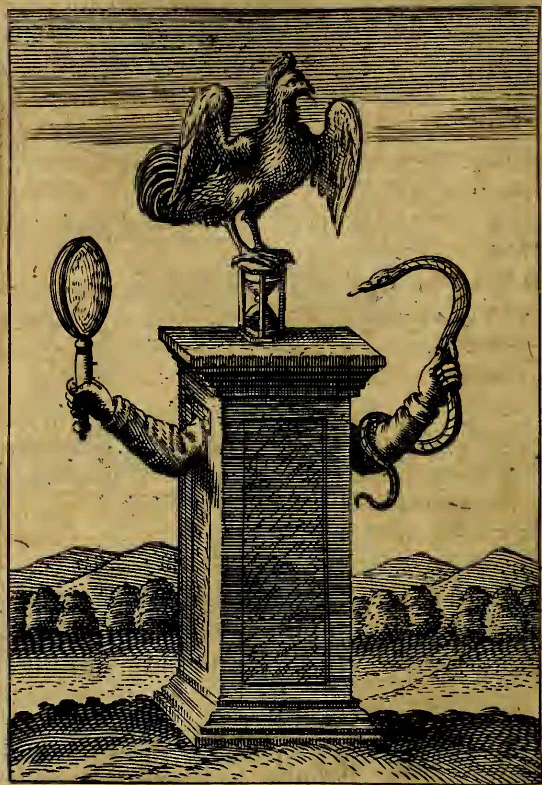
Naturali. Ex lumine iuris naturæ scit *Cambyses* δωροφαγίαν esse prohibitam. Ex eodem detestatur Poeta, aliud q. agendo *Herodot. li. 3. Valer lib 6. c. 3 Sarcasm.*

Munera crede mihi placant hominesq; Deosq;
Placatur donis Iuppiter ipse datis.

Quare significanter admodum *Thebani* seu Athenienses suos iudices pinxerunt simulacra quædam ante altaria Deorum sedentia, omnia manibus truncatis, præter supremum, manibus quidem integrum, sed oculis captum. Vnde præclare Alciatus: *Alciat in Emblem.*

Effigies manibus truncæ ante altaria Diuum
Hic resident, quarum lumine capta prior:
Signa potestatis summæ, sanctiq; senatus,
Thebanis fuerant ista reperta viris:
Cur resident? quia mente graues decet esse quietæ
Iuridicos, animo nec variare leui:
Cur sine sunt manibus? capiant ne Xenia, nec se
Pollicitis flecti muneribusue sinant:
Cæcus adest Princeps, quod solis auribus absq;
Affectu, constans iussa senatus agit.

CVM TEMPORE ET modo.

Quisquis es in speculo tanquam tua discute facta:
Et quid te deceat, dispice, quidue minus;
Censorem alterius nunquam tu te oggere labis,
Quin prius explores singula quæq; tua.

Tria Prudentiæ Hieroglyphica in vno & breui hoc vides Emblemate, *Gallum, Speculum, & Serpentem*. Temporis rationem esse ducendam cum in verbis tum in factis, monent. Serpentinam prudentiam ipse *Dominus* cōmendat in Euangelio. *Prudentißimus* autem, *h. e. astutißimus bestiarum omnium ita dictus est serpens (inquit August.) propter astuciam diaboli, qui in illo & de illo agebat dolum. Serpens prudentißime cauet, ne vulnus capiat in capite; quare gyros torquet, sibila edit, & quoquo modo potest se defendit. Gallus temporis horologus est, quod intelligentia* (inquit *Gregor.*) *accepit, vt prius nocturni temporis horas discutiat, & tunc demum voces ex itationis emittat.* Pretiosissima certe temporis iactura est, *fugit irreuocabile tempus, ars longa vita breuis, quare*, quam accuratissima potest, eius habenda est ratio, vt *ne sine linea*, quod aiunt, prætereat. Nam etiam minutissimi temporis acti, vel momenti, reddēda olim ratio erit. *Seruite tempori*, ait Apostolus, *quoniam mali dies*. Multus & grauis est *Bernhardus* in temporis subducenda ratione.

Luc. 10. v. 3
Matt. 10. v. 16
Cypr tract. 3. de simplic. prælator.
Aug. l. 2. c. 29. de Genes. ad literam.
Hilar. in Matth. vid. Biblioth col. 172. b
Greg Moral. l. 30 c. 5.
Temporis iactura omniū pretiosißima.
Eph. 5 v. 16
Bern. vt infr.

Serpentis aliam adfert *Augustin.* ἱερογλυφικῶν: *Quemadmodum* (inquit) *serpentis quoddam genus, cum it ad bibendum, priusquam ad fontem venit, omne venenum euomit: ita Christianus cum ad orandum accedit omnem iracundiam & odium proximi deponat.*

Ad comit. Iulia de perfect. Iustitia.

Seruit etiam *Gallus* considerationi propriæ nostræ ἀδυναμίας, infirmitatis, & ad labendum pronitatis, monetq; eo mitius de proximi ne quis sentire, statuere, ac loqui; *nam cum edere cantus parat*, (verba sunt *D. Greg. Magni Episc. Romani*) *prius alas solerter excutit, & semetipsum feriens, vigilantiorem reddit: ita pii sese in sanctis actionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce, sed ante se per sublimia facta excutiunt. Et tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt.* Singularis ac raræ prudentiæ ac pietatis opus est à se ipso censuram eiusque initium facere, nam *iustus est accusator sui ipsius*. Tanto laudabilius, quanto grauius exercetur illud γνῶθι σεαυτόν. Sculpi non scribi istud vbiq; conueniebat, quemadmodum *Ausonius*:

Greg. moral. l. 30. c. 5
Prou. 14. v. 8
vid. Erasm. Adag. Chil. 1. Centur. 6. adag. 95. p. 225

Commendo nostrum γνῶθι σεαυτὸν nosce te:
Quod in columna iam tenetur Delphica.

Martial. in Epigrammat.

Plerumq; fieri solet *vt non videamus id mantica quod in tergo est*, eoq; confidentius iudicamus proximum: sed facile ab altero abstinet iudicando, qui sua facta dictaque recolit. Pessimæ indolis est, & hominis inuidi indicium atque vani, qui alios iudicat se non iudicat nec excutit.

ὄψον αἱ κατηγορίαι τοῖς φθονεροῖς. Sed de hoc infra.

Horat. Satyr. 3. li. 1.
„ Stultus & „ improbus „ hic amor est „ &c.
Pindarus.

IVS IN MANIBVS.

Flos vt odorus api mel præbet, lurida fella
Ex quo sed contra toxica arachna bibit:
Haud secus ex diuo probus haurit iure salutem,
Per quod & iniustus iusta barathra subit.

Compe-

Compedes aculeum semper erectum gerentes, iuris gerunt figuram, quod semper idem manet atq; æquabile, tametsi petulanter admodum à multis figatur, refigatur, & instar astragalorum, chartarumq; tractetur, quod scurrarum, mimorum, histrionum, & similium huius manipuli furum est. Non secus ac *cereus nasus* ab *aureis & auaris iuristis* (quos vocant) torquetur. fitque adeo illis ipsis ius, & administratio iustitiæ iniusta instar aurearum compedum, quibus ipsi læduntur. Vt optimo in tales iure ludere liceat, quemadmodum mordax in coætaneum *Aristippum Diogenes*; *aureis eos compedibus in foro teneri, ne auolare poßint.* Nemo autem sine læsione in compedes impingit, ita nec sine damno tales ius peruertent, sed sequetur illos heîc infamia, mala conscientia, & iustum odium, isthic autem iusta condemnatio. Ius hic iniuste dispensant, quare à iustissimo Deo haud iniuste aliquando iudicabuntur: *Durum* autem *erit illis* πρὸς κέντρα λακτίζειν, vt ad Saulum *Dominus Seruator* ait. *Iniusti non poßidebunt regnum cælorum. Ne fallamini, Deus non irridetur.* Risus vobis, ô boni, fiunt hic pauperes, pressi, sacerdotes, ministri, viduę, orphani: ridebit & vos aliquando Deus, Angeli ridebunt, & subsannabit totus Electorum exercitus, ἔχει θεὸς ἔκδικον ὄμμα. *Deus videt, Deus odit, Deus punit.* Gladius „ iustitiæ, quem pro lubitu versastis, vibrastis, torsistis, in vos ac viscera vestra „ conuertetur. *Salua ac immota stabit iustitia maceries, sed vestra vobis, quibus impin-* „ *gitis, capita diminuet, vt media crepent. Lapis offendiculi super vos cadet, qui comminuet frustatim.* Compedes, quas pauperi ac derelicto iacitis, vestros vobis ipsis pedes confodient. Si non hic est qui vos excoriet Cambyses, at erit isthic „ qui vos iudicet atq; condemnet Deus. Via est vobis ius, quæ vestra vos in- „ iustitia atq; culpa ad inferos ducit. Canis rabiosus est, cuius veneno certo occumbetis, nisi resipueritis. Quare in auribus vestris semper sonet illud Dauidicum: *Quousq; iudicabitis inique, & personam impiorum suscipietis summe. Iudicate tenuem & pupillum, adflictum & pauperem iustum pronunciate. Liberate tenuem, & egentem è manu improborum eripite. Ego dico, Dii quidem estis & filij excelsi omnes: At certe, vt plebeius homo morituri estis, etiam sicut vnus aliorum principum casuri estis.*

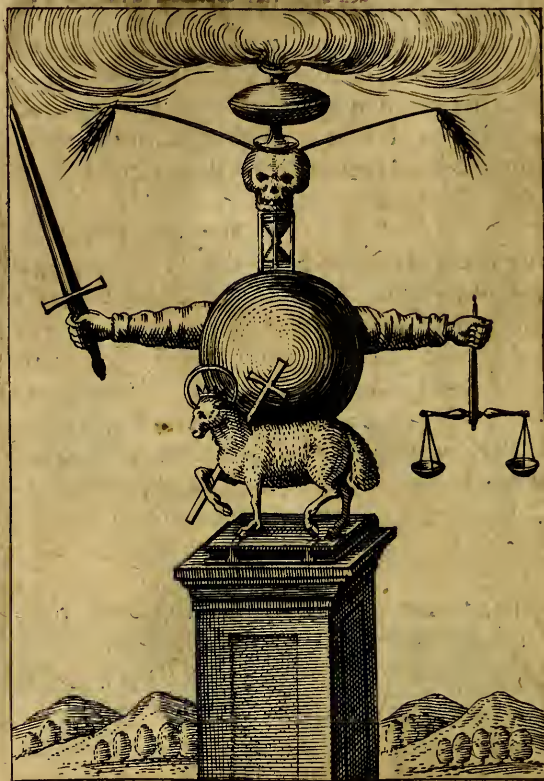
Potentes potenter patientur tormenta.

Marginalia: *Perpetua iuris æquabilitas.* — Dz recht
Recht. — *Sic loquitur nostri seculi magnus quispiamvir.* — *Plutarch. in apopht.* — „ *Iniusti iudices iuste iudicabuntur.* — *Actor. 9* — 1. *Cor. 6. v. 10* — *Gal. 6. v. 7.* — *Exclam.* — *Matt. 21* — *Sap. 2.* — *Demosthenes.* — *Æschines.* — *Psal. 82. v. 3.* — *ibid. v. 4.* — *ibid. v. 6* — *ibid. v. 7* — *Sapient. 6. v. 6.*

PATIEN-

EMBLEMA

PATIENTIA VINCIT omnia.

Disce sed ex verbo mentem firmare Iehouæ,
Rebus in aduersis rupis vt instar ouet:
Grata Deo nulla est patientia, quam nisi firmet
Ex verbo dius Spiritus ille suo.

Varie & infirmis admodum rationum fundamentis prudentiores Philosophorum Gentilium labores ac ærumnas huius æui solati sunt, vt: quod necesse sit feras, quæ non possis mutare. Patientiam talem esse virtutem, quæ dolori longe anteponenda sit, Exemplis fulti collationeq; euentuum: & si quæ sunt similia. Sed nimis arida hæc fuerunt, vt in exitu videre fuit. *Sola religio Christiana*, & purum putum Dei verbum solida fundamenta cōsolationum subministrat, quibus cor fidele rebus in incertis atque afflictis niti ac saluari potest. *Voluntatem diuinam*, cui necesse est obedire, respicere patiens ante omnia debet ac potest. Habet aūt Deus causas, cur suos premi in hoc æuo atq; discruciari permittit. *Liberrimum agens* est, & *potestatem habet facere de suo quod vult, neq; est quod dicat lutum factori suo: cur me tale facis*; Habet vitæ simul atq; necis in nos ius, & *volūtati ipsius refragari nephas*. Ita autem decretum est apud ipsum vt vel probet vel castiget: & fauillas *fidei*, spei, patiētiæ, humilitatis, inuocationis exsuscitet, moueat, augeat, vt in magna incendia AMORIS exardescant. *Vult nos conformes fieri imagini filij sui tum patientia ū exaltatione.* Hæc autem omnia non nisi ex solo ac solido diuino verbo addiscuntur, vides igitur *agnum libro verbi insistere: Verbum* autem *immotæ rupi imponitur. Rupes Christus est*: qui verbi est scopus, hoc est vtriusq; testamenti *caput: nam ei omnes Prophetæ testimonium perhibent: propter* Christum patiens *abnegat semetipsum, sustollit crucem suam & sequitur ipsum.* Inde certam spem gerit *coronæ immarcessibilis vitæ atq; gloriæ, Patientia* enim *corona sanctorum* est. Premitur patiens à mundo iuxta quod dictum à Seruatore: *In (a) mundo pressuram habetis: Lupus alligat agnum turbatæ aquæ:* Sed iustus nititur fide & bonæ conscientię testimonio. *Estq; aliquid magnis crimen abesse malis.* Et sustentat se breuitate horæ, qua sunt finienda huius æui mala: vt *Sapores Persa* seni *Ananiæ. Claude momentum oculos.* Et patiēter expectat *mortem, quæ* gloriosa simul ac *pretiosa est in conspectu Dei*, finis malorum, atq; vitæ ianua. Sed & considerat fragilitatem honorum, opum, & oīm eorum, quæ in aliqua existimatione sunt in seculo isthoc, non obliti istius Apostolici: Παράγεται τὸ σχῆμα τοῦ αἰῶνος τούτου. Inprimis autem *copiosam mercedem in cœlis repositam*: Cum *momentanea leuitas afflictionis æternum pondus gloriæ pariat*: dispereuntibus improbis, osoribus, liuidis, instar fumi displosis, & dicunt cum Propheta, imo cum Ecclesia: *Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei, vsque dum contendat contentionem meam, & exerceat ius meum: producens me in lucem, vt fruar iustitia eius.*

Fundamenta consolationum Philosophica.

1. Sam. 3. Dominus est. Rom. 9. voluntati eius quis? Matt. 20. v. 15 Rom. 9. v. 20. 21

1. Pet. 1. v. 6. 7. 8

Rom. 8. v. 29

ἱερογλυφ.

Act. 10. v. 43

Matt. 16. v. 24

2. Tim. 4. v. 8

Ioh. 16. v. vlt. Iob 23. v. 10. 11. 12

Ioh. 2.

Histor. Eccl. cent. 3.

Psal. 16. v. 15

1. Cor. 7. v. 31

Matt. 5. v. 12

2. Cor. 4. v. 17

Michææ 7. v. 9

PLEBEM NE CONCITATO.

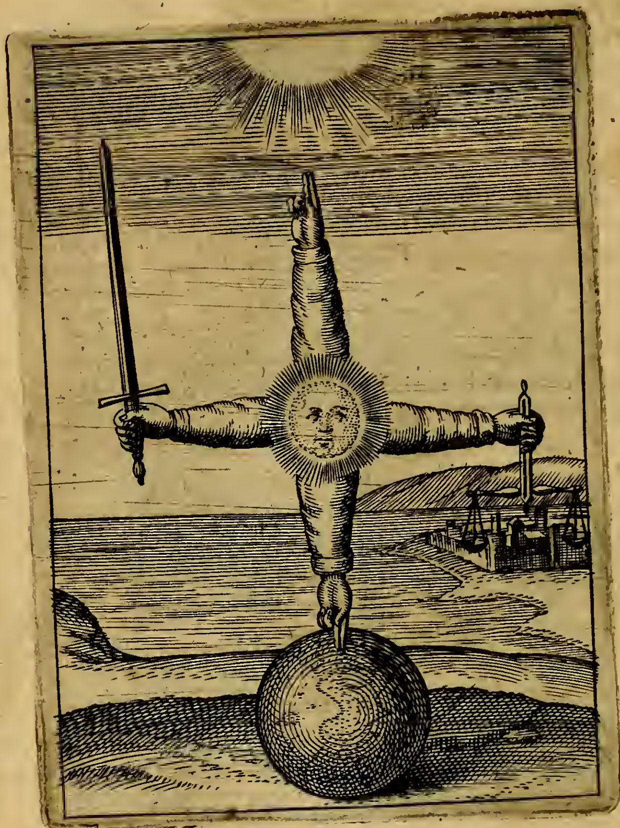

Quæritur immani nece cur perit hicce vel ille?
In promptu causa est: seditiosus erat.
Crede, magistratus frustra non promicat ense:
Disperiit, qui vnquam seditiosus erat.

Noctuam seditionis ac *seditiosorum* faciunt hieroglyphicum. *Est autem seditio non tantum resistere ac repugnare ordinario atq; legitimo magistratui in rebus diuinis atq; licitis, sed etiam alios in societatem perditissimi huius criminis adlegere, & ipso opere crimen committere læsæ maiestatis.* Turpissimum & exsecrandum hoc est crimen, & tam in sacris quam in prophanis meritissime damnatum. Sicut dicitur: *Ne sis seditiosus, neq; cum tumultuante plebe commiscetor.* Et nota sunt exempla seditiosorum pessimo semper letho extinctorum. Horrendum sane quod de *Corabo, Dathane,* atq; *Abirone* legitur, est, qui cum tabernaculis, *vxoribus, liberis, pecoribus, iumentis, & omnibus* viui in infernum descenderunt. *Simri* seditiosus & alii male perierunt. *Seba* interiit. *Iudæi* aduersum ordinarium Magistratũ Romanum seditiosi decantatissimum punitæ seditionis atq; rebellionis exemplum nobis reliquerunt: quid dicam de *Catilina*? quid de *Cassio, Bruto,* & scelestis aliis coniuratoribus? Quemadmodum *noctua* noctis tenebris ad suum volatum, seditiosamq; ædendam vocem abutitur: ita & illi in tenebris suas eiaculabantur schedulas, quibus sese mutuo ad audendum seditiosissimum & detestabilissimum parricidium exhortati sunt, qui adhuc hodie seditiosorum mos est, clam machinari, malumque architectari, *nam qui mala agit, odit lucem, eamq; fugit, sciẽs opera sua à luce argui propalã.* Capitalis etiam pœna, eaq; grauissima LL. statuta est seditiosis. Docentque exempla, nunquam cuiuspiam vspiam seditiosi felices fuisse exitus. Videatur Valer. Maxim. lib. non. capit. septim. Nec hodienum moratur Adrasteia iustissima Iehouæ contra mouentes plebem, & concitantes seditionem, vt exẽpla recentia in Galliis. Anglia. necnon & Germania nostra luculenter testantur. Hoc non semel ex bonis audierunt boni: *Nunquam vidi bona exstinctum morte, qui cum ordinario ac legitimo magistratu seditiose contenderit.* Non dubitat B. August. seditionis originem ad ipsum Sathanam referre: *Vitium,* inquit, *malum,* (seditio) *vitium primum! Primus enim homo dominari voluit, dominum habere noluit.* Et alibi bestias immanitate superare scribit idem: *Contemptor gloriæ, Dominationis est auidus, bestias superat, sine crudelitate vitæ, sine fluxu luxuriæ.* vid. Alexandr. ab Alexand. in Genialib. diebus.

Seditio. Quid?
2. Pet. 2.
Syr. 7. v. 9
Num. 16. v. 31. 32. &c.
Absolon. 2. Sam. 15. 16. 17. 18
1. Reg. 16. v. 10
2. Sam 20. v. 22.
Vid. Ioseph. de bell. Iudaic.
Modestin Iurisc in l. constit. D de appellat.
Sueton. in C. Iul. Cæs.
Rustici seditiosi. Ann. 1525. vide Sleidan.
Ioh. 3. v. 20
Magi in Persia test. Iustin.
Valer. Max. l. 9. c. 7 Et li. 7. c. 2
Non frustra gladium gerit. Rom. c 13
Damhouder. prax. crimin. c. 63
Aug de verbis Domini secundum Lucam serm. 31
Lib. 5. de ciu. Dei, c. 19

IVRABIS AC SERVABIS.

Μηδ᾽ ἐπιορκήσεις, μήτ᾽ ἀγνῶς, μήδὲ ἑκόντι

Phocylidis vatis pagina ſcripta docet.

Nam miſer eſt quiſquis temere periuria fundit,

Cum veniat tacitis pœna frequens pedibus.

Iuramenta semper religiosa habita sunt, etiam à vanis ac profanis ethnicis. Nullá enim gens vnquam tam rudis tamq; barbara fuit, quin crediderit esse Deum, eumq; cum timore καὶ τρόμῳ venerandum. Quare etiam iuramenta quæ contestationes sunt φρικτοὶ diuini numinis, non potuerunt non in summa veneratione haberi. Quare etiam omnibus atq; singulis fidelibus iuramenta licere, imo pro re nata incumbere, æquum & liquidum est. Possunt & debent *personæ Ecclesiasticæ* iurare, se pro ea facultate, quam diuinus suggerit Spiritus fideliter administraturos officium, acuendo legem, docẽdo Euangeliũ, præstare obedientiam & fidelitatem in rebus diuinis, licitis atq; honestis. Itidem & *magistratus*, huiusq; locum tenentes, & officiarii, se ius dispensaturos recte & absq; respectu vel personarum vel munerum. Omnes deniq; quibus iuramentum præstandum legitime offertur vel imponitur: Iurandum a. est & Deo & per Deum, iurandum quoq; hominibus per Deum, sed non per homines neq; per vllam rem aliam creatã extra ac præter Deum: Nam *Per nomen*, inquit Propheta: *Iehouæ iurabis, & quod iurasti, seruabis: in veritate, in iustitia, in iudicio, &c.* Quod enim *Dn. Saluator* ait: *Omnino non iuretis*, istud de temerariis peierationibus accipiendum esse, nemo pius negauerit. Ideoq; & ea, quæ pie, legitimeq; iurata sunt, omnino seruanda esse iura omnia manifeste clamant. Ea autem pia & legitima iuramenta sunt, quę fiunt secundum verbum Dei, de rebus piis, honestis, licitis, possibilibus, &c. inq; iurantium potestate existentibus: secus non sunt legitima, neque etiam seruanda: Præstaret autem omnino non fieri talia iuramenta, quam facta rescindi. Verum si facta, sine impietate vel scelere compleri non possint, præstat rescindi quam seruari. *Vota enim* atque *iuramenta non debent esse vincula iniquitatis*: neq; obligant tenentue ad impossibilia, inhonestaq;, vel contra Deum contraq; communem honestatem militantia. Rescindere poterat paterfamilias filiæ suæ incautum votum. Stulte simul atque impie sustulit filiã *Iephthes*, siquidem Holocautomatis vice sustulit. Impie ac stulte *Saul* filiũ Ionathanem ad mortem poscit. Impie Baptistã necat *Antipas*: Rectius *Hippolytus*: *lingua iuraui, mentem iniuratam teneo. In malis pactis rescinde fidem* inquit *Isidorus, &c.* Si quid autem iurasti ἀδιαβλήτως καὶ δικαίως, id vt serues, summa ope nitere. Extremæ impietatis est, legitime iurata infringere, & Deum falsi testem facere, quod omnium ordinum homines hodie frequenter faciunt, & non minori impietate quam leuitate. Inprimis autem in iudicio attendendum, ne quid tale committatur, vel iuramentis ludatur, maxime per magistratum.

Iuramenta.
φρικτοί.
Ecclesiastici. 2. Tim. 4. v. 1
Paulus sæpiss.
Seculares.
Idiota.
Exod. 20. v. 7. *Leuit.* 19. v. 12 *Ierem.* 4. v. 2 *Matt.* 5. v. 34
Qualia iuramenta.
Vid. Aug. de verb. B. Ap. Iacob. serm. 30.
Num. 30. v. 4. *Iudic.* 11. v. 39 1. *Sam.* 14 *Matt.* 14 *Extr. XXII. q.* 2. *late.* *Nostrum forum.*

ΜΗΤ' ΑΝΤΙΓΝΕΕΙΝ ΑΝΕΜΟΙΣΙΝ.

Temporibus, ſiquidem ſapias, ſeruire memento,
Atq; malos noris ſeculi adeſſe dies.
Vt refles ventis, caueas, polypiq; teneto
Mentem, qui quæuis ſaxa colore refert.

Nauigium, quod vides, statum, conditionemq; huius æui tibi figurat, in quo *Diabolus, horologij obseruans* remigem agit, *crux* fidei; & *gladius*, iustitiæ sunt hieroglyphica: *saccus* cum *gallo* versarili studia mundi significant, & cupiditates, quibus deflagrat mundus: *Sol* vero *occumbens*, finem mundi ob oculos ponit.

ἱερογλυφ.

Non abludunt hæc nec à sacris nec ab experientia, magistra stultorũ. Vehitur hic mundus instar nauigii in altissimo atq; profundissimo mari, in quod vna *Eurus Nothusq; ruunt, creberq; procellis Africus* incumbit, & à fluctibus hinc inde iactatur, concutiturq;. Ita innumeris atq; perpetuis rerum aduersarum procellis impetuntur, quicunq, huic nauigio imponuntur: & *mors à vita* (quemadmodum ille non minus eleganter quam vere dixit) *vnum tantum distat asseum*: Pauci *cum Deo, cum superis, cum felicibus nauigamus*. Paucis *iuxta terram* nauigare, h. e. æuum sine iactatione atq; concussione transigere, datur. Πλοῦς γὰρ ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν ἥδιστος, vt Plutarch.

B. Bern. serm. 1. de adu. Domini.
Vid Matth. 8. de nauig. Christi.
Greg. epist. l. 6. epist. 26
Erasm. in chiliad.
Plutarch.

Remex Diabolus nauigium, quo vult, impellit, est enim *Princeps*, imo *Deus* τοῦ αἰῶνος τούτου: & *est efficax in filiis* ἀπειθείας: *Horologii sane* obseruantissimus, ne quid temporis elabatur sine linea: quæ diuini illius oraculi etiam mens est ac sententia: *Væ* (dicentis) *terræ ac mari, quia descendit Diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.*

Ioh. 14. v. 30
2. Cor. 4. v. 4
Eph. 2. v. 2
Actor. 12. v. 12

Pecuniæ obediunt omnia: fides per aurum soluitur. Iustitia per aurum intercidit: *Quærendam pecuniam primum* esse omnes fere vno ore clamitant, & virtutem post nummos ponunt. ὦ φίλοι! (exclamamus) οὐδεὶς φίλος: ἤ: ὦ πιστοί! οὐδεὶς πιστός, &c. *Nulla fides pietasq; locis reperitur in vllis.*

Prudent. in hymno de S. Laurent.
Vt est in Iuuenal.

Gallo plæriq; versatiliores sunt *templario, quo se ventus porrigit, eo pallium obuertunt: quo se Fortuna, eo etiam fauor hominum inclinat. Polypi mentem obtinent,* quouis *Protheo* vel *vertumno* mutabiliores, πολύτροποι, fallarii, hypocritæ, inconstantes; & *Morpheo* genitos dicas, adeo vti foro, & seruire scenæ norunt, *Alcibiadem* agunt, & *Vlyssem.*

NB.
O quam vere!
Iustin. lib. 5
Erasm. in Chiliad.

Sed moribus hisce suis imminens *iudicium, horamq; nouissimam* prænunciant, & ad occasum vergere solent, condocefaciunt. Quare quicunq; sunt boni, vt corruptissimos prauissimi huius seculi mores detestantur, eaque propter mœrent, ita non possunt non gestire ob instantem finem, inclamareque: *veni Domine.*

Vid. Erasm. Chiliad. 1. cent. 1. p. 55
2. Tim. 3. v. 1
Apoc. vltimo.

NE SVTOR VLTRA CREPIDAM.

Ordine diſtinxit ſapiens ſua munera Ihoua,
Nec cuiquam cunctis more præeſſe datum,
Ergo cuiq; ſient primum ſua munia curæ,
Ne contra plectat vindicis ira Dei.

Pie ac vere, *Initium*, inquit Sapiens, *Omnis peccati superbia, qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & subuertit eum in finem*: Quæ si superiores ordines inuadat, occupet, ducat, multa mala committuntur in Deum, Ecclesiam, Pios.

Syr.10.v.14

Sacerdos μεγαλοπρέπων, μεγαλορρήμων, καὶ φιλότιμος in sacri Codicis adyta temere se ingerit, sua sensa importat, fingit, refingit: figit, refigit, & *hoc cogit significare, quod ille mente prius concepit*. Vt exempla: Pauli Samosateni: Arrii: Nestorii & similium Hæresiarcharum prisci & nostri temporis ostendunt. Vtinam vero talibus hominum φιλαυτῶν monstris seculum nostrum vel careret vel caruisset! Is talis etiam *verbum salutis ac veritatis* ὀρθοτομεῖν haud curat, sed *mutum canem præstat, puluinaria consuit, vulpem agit*, & quoquo modo honorem captat, & applausum tam à vulgo quam à proceribus. Si qui sunt ex fratribus boni, & pio zelo præditi, hos in odium apud superiores inducunt, calumniantur, & nullum non lapidem mouent, vt supprimantur, quo tales Morphistæ, Ecebolistæ, & deuota Satanæ mancipia soli regnent atque dominentur: nec desunt hoc nostro seculo tales perfidi *serui conseruos ferientes, & primas in omnibus congreßibus atque consesßibus captantes.*

Hæreticorum mores. *Hilar. libr. de Trinit. 1* *Consul. histor. Eccl. & quid. cent. 4. horum* *2 Timot. 2. v. 15.* *Esai. 56. v. 10* *Ezech. 13. v. 4 5 &c.* *NB.* *Luc. 12. v. 45* *Matt. 23. v. 6*

Politicus elato ingenio, & libidine dominandi perdite flagrans, hos fouet, quos sibi genua flectere ac se adorare sentit, reliquos Mardochæos, vtcunq; pios, vtcunq; doctos, vtrumque Ecclesiæ vel reipublicæ valde vtiles tales oderunt, aspernantur, naso suspendunt adunco, premunt, pro derisu habent, & id solum agunt, vt ne pro virtutum suarum dignitate emergant, nihil veriti oppressorum clamores, neque vindicem oculum Dei αὐτοῦ ἀπροσωποληψίας aliquando iuste iudicaturum.

Hamanum mores Esther. 3. & seqq. *Commune crimen.*

Hoc vero Caput labis ac mali est, si soli Politici in diuina atq; Ecclesiastica iura inuolent, ministros verbi vocent, examinent, ordinent, id docere cogant, quod ipsis arridet, & Theologiam in Ecclesia, Theologosq; moderentur, vt *quid* vel *quomodo* hi proponant pro suggestu, *ex solo ipsorum arbitrio* sumant. Ministri in Consistoriis tolerantur tantum, si quidem tolerantur: decreta autem à solis, puris, putis Politicis pendentia, in Persicorũ ordinem abeunt. Horrenda hæc est ἀλλοτριο-ἐπισκοπία & si non hic (quæ optimi ac sanctissimi Dei est longanimitas!) certe isthic infernalibus prunis æternum mulctanda. Dudum inuasit Ecclesiam hæc lues, estq; à multis hactenus deplorata, sed Cæsareus ille Papatus non resipit, & plura damna dat quam Papæus Cæsareatus.

R. T. Adam Cent. in Iubil. Iubilorum. *Quarimonia Philip. Epl. ad Camerar.* *Cæsareus Papatus ex diabolo.*

NOLI ALTVM SAPERE.

Præcipiti quicunq; gradu tollantur in altum;
Hi lapsu tantum dein grauiore ruent.
Infima qui contra captant, sublimibus ausis:
Hos in fine tamen gloria digna manet.

Vetustis-

Vetustissimum, communissimum, turpissimum crimen est SVPERBIA: quæ est, *plus de semetipso sapere ac sentire, quam decet*: definiente Apostolo *vetustissimum* rectissime diximus, quoniam *peccati initium* est, ex quo omnia peccata, tanquam ex pestifera scaturigine promanant. Ipse Satanas, quæ communis Dd. sententia est, primo per superbiam lapsus est, Filio Dei λόγῳ incarnando subiici detrectans, vnde haud abs re D. Bernardus. τῷ φαρισαίῳ dicenti, *non sum sicut cæteri homines*, subiicit: *Ergo sicut cæteri dæmones*: Et *Chrysostom. Tolle*, inquit, *hoc vitium, vt non velint homines hominibus prævalere, & sine labore cætera resecabuntur*: nec quenquam latet lapsus *Euæ* protoplastæ, quomodo superbia & diuinitatis adfectatione primum lapsa sit: quare vetustissimum merito dici quis diffitebitur? *Communissimum* itidem: de primatu altercātur omnes: digladianturq; de primis: pleriq; superbiæ currum voluunt, rotāt, impellunt: Ecclesiastici: seculares: plebeii: omnes: idq; stultissime, vnde non illepide exclamatur: *Stultorum plena sunt omnia*. Πλείη γαῖα κακῶν καὶ μωρῶν. Stulta sapit vulgus, nemo vult esse quod hic est, præferri autem & manibus gestari omnes, pennas pauonias omnes iactant, horridos contemplari pedes, & miseriam, turpitudinemq; suam agnoscere nemo vult.

Rom. 12. v. 3
Syr 10. v. 14
Aug. de ciu. Dei. l. 4. c. 1.
Bernard. ad Luc. 18. v. 11
Vid. eund.
Chrysost lib. περὶ ἱερωσύνης.
Aug. de verbis Domini serm. 54. Genes 3. v. 6
Μωροσοφία
Ex frequenti vsu.

Turpissimum deniq; ex iis, quæ diximus, esse vltro apparet. *Est* enim, vt Gregorius inquit, *certissima nota reproborum*, filiorum, ac mancipiorum Satanæ, *impossibile* enim *est* (vt exstat in vitis Patrum) *vt simul habeamus seculi gloriā & cœlestem*. Non itur certius ad gehennam quam superbia, fastu, supercilio. Superbia virtutes turpantur & charismata minuuntur: quemadmodum dicitur: *Si tibi gratia, si sapientia, formaq; detur destruit omnia, sola superbia, si comitetur*. Vt iam non dicam, quam molestum iuxta atque graue sit pati inuidiam superbiæ indiuiduam comitem, iuxta illud

στείχει δίκης ἄστον μάλα τὸν κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις, vt exempla *Hamonis. Antipa. Alexandri. Pausaniæ.* Et aliorum innumerorum liquido ostendunt

Greg. de superb.
Citat. Rudolf à Toffign. in Dictionario.
Phil. in chron. §. Pausan.

Vt denique non dicam de diuina ἀδρασεία, *quæ omnia excellentia solet mutilare*. Vnde vere ex Æsopo Chilon: τὰ ὑψηλὰ ταπεινῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ὑψῶν. Certe

Herodot.
Chilon.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntq; summos
Fulmina montes.

Horat. in Od. l. 2. Od. 10

MODERATA DVRANT.

Prima ministrorum in nostro sit Principe cura, vt
Cum timet ipse Deum gaudeat & simili:
Vt paribus studiis omnes tueantur egenos,
Atq; iniustorum sub pede colla premant.

Quinq;

Quinq; peſtes ſunt peſtilentiſſimæ regnorum atq; imperiorum. *Phi-* *Peſtes Rerum-*
lotomia. Philargyria. Vis. Ius ciuile. Prudentia politica ſeu carnalis. Hiſce talibus ful- *public.*
cris ſi nitatur vel Imperium, vel Reſpublica, vel ciuitas, neceſſario tandem
corruet, atq; interim infelicibus ſyderibus regetur. *Philotimia* certe peſſun- *,, Tolluntur*
dat regna ac Reſpublicas, ac promouet luxum, qui luxus requirit ſumptus, *,, in altum,*
ſumptus autem non niſi ex ſudoribus ſubditorum exſuguntur atq; compa- *,, vt lapſu*
rantur. Quare qui feliciter atq; pacate præeſſe Imperiis volunt, Philotimia *,, grauiore*
ſe nimia abdicent oportet, ſeque *ſub Deo* eſſe meminerint. *,, ruant.*

Philargyria abſit quam longiſſime à meo magiſtratu: cenſus non du-
plicentur, nec intendantur exactiones, melius in duab. (quam in vna) the-
ſaurus conſeruatur arculis. *Boni Paſtoris eſt tondere pecus non deglubere.* Ludo- *,, Sueton. in*
uic. IX. Rex Galliarum per totam ſuam vitam nil fere pœnituit magis quã *,, Tiberio.*
quod tributum aliquando intenderit, & duplicarit exactionem, filiumque *Ludov. IX.*
moriturus, vt ne tale quid committat, monuit: quod idem de Turcorum *Rex Galliæ*
quodam Imperatore literis proditum eſt. Tales enim Auari principes con- *ex Philip. Co-*
ſiliarii ſubditorum in ſe concitant animos preceſq; quæ non poſſunt à Deo *minæo.*
non exaudiri. Nota ſit hiſtoria de Conſtantino Magno, cui cum *Licinius* *,,*
collega paupertatem, lenitatem atq; moderationem exprobraret, ſubdi- *C. Exod. 22*
tos ſuos conuocari iuſſit, & ad neceſſitates Imp. tributum exigi, id omnes *Hiſtor. Eccleſ.*
& ſinguli pro virili cum exſequerentur & penderent, immenſum theſau- *& Euſeb. de*
rum pi⁹ ac moderatus Imp. collegit, & quidem à voluntariis, & ad dandum *vit. Conſtant.*
promptiſſimis, vltroneiſq;, cum quod multi à ſubditis extorquent plagoſi, *lib. 1. c. 10*
id nec ipſi habent nec ſubditi, nam diuina ẽt iuſta maledictione diſperit, vt *NB. Commune*
& Principes & ſubditi pauperentur. *apud omnes ſectas.*

Vis & violentia tyrannorum eſt, & bono Principe è diametro contra- *Syr. 20. v. 2.*
rium: vt concupiſcentia Eunuchi de vitianda puella, ita eſt quiſquis vi ex- *Exod. 5*
ercet iudicia. Lateres nemo pius duplicauerit: & ipſorummet Impp. eſt ob- *Aug. de civ.*
ſeruare δίκαιον ϗ νόμιμον. *Dei l. 5. c. 24. & 26*

Obtentus iuris ciuilis multos fallit: non eſt regula quæ exceptionem nõ *Aug. q. 5. &*
patiatur. *Ius ſtrictum iniuriam eſſe* ſæpe compertum eſt. Prudentis ac mode- *N. T. c. 15*
rati Imperatoris eſt etiam de lege ſecundum legem aliquid remittere, ſi pa- *Nimia iu-*
cate atq; feliciter regnare volet. *ſtitia.*

Prudentia carnalis coram Deo fatuitas eſt, ſoletq; Deus talia talium cõ- *Iob. 5 & Ier.*
ſilia plerumq; infatuare, ipſoſq; in ſua ipſorum aſtutia capere, vt in exemplo *9. & 1. Cor. 1.*
Achitophelis luce meridiana clari⁹ relucet. Qui igitur ſapit, in Domino ſapiat.

Inprimis exitialis peſtis Dominis eſt *miniſter, qui auribus Domini ſeruit, &* *2. Sam. 17*
verbum Iehouæ ad Principis nutum fingit, tales nebulones diuini fures honoris
vel primi digni ſunt, quibus laqueus gulam frangat.

IMPIA FEX HOMINVM REgum mercatur honores.

Regis in aſpectu didici ſeruire, fauorem
Vt mihi blanditiis conciliare queam:
Omne malum Domino clam mens aliena precatur,
Dum facit officium lingua manuſq; ſuum.

Vides

Vides perditissimum & profligati honoris, honestatisq; genus hominum versutorum aulicorum, quod mores Dominorum nosse, atq; imitari, omnia laudare propter offam, taxare nihil didicit. Quæ hominum sentina iam inde ab initio & semper male audiit apud bonos ac prudentes: nam in Deum & homines iniurii sunt. Misso Deo in Principibus confidunt. Reges ac Dominos idola faciunt. In dominorum gratiam preces missas faciũt, exsecrantur, blasphemant, hariolantur, &c. Diuinas per ministerium monitiones susq; deq; faciunt. Sub prætextu obedientiæ reges ac regna sæpe in extrema pericula coniiciunt, lingua occidunt innocentes, crudelissimi sunt lenoniam exercent, si Dominis ita lubet: depeculantur thesauros, per calumnias: furantur insontibus famam, quod furtum omnium turpissimum est: Nam *fama & vita æquiparantur*: Verbo dicam nihil non mali faciunt, vt satius sit Principi incidisse in κόρακας quam in κόλακας: nec truculentius animal (tyranno excepto) inuenias assentatore aulico. Vnde recte Menander. *Adulatores Aulici. Faces & excrementa hominum. „Peccata „quæ commit„tunt tales „Gnathones. Dauid & Alagabali serui. Vid. Aug. in Ps. 9. 69. Epl. 142 Dyogenis dicterium. Erasm. in apopht. §. Diochenes. Menander.*

Ὁ βίος μάλιστα τοῖς πονηροῖς ἥδεται
Πρῶτος δὲ ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων, δεύτερος
Ὁ συκοφάντης, ὁ δὲ κακοήθης τρίτατος.

Magna igitur cautione opus est Domino; vt sibi à talibus caueat, & pios inquirat ministros, exemplo Dauid, Psal. 101. & *Constantini Magni*, vt in histor. Ecclesiast. Nec difficile foret Principibus talia carcinomata dignoscere, siquidem Prudentiæ Sprm̃ Deum orarent, & non scientes volentes decipi mallent: Quid enim? an non omnia Principis laudare, assentatoris est? an non mores imitari Principis, assentatoris est? an non συκοφαντεῖν & frequenter calumniari, assentatoris est? Ipse Satyricus tale genus hominem irridet. *Signa adulatorum. Hieron. Ep. ad Celan.*

——— ———Rides maiore cachinno; *Iuuen. Satyr. 3*
Concutitur: flet, cum lacrymas conspexit amici:
Nec dolet igniculum brumæ si tempore poscas *Phil. in Chronic.*
Accipit Endromeden: si dixeris; æstuo; sudat.

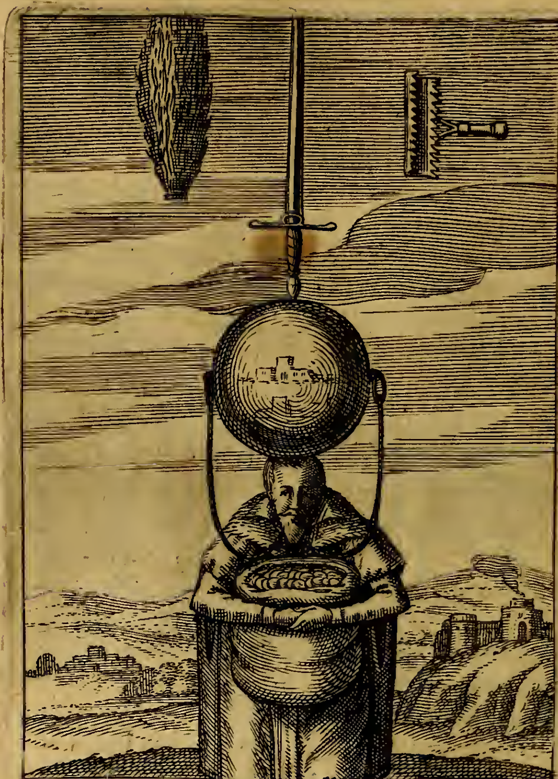
Theodoricus Veronensis Diaconum adulantem decapitari iubet. *Imp. Seuerus* adulatorem Thurinum Verconium fumo necat.

Noti sunt adulatores *Dionysii Siracusani*, is cum cæcutiret, tum adulatores etiam cæcutientiam simulabant, ita, vt alius in alium impingeret. *Dionys.*

Noti *Alexandri*, qui inflexam ceruicem & vocis asperitatem, quæ omnia erant in Alexandro, imitabantur: nimirum *in regum domibus sunt qui mollibus vestiuntur*. Exeat oportet qui pius, candidus, &c. esse volet, talem nec herus nec serui ferre possunt. Sed de his multi alias. *Alex. Magn. Matt. 11. v. 8*

Eheu! nunquid adhuc regnat scelus istud in aulis; *Specul. vit. aul.*
Trudat vt hic illum de statione sua!
Hei mihi quot numerant hæc ferrea secula vulpes;
Qui graue mellito virus ab ore vomunt!

BONVS PASTOR TONDET pecus.

Regis ad ingenium ſeruorum turba paratur,
Aurum corradunt ſi ſit auarus homo:
Deteſtanda fames auri, quæ non niſi tandem
Expletur ſæui ſub Phlegetontis aquis.

Qui

Qui fiſco, theſauriſq; augendis regiis nimis intenti ſunt Reges, Principes, Proceres, næ illi quiduis facile committunt potius quam vt abſtineāt ab iniuſtitia tali: vt quod Apoſtolus in genere de omnib. diteſcere cupientibus pronunciat, id εἰδικῶς & quidem κατ᾽ ἐξοχὴν in tales competat maxime: *Incidere eos in tentationes & laqueos, & deſideria multa, quæ demergant eos in perditionem ac interitum.* Nam

πλεονεξία optimatum.

1. Timot. 6. v. 10

Tales Harpyiæ ne à ſacris quidem manus abſtinent, quin in bona Eccleſiaſtica inuolent, vt fami inde ſitiq; ſuæ ſatisfaciant. Horrēdum hoc ſcelus eſt, iniurium in Eccleſiam, contumelioſum in Deum Eccleſię Protectorem atq; vindicem: quare & *B. Laurentius Diaconus Romanus & Martyr Chriſti* tali Harpyiæ ad necem vſque & rogum ſe oppoſuit pro theſauro Eccleſiæ: ignotum noſtris eſſe non poteſt illud iuris canonici: *Semel Deo dicatum, non eſt ad humanos vſus transferendum vlterius*, nec manus tamen abſtinent maſtigiæ, priuſquam prunis aduſtas infernalibus gerant. Libet exclamare cum Germanis: *ô S. Martine, offerunt tibi obolum & equum furantur.* Omnes theſauros Eccleſiæ abſtulerunt, miniſtrantibus autem altari vix ſuppetit vnde vitam ſuſtentent & cutem trahant. Expergiſcere vindex Deus! imo etiam cutem detrahunt miniſtris, & ſi quid reliquerunt, rapiunt tamen & illud & in ſues ac porcos diſtribuunt.

Vide impium fact. Valer. Max. l. 1. c. 1

Noſtros depictos vides.

Laur. Martyr.

Regul. iuris.

Et tamen nihil ſuppetit talibus Harp. diuina maledictio omnia vorat. vt de pennis aquilarum Plin. l. 10. c. 3

Sanguinem & ſudores ſubditorum ſugere, bibere, indeq; ſaginari non horrent: Paſtores vocantur, ſed lupi ſunt, non tondent ſed deglubunt & excoriant pecus: etiam *propriorum redemptionis corporum* (longe vltra Turcicam tyrannidem prouecti) imperant: *Ruſtico ne caſeus quidem à vectigali immunis relinquitur.* Occlamare illis Eſaias & Michæas: aliiq; deberent, ſed horum clamores non ferunt, audiant igitur Hybream: *Meſſem duplicate & vindemiam, ſi tributa duplicare vultis*; vel ab his etiam abſtinete.

„ Noui exl. „ res.

NB.

Hybreas Ant.

Tales ſibi ſæpe quærunt miniſtros, per quos diteſcant, *qui impleant domos dominorum ſuorum violentia ac dolo*, fiſci conſiliarios, qui in id tantum incūbunt, vt modos inueniant, quibus ruſticos argento emungant: quas *ſpongias* ſuas vocitare *Imp. Veſpaſianus* ſolebat, quib. impletis aurum redextorqueat: Nota eſt *Tiberii Imp.* hiſtoria, cui obuiam factus domum enunti hulceroſus & mendicus, cum ab eo ſaturas muſcas depellere vellet, dicebat:

Zephan. 1. v. 9

Hotoman. in Veſpaſ.

Phil. Chron. in Veſpaſ.

Tiber. Imp.

———— hæc turba quieſcat
Quæ ſi forte abeat, noſtro quæ ſanguine dudum
Iam tumet: accedet ſubito noua copia, rurſus
It ie una cohors, noſtri quæ ſanguinis omne
Quod reſtat capiet, magis atq; infeſta nocebit.

Denique hi tales fiſco parcunt, ſæpe cum irreparabili damno, πανώλεθρίᾳ, totiuſq; totali Imp. Regni. Reipublic. interitu, vt ſupra aliquibus exemplis probatum fecimus.

QVI SIBI NIMIVM SAPERE videtur, nequicquam ſapit.

Eſt leuis ac vanus qui plus ſibi vendicat ipſe,
Demonſtrare ſua quam potiatur ope.
Ne nimium ſapias, pudor eſt mage velle videri:
Qui ſapit hoc vere quod ſapit, ille ſapit.

Finan-

Fmanciatum heîc vides magiſtrum, qui altiſſimum, profundiſſimum, longiſſimum, latiſſimum, adeoq; totum prudentiæ ἀχίανον exantlaſſe ſibi videtur, adeo ſapientię opinione turget. Eximius eſt Theologus, qui de reb. diuinis profundã habet ἐπίγνωσιν, & appoſite diſſerere de iiſdem pôt: cerebro vtitur pro ſcrinio iuris canonici: in iuriſprudentia regnat & excellit: Principis hoc nemo melius medicum agit. Linguas callet plurimas; mores multorum regnorum atq; nationum peregrinus dudum didicit atq; tenet, deque omnibus diſcurrere (vt vocant) congrue poteſt, nec eſt Sapientiæ pars, quam ille non (non dicam à limine quod aiunt, ſalutarit, ſed) integram & totam vorarit. Hinc *ſiniſtra mundum, dextra cœlum* tangit, nam *mundi* ſibi *lux* eſſe, & ipſis Diis imponere ſe poſſe ſibi perſuadet, vel, vt loquitur Pſaltes, *in cœlum os ponit*. Et quibus *Luciani* in morem ipſi ſuperi riſus fiunt. Stellas dinumerare pôt, calices tuſſire, herbas creſcere, & piſces ſcreare audit, eſtq; adeo talis, quale inter tot chiliadum myriadas vix inuenias vnũ. O hominum genus odioſiſſimũ! quod ſemper ſtudere, diſcere ſemper, ſed ad θειᾶς ἀληθείας ἐπίγνωσιν peruenire poteſt nunquam, de quibus merito vſurpare poſſis illud Senecæ: *Multi ad veram ac ſolidam ſapientiam peruenirent, niſi ſe dudum perueniſſe putarent*: quibus, quod neſciunt, diſcere pudor eſt: alieniſſimi ab illo Socratis: *hoc ſcio me nihil ſcire*. Verum illi, quod ſciunt, ſcire ſe ſciunt, imo ſcire, quæ neſciunt etiam, ſibi ipſis ſplendide mentiuntur: hos ſi commentitiæ ſcientiæ laude amplius inflas, turgebunt, vt vel medii crepent, rumpantur. Singula horum talium verba, ſingula continent *oracula Delphica*, ſimiles Buzitę: *Plenus ſum ſermonibus, coarctat me ſpiritus ventris mei: Ecce venter meus vt vinum cui non aperitur? ſicut vtres noui finderetur: eloquar, vt reſpiratio ſit mihi, aperiens labia mea reſpondebo, &c.* Verum hominibus tam arrogantibus & iactabundis cum Deus tum homines infeſti ſunt, & tandem manifeſtũ fit, nihil minus quam ſapientiam cum ipſis habitaſſe. *Sapientia certe cum Abitophele* moritura videbatur, cuius conſilia pura oracula habebantur. *Conſilium enim Abitophelis* (inquit ſcriptura) *quod conſulebat illis diebus erat ac ſiquis conſuluiſſet ipſum verbũ Dei*, ſed ſumma eius ſtultitia tum patefiebat, quum poſthabitum ſuum conſiliũ cernens, inſtrato aſino ſuo ſurgens domum abiit ſuam, & ſuſpendio vitam ſibiipſi finiuit. Hunc finem ſortiuntur tales ardeliones & philautoi, quare & *Heraclitus* Athenienſibus riſum mouit, cum ſe præter modum iactaret. *Pythagoras* autem qui moderate de ſe ſentiebat, non *Sophus* ſed *Philoſophus* vocitari diſcupiens, æternum ſapientiæ præconium nactus eſt: Itidemq; *Thales* recuſata *menſa aurea*: & alii. Conſilium igitur Apoſtoli eſt:

Μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, &c.

Patriarcha totius maxipuli ſuffenorũ.

Deſcriptio hominis ſibi ſuffeni, &c.

Pſal. 73. v. 9

2. Tim. 3. v. 7.
Seneca.

Hieron in c. 42. Ezech. Scio quod neſcio, pars eſt ſcientiæ ſcire quod neſcias.

Iob. 32 v. 18
ibid. v. 19
ibid v. 20

Infatuantur Iob. 5. ἐμωράνθησαν. Rom. 1. v. 22

2. Sam. 16. v. 23. & c. 17. v. 23

Hartm. Scopp.
Heraclitus.
Pythagoras.
Thales Mileſius, alii.
Rom. 12. v. 3

AVDIATVR ET ALTERA PARS.

digito compesce labellum.

ocylides. Μήτε δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:
Γράμματα Ἕλληνος λαμπρὰ ποιητοῦ ἔχῃ

Quisquis iudicium non audito dat vtroq;
Is malus est, niger est, est & iniquus homo.

Multa-

Multarum nos rerum vtilium admonet hic *vir Purpuratus* hieroglyphice, sed ante omnia *iustitiæ*: quod significare videntur cum *gladio, ense ue, libra* iustitiæ hieroglyphica: deinde & comprimens aurem *sinistra manus*. *Ensis* seueritatis monet: *Non enim frustra gladium gerit, &c. Oculus*, inquit Iehoua, *tuus non parcat. Libra* iuste iudicare docet, vt causas æqua lance ponderes, & sententiam roges ex iure, æquo, bonoq;, & iusto. *Manus extensa, inq; duos porrecta digitos*, iuris te admonet iurandi, quod ab initio præstitisti, ne contra datam venias fidem. Magna huius æui labes est, inprimis in iudicibus, quod datæ fidei tam leuiter obliuiscuntur, & conscientiam propriam vel personis vel muneribus vel aliis rebus externis posthabent. Quo pertinet *Iudæi* illius cũ *Christiano* disputatio, cur inter Christianos plures inueniantur male affecti quam inter alios, & periuria Christianorum causatus *Iudæus*, ruborem Christiano incussit. Fortassis non alusit. *Fama, conscientia, oculus, lusum non patiuntur*: *Arista* honoris hieroglyphicum, honores in iudicio captare prohibet, iuxta illud sapientis. *Ne quæras fieri iudex, nec requiras à Domino principatum, neque à rege cathedram gloriæ: ne iustitiam tibi afferas coram Domino, neq; coram Rege sapientiam, ne non valeas iniuste facta tollere*. Et quæ sequuntur. *Descriptio Decalogi* per numeros, pie indicat, secundum ius & LL. scriptas rogandam sententiam, non secundum proprii cerebri dictamen fallibile. *Bonus* enim *Index nihil ex arbitrio suo facit, sed iuxta leges & iura* pronunciat. Estque exemplum in Pædagog. Cyri: *qui Cyrus adolescens cum absoluisset puerum grandiusculum apud se accusatum, quod alteri minori prolixiorem vestem eripuisset, & suam tanquam breuiorem & ad modum corporis magis congruentem, tradidisset, reprehendit magister iudicium Cyri, eiq; dat plagas, monens: non iusta esse quæ ipsi videantur, sed quæ nitantur legibus*. Quod vero Purpuratus hic noster sinistra sinistram manu comprimit aurẽ, commode monere vult iudicem æquitatis & iustitiæ *Alexandri Magni*, de quo *Plutarchus* commemorat, quod quoties accusatorem audiuerit, alterã aurem manu obturauerit, integram eam reo delatoque reseruans. ꝙ idem sapientis monitum est: *Priusquam perquisiueris, ne crimineris, cognosce primum atque tum increpa*: Quare etiam *digito labella comprimit*, innuens non præcipitandum esse iudicium, sed *deliberandum diu quod semel statuendum* sit: quocirca idem sapiens monet. *Priusquam audiueris ne respondeas, & in medium sermonum ne immittas verbum. De regimine linguæ* alius dicendi dabitur locus & occasio, sufficit modo dixisse, quam non præcipitanda sit iudici sententia: Nam qui statuit aliquid inaudita altera parte, æquum licet statuerit, haud æquus est: ac proinde Leg. Attic. cautum:

Ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι.

Rom. 13. v. 4. Deut. 13. v. 8

vid Selnec. Pædagog. in III præcept.

Syr. 7. v. 3. 4. 5. &c.

Ambros. &c.

Xenophon de Pædagog. Cyri. Exempl. ἀνομίας καὶ δυνομίας.

Alex. Magn.

Syr. 11. v. 7.

ibid. v. 8

ἀγχαλίνων σημεῖον τέλος ἡ δυστυχία. Pædagog.

ASINVS AD LYRAM.

Tanto vir ſtolidus geſtat loca celſa decore,
Tardigradus quanto geſtat honore ſaccum:
Excutit indignos Deus alta ſede potentes,
Et dignos ima ex humilitate leuat.

Si quæras, quæ res ancipiti Fortunæ lusui maxime exposita sit, dicam: *Fauor Principum*: nam his procliue admodum amare, odisse: amare immerentes: & odisse bonos. Nec absonum est cõmune Prouerbium: *fidelis seruus semp asinus.* Improbi zizaniorum instar se habent, quæ succulentiora semper occupare loca solent: talem nugiuendam & Cumanum asinum hic vides, ad clauum quidẽ & honorum fastigium euectum, qui gladium semper, & rõphæam crepat, sed *mensus est, & leuis inuentus nimis*, auresq; asininas longe supra caput extulit. Indignissimum (per Deum immortalem!) fuerit, tales asinos euehi, sed non minus tamen frequens quam indignum esse cotidiana clamat experientia. Vere istud quidem *quo quis doctior & sapientior, eo erit & humilior*, verissimum autem contra & illud: *Quo quis rudior & magis barbarus, eo felicior atq; insolentior*, nesciunt enim tales asini fortuna vti, sed exemplo comprobant: *Asperius nihil esse stulto cum surgit in altum*: vbi non mores sed honores tantum mutantur. Quare occinendum erat talibus Itali Poetæ *Ausonii* illud:

Das vnbeständigst.
" Scopper.
Improbi zizania.
Dan. 5. v. 26.

Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili progrediere loco.

Auson. Epigr.

Laudabiliter *Epaminondas*: qui cum antea consueuisset quidem aucto corpore, hilariq; vultu prodire in publicum, postridie tamen eius diei, quo ipsius auspiciis feliciter pugnatum erat in Leuctris, squallidus ac submissus processit: cumq; amici sciscitarentur, num molesti aliquid accidisset; *nibil*, inquit, *sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, hodie illius gaudii insolentiam castigo.* Talis fuit moderatio *Epaminondæ* hominis ad gloriam ac sublimitatem facti, natiq;: quæ non fuerit nostra;

Erasm. in Apopht ex Plut.

Sed *gigantum nostrorum insolentia* tanta est, vt ab ebrietate Fortunę non euigilare, nec arrogantię crapulam edormire vnquã possint, velint: quare & vindicis ira Dei in omnibus statibus non cessat. Audacia quidem αὐδὼ αὐθαδείας virum bonum non dedecet, sed ostentatio & vanæ præsumptio gloriæ vt stultorum ita improborum quoq; est. Longius prouehi quam conueniat raro felicem sortitur euentum. Vere enim Lotichius:

Aug. serm. 1. in Ps. 58.

Non habet euentus placidos temeraria Virtus

Petr. Lotichi. secund.

Exemplis id demonstrare est cum sacris tum prophanis: quis enim insolentior *Hamane*, sed suspendio finit vitam: tales fuerunt: *Epicurus*, *Palæmon*: *Gorgias Leontinus*: *Menecrates*: *Hippias*: *Pompeius*, & sexcenti alii: μεγάλα διώκειν καὶ τὰ παρόντα οὐ φέρειν μαινομένων οἱ δὲ τρόποι, vt verum sit maneatq; diuinum oraculum sapientissimi Regis: *Aduenienti superbia erit ignominia.* Ὅταν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινὰ λαμπρῶς τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον, Ὀφρῦν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα, τούτου ταχεῖαν Νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.

NB.
"
Prou. 18. v. 12.
Ex Euripidi.

ASINVS AD TIBIAM.

Qui sua prudenti committit munia seruo,
De euentu vnquam non ambiget ille bono.
Sed quisquis stolido magno discrimine: certus
De euentu optato non erit iste diu.

Similis

Similis simili gaudet. Qualis herus, talis seruus, tales & mores: vt lepus lepori, ita stultus stulto merito conuiuit. Vere illud:

Noscitur ex comite, qui non cognoscitur ex se.

Vides hominem Apollinis sibi scientiam atq; sapientiam arrogantem Delphici, asinus autem reapse est ad tibiam. Tot sibi artes atq; disciplinas fingit mentiturq; ipse, vt fumario opus sibi fore arbitratus sit, per quod humores vaporesq; nonnulli exhalarent, ne cerebrum rumpatur. ô lepidum caput! ô festiuum ingenium! sed ô ineptum hominem! tales sunt quibus honores decernuntur amplissimi, minime omnium dignis, quod tamen hoc exulceratissimo seculo frequentissimum est in omnibus statibus. *In Ecclesiastico* statu extolluntur rudes & omnium rerum ignari, in quos competit illud Prophetæ: *Dicunt: Dominus dixit: & non est verbum Domini*: dum tãtum implere aures graueloquentia & magnidicentia possunt, & magnos exhalare strepitus, magno conatu magnas recitare nugas, officio se suo probe defunctos esse arbitrantur: maxime si vel populus applaudat, vel illacrymetur, vt olim ad boatus monachorum & frigidos passionales actus histrionicos factum. Ita asininæ asini ruditati populi inequitant, & laudantur ieiuni & aridissimi ipsorum sermones, de quibus si interroges quid fuerint vel continuerint, tantum scibunt, quantum de colore cæcus, vel minus. *Mundus vult decipi. In statu Politico* tales nugiuendas inuenias quamplurimos, qui tantum fumos vendunt Dominis atq; seruis, quos caro sæpe mercantur vtrique, digni qui vel ipsi fumo pereant, *Pyrgopolynices* simulatque *Parasiti*, de quibus non illepide Poeta noster sub ipsorum persona:

Quodcunq; Princeps expetit, Mensq; mandat, consulo:
Quamuis ad vrbes perderet Aut ciuium concordiam,
Tantum meam si consequor Partem vel omnes rideo.

Ideoq; sedulo in id incumbet noster Princeps, vt in delectu seruorum sit cautus ac prudens: Et *sexaginta si ipsi consiliarii fuerint, animæ tamen suæ consilium, ne despexerit*

At caueat rudibus ne quid committat asellis,
Qui bene curatas res volet esse suas:

Sed eheu! *ingenio celebres non amat aula viros.* Fatui, dementes, stolidi, qui *magnos emittere elenchos* possunt, quibus tectum diabolis fumat, & moribus ducuntur suis tales euehuntur. *Exeat ex aula*, dixit ille, *qui volet esse pius.*

Non intret aulas Principum Ex corde qui Deum colit
Hic regnat inconstantia Et sæpe peruersissimus
Est administer principi Acceptior fidissimo.
Proinde, quisquis gloria Abhorret & mendaciis
Quem nuda stipat veritas Non intret aulas principum.

ὅμοιος ὁμοίῳ. *Suffenus. Stultus & improbus hic amor est, &c. vid. Horat. serm. l. 1. satyr. 3.*

Per status.

I. Ezech 13. v 6

» *Proiicit ampullas & sesquipedalia verba: Horat. de art. Poet.*

Agyrtæ Ecclesiastici.

II. Thuring. Versu simil.

Hartman. Scopper.

Ben Sira.

Georg. Sabin.

Hartman. Scopper.

ΑΝ Η ΛΕΟΝΤΗ ΜΗ ΕΞΙΚΗΤΑΙ, ΤΗΝ ΑΛΩ-ΠΕΚΗΝ ΠΡΟΣΑΨΟΝ.

Sit Princeps mitis, constans, mansuetus, & absq;
Ira præcipiti, fraudibus, atq; dolo:
Tardus & ad pœnas, velox ad præmia danda,
Et doleat quotiens cogitur esse ferox.

Nicolaus Machiauellus Florentinus, vir doctissimus & peritissimus, sed impius ac malus, in quo virtutes vitiis certant, si non à vitiis longo interuallo relinquuntur: Is edito libro (quem *de Principe* vel *Princeps* inscripsit) persuadere magistratibus conatus est, ne religionem in cordibus suis curent vllã, interim tamen vt eam externa specie simulent. Fidem nec subditis nec aliis magistratibus seruent etiam sanctissime promissam: deniq; hortatur magistratus, vt omnes actiones suas ad priuatum commodum referant, vt facultatibus & dignitatibus augeantur, etiamsi iniquissimis hoc consequantur rationibus. Has impietates & in Christianis auribus paradoxa horrenda recensere, vel recitare refutare est. Eas taxare nostrum emblema conatur.

Cor radians, intus periuriis plenum & cædibus, vna cum *vulpe* nequitiæ, doli & fraudis hieroglyphico, *Pellacis magistratus* indicium est; *serpentes* versutiæ typum præstant. *Lupus* crudelitatem: *Pileus ampliatus*, dilatationem regnorum, significant: sed *arista* cum *clepsydra* breuitatem simul ac fragilitatem Imperiorum, dolo, fraudibus, truculentia & crudelitate partorum innuunt. Digna certe figura, quæ non æreis sed aureis laminis, & cordib. magistratuum digito diuini Spiritus insculpatur. Quàm grata Deo vulpina sit maxime in magistratibus, ostendit Christus, quando *de Herode* pronunciat, quod *vulpes sit* & in eodem vulpinam taxat. *Veritas & iustitia* stipent meum principem, non vulpina pellis, quæ durabilis non est, & vel à Gentili homine derisa: ὦ πλεῖον ἵλαως ἀμύλης ἀλώπεκος. *Laudabunt Deum omnes recti corde: viri autem sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.* *Prudentiam serpentum* Christus imitari iubet, non vulpinam nequitiam ac fraudes. Quod autem si vulpina non succedat, lupinam induere iubet Machiauellus, & vicissim, id in tyrannos non in Christianos ac pios Deique timentes magistratus competet, à quibus *Sophistica & Tyrannis* abesse & exulare debent quàm longissime: nec contra datam fidem & fœdera veniet Princeps meus, sed contra pacta & compactata quanta potest industria seruabit, cum iure gentium etiam, & merito quidem, infames censeantur, qui contra datam fidem veniant, & iura fæderum leuiter violent: *Iosua* atque *populus Israeliticus*, dolis licet atq; mendaciis circumscripti à Gabaonitis, fidem tamen non fregerunt, sed propter timorem Iehouæ seruarunt: alia exempla vetera ac recentia sciens volens omitto. Pręstaret aũt tam multa sudare ac facere propter regna cæli, quam propter terrena, nam *culmo quouis* hæc fragiliora sunt, & subinde mutantur, transeunt, intereunt, in quibus *incolæ* tantum ac *peregrini* sumus, in illis *veri ciues* futuri. *Quærendum* ergo *regnum Dei & eius iustitia*, vt elapsa huius æui clepsydra in possessionem illorum totalem intromittamur.

Vixit circa ann. Christ. cIↄ Iↄ.XIII.
Osiand. Epito. centur Eccle- siast. cent. 16. p 37
Vid. vindic. cont tyran. Stephan Iun. Brut. Belg.
ἱερογλυφ. euolue.
Luc. 13. v. 32.
Vulpes bouem agit vid Erasm. in Chil.
Benignior Pellace vulpe.
Ps. 32. v. 11
Ps. 55. v. vlt.
Matt. 10 v. 16
Luc. 10 v 3
Quid violentius aure tyranni. Iuuen. Satyr. 4.
Vid. Aug. l. 6. qu. in li. Iosua q. 13
Iosua 9. c. v. 21. & seqq.
Correctio.
Gen. 47. v. 9
Psal. 39. v. 13
Eph. 2. v 19
Matt. 6. v. 33

VENARI LICITVM.

Venandi ſtudium licitum mortalibus eſſe,
Hæc præſens doctè ſculpta tabella monet:
Eſt tamen in rebus modus, & ſunt limina fixa,
Vltra quos ratio recta ſalire vetat.

Venandi studium non omnino improbamus, nedum damnamus. Cum Deus ipse communem ferarum vel animalium vsum concesserit post diluuium, atq; posteros Nohæ Nohamq; ipsum dixit: *Timor vester super bestiis agri, vt viridem herbam sic illa omnia dedi v.* Est *ad multa vtilis venatio.* Nam feræ cõducunt ad alimenta hominum, quo fine *Romulus vrbis conditor*, quandoq; venabatur, vt se sociosq; aleret: eo fine *Æneas ex cineribus Troianis exul* ceruum venatum fuisse *Virgilius* testis est; & adhuc hodie hoc fine tolerari venationes possent, vt victui & amictui hominum seruirent: *Omnia n. propter hominem, homo autem conditus est propter Deum.* Deinde *exercet iuuentutem* & homines prauis alioquin studiis intentos, ne otio simul & luxu, luxuriaque diffluant. *Homines enim nihil agendo, male agere discunt, & otium puluinar Satanæ* dicitur. Quocirca de *Diana* fabulatur Poetæ, quod à iaculis cupidinis prorsus fuerit immunis, eo quod venationum exercitio dedita amoribus non vacarit. Et sane venatum quam mœchatũ fuisse *Dauidem Ægysthum*, aliosq; præstitisset. *Res age, tutus eris*, inquit *Ouid.* Inprimis autem venationes ¶ *progymnasmata sunt bellandi*, vt sapientibus visum: magna enim inter venationes & instructiones bellorum confinitas est, & *Persarum reges* venationes tanquam verissimam rerum bellicarum meditationem frequentes coluerunt. Vt iam non dicam *de damno, quod feræ syluestres frugibus inferunt*, quod deinceps in ipsum Humanum Genus deriuatur; non *dicam de herbis & graminibus, quæ à feris detonsæ* maiorem animalibus domesticis nutriendis vtilitatem exhibere possent: satius igitur est venationibus tolli quam tolerari feras. Quid quod hanc voluptatem & non inutile exercitium magnatibus nemo bonus inuidebit nec reprehendet. Quare & *à Platone* diuino, Academiarum principe legimus commendatam venationem, & *Timotheus quidam Atheniensis* Princeps, celebratur, cuius plagis Fortuna semper adstitit, & feras in eas coegit, quod felicitatis exemplum vbiq; decantatum reperitur. Denique scriptura quando de exercitiis pietatis atque iustitiæ loquitur, *venandi verbo* non illepide nec infrequenter vtitur. Quamuis neque negare neq; dissimulare possimus, multa inesse venationibus immodicis mala, propter quæ apud bonos pessime audiant frequentissime. Nullum prima æui primi ætate venandi fuit exercitium, quando herbulis atq; radicib. victitabant sancti. *Venationibus nusquam* legeris in sacris deditos fuisse sanctos, sed homines truculentos, crudeles, profanos, ἀφόβους, & eos deniq; à quibus tyrannis initium sumsit: *Nimrodem*, dico, *Ismaelem*, *Esauum*, *Dardanios*, *Thebanos*, *Cretenses*, alios, imo Sathanæ fraudes venationibus comparantur, suntque venationes, si pensiculatius excutere velimus, gymnasiæ potius ad sæuitiam atque crudelitatem quam ad virtutes. Vsuq; compertum est, Sathanæ sæpe organon fieri, per quod mala quam plurima, parricidia, cædes, latrocinia, &c. operẽtur: vt in exempl. *Fulconis Regis Hierosolymorum Imp. Maximiliani* & aliorum videre est.

Venatio ferarũ PRO. ¶ *Gen. 9. v. 2.* *Romuli venationes.* *Virgil. li. 1. Æneid.* *Prou. 16. & 1 Cor. 11* *vt de Ascanio Virg. spumantemque dari, &c.* *Seneca.* *Hieron.* *Diana venatrix.* *Vid. Henric. Cornel. Agrip. de vanit. scient.* *Vid. eund. vt supr.* *Vid. Alexand. ab Alexand.* *Ps. 34. v. 15* *1. Pet. 3. v. 10.* ¶ *Contra.* *August. de genes. ad lit.* *Gen. 10. & 21. 27* *Ps. 90 v. 30.*

VENATIO ET MALIS.

Multa intemperiei venandi incommoda subsunt
Adfectus ratio quod nisi recta domet.
Concurrunt fraudes, & vafri dæmonis astus,
Dulcia patrantur cædibus aucta mala.

Inter alia autem mala quamplurima, quæ venationibus, vt plurimum adhærent, est & hoc, quod Optimates huic dediti studio à grauioribus studiis & politicis exercitiis, officia vocationis quam maxime concernentib⁹, abstrahuntur, & tandem in tyrannidem concedant: quod illustris cōmentator in Genesin, nostro tēpore super exemplo Nimrodi in 10. c. Geneseos deplorat ac reprehendit his verbis: *Vsitata est Principum venatio, cui Principes quidam insano studio sic indulgent, vt etiam seriis negotiis eam anteponant, & malint strenui venatores, quā sapientes gubernatores æstimari.* Neq; dubitamus quin Gentilitia grauitas hoc studium eodem fine taxare atq; irridere voluerit *sub Actæonis* cuiusdam persona, de quo fabulabantur *à Diana* in ceruum conuersum esse, qua de fabula neq; incongrue neq; illepide quidam sic commentatur: *Actæon in ceruum conuersus docet: Principes quodammodo exuere animum humanum, ac degenerare in naturam ferinam, dum assidue in syluis agunt, ibiq; cum feris luctantur.* Et quæ sequuntur. Quid quod multi thorum coniugalem ferarum studio excubantes in discrimen adducunt non vno modo, quarum generosæ vxores, zelotypiæ forte oestro percitæ, excurrerunt, actuum dominorū experimenta capturæ, à quibus ferarū loco misere traiectæ globis, vel confixæ iaculis fuerunt. Nil attineret dicere de eo, quod natura liberæ feræ, earumq; vsus, iam potentioribus tantum cedant, nisi ab aliquibus modus ita excederetur, vt feras capientes agricolas non fortunis tantum, & exsulio mulctent, corpora mutilent, sed capitibus etiam plectant, & suspendio tollant. *Vis certe ea est & à tyrannide vel nihil aberrat*, vel parum admodum, latumve vix vnguem. Sane cum feræ nullius sint propriæ iure naturali sed communes omnibus, at magistratus sibi solis earum ius ac potestatem vendicarint, frui hoc suo quodam iure possent, ad aliquantam recompens. grauiss. laborum, nec haberent subditi quod valde ringerentur. Esset tamen magistratus pii ac moderati subditos eorumq; bona à feris defendere: propter causas plurimas, & in transgressores non nimis esse feroces ac rigidos: de vltimo supplicio nihil statuunt LL. mitiorē longe pœnā statuunt: pecuniariā carcerariā: exsulii, & similem. Deniq; magna carnificina per venationes exercetur in rusticos, subditos, & agricolas, exiguntur illi è sedibus suis per aliquot milliaria, adhibētur etiam honesti ciues ad talia seruilia officia, quæ veteres mancipiis vix imposuissent: non relinquitur ocium hominibus miseris & pauperibus, vt suis famelicis domesticis bolum panis lucrari possint: ita perpetuantur, perennanturq; hæ exactiones. Nemo igitur pius author aut suasor suo magistratui esse vel potest vel debet, vt tam iniurio studio tam insanum in modum indulgeat, nedum vt propter feram interfectam hominem ad imaginem Dei creatum prorsus è medio sustollat.

Venationes impediunt officia vocation.

NB.

Vid. comment. Sabin. in lib. Ouid. metamorph.

Meminit huius incommodi Ludou. Viues, de instit. fœmin. Christia. §. de Zelotyp.

D. Nic. Selnec. pædagog. in 5. precept.

Vid. Danaw. in Ethic. Christian. in 6. L. secund. tab.

Allegat Seln. in pæd. C. non est.

Saxon lib. 2. art. 28. & Iur. Francic.

Remus in Spicileg.

Lusus Dominorum luctus subditorum.

DOLVS AN VIRTVS QVIS IN hoſte requirat.

Fraudes atq; dolos nemo laudauerit vnquam,
Ni ſint contra hoſtem bella gerenda ſuum:
Nilq; refert ſeu virtute aut ſtrategemate vincas,
Dum referas herbam res bene geſta tibi eſt.

Talia sunt *belli incommoda*, vt iure quis dubitare possit, an belli vnquam decertandum & experiundum sit. Verum cum & *diuino mandato* bella quōdam gesta sint, & *Deus exercituum Dominus* in sacris literis appelletur: promiseritq; se iusta & *Domini* bellantibus *bella* potenter atq; gratiose adfuturum, etiamq; *stratagemata docuerit*, quibus circumscribendus sit hostis, bella legitima recte suscipi possunt, maxime v. si aliter non possis, & in solis sola spes armis proxime Deum posita esse videantur. Tum vero solicite admodum faciendum est Imperatori exercitus, vt vulpina vtantur astutia & prudētia serpentina: *Verbis & consilio prius omnia* experiatur quam armis: etiam *ipsum hostem* (si quidem fieri id vtiliter vllo modo potest) *conueniat*, si res ἀναιμωτὶ transigi atq; cōponi possit, quod quam fructuosum sit, multis exemplis cōprobatum & compertum est. Si hac non succedat, & arma omnino capessenda sint, ante omnia *Deum victoriam* & felicem *oret* euentum: nam *sola fere oratione* hostem victum ac profligatum esse cum sacra tum profana ēt exempla docent. *Moses* oratione pro exercitu Israelitico pugnabat, & vincebat. *Samuel* itidem. *Theodosius* nocturnis precibus confudit ac dissipauit exercit⁹. Legio itidem κεραυνοβόλος tempore *M. Antonini Imper.* contra *Marcomannos* & *Quados*. Absq; fiducia auxilii diuini nihil faciat, nam cruentos hęc temeritas euentus sortitur, vt in exemplis videre est, quę annotamus. *Positum castrorum prudenter considerabit noster Imperator.* Neruum belli, *sumptus dico, probe expendat mente* & opere. *In exploratores si quid expendat, pro lucro reputabit*: id vel sacra docent. In conferendis signis sit *prudens ac animosus*, nam *fortitudo sine prudentia temeritas est. Stratagematis* vtatur, quibuscunq; commode potest modis, saltem vt sanguini humano parcat effundendo: hic, si non alibi summam laudem obtinent fraudes ac doli: *& quanto pretiosior est humanus sanguis, tanto gloriosius vincet, qui sine multo fuso sanguine vincit*. excubias solicite aget gruis instar nec dulci prius declinet lumina somno, quam omnia in numero, pondere, atq; mensura q. disposuerit, & cauerit. Deniq; *in sola Cruce Christi spem victoria ponat*: *à Domino enim victoria est: qui aeque per paucos quam per multos vincit*, quod illustrissimo *Constantini* Magni Imp θεοφιλεστάτου exemplo (ad quod hoc nostrum ἔμβλημα alludit) probatum, ei *cum Licinio Collega* & adfine signa collaturo pro re Christiana, & iam precibus pie ac prudenter excubanti apparet signum Christi crucifixi, in eoq; verba:

Ἐν τούτῳ νίκα: IN HOC VINCE.

Incommoda belli.
Exod. 17. Num 32. Ios. Iud. Samuel. Reg. libr.
Esa. 6. v 3
Ios. 8. v 1. & seqq.
Vt sup. ex Eunuch. Terent.
Vt in exl Ducum illorum Saxonia.
Vid. Exod. 17. v. 11
1. Sam. 7. v. 8. &c.
Phil in chron. in Theodos p. 296
Id in M. Anton. Philos. p. 229
vid. Politic. Iust Lips.
,, *Regul. in*
,, *militia ne-*
,, *cessar.*
Ios. 2. & seq. Num. 14
,, *Valer. Max.*
,, *l. 7 c. 4*
Plin. li. 10. c. 23
Gruis quem adpictum vides.
Vt in Theodos. & inprimis Constantino Mag. Philip. in chron.
1 Samuel. 14. v. 7
Euseb. de vita Constant.

ANTEHAC PVTABAM TE habere cornua.

Vt timidi lepores ad tympana rauca feruntur;
Sic animos gestant ad fera bella pigri:
Bella decent animos, & fortia pectora. quare
Bella gerant alii! tu Pari semper ama.

Bellum Cononi curæ fuerit, aiunt: hoc est, fortibus, prudentibus, animosis bella gerenda committantur, qui vt maxime semel succumbãt, & leui certamine superentur, animum tamen resumunt, vires reparant, & maioribus quam antea, prudentioribusque machinis hostem adoriuntur, iuxta illud: *Adag. Eras.*
Ἀνὴρ ὁ φεύγων πάλιν μαχήσεται.

Arma viri, bellumq; gerant, queis bella gerenda.

Turnus apud *Virgilium*: vir timidus, ignauus, meticulosus, ad colum magis quam ad Romphæam aptus, ad arma adhibendus non est: nunquam feliciter Martis cadet alea, quando γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται: vt ille ait: Ideoque alterutrum requisitorum adsit, aut animosus Imperator, & timidus exercitus, aut si Imperator meticulosus sit, fortem esse exercitum decet. Illud tamen malim, vt dicitur: *Malo exercitum ceruorum, cuius dux sit Leo, quam exercitum Leonum cuius dux sit ceruus.* Tota rei summa ab Imperatore pendet, quemadmodum Israelitæ suo Regi Dauidi dicunt: *Non es processurus, nam si plane fugeremus, non apponerent ad nos animum, siue morerentur dimidium nostri, non apponerent ad nos animum, si decies mille nostrum caderet: quare nunc melius fuerit, &c.* ideoq; *Prudentia* ac *Fortitudine* ante omnes opus est Imperatori. Is autem exercitus eminet, quando Leones Leonem Ducem gerunt. *Lib. 11. Æneid. Sic Hector ad Andromach. NB. Singularia sunt Amazones: Semiramis. alia. Exercitus ceruorum Leonum. 2. Sam. 18. v. 3. 4. &c.*

Ῥιψάσπιδες, & tales, quales *Achilles Agamemnoni* in decennali illa Græcorum ad Troiam expeditione obiicit: *Ῥιψάσπιδες.*

Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο qui non *fœnum in cornu* sed *animum in pedibus* habent, pectora ceruina, leporina, muliebria gestantes, armis tam apti, quam asinus lyræ, sunt, *Tropæa nunquam statuunt*: in conflictu fugiunt: *Exemplo suo pessime nocent*: quare etiam diuino oraculo *exauthorari*, adq; domesticum larem remitti iubentur. In concionibus, (vt *Demostheni* animoso Oratori, sed ignauo Bellatori, obiiciebant) fortes sunt, in hostili congressu vix ventris onus caninum in morem continent. Apage tales, plus oberunt quam proderunt, qui *ne amicis quidem fideles sunt*, vt docet exemplũ *Imp. Mauritii* & successoris *Parricidæq; Phocæ* de quo historiæ referunt: Quod *Mauritius* somniauerit, se militi suo Phocæ iugulandum tradi: quare *Philippicum* ex carcere eductum interrogat, qualis sit *Phocas*, qui respondet: Centurionem esse, eumq; ambitiosum & timidum, subiicit gloriosus & Optimus Imp. *Mauritius*, *si timidus est, homicida est*: πᾶν τὸ δειλὸν φονικόν. Certe si cululli euacuandi: Venus colenda: furandum deniq; sit, (vt hæc tabula docet) Heroes tales sunt, iuxta Prophetam. *Homerus in Iliad. Erasm. in Adag. Deut. 20 v. 8 Iosua 7 v. 3 Exl haud procul remota. Timidi. Phil. in chron. in Mauritio. Esai. 5 v. 22*

ATROCIBVS DELICTIS, atroces pœnæ.

Auri sacra fames, madidi malus vsus IACCHI,
Et venus, Imperiis vltima fata ferunt:
Quo finis propior, magis hoc quoq; crimina crescunt,
Præcipitat pœnas & mala turba graues.

Multa

Multa sunt, quæ animos frangunt, & gloriosam in expeditionib. victoriam mortalibus inuident, quæ hoc nostro emblemate notantur ac perstringuntur, Germanis nobis vel inprimis euitanda ac fugienda. *REMORÆ VICTORIÆ.*

Primum est *auaritia* atq; πλεονεξία, cui si pleriq; dediti sint, haud dubie hostes externi sine labore fines inuadunt, depopulantur, vastant, vel nemine obsistente. *Per hanc* ciues pecuniam bello requisitam Imperatori negant, neruumq; belli subtrahunt. *Per hanc* Imperator, vrbes, oppida, ac regiones necessariis præsidiis nudat, & hosti Imperii q. claues tradit. *Per hanc* Duces exercitui & militibus stipendia suffurantur, ac minuunt salaria. *Per hanc* miles gregarius non quæ belli pacisue, sed quæ crumenæ sunt suæ curat. Quod crimen Prophetæ pro causa excidii regni Israelitici allegant. Huic deditus cætera *bonus Mauritius Imp.* exosus militibus factus, & tandem obtruncatus est. *Per hanc* florentissimum Orientis Imperium Christianis ereptum est, & Imperatoria sedes Constantinopolis turpissime cessit Turcis. Et quis dubitabit adhuc, id criminis in causa fuisse hactenus, quod *Turcico tyranno* superiori seculo tot munimenta, propugnacula, castella, vrbes & regiones cum perpetua Christiani nominis infamia traditæ sint? *Taurinum* certe (alia omitto) Christianis per hoc ereptum esse constat. *„Auaritia in „ commoda „ tempore belli.* *„ Ezech.c.16. „ v.49* *Vt supr. in Phil.chron.* *Vt supr.* *NB.* „ Raab.

Secundum *Temulentia* est & *ebriositas*, & inde dimanans armorum neglectus, *vides hic acinacem acuentem suum Turcam*, & res suas solicite agentem, nihilq; omittentem, quod ad gloriosam victoriam obtinendum, & regni dilatanda Turcici pomeria faciat, cum interim Dux Christianus suum Bacchum. i. e. vinum refrigerat, dolum frigida temperat, & cululIos parat: dic quæso? *nunquid hæc Sodomæ & Gomorrhæ erat luxuries?* an non idem exprobrat Deus suis per Prophetam: *Væ valentibus potare vinum, & strenuis ad miscendum potum inebriantem!* Ridiculum simul ac detestandum est quod *de Sybaritis* referunt, qui in compotationibus suis non taratantaræ sonum classica cientis ferre, sed admotum tibiarum nymphę in more saltare assuefecerunt equos, eoq; merito *à Crotoniatis* superati. Quis *Scytharum* exercitum *à Cyro* per ingluuiẽ cæsum non ignorat? in hoc vitio regnas, Germania! Exl. sunt odiosa. *Strenuitas Turcorum, ignauia Christianorum.* *Ezech.16.v.49* *Esa.5.v 22* *Solin.in memorabilib.&c.* *Iustin. è Trog. li.1.*

Deniq; *venus, luxuria, stupra, adulteria, sodomia, bestialitates mutaq; peccata* alia omnium ordinum extremam virgæ diuinæ manum adferũt, & per hæc desuescentia armorum; *vt equi ad vxores proximorum suorum adhinniunt*, hæc πανωλεθρίαν Imperiis ac Rebuspublicis accersit, vt penes sacra etiam vnico profano testatum faciemus exemplo ex Iustino: *Arma & equi adempti illis* (de Lydis loquitur) *iussiq; cauponas & ludicras artes & lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens & manu strenua effœminata mollitie, luxuriaq; virtutem pristinam perdidit: & quos ante Cyrum inuictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos otium ac desidia superauit.* *Ierem.5.v.8* *Iustin.l.1.p.8. edit.Wechel.*

ERVNT HOMINES ΑΣΠΟΝΤΟΙ.

Candida Mortales Concordia viseret oras,
Imbueretq; animos Pax opulenta hominum:
Tum Fortuna suas roraret diuite cornu
Dotes, omnigenum desoret hautq; bonum.

Nulla

Nulla vnquam gens fuit tam barbara ac ferox, quæ non pacem bello, & discordiæ concordiam multis parasangis prætulerit, & merito quidem, nam tantum pacis atq; concordiæ bonum est, malumq; belli atq; discordiæ, vt verbis æquare rem nullius eloquentiæ flumen possit: quod vel ipsius *Salustii* hominis alioquin Gentilis ac profani testimonio patefit: *Concordia*, dicentis, *parua res crescunt, discordia* vero *magna dilabuntur*. Si vero gentem vllã, certe Christianos deceret pax & concordia, dedeceret bellum ac discordia, qui *singulari Spiritus vnitate* conglutinamur. Sed eheu hostiliter inuicem dissidemus, infestis armis concurrimus, & de re sæpissime leuissima tanquam de aris ac focis digladiamur: quod ipsum præsens nostrum ἔμβλημα arguit ac sugillat. Per Hierarchias deducere placet.

Damna minime belli.

Micrypf. in bell. Catil.

Eph. 4. v. 1. & seqq.

In statu Ecclesiastico quam infesto atq; ancipiti pugnamus Marte! quam hostiliter digladiamur! quam temere decernimus! nulla fere honoris gloriæq; diuinæ, & ampliandorũ Ecclesiæ pomeriorum, exædificandarum conscientiarum, sed saltem πλεονεξίας, φιλονικίας, simultatum fouẽdarum ducitur ratio; Commendatur fraterna ὁμόνοια, quæ in *idem velle ac nolle* consistit, & παρὰ φρονεῖν ἐν κυρίῳ consistit, sed nemo sese huic obsequentem vel studiosum præbet: *Mordemus inuicem, quare periculum etiam est ne inuicem consumamur*, & *veritas altercando amittatur*, quemadmodum multis retro seculis euenisse in propatulo est. De sacerdotibus inter se ipsis dicam: quam tenaciter hæreant odia, simultates, inimicitiæ! peius quam in Iuda & leuissimis quibuscunq;: vaticinium Pauli περὶ τῶν ἀπειθῶν ἐν ἐσχάταις ἡμέραις liquidissime completum cernitur.

„ Anceps „ Martis alea „ in statu Ec„ clesiast.
„ Ps. 131. v. 1. „ Plaut.
Rom. 12. v. 3
Gal. 5. v. 15
Terent. in Andr.
„ Sacerdotum „ inter se odia ac simultates.
2. Tim. 3. v. 3.

In Politico statu, quam rarus candor! quam frequentes pugnæ! quam horrida certamina! *De vmbra asini* quantæ sæpe lanienæ! de vno lepore quanti sæpe tumultus! de agri sulco quantæ altercationes! videlicet: *Omne regnum inter se diuisum desolabitur, & domus cadit super domum*. Exsurge Deus, & concede propitius, *vt inhabitet gloria in terra nostra, vt misericordia & veritas obuient sibi, iustitia & pax osculentur se, vt veritas de terra oriatur, & iustitia de cœlo prospiciat, &c.*

Luc. 11. v. 17. 18
Ps. 85. v. 10. 11. 12. &c.

In Oeconomico ordine, & conuersatione ciuili præter, iurgia, altercationes, diffidia audias nihil, alter alterius iugulum petit, etiam & quidem haud infrequenter inter eos, quos Deus & natura peculiariter deuinxerunt diuina ἡ ὑσσώδης Sapientia de nostro certe seculo gloriari non potest: *Tribus rebus speciosa effecta sum, & surrexi speciosa coram Domino, coram Domino & hominibus: concordia, fratrum & amicitia propinqui, & viro ac muliere, quibus inter ipsos conuenit, &c.*

Syr. 25. v. 1. &c.

Quare, omnibus seuere edictum esto: *Alter alterius onera portate, & legem Christi implebitis.*

Gal. 6. v. 2.

NVLLA

NVLLA SALVS BELLO.

Cum truculenta quatit ſæuum Bellona flagellum,
Omnes terrarum concutiuntur opes.
Tot mala ſunt bello, rutilo quot ſydera cælo:
Flet victus, victor Marte cadente gemit.

Inter

Inter discordiam & bellū hoc interest, vt illa priuatim, hoc publice exerceatur: illa paucorum, hoc multorum fit: illa sine singulari aliorum damno, hoc vero non nisi etiam aliorū damno atq; iniuria geratur. Quare quo plures hoc occupantur & implicantur, eo ēt immanius est & inhumanius, vt omnem plane hominem exuisse videantur, qui tam infestis inter se armis breuiter concurrunt & decertant, & totas regiones nationesq; in extrema discrimina adducunt. Id quod à multis cum prisci tum recentioris æui piis bonisq, agnitum ac deploratum est. Quo magis mirandum est inter nos Christianos esse qui tam leuiter ac præcipiti ad arma furore ferātur, & quidem tam leuib. de causis: *Lepus captus est: manipulus leguminu ablatus: pedem pede preßit:* & quæ sunt similia leuia & ludicra. Quod Gentilitius ille homo tanquam vanum ac temerarium non immerito deridet: *Discrimen inter Discord. & Bell.* *Bellum contrait scopo fictionis nostræ.*

Belli causa fuit violatus vulnere ceruus.

Quis vnquam sanus Græcorum decennalem expeditionem propter vnam fornicariam fæmellam imo propter putidum prostibulum aduersus Troianos gestam probauit? Tullius certe Hostilius Rex Romanus Legatis cum Numinis diuini summa obtestatione dicebat: *Nuntiate regi vestro, Regem Roman. Deos facere testes, vter prius populus res repetētes legatos aspernatus dimiserit, vt in eum omnes expetant huiusce clades belli.* Hæc homo Gentilis. Vbi nunc est frōs tua, Iuliane Cardinalis, quæ ēt bene consopitum bellum è fauillis & cineribus resuscitare, pactas inducias dissoluere, & numinis obtestationē fœdusq; tam leuiter frangere non exhorruisti? Arma sine damno nunquam arripiūtur, siue victor triumphes, siue victus lugeas. Omnia victoria cruenta est, nulla incruenta. Hoc vsu semper compertum, quod exactis inimicitiis, & depositis armis victor doleat, victus fleat; siue felici Marte, siue *cum Erasinade*, quod aiunt, sit *decertatum*. Quanta enim belli sint incommoda atq; damna, neq; cogitando mens, nec lingua fando vlla assequi potest. Committuntur bello blasphemiæ: silent leges diuinæ & humanæ: patrantur periuria: *Consuluntur Pythones*: læduntur hierarchiæ: cædes ac latrocinia in infinitum exercentur: virgines nobiles constuprantur: designantur adulteria: fiunt incestus: rapinarum non est numerus: deuastantur omnia: mutantur ferro ac flamma in solitudines, exculti vici: artificiosa oppida: numerosæ vrbes: solo æquantur regiones: ius vicinorum & confœderatorum pote non est vt non violetur: deniq; multo facilius dixeris quæ bona non fiant, quam quę committantur mala: hæc adeo vera sunt, vt etiam Poeta exclamet: *Liuius li. 1. decad. 1* *vid Erasm. in Chil. Bellum ἄπειρον. & victoria nulla incruent.* *Flet victus, & victor dolet.* *Horrenda belli mala.* *vt apud Saulem Samuel. 28*

Nulla salus bello pacem te poscimus omnes. *Virgil. lib. 2 Æneid.*

Angeli nato *Pacis Principe, Orbis seruatore. Pacem* non bella annunciant Vrbi & Orbi: ad cuius tempora dudum gestiit Propheta: *Tundent*, inquit, *gladios suos in ligones, & hastas suas in falces: non attollet gens vlla in alteram gladium, neq; discent amplius bellum.* *Luc. 2. v. 14* *Esai. 2. v. 4*

MALVM MALO DVPLICATVM.

Haud temere armaris Neptune bicuſpide ferro:
Nam duplici infeſtus clade, modoq;, noces:
Quæ vos, mortales! eheu! dementia cœpit!
Non vnum ſatis eſt; nunc geminate malum!

Multa ac varia per se sunt maris discrimina, vt non immerito grates illi imperet diuinus Psalmographus, qui *è maris procellis* saluus emerserit: sed tanta humanarum mentium cœcitas est, vt Neptunum cum Marte committere, seu naualibus præliis experiri, hoc est, *malum malo conduplicare* non horreant, in quos tamen & Mars & Neptunus (iniquissimi sancti!) insolubili fœdere coniurarunt. Tale exemplum, in sacris, quod sciam, nuspiam legi. Magna hæc dementia? quoq; maius periculum, eo maior temeritas. Nota est *Xerxis* historia, qui mari compedes iniicere, virgis cædere, & ad lubitum vt iret suum, cogere contendit, sed quæ eius rei, imo quæ eius stupendæ temeritatis ac insaniæ fuit epitasis? deplorabat ille humanam fragilitatem, quod de tanto suo vndecies centum mille hominum numerante exercitu post elapsum vnum seculum non superfuturus esset vnus, suam ipsius calamitatem imminentem sapientius deplorasset, nam cum *optimi & fidissimi Demarati* consilio obsequi nollet, in eas redactus est angustias, vt toto suo exercitu cæso vsq; ad internuncionem, pauculis profligatis, ipse scapha auectus ægre euaserit, & turpi fuga salutem quæsierit. *Piscator*, aiunt, *ictus sapit*, id *Cononi Atheniensium Duci* præstantissimo contigit. Is cum à *Lysandro* Lacedæmoniorum Imperatore nauali prælio victus atq; superatus esset, Martis aleam Neptuno committere noluit amplius, quare recollectis copiis, & resumptis, auxiliis *Regg. Cypri ac Persiæ*, viribus terrestrib. ac pedestribus signis cum *Pisandro* Laconico congreditur, & superior euadit, non tantum Lacedæmoniorum classe *ad Cnidum* prostrata, sed ipso etiam *Pisandro* interfecto, itaque Patriæ, Athenis, vna cum ingenti præda, & quinquaginta, hoc est, triginta „ millium coronatorum dono ad reparandos muros, libertatem restituit. „ Hoc sapere erat. semel * *feliciter pugnatum est mari superiori seculo, inter Hispanum & Anglam, nostra memoria, vbi terribilis illa classis Hispana, toto fere triennio apparata, quæ totam Angliam occupare, & multo longius progredi iussa erat, cum confusione rebus omnibus infectis, priusquam Angliam attingeret, turpiter & infeliciter aufugit*: *Epinicio Anglicano non incongrue nec illepide succinuit quidam cum* Claudiano:

O nimium dilecta Deo cui militat æther
Et coniurati veniunt ad prælia venti.

Ps. 107. v. 23

Malum conduplicare.

Iustin. è Trogo. lib. 2.

Flumina ab exercitu eius siccata.

ibid. & recita. à Philip. in Chron.

Eras. Adag. Phil. in Chro.

** Verb. formal. Osiand. Epito. Cent. Eccles. an. 1587.*

è Claud. Terta.

SCOPVS FIDEI CHRISTVS.

Vt ſi quid fragili nitatur fundamento
Corruit, & fixum neſcit habere locum:
Sic qui non fidei ſolide fundamina iecit,
Labitur, & firmum non facit ille gradum.

Alludit

Alludit hæc tabula ad illud Apoſtoli ad Corinthios : *Fundamentum a-* 1.Cor.3.v.11
liud ponere nemo poteſt, præter id quod poſitum eſt qui eſt IESVS CHRISTVS. *Si quis* ibid.v 12 ibid v.13
autem ſuperædificat ſuper fundamentum hoc aurum, argentum . lapides pretioſos: ligna, Euolutio Em-
fœnum, ſtipulam : vniuſcuiuſq; opus manifeſtum erit, dies enim declarabit, quia in igne blematis.
reuelabitur, & vniuſcuiuſq; opus, quale ſit ignis probabit. Facit ſe, Architectum: *Chri-
ſtum,* fundamentum: *Fidem,* aurum: *argentum.* Charitatem: *lapides pretioſos,* vir-
tutes reliquas: *Lignum, fœnum, ſtipulam* facit affectus, cupiditates infirmitateſ-
que fidelium: illa igne non conſumi ait; ſed purificari: hæc conſumi, nõ pu-
rificari. Pia ſane atq; ingenioſa tabula!. Vere n. Chriſtus ſalutis fundamentũ
eſt, eſtq; ſolus, aperte aſſeuerãte Apoſtolo, & præeunte Dn. noſtro Saluato- Eſa.28.v.16
re ipſomet, qui ait: *Nemo venit ad patrem niſi per me. Is ipſe lapis angularis eſt:* λίθος 1.Pet.2.v.3.4 & ſeqq.
ἀκρογωνιαῖος. ἐκλεκτὸς, ἔντιμος. Hoc *fundamentum niſi bene ieceris, omne quod ſuper-* Ioh.14.v 6
ſtruxeris, corruet, quemadmodum de omni fundamento ille ait: Iecit *Deus Pa-* Quintil. lib.1. c.5
ter prædeſtinatione æterna, & præſentatione generali ad ripam *Iordanis* : ſuper- 1.Pet.1.v.20
ſtruimus nos fidem : ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, μὴ οὐ καταισχυνθῇ: quare fides aurum eſt, Matt.3.v.17 Eſa.28.v.16
quoniam etiam *auro pretioſior, per ignem tribulationum excocta.* Fides autẽ niti- 1.Pet.1.v.7
tur aperto & expreſſo verbo, extra quod non fides ſed opinio eſt: huius ver-
bi hieroglyphicon hic eſt *Candela,* & νήπιοι ἢ παιδία, tabulas Legis & Euangelii
tenentia ; nam quemadmodum in tenebris ſine lege impingitur: ita ſine Luc.1.v.pen.
præuio verbo non niſi tenebras errorum ſequimur, & impingimus adeo vt
vel præcipites tales dentur in barathrum æternarum & exteriorum tene-
brarum : Caue tis ergo vt in adyta prærupta diuinorum conſiliorum te te-
mere abdas, ſufficit *verbum quod prope & in ore eſt tuo*: huic ſimpliciter crede, vt Rom.10.v.8
infantes, & *columbinam* (quas vides) *ſimplicitatem* imitare, *optime is credit qui
ſimpliciter ſed prælucente verbo Dei, credit.* Vides extra Chriſtum non eſſe niſi te-
nebras, nec videre lucem Legiſperitos, Philoſophos, & quicunque extra & Ratio capti-
præter verbum, Legem & Prophetas, Chriſti indices ductum atq; dictamẽ uanda 1.Cor.
corruptæ rationis ſequuntur : Talia inventa & ratiunculæ fundamento ſu- 10
perſtructæ non purificabuntur ſed deflagrabunt, conflagrabuntq; & ſuper-
ſtruentes, & inſtar fumi euaneſcent. Qui vero fidem veram ac ſynceram ſu-
perſtruunt, tametſi ὀλιγοπιστίας, luctas, & ſcorias concurrere contingat,
deflagrabunt tamen *illa* tantum, his perpetim ſaluis:
ſed de his etiam ſupra.

PLENITVDO LEGIS DILECTIO.

Est virtus geminis ſublimibus alta columnis,
Illa Deum prendens, πλήσιον hæcce ſuum:
Inter namq; Deum currit dilectio, & inter
Proximum, vt hunc propter ſeruiat illi etiam.

Homo

Homo fidelis & solido fundamento Christo vera saluificaq; fide innixus, cuius equidem hieroglyphicon est *iuuenis alatus*, heîc: *duas*, stans super fundamine, tenet *columnas* ad idem vergentes, quarum altera *dilectio Dei* est, altera *dilectio proximi*; Nimirum hisce duabus piæ charitatis & charæ pietatis partibus Christiani hominis officium absoluitur. Τὸ τέλος τῆς ἐπαγγελίας (ὁ ἀπόστολος ἔφα) ἐστὶν ἀγάπη [ΑΓΑ'ΠΗ] ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου: καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ: ΑΓΑΠΗΣΕΙΣ: πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἈΓΑ'ΠΗ. Præclare ergo August. *Omnium quæ prædicta sunt, ex quo de rebus tractamus, hæc summa est, vt intelligatur legis & omnium diuinarum scripturarum plenitudo & finis esse: DILECTIO rei qua fruendum est: & rei, quæ nobiscum ea frui potest, quia vt se quisq; diligat præcepto non est opus.* Sed multi hic in accusationem præcepti conuertuntur quod seruare non possunt, quasi offendiculum eo Deus posuerit; His respondendum: *Bona lex est: & mandatum sanctum, bonum, iustum:* In nobis autem hæret culpa, quod perfecte istud præstare non possumus. Verum si Euangelio credideris, & vera fide intueberis Christum, ille defectus restituet tuos, quoniam *agnus ille Dei est, peccata mundi tollens.* Interim obedientiam tuam ad legis γνωμόνα καὶ κανόνα exerce, eademq; vtere pro

Iuuenis alatus

Columnæ.

1. Thim. 1. v. 5

Rom. 13. v. 9.

ibid. v. 10.

Lib. 1. de doctrin. Christia. c. 25

πρόληψις.

Rom. 7. v. 12.

Ioh. 1. v. 16

Vsus legis: vt in emblem.

Gal. 3. v. 24

Speculo: ex quo, quid tibi ad perfectionem desit, addisce.

FRENO: quo traharis ad obedientiam: *Pedagogus* enim est: & quidem ad Christum, vt, quod tibi desit, in vno & solo Christo quæras, nimirum: in ira, gratiam: in maledictione, benedictionem: in peccato, iustitiam: in tentatione, consolationem: in tenebris, lucem: in morte, vitam: *Omnia* enim *Christus est, si credere volumus.*

C. Rom 10. v. 4

Ambr. l. 3. de virgin.

Regula: eaq; bene viuendi, quam cynosuram & amussim semper ob oculos nos habere decet, neq; ab ea deflectere, vel ad dextram vel ad sinistram, vt ne nos ἐθελοθρησκείαις inquinemus potius quam obedientes nos Deo probemus, qui vno omnes tales halitu difflat: *Edixi enim filiis illorum: in statutis patrum vestrorum ne ambuletis, & iura illorum ne obseruetis: ego Iehouah Deus vester in statutis meis ambulate, & iura mea obseruate ac facite ea. Id quod complebimus in illa vita, quum videbimus facie ad faciem*, vt iterum Augustinus libr. de Spir. & litera c. 26.

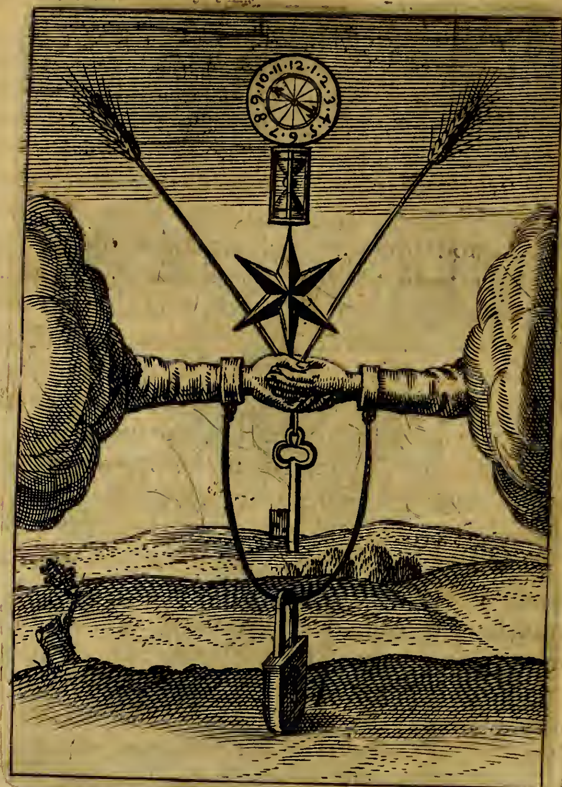
Matt. 15. v. 4. &c.

Ezech. 20. & v. 18

ibid. v. 19

Aug. de Spir. & liter. c. 26

AMICOS NE LÆSERIS.

Dulce vt amicitiæ nomen, ſic dulcior vſus,
Nil equidem patulus carius orbis habet.
Vnus ſit Pylades fido tibi fidus Oreſti
Hic quoq; amicitiæ non leuis vſus erit.

Omnium

Omnium rerum quas ad bene beateq; viuendum Sapientia comparauit, nihil est Hart. Scopper.
maius aut præstantius amicitia, quæ consistit in *IDEM VELLE & IDEM NOLLE*. Ex Plaut.
Est autem Deus, qui suis amicos conciliat, *qui solus corda* hominũ *in manu sua* alleg. Hieron. Epl. ad Demetriad.
habet, & quocunq; vult, flectit illa: quæ sapientissimi sententia est: *Quum beneuo-*
lentia prosequitur Iehoua vias alicuius, etiam inimicos eius pacatos redditi ei: quod Prou. 21. v. 1 Prou. 16. v. 7
exemplis *Iacobi* & *Esaui*: *Dauidis* & *Saulis* apertum fit. Ad amicitiam non Gen 33.
facile prosiliendum confirmandam, nam tales amicitiæ non diu durant: 1. Sam. 24. & 26
sunt qui facilius parant amicos, quam conseruant; *modium prius salis* (iuxta Cicero.
Sapientum doctrinam) *cum eo consumas, vel patrimonium diuidas*, secus perfecte
haud cognoueris: hoc *IESV* quoq; *Syracidis* monitum est: *Si comparaturus es a-* Syr. 6. v. 7
micum, in adflictione compara eum, neq; cito credas teipsum ei: Nam est amicus, qui non ibid. v. 10
permanet in die adflictionis. Est amicus qui ad inimicitiam traducitur. Est amicus men- & anteced. conseq.
sarum particeps, cum quo ita comparatum, vt feruente olla feruеat amicitia, nam *Vul-* Feruente olla, feruet amicitia.
gus amicitias vtilitate probat: quare in deligendo amico summa prudentia o-
pus est. Ad minimum autem vnum habeas amicum, iuxta versiculum:

Vnus sit Pylades fido tibi fidus Orestæ, Vnus habendus amicus.
Hic quoq; amicitiæ non leuis vsus erit.

Amicitiam autem si cum quo contraxeris eam *ne facile ruperis*: *est* enim Syr. 6. v. 1. ibid. v 14.
fidus amicus valida protectio, quem qui adeptus est, magnum adeptus est thesaurum: Pythagor.
Ἀνὴρ δίκαιος οὐ μόνον πολίτου, ἀλλὰ καὶ συγγενοῦς διαφέρει: *Amicus*, Salomone teste, *fratre* μηδὲν, &c.
coniunctior est: Stabat Romæ *effigies AMICITIÆ*: *iuuenis virente habitu*: quoniam Prou 18. v. 24. Effigies amicitiæ Romæ.
semper virere debet amicitia, in cuius fronte extabat: *Hyems, æstas*: semper
durat amicitia vera: circa locum pectoris: *Prope, procul*. Non enim militat hic NB.
procul ab oculis, procul à corde, &c. In extremo fimbriæ: *Mors, vita*: per ea
enim durat amicitia. Quare cum *rebus in incertis cernatur amicus certus*, memẽ- Ouid. Iustin. li 23.
to te in contractu amicitiæ *vtriusq;*, vt illa ait, *fortunæ cum socio societatem iniisse*: Horat in Od.
Amicus enim *in die adflictionis agnoscitur*: vt exemplis *Dauidis, & Ionathæ*: *Pyladis* vt sup.
& *Orestæ*: *Damonis* & *Pythiæ* illustrissime relucet. Nec tamen *amicitiæ contractus* Felices ter & amplius quos irrupta tenet copula, &c.
ad inhonesta aut impia obligare debet, sed amici esse debemus *vsq; ad aras*: non
amicitia sed conspiratio est, qui consentiunt in malo, vt *Catilinaria factio*. Et Vide quæso
illi qui ad occidendum *Paulum* conspirarunt. Propter calumnias inuidorũ, Valer. Max. lib. 4 c. 7
ne temere rumpas amicitiam: quin potius legem amicitiæ considera, quæ Actor. 23. v. 14
est: *Monere & moneri*. A calumniis autem ipse abstineto, *nihil* enim *frequentius* Calumnia.
nec leuius dissuit amicitiam, quam calumnia. Suspicio quoq; absit ab amico. Dis- C. Syr 19. v. 13 & seqq.
sutam quam primum *redintegrato*. Reconciliatum amicum ne facile of- Suspicacitas.
fende. A reconciliato autem aliquantisper caue. Hier. aduers. Ruffin. ex Cic

ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος.

SPIRITVALE MELLIFICIVM:

Ex minimis magna.

Quam suauis liquor est verbum, bone Christe, tuum mi!
Dulcius Hyblæo melle, fauisq; sapit!
Hoc age perpetuo tantum mea corda rigentur,
Et capient animos tædia nulla meos.

De

De Apibus atq; mellificio multi scripserunt, nos moralem ex ipsorum *Mellificium.*
ordine atq; opere sensum expressuri sumus. Multarum autem & sane vtiliũ rerum per apiculas etiam lampade diuini verbi ductrice monemur. PRINCIPIO monarchicum statum optumum esse, regimen ipsarum edocet, *Monarchia.* ** Iustin.l. 11. verb. Alex M.*
non totum examen vni paret, & eius nutui omnes audiunt: si duo in vno reperiantur alueario Reges, vnus damnas sit oportet: nimirum: *vnus Deus. Vnus Sol,* duos soles mundus non fert*, ergo vnus & Rex sit, quemadmodum dicitur: *Consentit Augusti. li. 1. de nuptiis & concupiscent. ad Valer c. 9.*
οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη εἷς κοίρανος ἔστω

Dum enim multis paretur, nulli paretur recte, sed pro sua quisq; libidine rem gerit: itaq; ex πολυαρχία enascitur ἀναρχία, cui malo μοναρχίας beneficio optime occurritur, alioquin recte dicitur: *Multitudo Imperatorum Cariam perdidit.* Deinde περὶ τῆς πολυληψίας dedocet, id quod dolet *Sapiens*: *Ne laudes quenquã de pulchritudine ipsius, nec aborminerís vllum ex aspectu ipsius; parua est inter volucres apis, sed principatus est condimentorum dulcium fructus eius.* Quod significanter admodum effert *Cato* noster. *c. Magis naturaliter vnius in multos princip. quam, &c. Homer. l 2 Iliad Aug l 2. c. 21 de ciu Dei. Adag. Eras. Syr. 11. v. 2 ibid v. 3*

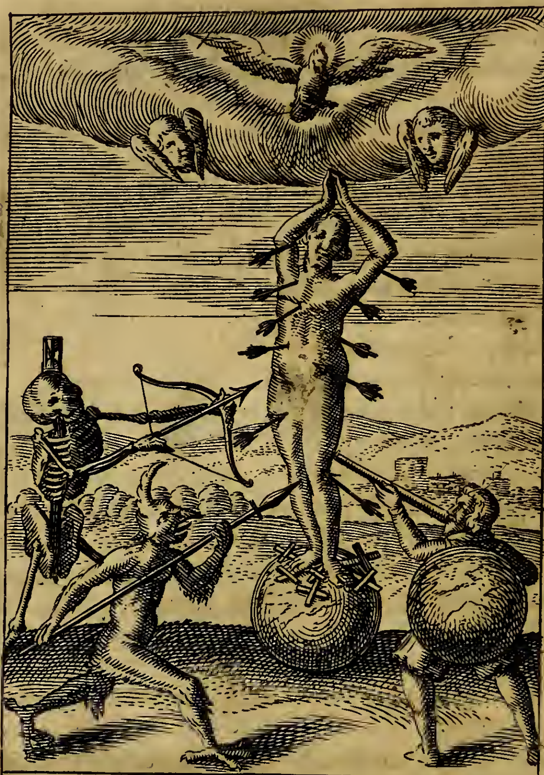
Corporis exigui vires contemnere noli
Consilio pollet, cui vim natura negauit. *Distich. mora.*

Sub sordido sæpe pallio latet sapientia: & in quo non credis gurgite piscis erit. *Inimicitiarum* etiam gerunt typum, quoniam Deus eos armauit aculeo si denso agmine irruãt, lædere grauiter possunt: quare & *Dauid* sub persona *Christi* de suis inimicis conqueritur: *Circumdederunt me tanquam apes, &c.* Inprimis *boni ordinis* exemplar præbent illustrissimum, cuius tam sunt tenaces, vt si intelligant esse quæ non faciant officium, tolerare nequeunt, sed aculeorum suorum gladiis conficiunt, confodiunt, tollunt, quod à Poeta obseruatum est: *Inimicitiarũ typus. Ps. 118. v. 12 Boni ordinis.*

Ignauum (inquit) *fucos pecus à præsepibus arcet.* *Virgil. l. 4. Georg.*

In nullis bene constitutis communitatibus vel Rebuspublicis tolerabũtur pigri, ignaui, inertes, sed constitutum aut fustibus vt emendentur, aut exsuliis multentur: ne noceant exemplo, de quibus etiam *Apostolus* latissime, *2. Thess. 3. vid. loc.* DENIQVE: iucundissimam *allegoriam* præbent, nam mellificia studiosissime exercent, & colligunt fauos pro quibus deinde ad necem dimicant. *Fauus* noster verbum Dei, *quouis melle fauoq; Hyblæo dulcius*, quem fauum ex floridissimo scripturarum viridario, tanquam ex herbulis diuersissimi generis sugimus ac paramus, pro eo nostro fauo decertemus vsq; ad necem, neq;, *qui nos deprædetur, per inanem philosophiam & deceptionem falsariorũ hominum*, admittamus, quemadmodum Syracides monet: *pro veritate ad necem decerta, &c.* sicut apes, &c. de diuinarum scientiarum flosculis suauia mella conficiamus, & quicquid ad medicinam animarum pertinet, arte componamus: quod fuse persequitur Ambros. serm. de defect. Lun. 83. *Vid. Alexan. ab Alex. Allegoria. Ambros serm. 83 de defect. Lun. Basil. Magn. de Gentil libr. euoluend. Ambr. l. 8. Ep. epist. 62 Greg Nazianz. Theol. li. 1 Syr. 4. v. 33.*

NVNQVID MILITIA VITA hominis;

Et Satanas, Mundusq;, Caro, Mors vltimus hostis,
In te vnum ac solum spicula sæua vibrant:
Sed IESVS CHRISTVS VICTOR *te flamine sacro*
Firmabit, cælorum & trahet vsq; domos.

Quemad-

Quemadmodum *de Christo* dicitur: *Quod positus sit in signum cui contradicitur*: Metaphora sumpta ab iis, qui tela sua mittunt ad scopum: ita & de fidelibus, *imagini ipsius conformandis*, in hac vita idem recte dicitur, significatur, figuratur: & huc collineat hæc tabella *Rochi* imaginem gestans, vndiq; telis petiti & confixi. Quemadmodum *in Noctuam* de die euolantem omnes vndiq; volucres atq; auiculæ irruunt atq; impetum faciunt, ita in pios ac probos omnes & omnis generis homines in hac vita irruunt, inq; eos tela venenatarum suarum linguarum & petulantium actionum vnos dirigunt: vt verissimum sit commune illud distichon:

Luc.2.v.34 *Rom.8.v.29* *B.Rochi effigies.* *Prosper in anagrammat.*

Nunquam bella piis, nunquam certamina desunt,
Et quo cum certet mens pia semper habet.

,, Ex Iob. 7. ,, v.1 ,,

Vides Satanam quam cupide veneficas suas sagittas in hominem miserum eiaculetur, per tentationes à dextris & à sinistris, nimirum hoc illud est: *Simon, Simon, Satanas expetiuit, quos cribraret sicut triticum*: *Aduersarius vester tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*: Qui ex superiori dimicant hostes loco, magno compendio vtuntur aduersum infra se positos, talem tanquam potentem Sagittarium habemus diabolum, *ex aere* in nos sua vibrat spicula: quo nomine etiam à D.Paulo nobis cauendus proponitur; *Non est*, inquit, *nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes ac potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ*. Has Satanæ technas alicubi deplorat *Augustinus*, *inimicus*, inquit, *noster, vt occidat, semper vigilat sine somno. Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras impleuit decipulis ad capiendas animas nostras. Laqueos posuit in diuitiis, laqueos tetendit in paupertate, in cibo, in potu, in voluptate, in somno, in vigiliis, &c.* non autem agit per seipsum semper, sed per *fideles suos, mundum & carnem*. Vides *mundum* etiam arcum intendere, vere enim *Dn. Saluator*: *in mundo pressuram habetis*: Vibrat mundus scandala, persecutiones. *Mundus est mundus & mundus immundus manet*, ait ille: quod Christus aliter effert: *si de mundo essetis, mundus quod suum esset diligeret; sed de mundo non estis, verū de mundo ego elegi vos. Mundus non potest vos non odisse, quoniam me odit.* Et simil. Ex occultis, insidiis, & ab intus adoritur *caro, diaboli & mundi fidelis intimus*, contra huius spicula se munire difficillimum. *Omnia enim vinces facilius, quam te*: Heus vero tu! quo difficilior lucta, eo gloriosior erit victoria. Pro te ergo contra te tecum pugna, & peccato in te inhabitanti resiste. Deniq; *vltimus hostis mors*, cuius *spicula* sunt *leuia*, morbi: *Grauia* in fine vitæ: sed bene confide: *Spiritus Christi mitissima columba* te solabitur, & deducent cum triumpho Angeli animam tuam, *vt Lazari*, in sinum *Abrahæ*, ad sempiterna gaudia.

Luc.22.v.31 *1.Pet 5.v.5.6.7.&c.* ,, *Simil.* *Eph.6.v.12* *In soliloq.c.16* *Mundus & caro fideles Satanæ.* *Ioh.16.v.33.* ,, *antiq.obtinet.* *Ioh.15.v.18.19.&c.* ,, *Columba SS.* *1.Cor.15.* *Luc.16.*

RESPICE FINEM.

Nil Pullata iuuat quæ Carmina Præfica cantet,
Funeribus cygnus concinit ipse suis:
Nil post Fata iuuant aliorum munera, censusq;:
Alma fides, Pietas atq; præacta iuuant.

Breui-

Breuitatem atq; fragilitatem vitæ humanæ plurimi deplorarunt, sed *Fleuerunt.*
plerique sine vera Dei suique ipsorum cognitione. Incertum admodum
ὢν ὄντων *Aristoteles* appellat: flet *Heraclitus* lubricitatem vitæ huius, sed incer- *Aristot.*
tus causæ cum propinquæ tum remotæ, efficientis & finalis. Stulte admo- *Heraclyt.*
dum *Imp. Seuerus, omnia,* exclamat, *fui, & nihil mihi prodest.* Deniq; *Vandalorum* *Imp. Seuerus.*
Rex Gilimerus forte sine fundamento. Ματαιότης ματαιοτήτων καὶ πάντα ματαιότης. *Rex Gilim.* *Philos. Alex.*
Nos autem & breuē esse vitam hanc scimus, & cur tam breuis ea sit, nos fu- *M. defuncti.*
git minus: nos verbo diuino edocti succinimus *Moysi Theandro* & Propheta- *Moses. Ps. 90.* *v. 5*
rum primo: *DOMINE facis nos diffluere sicut nimbum, somnium sumus, sicut gramē,* *v. 6*
quod cito arescit: quod mane floret, & mutatur vesperi, exciditur & arescit: quia defeci- *v. 7*
mus in ira tua, in furore tuo turbati sumus: Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, *v. 8*
occulta nostra in lumen vultus tui: verbo dicā: causa breuitatis ac fragilitatis vitæ
nostræ sunt *peccata*; *Originis*, seu primum, & *actualia*, seu à primo orta: nisi pec *Peccata.*
cato inquinati essemus, neq; mors iuris quid in nos haberet, neq; tam ino- *Contr. Pelag.*
pina morte adobrui possemus. per peccatum fit, quod homo *Bulla*: quod *Homo Bulla.*
dies hominis transeunt *tanquam fumus*: & quod vere dicitur: ››

Nascimur & morimur finisq; ab origine pendet: ››
Omnia sunt hominum tenui pendentia filo, &c. Et iterum: *Ouid.*
Et fugiunt fræno non remorante dies.

Quare quom sciamus, & elapsuram clepsydram, vitamque hanc esse breuem, necesse est nos ad felicem excessum in tempore, inq; vero timore Domini præparari: laudandus igitur & illaudatus ex parte mos *Cygni*, qui hic pro hieroglyphico adpingitur: *Cygnus* certe vt tota vita sua sonoram nō ædat vocem, morti tamen vicinus cantat: eorum forte typus, qui in fine vitæ conuerti volunt & resipiscere, quod periculosum admodum est, nā *dum vocantem in tempore gratiæ non audiunt Deum, sed obdurant corda* (*vt a illi*) *eos nec Deus vocanteis audiet, animam iam de lingua exhalaturos.* *Legi*, inquid Augustin. *& relegi scripturam, & non inueni exemplum in morte saluati præter Latronis in cruce.* Deinde & *eorum* hieroglyphicon esse potest, qui in fine vitæ, quod plerique faciunt boni, pia vota, ominosa verba, & voces ædunt optimas, vnde prouerbium manauit: *Cygnea cantio.* Nam quod non coacta sed suauis illa vltima Cygnorum vox sit, vel ex illo *Virgilii* adparet:

Cygni hierogl. *Quale est: animala, vagala, blandudala. &c non Cygni, sed corui vox.* *a. Psal 95* *Aug. in Ps. 51* *Eras. in Chil.*

Nam neq; adhuc Varo videor nec dicere Cinna *Virg. Eclog. 9.*
Digna, sed argutos interstrepere anser olores.

Quales piorum Cygneæ cantiones in sacris sunt: *Scio quod redemptor meus viuit, &c. In manus tuas Domine, commendo spiritum meum, &c. Domine Iesu suscipe spiritum meum.* Vnde & *Martialis*:

Iob. 19. v. 25. *Ps. 31. v. 6* *Act. 7. v. vlt.* *Martial. Epigrammat.*

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

FINEM

FINIS OMNIVM RERVM adpetit.

Fundamenta ruunt orbis, fastigia rerum
Quassantur, summæ concutiuntur opes.
Proq; ope suppressi tendunt ad sydera palmas,
Quodq; optant sancti, non procul: (EVGE, veni!) est.

Si fundamenta domus labefactantur & concutiuntur, domus ipsa diu stare non potest: ita prorsus cum hoc mundo comparatum est, nam cum fundamenta non labefactentur tantum, nec tantum concutiantur, sed pro pemodum omnino emarcuerint & diruantur, verisimile certe est, stare diu non posse, sed nec finem longe abfuturum. *Fundamenta sunt* Hierarchiæ & Principaliores status, spirituales seu Ecclesiasticus; & Mundanus, secularisue vel Politicus: hæc fundamenta autem non tam concuti quam plane ferme dirui in propatulo est: Arietes autem demolitionum sunt φιλοδοξία καὶ πλεονεξία, vt præsens tabella ἐμβληματικὴ perstringere conatur: *Pedo Episcopali*, Ecclesiasticum; *gladio*, politicum ordinem figurante: *Sacculo* autem aureis conferto & pecunia, auaritiam insatiabilem indicante. Et certe *pecuniæ obediunt omnia.* Auri gratia omnia fiunt. Auro expugnantur omnia fundamenta & munimenta. *Venalia* vbiq;

Templa, sacerdotes, altaria, sacra, coronæ:
*Ignes * thura, preces, cœlum est venale, Deusq;.*

Omnes hierarchiæ alas demittunt ad aurum, præcipue sacer ordo: vt nō immerito exclamare libeat: *Dicite Pontifices in templo quid facit aurum*; quod omnia in templo auro prostant, auro veneunt, auro deniq; extruduntur; *Non Vrbis hæc iniquitas est, sed Orbis.* In plerosq; Pontifices cuiuscunq; sectæ competit illud: *Prophetæ tuæ concionātur propter aurū.* &: *lignei olim erant calices & aurei sacerdotes, nunc aurei calices, & lignei, & aurei sacerdotes!* Imo, inquam, bone Bonif. & *aurei*, nam auri gratia prostituunt, doctrinā, Deum, corpora & animas: docent placentia: fingūt se ad pruritum aurium magnatum. Optimus is est, qui propter sanctum aurum & offam *politicis adulari & fratres onerare potest.* Non est, sacerdotes! ô boni! q̄ Politicis δωροφαγίαν exprobretis, *pedum vestrum in sacculo pecuniario dextram occupauit*, primi estis vos in emungenda pecunia, in extricanda offa, in corradendo auro. Nullæ rationes potiores sunt, quam *tinnulæ illæ*: Nec tamen aberrat etiam à vobis hoc telum, Domini Politici, etiam vos ferit hoc iaculum: & vos pars estis oneris, quod pauperes premit, vt hic cernitis, pauperes inquam qui sublatis ad sydera, palmis, oculis, gemitibus, ac suspiriis, votis & precibus opem atq; vindictam à Deo exposcunt, qui et annuit precibus ipsorū, & ait: *Propter miseriam inopum & gemitus pauperum, nūc exsurgam, ponā salutem, &c.* Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται: Πάντα ὁρᾷ θεῶς ὀφθαλμὸς καὶ πάντ' ἐπακούει: *Qui aurem plantauit audit, qui oculum fecit, videt; qui gentes corripit arguet.* ἡ ἐσχάτη ὥρα ἐστί: *Termini ætatum in nos inciderunt. Finis omnium rerum appetit.* Fundamentis conquassatis domus minatur ruinam. Et tempora videmus: eheV sIC MIsera, tVrbIDa et InfaVsta. Sed certâ cum fiducia speramus et dicimus: dabit — passIs sIC DeVs hIs qVoqVe fIneM.

Simil. ad commod.
NB.
Fundamenta Vrbis & Orbis.
Euolut.
Ioh Baptist. Mantuan. l. 3. calamit.
** Iura.*
Cum Persio in Satyr. 2
Etiam Iuristæ sumunt aurū & vendunt præbendas indoctis asinis.
NB.
Mich 3. v. 5
B Bonifac.
vere aurei sacerdotes: nam aurum sitiūt;
vt est in Tabella.
Rationes tinnulæ.
Suppressio pauperum.
Ps. 12. v. 6
Gal. 6. v. 7
Ps. 94. v 9
1. Ioh 2. v. 18
1. Cor 10. v. 11
1. Petr. 4. v. 7

DEVORANT PAVPEREM, ET deuorantur à Satana.

Pauperis immani consumit viscera rictu
Diues, & à stygio carpitur ipse Lare:
Væ qui prædaris, nam tu quoq; præda futurus,
Ingrati hæredes quando furantur opes.

Mira quidem sed vera (& vero iterum, eheu! vera) effigies. Vides quomodo alter alterum voret: diues pauperem: diuitem *Leo ille de quo Petrus:* Iudæus calcaneo pauperis insidiatur, sed & hunc infernalis illa rapit intemperia, voratque. Nimirum: *Pauper vbiq; iacet* in hoc æuo malo, de ipsius corio ludunt omnes. Nunquam iustior forte fuit querela dominica: *Deuorant plebem meam,* deuorant sicut panem. Prolixissime infamata est hactenus carnificina *Iudæorum*, annulos fuluos in anteriori vestium parte gestantium, sed non minus nocet vafrities illorum in digitis fuluos eosq; aureos gestantiũ, ad clauum sedentium, Optimatum scilicet, inquam, populi, quorum frequens in ore est, quærimonia Prophetæ, τῷ μνήμονι dicentis: *Quando transiuerit hoc nouilunium, vt vendamus commeatum? & Sabbathum, vt aperiamus frumenti horrea? minuendo Epham, & maius faciendo pondus, ac peruertendo lancibus dolosis; cõparando pecunia tenues, & egentem pari calceorum, vt deniq; quisquilias frumenti vendamus:* Sed audiant tales Gurguliones & Vini-Iudæi, quid Dominus de illis: *Audite* (inquit) *hoc, qui anhelatis deiecturi egentem, & deleturi pauperes terræ,* (neq; adficiuntur ęgritudine propter contritionem Iosephi) *iurat Iehoua per excellentiam Iacobi, ne viuam si obliuiscar in æternum vllum operum istorum: Aurum & argentum non liberabit eos in die iræ: rapiant, congerant, aufferant, relinquendum erit: Aurum & argentum ipsorum æruginauit, sed ærugo in testimonium ipsis erit, & manducabit* (quemadmodum & ipsi vorarunt carnes pauperum, sudoresq; & sanguines ipsorum biberunt, ita vorabit Furia infernalis) *carnes ipsorum sicut ignis: clamor pauperum eorum in aures Domini Sabaoth introiuit.* Aegre id quidem ferunt dici ipsis, quemadmodum vsurarius ille; *quid* (aiebat) *opus est Pastorem dicere de auaritia, ad me pertinet hæc prouincia expilandi & excoriandi?* tamen dici & inculcari oportet, si qui sint adhuc conuertendi. Mirum autem, quomodo Iudæis tantum indulgeant Magistratus Christiani, vt de subditis suis, de carne q. & sanguine suo tantam lanienam exerceant, & sudores & sanguines piorum exsugant: Ain'! pendet mihi magnum tributum; verum heus tu, vnde id habet, an non ex carne tua exsuxit? *Eoq; nutritur, vt Saluatorem tuum ac meum odio habeat, blasphemet, eiq; in faciem exspuat,* quæ saliua adhuc in ore & barba ei hæret, quando tibi loquitur, teq; omnibus intus diris deuouet! ô indignitatem rei! LL. cum nostræ tum vestræ, & quid de Iudæis eorumq; vsuris statuant ignotæ vobis esse non possunt, quas huius loci & instituti non est persequi: est in manibus *Hotomannus* fuse hæc pertractans, ex eo petat qui volet. Habendi erant vt mancipia, prout & ipsi olim mancipia, in primis Gibeonitas, tractarunt. *Theologi* si qui volent, legere vel *Lutherum* possunt vel *Bullingerum: Musculum* item & alios. Et extat omnibus textus Extr. de Iudæis & Saracenis, quem sequi possunt & debent, qui suos sibi inde honores ac titulos acquisiuerunt.

1 Pet. 5. v. 8

Ps. 14. & 53

Amos 8 v. 5.
ibid. v. 6
Leutschinder:
Korn Juden:
Wein Jude:
Scharhanße:
Leutfress. r.
ibid. v. 4
Amos 6. v. 6.
c. 8. v. 7
Martial. Epigram.
Zephan. 1. v. 18
Iac. 5. v 2 &c
VORABIT.
Flamma edax circa Ps. 50.
O Schind.
Nota Notarum.
Non est decens sumere panem filiorum & obiicere canibus.
Nolite sanctũ dare canibus nec margaritas porcis, ne conuersi vos lacerent.
Jüdischer Bucher/rc.
Extr. de Iud. &c.
Principibus autem iniungimus vt à tanto grauamine cohibere studeant Iudæos.
Extr. de Iudæis & Saracen. l. 5. tit. 19 c. 18. quanto.

FORTVNA MODERATE utendum.

Ecce, instar globuli Fortuna volubilis errat,
Et facili motu voluitur, atq; ruit:
Sic Honor Orbis Abit, sic transit gloria mundi;
Palmamq; Humilitas Obtinet Arce poli.

Lusus:

Lusus Fortunæ variatur imagine Lunæ,
Crescit, decrescit, constans consistere nescit:

Quod in omnium, cum piorum tum prophanorum literis abũde decantatum est. Refricat autem eiusce rei considerationem pręsens ἔμβλημα. Omnibus autem hoc vnice incumbit, vt lusum fortunæ considerent, omni loco ac tempore, quam inconstans sit, quamq; incerta, instabilis, volubilis, & *caduca, vt verbo dicam*; siue blandiatur, quod piis rarum, siue irascatur; siue sese fronte siue à tergo conspiciendam exhibeat: certe in omni fortunę statu attendendum prudenter, ne in alterutram partem peccemus vel fastu, si blãdis aspiret Euris, vel demissione animi, si Nothis & Aquilone infesta sit, iuxta illud:

Inconstantia Fortunæ. *Æquam memento rebus in arduis seruare mentem.* *Horat. lib. 2. Od 3* *Fortunæ facies semper æquabiliter ferenda.*

Si Fortuna fauet caueto tolli,
Si Fortuna negat caueto mergi.

„vid. inprim. Hor. Od. l. 2. Od. 10

Memorabile *exemplum* habemus in superioris æui Imp. gloriosissimo atq; inuictissimo *D. Carolo V.* augustissimæ memoriæ, de quo Historiographus memorabilem prædicat constantiam, quod in aduersis animũ minime despondérit, neq; in successibus, insolenter sese gesserit vnquam, sed æquabili semper vultu atq; moribus vtrumq; fortunæ lusum temperarit. Id quod & vere prudentis est, cum inconstans, vt sæpe diximus, sit, & cum blanditur, maxime nocere cupiat: *Vitrea est*, ait ille, *cum splendet frangitur*. Nam

Sleidan. „ D. Carol. V. „ Imp. *Senec. in Thyest. Quem dies vidit veniens superbum vid loc. Act 3. scen. 11*

Si Fortuna volet fies de Rhetore Consul
Si volet hæc eadem fies de Consule Rhetor.

Sesostris Ægyptius.

Vno momento tota fortunæ alea conuersa est, quemadmodum *Sesostris Ægyptii* rota sapiẽtissime monet. Quis ignorat exempla? *Iosephi: Hamanis. C. Iulii Cæsaris. Bibuli Boni. Ruffini.* Et sexcentorum aliorum. Multos salutat Fortuna, & comatam frontem porrigit, sed resalutare & apprehendere non possunt imprudentes. Multis sese offert benigna, sed ambabus apprehendentes *nimis inhumaniter* eam tractant, h. e. insolentes fiunt, quos illa deinde vicissim tractat longe inhumanissime. *Crocodilus est Fortuna, persequentes fugit, fugientes persequitur. Nescis*, inquiũt, *quid serus vesper vehat*, quare Fortuna moderate vtẽdum, maxime in aulis, vbi Dominorum gratia multo leuior est & inconstantior iactu sagittæ, & ibi vel maxime verum est quod Poeta canit:

Gen. 40. 41. & seqq. Esther. 3. 4. 5. & seqq. *Fortuna est Crocodilos.* *Aulica gratia. Specul. Aulic. Scopperi, &c.*

Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo certa tenaxq; loco.

Ouid. l. 5. Trist.

Sit igitur semper in conspectu inconstantia & fortunæ & vitæ, vt *moderate sortem feras*; & si cum *Augustino, Basilio*, aliisque fortunæ nomen & casus ferre non possis DEI vtere: & memineris:

Nemo tam Diuos habuit fauentes
Crastinum vt posit sibi polliceri
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

Seneca in Thyeste. Act. 3 vid. integrum loc. pertinent. ss. h.

VERBVM DOMINI NON transibit.

Diuinum ingeniis est omnibus omnia verbum,
Quamuis sit paucis semita trita viris:
Lux est in tenebris: sanctæ lex præuia vitæ,
Est animæ cibus; & clara lucerna poli.

Solem,

Solem, quem in ſupremo eminere loco cernis, verbi diuini hieroglyphicum eſſe intellige, quod ipſum etiam & *Lucerna*, & adpoſita ſignificat *Candela*, vt inſcriptum noema manifeſtum facit: VERBVM DOMINI MANET IN ÆTERNVM. *Extenſus ille naſus: exporrectæ, longeq; ſuper caput eminentes, aures; acumen oculorum; perſpicillum* ſimul; & *propinatæ dapes*; probant, dediſſe nobis Deũ propitium media ad odorandum, audiendum, videndum, contrectandum, imo etiam comedendum verbum ſuum; dum modo ipſi odorari, videre, audire, contrectare, imo & manducare non detrectemus: eſtq; ita: *Non ſinit ſe Deus ἀναμάρτυρον*: Proſtat verbum Dei in omnibus linguis: dantur ſinceri cōcionatores: Orthodoxi Magiſtratus: & omnia media ad ſtudium diuini verbi, tantum ad praxin transferamus illud, *dominicum: ἐρευνᾶτε*, & *probemus omnia, ad legem & ad teſtimonium.* Nemo tam infans eſt in ſacris, quin ſe ad eius captum demittat, ſaltem tot in locis intelligēdis, quot ad ſalutem ſufficiũt: Mare quidem eſt ſcriptura, ſed in quo *mus peditat & elephas natat: abſcōdit Deus myſteria ſua à ſapientibus & reuelat paruulis, ex horum ore ſibi laudem parat ac firmat regnum*: nam ſi quid obſcurius dicitur in vno loco, id in altero dicitur ac ponitur apertiſſime, atq; ita ſcriptura per ſcripturam eſt intelligenda atq; exponenda: *non importandus, ſed inde referendus eſt ſenſus ſcripturarum*: vt recte dixerit *Georg. Brandemburgicus*:

Verbum Dei. *Affectiones.* » » » *Act. 14. v. 17* *Ioh. 5. v. 19* *1. Theſſ. 5. v 21* *Eſa. 8. v. 20* *B Greg vid. Biblioth'* *Matt. 11 v. 25* *Pſ. 8. v. 2* *Ex B. Aug.* *Ex B. Hilar. vt ſupr.*

Das Wort Gottes wer nicht zu ſchwer/
Wann nur der eigen Nutz nicht wer.

Diuina ſunt oracula
Manifeſta, ſaltem propriis
Legantur abſq; adfectibus.

Dux Georg. Brandemb. Sic reddidimus.

Quid autem proderit, Solem in meridie lucere, ſi ſciens volens ad lucem meridianam oculos, aures, & omnia claudas atq; obthures? Lucis certe fraudas vſura. Ipſe Ipſum: ita qui ſcientes volentes ad diuini verbi præconium lucemq; ſcientes, volentes cæcutiunt, obſtupeſcunt, obbruteſcũt, quid inde referent: Lucis vſura ſe priuabunt & hic & iſthic. Non poſſumus igitur quin cum *D. Chryſoſto. exhortemur: Audite, quæſo omnes vos quibus curæ ſunt quæ ad hanc vitam pertinent, & parate vobis Biblia, animæ medicamenta.*

Simil. *Chryſoſt. in Ioh. vid. Bibl.*

Qualiter eſuriens in campo quærit eodem;
Semen auis, ſtramen bos, leporemq; canis:
Ingeniis ita diuerſis diuerſa miniſtrat
Pabula, ſyderei pagina ſacra Patris.
Lac capit hic infans, panem robuſtior ætas,
Nec caret optato curua ſenecta cibo:
Et tamen huic pauci invigilant, quia pleraq; turba
Aures non animum conſuluiſſe ſolet.

EIICE PRIMVM TRABEM *ex oculo tuo.*

Fœx odiosa virum næuis intenta propinqui.
Non curat proprii crimina tanta laris:
Excute stulte trabem prius, ac festuca notetur:
Sis turpi liber crimine censor, age.

Mani-

Manifestum est omnibus, quod illa desumpta sint ex notissima pericopa Dn. Saluatoris περὶ τῆς δοκοῦ καὶ τοῦ κάρφους; quæ exstat Matth. 7. & Luc. 6. *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Frater sine eiiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo; & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Est odiosissimum genus hominum, imo fex virorum, & sentina malorum, qui non horrent quemuis. quiduis. quouis tempore. quouis loco. quaqua ratione carpere ac traducere, ipsi interim omnium nequissimi, consceleratissimi, flagitiosissimi existentes. Hos carpit & perstringit præsens nostrum ἔμβλημα: & certe aperte obarietat hæc peruersitas atq; malitia edicto diuino: *Nolite iudicare. Nolite cõdemnare.* Obarietat etiam diuino-Christianæ *charitati, quæ comis est & malis non gaudet.* Militat piæ prudentiæ, quę docet telam cẽsuræ à seipso ordiri, iuxta illud *sapientis; iustus est accusator sui ipsius.* Non tollitur *officium amicorum*, quod est *monere & moneri*, iuxta illud Domini: *si peccauerit frater tuus*, &c. Sed *animus corripientis* fingitur iuxta pietatis atque charitatis cynosuram, ne quid dicas faciasue *lacerato* (vt *Augustinus* loquitur) *animo*: & vt temetipsum accuses prius, plerunq; enim *non videmus id manticæ quod in tergo est*: Nota est Christiana: *Rosa non pungit*: est autem inter spinas & pungitur: *ne sis igitur inter susurrones*, monet *Sapientum Rex*. Malorum id est, *cum peius facere non possunt*, inquiebat Philosophus: *Luscus*, aiunt, *sit oportet ad minimum, qui inter cæcos regnare vult*, ita saltem criminibus defunctus sit oportet, qui næuos aliorum carpere vult, atq; corrigere. *Calumnia* turpissimũ crimen est, in sacris & profanis damnatum, *nouacula acutior*: & cultro *Thearidæ*, quare ab eo vltro abstinent omnes boni & sani, si vero calumniis impetantur, cogitant & dicunt cum Alexandro Rege: *Regium* (laudabile) *est male audire, bene cum feceris.* & : *Aduersus os loquentium iniqua, bonorum opinio, cum testimonio conscientiæ sufficit*, vt loquitur Bernard. *Conscia mens recti famæ mendacia ridet*: *Estq; murus aheneus nil conscire sibi, nulla pallescere culpa*: Inueniunt tales iudices mendaces calumniatores, susurrones, & similes tandem suos etiam iudices, vel hic vel isthic, vt *Zoilus*, Ptolomæum: *Daphitas* Grammaticus, Reges: alii, alios: Interim *si quem ex fratribus videamus præoccupari lapsu, eum subleuemus spiritu mansuetudinis, & suscipiamus, vel ad minimum Domino suo eum stare & cadere permittamus, &* vbiuis inscriptum gestemus:

Quisquis amat dictis absentis rodere famam,
Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

De trabe & festuca. *Matt. 7. v. 3* *Luc. 6. v. 42* *Vere!* *Matt. 7. v. 1* *Luc. 6. v. 37* *1. Cor. 13. v. 5. 6. &c.* *Prou. 16. vt supr.* *Amicorum officium.* *Matt. 18 v. 15* *In Ep. ad Galat.* *Prou. 16. 18. & seqq.* *Eras. in Apopth.* *Ps. 52. 55. &c.* *Vid. Erasm. Apopht. §. Thearid.* *Alexand. M.* *Bernard. Serm. 24. in Cantic.* *Horat. in ser.* *Syr. 6. v 1. 2 &c.* *Gal. 6. v. 1 2. 3* *Rom. 14. v. 4* *Possidonius in vita Aug. c. 22*

INVIDIA ÆGRITVDO OB alterius bona.

„ Omnibus in vitiis concurrit dæmonis astus,
„ In sola inuidia viscera tota quatit:
„ Discipuli Christi non est is nomine dignus,
„ Qui sæua inuidiæ spicula mente gerit.

Quem vides *hominem*, INVIDIÆ Picturam gerit. *Est autem inuidia* dolor iniustissimus, conceptus ex alterius felicitate seu prosperitate, opposita misericordiæ, quæ est iustus dolor ex proximi calamitate atq; misericordia. Non est idem cum ἐπιχαιρεκακία: nam *hæc est exultatio* propter proximi mala: Inuidia, *dolor & ægritudo propter proximi bona*. Est autem & INVIDIA vitium omnino turpissimum, Christianæ charitati, è diametro oppositũ: Christiana enim *charitas non gaudet de malo*, sed de bono, de malo autem ægritudinem animo concipit. Vitium est *immediate à diabolo* manans, vt tabella emblematica ostendit: quemadmodum canis canem os rodentem odit, ita figulum figulus, proximus proximum cui res prospere succedunt. Proxime autem ad hoc scelus accedit ἐπιχαιρεκακία subiecti ratione, non enim inuidus est, nisi qui ἐπιχαιρέκακος & vicissim: quiq; de alterius felicitate contristatur, ille de ægritudine gaudet, & si quid dolet, hoc certe dolet, quod malum non dupliciter intenditur: cuius gratia vel ipse oculum poneret. *Nota est fabula de deab. infernalibus*, quibus per Mercurium Iuppiter optionem dat eligendi, vt quod vna eligat & optet sibi, id alteri in duplo cõtingat, tum INVIDIA erui oculum sibi optat, vt alteri vterq; oculus cadat: tales sunt serpentes ac circa caput pendentes furiæ, quib. inuidi & ἐπιχαιρέκακοι stimulantur dignissime. *Hoc autem INVIDIA præ omnibus aliis flagitiis habet*, vt cum omnia alia scelera obiecto (cui vel quod) noceant, hoc subiecto (in quo) incommodet, & non noceat, nisi ei, qui inuidet, non cui inuidetur. Vnde proprium exedere cor fingitur, ac pingitur macie faciem suffusa horrendam: Hinc lepide *Horatius*:

Inuidus alterius rebus marcescit opimis, Et:
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum, &c.

Bernhard. alicubi ait: *esse Basilisci similem, qui venenum in oculo gerit, pessimum & præ cæteris exitiale. Nosse* (inquit) *cupis oculum veneniatũ, oculũ nequam, oculum fascinantem; INVIDIAM cogitato. Quid v. inuidere, nisi malum videre est?* Exempla sunt in sacris & profanis: *Cain* inuidet, Abeli: *Ismael*, Isaaco: *Eliab*, & *Saul*, Dauidi: *Pharisæi*, Christo: *Seuerinus*, Chrys. *Marius*, Syllæ: *Pompeius*, Cæsari: & sexcenti, sexcentis aliis: Cum autem misericordiæ obiectum sit calamitas: Inuidiæ v. Fortuna: quemadmodum dicitur: INVIDIA FORTVNÆ COMES. Malis inuidiam sustinere quam misericordiam; quam in rem cõmode Poeta noster:

Liuore quisquis improbo Caret, vir est miserrimus,
Nam summa liuor murmure Oppugnat acri, maxima
Vt perflat Auster robora.

Augustinus: *Inuidia vitium diabolicum, quo solo diabolus reus* (intellige quoniam homini inuidit felicitatem) *& inexpiabiliter reus. Ex hoc sunt inuidi.*

Descript. inuid. in Ouid. Metamorph. l. 2. fab. 15. *Plutar. lib. de curios.* φθόνος ἐστὶ λύπη ἐν ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς. *Aug. in Psal. 104* *Inuidia est odium alienæ felicitatis.* *1. Cor. 3. v. 6* ἐπιχαιρεκακία. *Nemo alterius virtuti inuidet, qui sua confidit.* *Vid. Sabin. Comment. in lib. Metam. 5. Fabula.* *NB.* *Inuido ergo non inuidenda inuidia.* *Hora in serm. l. 1. ad Lolliũ.* *Bern. serm 13. in Ps qui habitat.* *Alludit ad illud Christi: An oculus tuus malus est, quoniam bonus ego sum Matt. 20* *Gen. 4. & 20* *1. Sam. 18. 19. & seqq.* *Matt 21. 22. & seqq.* *Hart. Scopp. de aulic. vit.* *Aug. de doctr. Christian.*

SINE CERERE ET BACCHO friget venus.

[illegible] habent certas potandi animantia leges,
Vltra demensum bellua nulla bibit:
Nos homines autem recta ratione vigentes,
Nos madidus Iacchus nocte dieq; rigat.

In vino eſſe ἀσωτίαν, Paulus teſtatur ad *Epheſios*: veteres dixerunt: *ebrium eſſe ſeruum omnium peccatorum*: & vere quidem, non enim vitium eſt, quod à vino caleſcentibus perpetrari non poſſit. Ebrii longe vltra beluinam feritatem aſſurgunt: non quidem culpa vini, ſed vini abuſu. Audias ex vino calentib. horridiſſimas calumnias, atq; blaſphemias, ad quas vel ipſe Phœbus expalleſcere poſſit: qui vino ſeſe ingurgitant, *non attendunt ad opus Domini: neq; adficiuntur ſuper contritione Ioſeph.* Per ebrietatem deſignantur furta, cædes, committuntur latrocinia & homicidia, quemadmodum ebrioſus indeq; furioſus *Alexander* interficit alterum ſuum ocellum & amicum intimum, non ob quoddam commiſſum facinus, ſed quoniam in gratiam Regis Paternarum Præconem laudū ſeſe geſſerat. Inſunt ebrietati ſtupra, furtiui amores, adulteria, inceſtus, vt in ſacris *de inceſtu Lothi* apertum eſt: & memorat *Auguſtinus hiſtoriam* de quodam adoleſcente, qui per ebrietatem cæciderit Patrem: vitiarit matrem: & duabus ſororib. vim attulerit: Ceres & Bacchus gignunt venerem. Et quod cum turpiſſimum, tum nocentiſſimum eſt: *Vitia vino concepta etiam ſine vino durant*, vt refert noſter *Seneca*. Per ebrietatem multi fiunt diſerti, tametſi vix balbutire poſſint, nam *dum bibo vinum*, ait Rythmicus, *loquitur mea lingua Latinum*: iuxta illud *Martialis*:

Eph. 5. v. 18 — *Ex Aug. in quod. ſerm.* — *Peccata in vino.* — *Eſa. c. 5. v. 12.* — *Amos 6. v. 6.* — *Iuſtin. lib. 12.* — *Geneſ. c. 19. circ. fin.* — *Aug. hiſt. de ebrioſ. adoleſcent.* — *Senec & Horat. Fœcundi calices, &c.* — *Martial in Epigr li. 38*

Poſſum nil ego ſobrius, bibenti:
Occurrunt mihi quindecim Poetæ.

Ebrii Apollines fiunt alii, & ſuauem mulcere ſe cantū ſibi perſuadent, tametſi ſtentores ſint: Viel ſingen auch (quod caninum eſt, & porcos oblectat) das die Noten (ſaluo honore decoris) auff die Erden fallen: ita non tam in beſtias, vt diximus, euadunt homines ſed etiam beſtialem immanitatem ſæpiſſime ſuperant. *Baccho & Cerere* propitiis ſaltat venus, multiſq; ſaltatorib. aures aſininæ longiſſime ſupra caput eminent: poſſet hic vel ille pro viro reputari grauiſſimo, ſi loco cōſidere ſuo, & geſtus ſimiæ omittere poſſet. Ebrietas ſtudio quæſita inſania eſt, & omnes vires corporis & animæ exhaurit, quare *vini vſus intraturis domum Domini ſacerdotibus interdicitur*, & rectiſſime dixerunt veteres: *eſſe in laico crimen, in ſacerdote ſacrilegium.* Magiſtratus etiam diuini Spiritus oraculo ab ebrietate arcentur. *Ne regibus*, inquit ſapientiſſimus, *des vinum, neq; ſiceram Principibus, ne cum bibant, obliuiſcantur ſtatuti, & mutent ius adflictorum.* Si ſexum diſtinguas, mulieribus turpiſſima eſt ebrietas, *apud Romanos capitale* fuit, vnde *Ouidius*:

Ebrioſor. mores. — *Vt eſt in Tab.* — *Leuit. 10. v. 8. &c.* — *Prou. 31. v. 4. 5* — *C. Metell. vxorem ſuſtulit ebrioſam. Alexand. ab Alexand.*

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo
Digna eſt concubitus quoslibet vlla pati.

Ouid.

Si ætates: non adoleſcentioribus: priſci Gentiles *ſtudio inebriabant ſeruos, vt horum turpitudine morum ab hoc turpi vitio abhorrere diſcerent*: & dicitur in verſu

Alex. ab Alexand.

Ebrietas commune malum crimenq; iuuentæ.

Sponſa ergo Chriſti (vt cum D. Hieron. pie loquar) *vini abuſum vinum fugiat pro veneno: hæc prima arma ſunt dæmonum: non ſic auaritia quatit; inflet ſuperbia, delectet ambitio, facile aliis caremus vitiis, ſi hic hoſtis nobis incluſus eſt.*

Hieron. in Epi. & in Ep. ad Titum.

CERES ET BACCHVS EXcient Venerem.

Conſerit Oenotrius ſolida bonus arte racemos,
Brutorumq; ipſos ſtercore pinguat humo:
Hinc ſimul ac gignunt generoſa animantia vina,
Exſiliunt veneris mente procace capræ.

ABVSVM vini, nascentemq; inde *degenerem* τῆς λογικῆς φύσεως *obbrutescentiam* omnes boni semper detestati sunt. Hinc ortum duxisse arbitramur fabulam de animantibus, bestiis, ac feris circa Bacchum, de quibus Ouidius. *Obbrutescẽtia hominum.*

Quem circa Tigres, simulacraq; inania Lyncum, *Ouid. Metam. l.3 fab.9*
Pictarumq; iacent fera corpora Pantherarum.

Idem eundem significasse statuerunt fabula illa sua de *sociis Vlyßis à Circe* nobilissima Lamia in omnis generis bestias atq; animantia cõuersis, quum illi apud *Circen* intemperanter admodum vixerunt, eoq; ab hac in animantia conuersi finguntur quoniam illic immodicis escis potationibusq; quasi in hara saginati sunt. Et significanter admodum Poeta inquit in historia seu fabula Vlyssis: *vid. Sabin. Comment. in lib Ouid. Metam.*

Osq; meum sensi pando occallescere rostro *Ouid Metam. l.14 fab.3*
Colla tumere toris, & qua modo pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa vestigia feci.

Ebriosi enim tales gestus ad viuum imitantur atq; exprimunt. Quare apologus noster ait: *Oenotrium quendam plantasse vineam, conseuisse vites, quas omnis generis animalium stercore impinguarit q. vina autem isthæc bibentes, eorum animalium moribus præditos euasisse, quorum stercore stercoratæ erant vites*, nimirum: *ouium: Leonum, simiarum, caprarum, porcorum, canum*, similium. *Apologus.*

Varie pro varietate ingeniorum adficiuntur ebrii: *quod* enim *in corde sobrij hoc est in ore & opere ebrii. Oues* multi fiunt: mites, mansueti, & in omnes partes versatiles. Multi *simiæ*, gesticulantur & in Prothei, Polypiq; morem vertuntur. *Porci* alii: vt in superioribus. Non pauci *Leones*, omnia sursum deorsum vertentes: raptantes: quassantes: conterentes: confringentes: quod in sacris etiam perstrictum crimen est. Inprimis autem *capræ* fiunt plærique, quando Cerere & Baccho irritatur venus. Quem in sensum Virgilius Ouidianam herbulam obscæne satis interpretatur, dicens: *Eras. Adag. τὰ τῆς μεθύσεως ἐπόμ[illegible]α. Syr.30 v.31. & seqq mult: Prov. 23 v. vlt.*

Hinc legitur radix, de qua flos lacteus exit, *Virg. in Priap.*
Quam cur Moly vocant? &c.

Huc nostrum collineat ἔμβλημα, & ex vino prouenientes libidines taxat: quo de expertis loquitur sapiens: *Ne respicito vinum, cum rubescit, quum exhibet in poculo colorem, &c. Oculi tui respicient alienas, & animus tuus eloquetur peruersitates.* Non quidem (vt hoc denuo moneamus) vsu sed abusu vini. Hinc Chrysost. *Laqueus maximus* (inquit) *mulieris, forma est, sed lasciuus aspectus, &c.* Deq; *Lothi incestu* August *Ebrietas decepit, quem Sodoma non cepit: Vritur ille flammis mulierum, quem sulphurea flamma non vrebat.* Et idem alibi: *Valde turpe est, vt quem non vincit homo, vincat libido: & obruatur vino, qui nõ vincitur ferro!* sunt mortifera talia pocula: *Mors iuuat infundere, & diabolum euacuare*, quare in fine plerumq; grauissime plectitur hoc peccatum, certe isthic, nisi resipiscatur, sed & hic, vt in exemplis *Holofernis*, *Amnonis*: & inprimis *Legatorum*, *apud Amyntam Regem Macedoniæ, Persarum sinus* matrum licentius contrectantium, eoq; iusta Nemesi à filio Amyntæ occisorum. *Quod castum turpe, idem & dictu Prou. 23. v. 33. Genetrix virtutum frug. Iustin. l.20 Hom. 5 ad pop Antioch. Super Genes. ad liter li.3 Ep. 20 in Tabell. 2. Sam. 13. Iudith. 13. Iustin. lib.7*

IN

IN NOVISSIMIS DIEBVS erunt Empectæ.

Paſtores ſtolidi nunc ſunt ludibria vulgi,
Nec tamen à ſannis temperat aula ſibi.
Sit deſiderium veſtrum ergo Κοίρανος ἄνδρης,
Paſtores! merces arcé repoſta poli eſt.

Iure gentium cautum est, ne quis Legatos violet aut aspernetur: quod ex *Tullii* Liu. lib. I
Hostilii oratione ad Legatos, &c. apparet: *Vter populus prius aspernatus fuerit Le-* Decad I.
gatos: & *historia Dauidis* id luculenter confirmare videtur. At hocius Lega- Alexand. ab Alex. genial.
torum, † *Dei Legatis, sacerdotibus Domini, ministrisq; verbi* obtingere & exhiberi dier l. 5. c. 3
nullo vnquam tempore potuit: verum quo maior fuit Legantis Maiestas, 2. Sam. 10 *
eo grauior est & fuit Legatorum adflictio & calamitas. Experientia omniũ †2. Cor. 5. v. 20
temporum istud confirmat. *Primæ ætatis vltimũ Legatum* & iustitiæ præconem Gen. 6. v. 3
Noam cum *Mathusalemo*, aliisq; omnino renuebat audire, & obseruare: *Non* 2. Pet. 2. v. 5
ampli⁹ (inquit Dn.) *disceptabit spiritus meus cum homine, quia caro est. Secundæ ætatis* Gen. 19. v. 9 2. Pet. 3. v. 7.
Lothum comprehendere & grauiter plecti volebant. Eadem fortuna cum 8. 9.
talibus monstris luctati sunt *Moses. Samuel. Elias. Elisæus. Esaias*, serra à *Manasse*
Rege Idololatricißimo (vt statuit *Hieron.*) dissectus, vsq; ad Paranymphum Dn. Hier. Com. in
Ioannem, quos *Dn. Saluator* omnes ab iis, ad quos missi erant, persecutionem Esaiam.
passos esse adserit plurimis in locis noui Instrumenti, præcipue vero in Pa- Inprim. Matt. 22. & 23
rabola *de Nuptiis* filii regis: & seq. c. Matth. Sortem vero Legatorum suorum & Steph. Act. 7. c
post tempora sua vsq; ad finem mundi describit in vltima concione ad dis- Matt. 22. v. 1.
cipulos. *Si*, inquit, *verbum meum seruarunt & vestrum seruabunt: si me persecuti* &c.
sunt, & vos persequentur: quod ipsum adeo euenisse exemplo suo & collegarũ Ioh. 15. c. v. 20 C. Matt. 10
edocet *Paulus*: ὡς περικαθάρματα (ἔφη) τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. 1. Cor. 4. v. 13
&c. Reliquorum inde quæstus scientes volentes omittimus: quibus haud
mitior fuit fortuna, nam *cum illud in viridi fieret, quid in Arido factum fuisse conii-* Luc. 23 v 31
cies; &: *si Patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quãto magis domesticos eius vocauerint.* Matt. 10 v. 25
Non igitur mirum tam indigna atq; nefanda sacerdotes atq; ministros Dei Selnec. in Ps. 51
pati à malis etiamnum. *Carnificem hodie quam sacerdotem esse atq; vocari satius ac-* NB.
mitius est, maxime si quis sollicite & cum zelo officio præesse suo velit, nam ☞
muti illi canes: vulpes: dolosi operarij: Dominorum assentatores: Fratrum oppressores, po- Luc. 12. v. 45 46
puli opplausum quærentes non digni sunt qui in Legatorum Domini ordinem
allegantur, reperient illi *mercedem suam dignam operibus suis cum infidelibus*: qua-
re concludimus cum August. *Nihil est in hac vita & maxime hoc tempore facilius* Aug. Ep. ad
& lætius, & hominibus acceptabilius Episcopi aut presbyteri aut Diaconi officio, si per- Valerian 143.
functorie & adulatorie res agatur; sed nihil apud Deum miserius & tristius & damnabi- Gen. 15. v. 1
lius. Vicißim, nihil est in hac vita & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, pericu- Matt 5. v. 11. 12
losius, Episcopi, Presbyteri, aut Diaconi officio: sed apud Deum nil beatius, si eo modo mili- Ex l. Dauid.
tetur, quo Imperator noster iubet. Bonorum Legatorum, qui ὡς δεῖ πρεσβείας legator.
exsequuntur officium, *merces & scutum Deus est, & copiosa ipsorum merces* 2. Sam. 10.*
in cœlo: In hoc autem seculo nunquam impune quis ipsos per-
sequutus est, persequitur, nec perse-
quetur. Esaie 57 v. 4.

OPES ET GLORIA HVIVS mundi vanitas.

Omnia prætereunt, tenuiq; fugacior vmbra,
Decußis cristis interit omnis homo:
Sis licet excelsi sublatus ad æthera cæli,
Infima sub terræ præcipitandus eris.

Iterum inuehimur in vanitatem studiorum huius æui, maxime vero in corradendis diuitiis, & aucupanda gloria occupati, quæ omnia *in fumum* tandem abire atq; euanescere luce clarius ex hac tabella perspicitur: *Alligat hic homo terrenus*, & terrenorum studiosus *manus & cor* suum *Reginæ Pecuniæ*, eius fræna capessit, seq; ei regendum præbet quantus, quantus est, totum, sed omnis honos, omnis gloria, omnis affluentia *concedit in fumum*, fumus vt ante fuit: quare in stabilioribus figendum, fundandum, hærendum erat: *Omnia* hic *vana sunt, & VANITAS VANITATVM*, vt *Ecclesiastes* infit: & *omnis gloria carnis, tanquam flos agri, tanquam fœnum, deniq; tanquam fumus, à summo venerandissimoq; Imperii vertice* ad infimas stabuli vsq; quisquilias, vt recte *Cyprian: sanctus Christi præco & martyr: quid & quos honores putas esse; fasces; quam affluentiã in diuitiis? quam potentiam in castris? in Magistratu Purpuræ speciem? in principatu licentiæ potestatem? malorum blandientium virus occultum est, & arridentis nequitiæ facies quidem læta, sed calamitatis abstrusæ illecebrosa fallacia, instar quoddam veneni, vbi in lethales succos dulcedine adspersa calliditate fallendi sapore medicato poculum videtur esse quod sumitur, vbi epotaueris, pernicies hausta grassatur.* Hactenus *Cyprian.* Nec aliter æstimat *Simonides:* ἄνθρωπων ἄπρακτοι μεληδόνες, αἰῶνι δὲ παύρῳ πονὸς ἀμφὶ πόνῳ Perinde ac si cum *Mose* voluisset dicere: κόπος καὶ πόνος: Et cum *Dauide: vniuersa vanitas est omnis homo viuens, & frustra tumultuatur.* Exemplis res fiet clarior: *considentes ad vrnam Alexandri Magni Regis* Philosophi, & funebres planctus ædentes, cum diu potentiam regis momentaneam dilaudassent: *nunc in vrna iacet*, inquit, *vermium esca futurus. Imperator Alexander Seuerus*, dixisse perhibetur de se & omni sua potentia atque gloria, qua vsus erat in vita: *Omnia fui & nihil mihi prodest. Gilimerus Rex Vandalorum* pro triumpho ductus *à Bellisario* in Vrbem Νέαν Ῥώμην Constantinopolim, dixisse fertur ex *Salomone:* Ματαιότης ματαιοτήτων καὶ πάντα ματαιότης. Et de *Magno Turcorum Imperatore referunt*, quod vrnã suam funeream secum vehere semper solitus fuerit, & ante eum pannum, iusseritq; ferialem ante se proclamare: *Ecce, Magnus Turcorũ Imp. Saladinus de omnibus thesauris suis nihil inde reportat, quam hunc pannum.* Deniq; qualis, quanta sit gloria, maiestas, opulentia omnium etiam summorũ, apparet ex *doctissimi Imp. Adriani vltimis verbis*, quibus ludit ad animam: *Animula vagula, blandula, hospes, comesq; corporis, quæ nunc abibis in loca; pallidula, rigida, nudula, Nec vt soles dabis iocos.* O vanitatem vanitatum vanissimam! quin ergo missis factis terrenis, ad cœlestia vnice adspiramus!

Vanitas vanitatum & omnia vanitas.
Embl. ἰσόγλ.
Stigel. canit fœdoque in puluere fumus.
Ecclesi. v. 2. & seq.
Esa 40 v. 6
Syr. 40. v. 1
Cypr. dictum de Magistratib.
Patet in Exl. Damoclis.
Leg. Epl. 2 Cypr.
Simonid. dict. πλουταρχ. πρὸς Ἀπολλώνιον.
Ps. 90. v 10
Ps. 39. v. 5
Pellion. homi. de vit. æter.
Flau. Vopisc. tribuit & Saturnin.
Gilimerus Rex Vandal. recitat Phil. in Chron ex Zon. Annal.
Saladin. Imp. *Turc.* Floruit in toto qui rex Oriente superbus, hunc nisi panniculum possidet ecce nihil.
Æl. Spartia. in Hadr. Imp.
Colos. 3. v. 1. 2. 3

FAMA MALVM! QVO non aliud.

Ecce rotantur res hominum, ſuprema labaſcunt,
Infima tolluntur, tollimur & ruimus:
Et quem ſuſcipiunt ſpecioſa cacumina famæ
Altius, hoc amens altius ipſe cadet.

Suntq;

Sunt, qui eminere, & obtinere primas in hoc æuo gestiunt, & hoc vanum est. Est quidem *fama bonum*, & quidem bonum non mediocre, sed inter bona huius æui cũ primis, *Fama enim*, aiunt, *& vita æquiparantur*: paribusq; passibus ambulant, *HONORES, FAMA, VITA. VIRTVTIS Comes est, bona fama*, qua semel amissa postea nullus eris, vt *Cato* noster in Moralibus. Famam dico, *quæ recte factis, pietate, & studio virtutum non fucato, acquiritur*. Quæ autem fama quæritur secus quam diximus, neq; legitimo fine, ea fama vanissima est. Quærunt alii studiosissime Famam *ex congestis thesauris auri & argenti*, vana hæc fama est, & mallent hi beati quam boni dicier in hoc seculo. *Quæ venit ex opibus fama, prophana venit*. Possunt vel pessimi quiq; esse diuites: & ingentes thesauros per phas & nephas hinc inde corradere, harpagare, concumulare & contumulare. *Fama.* *Prou.16.v.1* *Caso distich. moral.* *Fama quæ.* *Et vnde;*

——— ——— Nil nostro in corpore gazæ
Proficiunt, vt inquit Lucretius. *Lucret.*
Non domus & fundus, non æris aceruus & auri. *Vid. Paling. in Zodiac.*

Non iam dicam: quando tale studium cancrinos sæpe imitetur gressus, & Satanam habeat ductorem & rectorem: Nam *omnis diues aut iniquus est aut iniqui hæres*: Non enim *gazæ, neq; consularis, &c.* *Vid. Horat. in Od.*

Sunt qui famam quærunt *ex fumosis maiorum clypeis*, ex multorum seclorum prosapia, ex laudatorum maiorum præclare factis, sed & hoc vanissimum est: Nam *virtus nobilitat, non aliena sed propria*, quare præclarissime dictum ab *Ouidio*: *C. Et Eoban. Hess. de Nobil.* *Ouid. metam li.13. fab.1*

Et genus & proauos & quæ non fecimus ipsi
Non ea nostra puto. Et *Lucretius* —— *Nil* *Lucret.*
Proficiunt vel nobilitas vel gloria Patrum, &c.

Sunt qui malis factis inclarescere cupiunt, quemadmodum *Herostrat.* qui vt memoriam nominis sui post se relinqueret, celebratissimum Ephesię Dianæ templum incendit: Maledicta hęc est fama, qualis & *Epicuræorum atq; Empectarum* illorum qui dicunt: *vbiq; relinquamus memoriam lætitiæ, nam hæc est portio nostra & sors huiusmodi.* *Herostrati nomen maledict.* *Sap.2. v.9*

Quicquid sit, quippe bonum dici possit fama, etiam gloriose parta caducum tamen est & fragile bonum, & *est vbi gloriosus & ignobilis nihil differunt*, quemadmodum dicitur:

Est vbi nobilitas, honor atq; potentia mundi *Auson. in Epigram.*
Hic forma vultus conspicis esse pares
Ecce quis hic pauper, quis diues iure vocandus?
Qualibet ossa suis ossibus æqua vides.

Quare consultissimum fuerit missa fama & gloria terrena quærere cælestem illam & gloriam perennem, de qua dicitur: *Gloria, honor, pax, omni operanti bonum*: Interim *Stet quicunq; volet potens aula culmine lubrico*: *Rom.2.v.7* *Seneca in Thyest. Act.2. scen 8.*
Me dulcis saturet quies: obscuro positus loco leni perfruar otio.

MEVM: TVVM: SVVM.

Iusta licent in præsenti commercia seclo,
Sistere non alias ciuica vita potest:
Verum absint fraudesq; doliq, & crimina falsi,
Sistere non alias ciuica vita potest.

Inter

Inter eas res, quarum virum ingenuum probumq; pudere non debeat, numeratur etiã à ſapiente hæc: *Attendere de varia mercatorum venditione.* Quare & nobis licitum eſſe arbitramur de iis diſpicere, & ſententiam noſtram interponere. PRINCIPIO autem tenendum eſt, licita eſſe mercimonia, & concedi contractus ciuiles per ſe: quod tam certum eſt, quam eſt diſtinctio *mei* & *tui*: quæ certe quarta ſecundæ duarum tabularum lege diuino oraculo expreſſe cauta atq; confirmata: & oſtendunt exempla vtriuſque Inſtrumẽti, quod commercia ſemper exercita ſimul atq; à Chriſtiana plebe per ſe probata ſint, nihil ergo moramur, quæ hęc vel illa *Sus Cata-Baptiſtica* oggrũniat. Adſtringuntur autem mercimonia *legibus*, cum diuinis tum *poſitiuis* ſeu *humanis*: *illis* quidem, vt *ne vtantur ſtateris doloſis*: *ne Epham minuant*: *ne ſortes adulterent*: *ne paleam pro tritico vendant*, deniq; *ne in mercimoniis agant doloſe cum fratribus*, ſed *omnia fieri curent in charitate.* Et *quod quis ſibi fieri nolit, alteri id faciat minus, quod* etiam ex L. Naturæ deſumptũ; & adeo probatum eſt laudatiſſimo *Imperatori Seuero*, vt omnibus tabulis inſculpi & mandari id iuſſerit. *His* vero vt omnes contractus nitantur ἐπιεικῶς, *ÆQVO ET BONO*, excluſis omnibus fraudibus & dolis malis. Nam doloſus contra rectam rationem, æquitatem ius & fas, & Deum ipſum agere inſtituit, ſed non perficiet cæpta: imo *ipſe ſuo dolo* (res hominum miro ſuo iudicio temperante Iehouah;) *velut venator ſuis laqueis capietur atq; irretitus peßimis peribit malis* veriſſimumq; experietur quod

> *Felix criminibus nemo fuit diu.*

Mercatura | *Syr. 41. v. 23. 4* | *Exod 20. & Deut. 5* | *C Ierem. 32* | *Commer. licit.* | *Prou. 11. v. 1* | *Amos 8. v. 5* | *1. Theſſ. 4. v. 6* | *1. Cor. 16. v. 14* | *Luc. 6. v. 31* | *Phil. in Alex. Sev.* | *Leg: Cornel.* | *Conf. è Theol.* | *B. Greg. li. 1. Epiſt. 42*

Μυριομακαριότης eſt in *Iuſtitia*, ſtudioq; ęqui & boni, ac proinde id omnes boni vnice penſi habebunt, vt iuſtitiæ diſtributiuæ, commutatiuæq; in hoc ordine ſtudeant, & ſcientes volentes neminem dolo malo circumſcribant.

Χρήματα δ᾽ οὐκ ἁρπακτὰ θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω. Pie & præclare D. Gregorius: *credite mihi, quia ſicut experimento multorum didicimus, in damno expenditur, quicquid cum peccato congregatur. Si vultis igitur nihil iniuſte perdere, ſummopere ſtudete de iniuſtitia nihil habere. In terrenis etenim rebus ſemper cauſa damni eſt origo peccati.* Hactenus *Gregor.* Frequens dici ſolet: *male partum, male dilabitur.*

> *De male quæſitis non gaudet tertius hæres, &c.*

Heſiod. in ἔργ. | *Greg. Magn. l. 9. Ep 57. ad Brunchild. Franco: regin.*

Quare & hic pia cautione opus eſt: Es iſt ein böſer Pfenning/der einem zween ſchadet/mediocri igitur compendio vel lucello contentus eſto, vt augeat Deus reliqua. Sed ô tempora! ô mores! quot mercimoniorum genera, tot decipiendi modi, in diuendenda *annona*: *pannis*! *libris* etiam! imo & in *ouis, cœpis, holeribus, butyro*, & quis omnia auri & argenti retia percenſebit.

Lucellum mediocre.

AVRO

AVRO VBIQVE RETIA ponuntur.

Aurea diuini quæruntur vbiq; metalli
Munera, ſub criptis aucupio, atq; mari.
Improba ter ſtolidum quatit hæc væſania mundum,
Cum quærenda prius cœlica regna forent.

Non

Non omnino improbamus maximam illam ſolertiam & ſagacitatem mortalium ægrorum in perſcrutandis terræ viſceribus inueniendorum pretioſiſſimorum metallorum gratia. Nam cum *aurum, argentum, æs*, & alia metalla bonum Dei donum ſint, conſequens eſt, etiam illa à nobis perquiri nõ omnino illicitum eſſe. Verbum diuinum, virtutes, inprimiſq; virtutes, *auro defœcato & pretioſiſſimo comparantur. Iob venas ſeu meatus auri in* terræ viſceribus laudat. Etiam piiſſimi multi auro, argento, ære, aliiſq; metallis ditiſſimi fuerunt, neq; tamen propteria male audierunt, dãnares: *ex fluminibus gemmæ & aurum datum* eſſe cum ſacra tum prophana teſtantur. Quamuis nimium auri ſtudium, & perfodiendorum montium libido auri gratia merito à piis adſtringenda pauliſper aut minuenda videatur: & *eſſet* * *optandũ homines eo ſtudio ferri in cœlum, quo ſcrutantur terræ viſcera, ſola diuitiarum cupiditate pellecti, quæ beatum hominem adeo facere non poſſunt, vt multos admodum, idq; non raro inſumptæ operæ ac factorũ ſumptuũ pœniteat:* Nota eſt hiſtoria *Pythii Metallarii*, & quomodo vxor ipſius auri ἀπληςίαν in ipſo correxerit, confectis affabre aureis tragematis & eſurienti propinatis, quibus tñ eſuriem ille ſuam ſolari, nedum animam tranquillare & conſcientiam non poſſit. Huc pertinet & *Midæ* auri ſitis, quem tamen cito ſtultiſſimæ optionis pœnituiſſe hiſtoriæ tradunt. Ponenda igitur erat hæc μοχθηρία *in perquirendis theſauris ſpiritualibus*, docente *Chriſto*, præ quibus tamen ſtolidiſſimi homines terrena tam frequenter expetunt: quod & *Ouid.* deridet, inquiens

————— itum eſt in viſcera terræ
Quaſq; recondiderat, ſtygiiſq; recconderat vmbris
Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum,
Prodierat cuius dira cupidine tandem
Omne nephas fugere procul verumq; fideſq;
In quorum ſubiere locum fraudeſq; doliq;
Inſidiæq; & vis, & amor ſceleratus habendi.

Eadem opera etiam impoſtura *Alchimiſticæ, capite cenſendæ, taxatur.* Vt iam non dicam de nobili illa fatuitate, qua in tentandis montium faſtigiis *virgæ auellanæ*, vel alii confidunt; & ex virgæ vel ſonitu, vel tractu, vel ſuſurro de pretioſi vel ignobilis metalli præſentia augurantur. De *Aucupio & piſcatione* dicere quid attinet, quibus tamen multi adeo dediti fuere, vt *aureis retibus, hamiſq;, aucuparentur*, piſcarentur. Et quidem modica harum rerum oblectatio cum quod culinæ etiam ſeruiunt, non inuidenda erat, verum id temporis in aucupio & piſcatione inſumitur, quod ſæpe in ſtudio verbi diuini, dicendo iure ſecundum leges & aliis exequendis officiis vocationis inſumi conueniebat: quare non immerito *Vlyſſis filium* Telemachum ab hoc ſtudio omnino abſtinuiſſe proditum eſt.

Aurum, argentum, æs. gemmæ.
Pſ. 19. v. 11 C. & Pſ. 119
Iob 28. v. 1
Abraham, Iſaac, Iacob, Iob, Salomon, &c.
Gen. 2. v. 11
Dioſcorid. l. 1 c. 69
Plin. l. 12. c. 9
* *Henr. Corn. Agrip. lib de vanit ſcient. §. de metallaria.*
Recit. Lud. Viu. in libell. de inſtit. fœmin. Chriſtian.
Ioſeph. Paſſ. Ital. de Stat. Marital.
Matt. 6. v. 20
Scitarchæ vſũ auri ſuſtulerunt.
Romani minuerunt.
Ouid. lib. Metam. 1
Ῥαβδομαντείας *vanitas atq; futilitas.*
Aug. Nero. Impp.
Vlyxes.

RAPE, CONGERE, AVFER relinquendum est.

Vt si quem videas fodiendis lege metallis,
Damnatum, vano se macerare πόνῳ:
Sic auro quisquis studet, argentoq; parandis,
Deserit, & Stygias fors vehitur sub aquas!

FVRVN-

FVRVNCVLVS vel mus ille agrinus,(quem *murem fennicum*, vel *glirem* Hamster vo-
fennicum alii dictum arbitrantur) qui totos frugum aceruos in terram de- cant Germani
portat, æstatis tempore, vt ingrauescente hyeme, vnde viuat, habeat, typum
nobis præbet eorum, qui nimio labore se macerant & torquent in hac vita, Luc.12. v.20
& magnos thesauros congerunt, quos tamen deserere coguntur tum cum
minime putant: quibus sæpe *ne contrectandi datur facultas, pœna diuinitus inflicta*, Ps.39. v.5.& seqq.
eaq; iustissima pro tali malitia: quod non semel in sacris videas cum deplo- Eccles.5.v.3
ratum tum reprehensum: *Quam nihil* (inquit Dauid) *nisi vanitas omnis homo:*
eheu! quam sicut vmbra pertransit homo. Et quam vane solliciti sunt! Colligit & ignorat Ps.39. v.6.7
quibus ea sit congregaturus: & iterum *Propheta: vt perdix colligit oua sed non excludit:* Ier.17. v.11
ita comparans diuitias sed iniuria mediis diebus suis derelinquet eas, & tandem erit stul-
tus: & *Rex sapientissimus: est malū quod vidi sub sole, idq; maximum super homines: viro* Eccl.6. v.3 Horat.l. 2. ser.
cui dederit Deus ipse diuitias, facultatesq; & honorem, & cuius animus non destituatur Satyr.3
vlla re qua delectetur, cum huic non facit copiam Deus ipse fruendi re illa, sed vir alienus Si quis emat Cytharas, em-
fruitur re illa; *hoc vanitatem & ægritudinem pessimam esse. Non aliter sitiens vici-* ptas comportet
nas Tantalus vndas Captat, & oppositis abstinet ora cibis. Magnum sane vi- in vnum. Cornel.Gall.
tium esse, iners & ignauum otium omnes boni semper fassi, iuxta atq; dete- Otii turpitudo
stati sunt, *multa mala docet*, & *Satanæ puluinar est*, homo desidia diffluens nec Syr.33. v.28
hominis nomine nec lucis vsura dignus deputetur, vt sapientissimis Genti- Hesiod. in ἔργ. &c.
lium etiā visum est, sterquilinium ille hominis verius dicetur, & ἐτώσιον ἄχθος ἐργάζευ.
ἀρούρης, qui recta contrauenit fini creationis suæ qui est, *ad laborem*, sed labore πέρση.
nimio sibi ipse decurtare vitā, quid etiā est aliud quam sui ipsius homicidā Erasm. Chil. Iob 5.v.7
esse & fieri, quare *laborandum* quidem sed tamen & *orandum*, h.e. pietati stu- ἄρχου καὶ
dendum, & precibus aliisq; pietatis & honestatis, vocationisq; officia faci- πόνου.
enda. *Quærendum regnum Dei & iustitia eius*, *vt pro Domini Saluatoris* promissio- Matt.6.v.33
ne, *reliqua ὡς ἐπισάγματα adiiciantur.* Laborantes vt vmbra sequitur mors: &
nisi in timore Domini laboraueris, etiam infernus patulo rictu & flammas
ructantibus faucibus, exhalantibusq; fauillas, fumumque natibus patet, in
quem procurrere curriculo credatur is, qui ἄνευ φόβου καὶ εὐλαβείας laborat.
Quare semper insonet auribus auaris, & laboribus sese torquentibus, ene- Psal.129. v.1
cantibusq;: *Hac nocte repetent animam & cuius erit quæ congregasti.* Luc.12. v.20

Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas Propertius.
Nudus ad infernas stulta vehere rates.

Pendentem ergo ab arbore verbi Euangelici *Christum respice* & con-
tuere fide, ille dat requiem in labore, *solatium* in tentatione, *vitam* in morte.

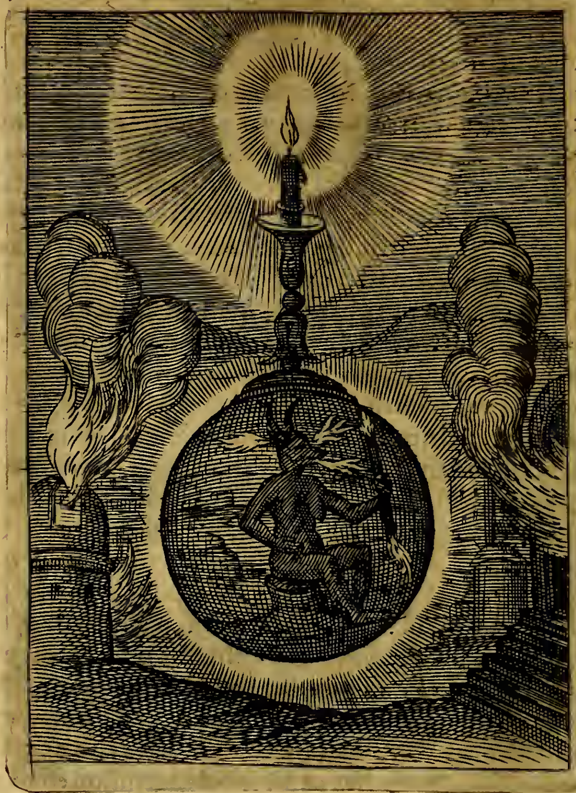
VIRTVTES VITIIS INQVINANtur, vt virtutes esse desinant.

Viuit in hoc æuo nemo, qui criminis exsors
Exstet, & à vitiis libera corda gerat:
Ne tamen enormes magno cum crimine lapsus
Committas, prudens mente tremente caue.

EXCELLENTIA ingenia, excellentia vitia: quod prouerbio fertur. Dolendum certe est, in multis inesse artes, disciplinas, sapientiam ciuilem, fortitudinem, aliarumq; virtutum nobilissimarum initia, sed iuxta has habitare in eodem etiam ignobilissimos næuos, & turpissima vitia, vt virtutes vitiis certent, & vicissim, quemadmodum de *Alexandro Magno Iustinus* ex *Trogo* refert. *Iustin li.11. & 12*
Perinde est, ac si opiparum edulium & magno conquisitæ lautitiæ in sordido apponantur vasculo, quod non potest non esse fastidiosum, & inquinatum. *Alexand M.* In *Scipione* est magna *fortitudo & continentia* summopere laudanda, sed *V.S.* in eodem turpissima concurrit φιλωνία & vanæ gloriolæ aucupandæ detestanda cupiditas. *Scipio Afric.* *Xenocrat.* Est in *Xenocrate temperantia & continentia*, sed laudis stimulis promicat nimius. *Erasm. in Apopht.* *Alexander fortitudinis* ac *prudentiæ* bellicæ immortalem habet laudem, quam tamen *ambitio, ingluuies & libidines* obscurant simul & obturpant. *Alex. M. vt supr.* Adeoq; etiam in *Socrate* insignis est *Patientia*, sed ob defectum fidei ac veræ cognitionis (qua etiam sapientissimi & moratissimi Gentilium oẽs destituuntur) ita inquinatur, vt ne virtutis quidem nomen mereatur, sed larua virtutis verius dici possit. *Socrates.* Ad eundem modum inuenias hodie in vno aut altero eximiam cognitionem, eruditionemq;, vel sapientiam vel eloquentiam, cum quo eodem habitat vel intolerabilis *superbia, quæ bonis operibus insidiatur, vt pereant*, dicente *Augustino*, vel temulentia, vel incontinẽtia, vel libido, vel præcipitantia, vel alia: vt *qui in vno delinquit, reliquorum reus censeatur*, vt *Iacobus* loquitur. *Augustin.* *Iac.2.v.10* Quare faciendum est omnibus modis iis, qui dona Dei in sese mediocria deprehendunt, ne aliis iisq; enormibus vitiis ea obturpent & deperdant, sed *vt ipsorum vsus aliquis esset*, monente *Syracide*, esse possit: *Syr.4.7.6.& al.* Alias donorum abusus, *talentum defodere* esset, quod à Deo grauiter puniendum esse docet parabola *Domini* de talentis: *Matt 25. v. 25* *fideles* igitur *dispensatores esse debemus variæ gratiæ diuinæ, prout cuiq; datum est*: *1.Pet.4.v.10* Inprimis autem cauere à *præsumptione, superbia, & fiducia propriarum virium: Melior enim est in malis factis humilis confessio, quam in bonis factis superba gloriatio*, *Augustin.* Omnibus quidem in vniuersum næuis in hac corruptione naturæ defungi non possumus, manet in nobis *peccatum inhabitans*, & *lucta Spiritus cum carne*: *Rom.7. Gal 5* sed id cauendum est ne næui in vitia, vitia in crimina, crimina in scelera atque flagitia euadant: *ne peccatum regnet in corpore nostro, neq; obediamus ei in concupiscentiis suis, sed Spiritu peccata carnis mortificemus.* *Rom. 6. v. 12.* *Rom.8. v.13.*

LVX ET TENEBRÆ NON cohærent sibi mutuo.

Omnia cum prima sumunt exordia luce,
Optima lux, Iouæ est cuncti creantis opus?
Non opus est σκότος: est tantum priuatio lucis,
Lux Christi, tenebræ sunt Satanæq; typus.

Duo

Duo contraria iuxta se posita magis elucescunt. Adparet id heî ex *oppositione lucis ac tenebrarum.* Lux est creaturarum τῶν ἀλόγων nobilissima ac præstantissima,&primo à Deo condita, cõcreata primę moli, *nihil enim esse potest sine luce.* Tenebræ autem à Deo creatæ non sunt, imo ne sunt quidẽ: non enim sunt quiddã positiuũ, sed tãtum *priuatio nobilissimæ creaturæ lucis.* Quo n. quid magis est, eo est perfectius: quo quid minus est, eo est imperfectius, quare vt essentia & creatio lucis perfectionem, ita priuatio tenebrarum imperfectionem arguit. Vnde & *Deus sese lucem dicere, & in luce habitare inaccessa* non abhorret: qui & *ex tenebris lucem splendescere iussit*, vt *Apostolus* loquitur: vnde efficitur, *quo quid est perfectius eo magis lucis habet*, vt ante de essentia Dei dictum, & ex natura Angelorum: animarum hominũ patet, adeoq; etiam aer & aqua, quoniam sunt *corpora diaphana*, præstantiora sunt terra, creatura minime pellucida; quam oppositionem lucis & tenebrarum sancti ac prophani homines agnouerunt: Tobias ait: *Quæ mihi potest esse lætitia, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video?* Ouidius initio suarum metamorphoseon:

Arist. Probl. sect 22 q. 11
Gen. 1. c.
vid. Aug de Gen. ad lit. c. 5
Tenebræ quid;
1. Ioh 1. v. 14
1. Tim. 6. v. 16
2. Cor. 4. v. 6
Tob. 5. v. 12

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan; &c.

vid. Ouid li. 1. metamorph. fab. 1. & 2

Quare in sacris *lux*, *rerum* integrarum: *tenebræ*, rerum adflictarum sunt hieroglyphicum: heîc *lux*, veritatis: *tenebræ* falsitatis, & errorum: item, *lux* pietatis, fidei atq; virtutum, *tenebræ* vero impietatis, infidelitatis & criminũ hieroglyphicum gestant. *Nam qui mala agit, in lucem non venit, scit enim opera sua à luce argui, qui vero bona, in lucem venit, nec formidat κρίσιν lucis. Lucis* igitur *sectanda opera*, & refugiendæ tenebræ, nam qui hic lucis operibus studet, istheîc in æternam lucem suscipietur, *inq; lumine lumen*, & gaudium videbit perpetim, sed *qui tenebrarum* opera facit, *in tenebris exterioribus* ęternos sustinebit cruciatus: hinc deducit conclusionem Apostolus: *Deponenda opera tenebrarum, & tãquam in luce ambulandum: compotationes & comessationes, cubilia, stupra, adulteria, furta, cædes, obtrectationes odia, & similia sunt tenebrarum opera*, quæ qui facit, regnum lucis & gaudii non possidebit vnquam: *Filii lucis* sumus, *opera tenebrarum non facere sed arguere potius* debemus: quemadmodum autem *lux & tenebræ coniungi non possunt*, sed se mutuo tollunt, ita non possumus pietatis simul esse studiosi, & magnis sudare criminibus, *nec Christum cum Belial, coniungere: qui non est mecum* (ait, *Dn. Saluator*) *contra me est, & qui non colligit mecum dispergit.*

Typus Esa. 45 v. 7
Ioh 3. v. 20. 21
Rom. 13. v. vlt.
C. Eph. 5 &
1. Thess. 5. v. 7
Ps. 36. v 10
Matt 22. v. 13
Rom. 13. v. 12. 13
Eph. 5. v. 11
2. Cor. 6. v. 14. 15. 16
Luc. 11. v 23

VIRTVS NVMMIS postponitur.

Eſt via decliuis nummorum immenſa cupido,
Excutit ad ſtygias ſæua machera Rates.
Nobilitas virtus, Pietaſq; ad ſydera ducit,
Humilitatis Ouans Aſtra ſubibit opus.

BILANCE eadem ventilatur Alma virtus & flauum æs, sed illa ab hoc longissime superatur. Nimirum, corrupti æui huius mores depinguntur, quod virtutis minimam, nummorum rationem ducit maximam, & illam hisce longissime posthabet: iteratq; illud Gentilis Poetæ

O ciues, ciues, quærenda pecunia primum est — Hor. ii. Epist. lib. 1

Virtus post nummos, &c.

Quantum quisq; nummorum possidet arca, tantum habet & fidei: vt nunc re-ctius quam vnquam *Ætas Aurea & Argentea* dici posset: quoniam proscripta virtute sola fere regnat Philargyria. — Et alius Iuuenal. Sat. 3. Ætas aurea & argentea.

Creuerunt & opes & opum furiosa libido, „
Et cum possideant plurima plura petunt „
Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit „
Defecit virtus, exulat alma Fides. „

Egregie autem pingitur ac fingitur huius æui labes, seu potius malitia hisce Phaleucis: — Senec. alleg. in Ep.

Sine me vocari pessimum, dum diues vocer: „
Nemo an bonus; an diues; omnes quærimus: „
Non quare & vnde; quid habeas tantum rogant: „
Vbiq; quantum quisq; habuit, tanti fuit: „
Quid habere nobis turpe sit, nihil: „
An diues omnes quærimus, nemo an bonus? „
Aut diues opto viuere, aut pauper mori: „
Bene moritur quisquis moritur, dum lucrum facit „
Pecunia ingens generis humani bonum. „

Sed heu cæcitatem ac turpitudinem! non aduertimus stupidi, quo magis vincit grauitate pecunia, eo magis demergit & demergitur ad Orcũ: & quo magis vincitur eleuaturque virtus, eo magis sustollitur ad astra & aspirat ad coronam. Nam virtus, detruso & prolapso ad inferos cacodæmone, sedes æthereas occupat & victrix triumphat. *Olim apud Romanos binæ ædes sacræ coniunctæ stabant*, vt per vnam ad alteram fieret accessus & transitus, vnæ virtutis, alteræ Honoris ædes dicebantur, per illam ad hanc patebat ingressus. Videlicet, tantum *per Virtutes ad Honorem recta via contenditur*: precipitia nummorum demergunt in laqueos, tentationem, & mortem. *Vis virtus est*, inquit Augustinus, *qua nititur ad possessionis finem, id est, ad gloriam, Honorem, Imperium. Hoc insitum habuisse Romanos, etiam Deorum apud illos ædes, Virtutis & Honoris, quas coniunctissimas constituerunt, indicant. Gloriam ergo & Honorem & Imperium non debet sequi virtus, sed ipsa VIRTVTEM.* — NB. Ædes Virtutis & Honoris. 1 Tim. 6. v. 1. Aug. de ciuit. Dei l. 5. c. 12.

MORS ÆQVAT OMNIA.

Pallida per simili mors trutinat omnia lance:
Quæq; subis hodie, cras ego forte luo.
Humilitas igitur, prudensq; Αὐτάρκεια, *Spes &*
Chara fides semper pectora nostra regant.

Mors æqua lance omnes ponderat, & lance sua demetit congrue omnia: *Mortis spicula*
Est commune mori, mors nulli parcit honori:
Debilis & fortis veniunt ad limina mortis.

Non exhorrescit triplicem coronam: non expauescit ad diadema Cæsareum: Regium sceptrum non formidat: aularum culmina conscendit imperterrita: nec humiles subire dedignatur casas, & tuguriola: huius spiculis cadit mas & fœmina: vir & puer: iuuenis & senex: doctus & indoctus: infulatus & paludatus pariter succumbunt: decutit galeas: excutit romphæam: præcipitat galeros: excutit furcam & calamum: fortitudo vincitur: pulcritudo deformatur: cursu nemo effugit: latebrarum indago non oculit: verbo dicam: *à mortis spiculis nihil est immune*: est nascendi & *moriendi* tempus: *omnia in hoc æuo incerta sunt, sola certissima mors: incertissima hora*, Nam *Aug. in Psal. 38*

Nemo tam Diuos habuit fauenteis
Crastinum vt possit sibi polliceri:
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat. *Seneca in Thyest.*

Nemo natus vnquam est, qui non fuerit vel moriturus vel mortalis. *Oriens hac lege intraui, vt exirem*, inquit Seneca: *Seneca.*

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turreis, ô beate Sexti!
Vitæ summa breuis spem nos vetat incoare longam.
Iam te premet nox, fabulæque manes. *Horat. in Od. li. 1. Od. 4 Vsus.*

Si de diuitiis & honoribus & morum nobilitate, te iactas, de patria & pulchritudine corporis & honoribus, quæ tibi ab hominibus exhibentur: respice teipsum quia mortalis terra es, & in terram ibis. Circumspice qui similibus fluxere splendoribus. Vbi sunt qui ambiebant currum potestatis? vbi insuperabiles Imperatores? vbi sunt qui conuentus disponebant, & festa: & equorum splendidi nutritores? vbi nunc vestes & ornamenta peregrina: vbi seruorum turba? vbi iocus & lætitia? vbi exercituum duces? vbi satrapæ & tyranni? nonne omnes puluis & fauilla; morte omnes fimus similes, absque discrimine: *Aug. lib. de natur. & grat.*

Effigiem rex Crœse tuam, ditissime Regum,
Vidit apud manes Diogenes Cynicus:
Constitit, atque procul solito maiore cacchinno
Concussus dixit: quid tibi diuitiæ
Nunc prosunt rex ô Regum ditissime? cum sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior;
Nam quæcunque habui mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Crœse feras opibus. *Auson. in Epigram.* *Ex Biante.*

RESPICE FINEM ET NON *peccabis.*

Pectore vt intrepidus læto vltima fata capessas,
Diuina mentem religione liga,
Exerceq; Fidem, mentem dilectio firmet,
In Domino fidens spiçula Mortis aret.

VINCULA, plagas, compedes, retia vbiq; ponit mors, pedē non figimus, vbi *Ier.9.v.21*
suas non tetenderit mors pedicas; vbi arcū mors suum non intenderit, tela
missurus: Et *quis resistit morte? Resistitur ignibus, vndis, ferro, resistitur potestatibus,* *Aug. in Psal. 101*
resistitur regib. venit vna mors, quis ei resistit? nihil est illa fortius. Vbiq; tēdit plagas,
siue comedas, seu bibas: siue vigiles, seu dormias: siue moreris, seu iter facias *NB.*
siue stes, seu sedeas: & dum hæc scribimus, mors intendit, & dum hæc legis,
mors intendit. *Quomodo pisces hamo capiuntur & retibus: & aues per aerem libera* *Eccles. c. 9. v. 12*
laqueo dum nesciunt alligantur: sic & homines pro merito suo deducuntur, cum repente *Hier. in Comment. in Ecclesiast.*
mors venerit, & iudicium in omnes, &c.

Plagas has euitare omnino nullo modo possumus, sed quomodo in mortis casses incidamus, pia sollicitudine & sollicita pietate agendum est: Et primo quidem opus est *humilitate vera*, ac demissione animi cum coram Deo tum coram hominibus: *Quid enim superbiret cinis & puluis; cum lutum sit & figmentum fragilimum, longam infirmitatem resecat medicus, & qui Rex est hodie, cras etiam moriturus est: Et mortuus homo hæres est serpentum, & bestiarum ac vermium futurus;* recte Rythmicus *Syr. 10. v. 10, 11*

Cum fex cum limus cum terra leuissima simus,
Vnde superbimus, nescimus, quando perimus.

Deinde αὐτάρκειαν nostram consolidat, & vt præsentibus, quæ diuina obtingunt bonitate, contenti viuamus, monet: quomodo enim de conquirendis multis bonis maxime sollicitus esset, cui per aures cordi insonat illud ferale: *Hac nocte tollent animam tuam? facile omnia contemnit, qui moriturum se cogitat.* Restringet etiam hæc meditatio gulam & luxuriam, comessationes & compotationes, cauetq; ne corda nostra grauentur. *Atheorum & Epicuraeorum* hęc vox est: *edamus & bibamus, cras enim moriemur*: pro quo dicendum erat: *Pie ac moderate æuum hoc transmittamus, cras enim, si Deo ita videbitur, spiritum exhalabimus, vt eum fortiter in sinum redemptoris deponere possimus.* *Luc. 12. v 20* *Hieronym.* *Luc. 21. v 34* *Esa. 22. v. 14* *NB.*

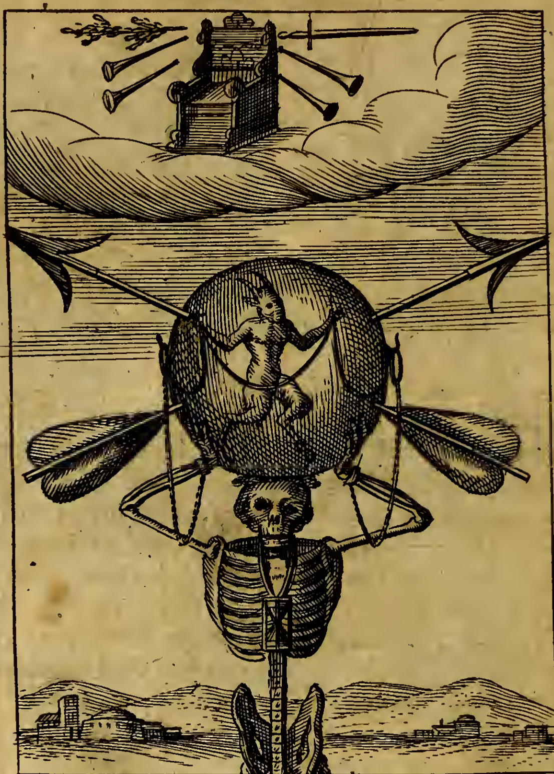
Integer vitæ scelerisq; purus:
Non pauet mortis iaculum, nec arcum
Nec venenatus grauida sagittas, Fusce, pharetra. *Horat. l. 1. Od. 22*

Deniq; quicunq; se moriturum cogitat, & quidem necem sibi vbiuis imminere, ille in tempore prospicit de felici excessu, omnibus locis, iuxta illud *Senecæ*:

Cum quo loco te mors moretur haud scias;
Tu fac locis mortem moreris omnibus. *Seneca Ep. 26. conuers. allud. ad 2.*

Acerbitatem autem mortis, mortis Christi consideratione, tanquam *letiferas aquas iniecta arbore vitæ edulcat*, nouit enim morte Christi nos victuros in æternum beate. *Reg. 2. v. 21.*

MORS CERTA, INCERTA hora.

Sola Dei pietas vitarum stamina ducit,
Prorogat & rumpit fila Pronæa Dei.
Quare cum veluti filum sit vita caducum,
Ad momenta vide singula, teq; para.

Alludit hæc hieroglyphica tabella ad *Parcarum* stamina *Poeticarum*, de quibus fabulantur: quod tres sint Deæ apud inferos, quæ cuiuis homini suã vitam & fata destinent atq; temperent: dictas volunt hoc ordine. [Clotho, Lachesis, Atropos,] de quibus *Lactantius*: *Omnia tribus temporibus contineri necesse est, præterito, præsenti & futuro. Præteriti est origo: præsentis substantia: futuri dissolutio. Incipimus cum nascimur: sumus, cum viuimus: desinimus, cum interimus. Vnde* (pergit Lactantius) *tres esse Parcas volunt Poetæ: vnam quæ hominis vitam ordinat, alteram quæ contexat, tertiam quæ rumpat & finiat*, iuxta versiculum: *Chloto colum baiulat, Lachesis trahit, Atropos occat.* Hesiod., Cic. Cleanthes. Apul. Mart. & al. Lactant. instit. diuin. l. 2.

Significari autem hisce omnibus liquido apparet; *Primo certitudinem fati*, & quod, si rem recte expendas, *nihil fiat fortuito* nec contingenter, sed omnia diuinitus in numero pondere, & mensura disponantur: cum vitæ introitus, tum excitus per quem stat vita & nex nostra, & est *tempus nascendi & moriendi*, dicitq; *Deus reuertimini filii hominum*: qui *limites posuit vitæ nostræ, quos transilire potest nemo*: adeoq; nos & omnia nostra à Dei nutu atq; arbitrio pendere. *Deinde certum esse & immotum fatum mortis*, & nulli parci, nam dicuntur *Parcæ per ἀντίφρασιν*, quod minime parcant, quemadmodum & *bellum ἀντιφραστικῶς* ita dicitur, quod minime bellum sit: nam omnes *nascimur, aliquando morituri*: hęc lex firmata est diuino eoq; verissimo oraculo: *Quocunq; die comederis ex eo, morte morieris*: vnde Martialis: Significatio Parcarum. Eccles. 3. v. 2. Cleanthus: Ducunt volentem fata, nolentem trahunt. Psal. 90. v. 3 Iob 14. v. 4. 5 Parcæ dicuntur per ἀντίφρασιν. Themistocl. Gen. 2 v. 17

Lanificas nulli tres exorare puellas
Contigit, obseruant quem statuere diem.

Martial. li. 1. Epigr.

Inprimis autem notari hoc ipso apparet, *fragilitatem vitæ nostræ*, quæ a serico, quod aiunt, filo pendet: *Homo Bulla*, aiunt, *quam facile occatur filum, rumpitur ut ita vita nostra abrumpitur*: affirmante Hiiobo: *induit caro mea vermes, & ramentum pulueris, cutis mea disrupit se & liquefit: dies mei velociores fuerunt radio textoris, & consumpti sunt cum inopia spei. Pauci ac mali sunt dies vitæ nostræ: finis ab origine pendet, παρεχόμενος: & instar rapidissimi torrentis abripimur*. Eodem plane modo nobiscum comparatum est *quo cum Damocle*, cuius *ceruici acinaces imminebat*: quod nos prudenter ac pie considerare iubet, *mellifluus Doctor*, dicens: *Septem sunt de essentia hominis, quæ si homo consideraret, in æternum non peccaret, scilicet; materia vilis, operatio turpis, exitus flebilis, status instabilis, mors tristabilis, dissolutio miserabilis, damnatio detestabilis, & consideratio gloriæ ineffabilis.* Iob 7. v. 7 ibid. v. 5 & 7 Gen 47. v. 9. Psal. 90. v 3. &c. Damocles Bernh. de consideratione vilitatis humanæ.

HOMO

HOMO DISCVTITVR *vt fumus.*

In ventos mordax fumus dispergitur; atq;
Præterit, vt nunquam forte fuisse putes:
Non secus hic transit cunctorum vita caduca,
Vt ceu non fuerit præteriisse rere.

Δὶς ϰαὶ τρὶς τὸ ϰαλόν. Habuimus hactenus aliquot hieroglyphica vitæ huius fragilis atq; caducæ, recurrit tale etiam heîc, & aliquot eius rei statuit symbola. Primo, *aristam*. Secundo, *sonitum tibiæ*. Deniq; & *fumum*. *Arista* simile admodum quadrat: nam è terra nascitur: nimirum & homo *nascitur è terra terreus*; vnde eius etiam fragilitatem perspicere est: *Quicquid enim est, resoluitur in suum Principium: terra est homo, ergo & in terram reuertetur*, iuxta oraculum diuinum, quod iambi sequentes lepide declarant & exaggerant: *Fragilitas humanæ vitæ.* *Arista.* *Gen. 2. v. 7* *ibid. c. 3. v. 19* *Hartm. Scopp. in specul.*

Conceptus agro semine Mortalis infans editus
Dolens gemensq; nascitur Diesq; quos suis conterit
In maximis molestiis Nihilq; morte certius
Incertiusq; tempore Vitam per omnem cogitat.

Arista vel culmus principio pulcre viret: est & suus iuuentæ viror: deniq; desinit in pulcram atq; fructiferam aristam: & *homo positus est, vt fructum ferat, & fructus eius maneat*, dicente *Dn. Seruatore: fructus* autem *sunt: laudes Dei, inuocatio, gratiarum actio, Fides, Dilectio, Spes, Patientia, Humilitas, Castitas, Moderatio, &c.* quib. quo magis vita hominis turget, eo gloriosius assequitur finem suæ sationis & creationis. Interim tamen omni *iniuriæ atq; intemperiei aeris subditus est culmus, subdita arista*: haud absimiliter *homo* subiectus est omnibus miseriis atq; calamitatibus, *per quas Electos ingredi oportet in regnum cœlorum*: videatur inprimis *Aug. de ciu. Dei, li. 22. c. 23.* & *in serm. ad Lippium*, cũ inquit, *te Dominus magnis persecutionibus corripit, probat te in Electorum suorum numero ordinasse. Nam sine huiusmodi tribulationibus nequaquam ad Deum peruenire possumus. Omnes enim qui ad paradisum redire desiderant, oportet transire per ignem & aquam*: & quæ sequuntur. ¶ Deniq; *culmus cum arista breui demetitur, tritico collecto, deflagrant paleæ*: Ita homo breuissime demetitur mortis falce, & qui bona egerunt: *ibunt in cœlum* ad cœlestia glaudia, *qui mala in igni æterno flagrabunt* in æternum. *Comparat. Culmi.* *Gen. 1 & 2* *Ioh. 15. v. 16* *Iob 14. v. 1. &c.* *Act. 14. v. 22* *Aug. serm. ad Lippium.* *Matth. 25. v. 46*

¶ *Sonus tibiæ* leuitatem huius vitæ percommode adumbrat, dulce equidem canit fistula vel tibia, sed est tamen tantum transiens sonus: suauis est & illecebrosa vita hæc nostra, sed momento quasi transit, vt dulcedo eius nec videatur nec audiatur nec vere sentiatur: verbo dicam: sonitu leuius & breuius transit. ¶ Deniq; vita *fumi instar in ventos dispergitur ac dissipatur*. Quid n. fumus? *Mordet & lacrymas elicit*, nempe: *in lacrymis orimur, in lacrymis morimur: expletur lacrymis egeriturq; dolor*: Discutitur à ventis vt ne vestigium eius appareat: ita breui discutitur vita hominis præ flatu diuinæ iræ, vt perinde *transeamus tanquam euolemus*: & *vestigium non videtur*, vt est in *Psalmo*. *Comparat. Fistulæ.* *Comparat. fumi.* *Ps. 90. v. 12* *Ps. 37. v. 10*

PECCATA ET POENÆ PECCAtorum in æquilibrio.

Vt truculenta metit sæua mors omnia falce!
Vt magnas strages cedit, & interimit!
Nimirum, cum PECCATI *mensura repleta est,*
Accelerat flagrans vindicis ira Dei.

Quemadmodum *maturis herbulis, agriq; frugib. falx imminet*, ita hominib. securitate diffluentibus cōpleta peccatorum mensura imminent pœnæ & πανολεθρία iusto Dei iudicio. Ad multa peccata Deus sapienter & per multam μακροθυμίαν conniuet, tanquam ad pœnam nō vigilaturus, vbi autem expleta est iniquitas, tum in furore corripit & punit, quemadmodum Apostolus: *An nescis, longanimitatem te Dei ad pœnitentiam prouocare, tu autem corde pœnitere nescio, cumulas tibi ipsi iram in die iræ & iusti iudicii diuini: Iustus* enim *Iudex Deus est, si non conuertatur impius, gladium suum acuet, arcum suum adduxit, & sagittam aptauit ei: Deniq; aptauit in eum arma lethifera, sagittas suas in feruidos occupaturus est: Depluit super improbos, prunas, ignem & sulphur: ventusq; procellosissimus portio talicis eorum futurus est*, dum *scopu perditionis verrat & euertat*, vt Propheta *loquitur*. *Longanimis equidem & multæ misericordiæ Deus est, sed nec minus iustus super irresipiscibiles*, quare sapiens: *Misericordia* (inquit) *& ira apud eum citæ sunt, & super peccatores incubabit eius indignatio, &c.* Nemo igitur diuina lenitate & ad pœnam tarditate atque conniuentia abutatur ad peccandum, sed potius sibi certo persuadeat peccata sequi pœnas peccatis dignas, nisi fiat resipiscentia & remissio, non enim de nihilo est quod *Gentilis* ait, Deum ad vindictam quidem tardum esse, sed tarditatem moræ grauitate pœnæ plerunque compensare: idque fieri certo, diuino, iusto, atque sancto consilio, quod Deus ante pœnas & πανολεθρίαν peccata crescere & homines sinit efferari, & in suas clades furenter irruere, vt dicitur

Vrna completa mergitur.

Rom. 2. v. 5 ibid. v. 4
Ps. 7. v. 12 ibid. v. 13 & 14
Ps. 11. v. 6
Esa. 14. v. 24.
Syr 5. v. 4 ibid. v. 6
Valer. Max.
Securitas ante pœnas.

> *Iratus ad pœnam Deus si quos trahit,*
> *Auferre mentem talibus primum solet,*
> *Calignemq; offundit, vt ruant suas*
> *Furenter in clades sibi quas noxiis*
> *Accersierunt vltro consiliis malis.*

Phil. in Epigr. vertit ex Euripid.

Nota sunt exempla; *Diluuii: Sodomorum & Gomorrhaeorum Euersorum Hierosolymorum*, vbi tanta peccandi licentia & securitas erat, vt etiā Ioseph. ipse fateatur, *nisi Titus iustitiæ diuinæ exsecutor venisset, & puniuisset rebelles, Sodomæ eos atq; Gomorrhæ incendia passuros fuisse*. Ex quibus omnib. ita recensitis efficitur, cum ad summum fastigium ascēderint omnis generis peccata, vel vnquam fando audita, & libræ peccatorum lingua recta instet, non procul abesse diuinā Nemesin Adrastian, & euenturum quod tabella nostra Emblematica monet. *Quos autem Deus flagello temporali non castigat, eos in iudicium æternum puniendos relinquit*, iuxta Cæsarium Arelatensem.

Ioseph. Antiq. l. 6. c. 16.

Cæsar. Arelatens. ex Aug. Homil. 38

TVRPISSIMI MORES extremi æui.

Inuidia, & Sordes, Calumnia, Fœda Voluptas,
Fastus, & officii obliuio, tumq; Rigor:
Hæc scelera extremum teneant cum singula seclum,
Extremum Satanæ tibia rauca canit.

SVMMA huius est: ostendere conatur, *in quibus maxime regimen suum exerceat Satanas in hac mundi fece*: nempe in iis, qui harum circumstantium bestiarum mores atq; peruersitates sectantur, quales sunt: *Bufo, Sus, Canis, Hircus vel Capra, Pauo, Asinus. Leo, &c.* Summa.

BVFO inuidiæ auaritiæ & auaræ inuidiæ hieroglyphicum: inuidus n. qui successus proximi videt, ringitur, & instar bufonis turget, adeoque sibi alterius felicitate aliquid decessisse opinatur. Vitium diabolicum! & qua noxa diabolus primos nostros parentes seduxit, inuidens paradisi delitias & fauorem diuinum, æternaq; olim possidenda gaudia. Regnat igitur in inuidis Satan, imo, si *Augustino* credimus, *omnia sua excrementa & fœtores in inuidu exonerat Satan.* Nec minoris turpitudinis est *auaritia*. Auarus enim omnia licet habeat, seipsum tamen non habet: pie, plane, ac pulcre *August. Tolle inuidiam, & tuum est quod habeo, tolle inuidiam & meum est quod habes.* ô diuinam sententiam! ô opus exoptatissimum! Blähet sich wie ein Krood. *Gen. 3 v. 1. &c.* *In Ps. 139. & alib. sæp.* *In Euangeliū Ioan.*

SVS figurat eos, qui cæno voluptatum in hoc æuo se prouoluunt & ingurgitant, mūditiem nihil pensi habentes: *Animam pro sale habet Porcus*: Ita omnes voluptuarii & inprimis Lurcones & Eluones, qui noctes diesq;, dies noctesq; compotant, eluantur, pergræcantur, obliti pietatis atq; honestatis. Inest autem vino ἀσωτία, ἀσωτίας ἄρχων Satanas est, vbi ergo ἀσωτία regnat, ibi regnat Satanas ipse. *Temulentia furor est Satanicus*, & ebriosus gubernacula omnium adfectuum & actuum diabolo resignat, qua de re supra plura. *vt est Esa. 5 & Eph 5* *Aug. ad sacras virgines.*

CANIS denotat osores, & qui rancori & obtrectationibus dediti sunt. Ignobilia sane, seruiliaq; ingenia. *Nihil enim magnum est, quod non æque sit placidum.* Inprimis autem grande peccatum est, odisse corripientem, *maxime si te non odio sed amore corripiat, & non studio detrahendi, sed tuæ emendationis*, vt Hiero. loquitur, quod hodie frequens. Sunt autem & hi Osores ex Satanæ aulicis, *in quibus potens est.* Eph. 2. *Id. August. in Ep ad Galat.* *Hieronym in Prophetam Amos. c. 5*

CAPRA procacitatis & salacitatis σημεῖον, figurat scortatores, mœchos, fornicarios & libinarios: qui vel à diabolo abripiuntur ad bestiales libidines, & irritantur ad fœdas atque illicitas concupiscentias & concubitus, quod crimen multis populis, nationibus, vrbibus, regionibus extremam pernitiem attulit. *NB.*

PAVO, superbiæ hieroglyphicum refricat nobis exprobratq; fastum atq; supercilium, qua plus de nobis, minus sentimus de aliis quam decet: Conueniebat autem vngues Pauonios (h. e. næuos, vitia, crimina & fragilitatem nostram) contemplari; nec dubium est quin cristas confestim simus dimissuri, in hoc scelere regnat Satanas: & in iis qui eo capti ac dementati sunt. *Rom. 12 & Phil 2* *vid. Bernard. Ep. 42*

ASINVS, tarditatis ad labores & facienda officia vocationis: diabolicum hoc vitium est, & πανουργίᾳ plerumq; confine.

LEO, Tyrannorum hieroglyphicum, & in his dominatum gerit Satan: *nihil hi rectum faciunt, quam cum*, vt aiunt, *moriuntur*. Sed de his supra latius. *Tyranni.*

CVRRVS SVPERBIÆ TRAbitur ad inferos.

Explicat infernus vexillum tortor, & auget
De cunctis populis plebe furente manum.
Verum (eheu!) pleno vehitur sub tartara curru,
Deq; graui præda deliciosus ouat.

SVPER-

SVPERBIÆ quanta insint mala, hoc Emblematicum commentum arguere atq; ob oculos ponere annititur. Estq; adeo turpissimum sane crimen & flagitium vere diabolicum, *reproborum*, vt Gregor. inquit, *certissima nota*, quemadmodum humilitatem filiorum Dei τεκμήριον esse, nemo dubitat. Vnde August. *Delictum magnum arbitror esse superbiam. Quæritis, quam magnum sit hoc delictum; quod deiecit Angelum, quod ex Angelo fecit diabolum, eiq; in æternum interclusit regnum cælorum. Magnum hoc delictum est, & caput atq; causa omnium delictorum, scriptum est enim*: initium omnis peccati superbia, *& ne q. lene aliquid contemnas*, initium, inquit, *superbiæ hominis Apostatare à Deo creatore. Et vt euidenter ostendamus, ipsa est peccatorum omnium initium, & finis & causa, quoniam non solum peccatum est superbia, sed et nullum peccatū potuit aut potest aut poterit esse sine superbia.* Vere tu quidem, *Augustine beatissime*, nam non est peccatum tam grande quod non committat superbus, efferus, & insolens homo. *Inuidet* proximi prosperitati; nam *id quærit, vt ipse solus emineat*: vt rectissime idem *Augustin. Prior est vitiis superbia: Non enim inuidia parit superbiam, sed superbia parit inuidiam. Non enim inuidet nisi amor excellentiæ: Amor autem excellentiæ superbia vocatur*: Superbus diuitias quærit, corradit, coaceruat, vt habeat vnde supercilium suū alere possit. *Pecunia neruus superbiæ est*, vt est in Psal. 49. Superbus impingit in charitatem Christianam, nam in quo est superbia, in eo non est charitas, charitas sese demittit, superbia effert inflat, turget: illa autem charitas de proximo semper plus sentit quam de se. Superbus colla proximi premit, eumq; opprimit: crudelis tyrannus est, *cuius finis, infamia, ignominia, interitus*: Superbia *Charybdis* est, à cuius vortice qui abripitur, demergitur ac suffocatur: *Hydrops* est cuius tumor non potest sanari. Superbia inducit securitatem, & facile omnia diuina simul ac humana iura ridet, quod enim libet, licere putat, habet volūtatem pro ratione. Quare *hanc Pupam suam & charam genuinamq; sobolem Satanas in curru exaltauit, ditauit duplici crumena: duplex poculū capiti pro coralla imposuit*; breuiter, egregie admodum pinxit & finxit, vt ad excellentiam nihil addi possit, quare *omnis generis homines eius currum trahunt*, nam superbus ab omnibus vitiis atq; flagitiis præceps trahitur *ad inferos: Deus a. superbis resistit: Deponit potentes de sede. Vir superbus non decorabitur*, (ait Hieron.) *nec voluntatem suam perducet ad finem, tametsi hic propter aurum ab omnibus manibus gestetur, tollatur in altum! sed lapsu grauiore ruet!*

Dispereat quisquis præfert virtutibus aurum,
Ingenium cunctas nobile vincit opes.

[Margin notes: *Superbia nota est reproborum ait Greg.* — *Aug. in Psal.* 18 — *Syr.* 10 — *Idem Ep.* 3. *ad Iulian.* — *Idem: De verbis Domini serm.* 54 — *Idem in Ps.* 44. *&* 104 — *Ps.* 49. — 1. *Cor.* 13 *Phil.* 2. *v.* 2 — *Luc.* 14 *&* 1 *Pet.* 5. *v.* 5 — *Est Charybdis. Hydrops.* — *Vt est in Tab.* — *Luc.* 2. *v.* 52. — *In c.* 2. *Proph. Habacuc.* — *Petr. Lotich. Secund.*]

O HOMO TIME, ET RESIPISCE.

Quæcunq; possunt sensibus
Et cogitatu percipi
Tormenta, sunt ludibria,
Si cum dolore conferas
Quem sustinebunt reprobi
In inferorum sedibus.

INFERNI cruciatus ostendere, quomodo, ac prælibando quasi propinare hęc Emblematica tabella molitur: hic infernalis *Rhadamantus*, cuique pro vt meruit, & à Domino Iehoua iussus est, dispēsat, pœnas atq; cruciatus horrendos: de quibus verbo q. *Augustinus, grauiora*, inquit, *esse tormenta, quam quæ & qualia hoc in seculo poßint formidari*. Nihil aiunt Poetæ, fabulantes, *de voluente saxum sisypho*: fictile dolium implentibus *Danaidum* sororibus: *Tantalo* fugientes aquas & retrocedentia poma captante, alia, alia sunt illa tormenta, quibus nunquam morituros Satanas enecat reprobos: Iocularia sunt illa fictitia & commentitia, præ hisce veris & omni opinione humana maioribus: *lacus inferni* (sic quidem Aug.) *plenus est tenebrarū, discordiæ, odii, stultitiæ, miseriæ, turpitudinis, amaritudinis, offensionis, doloris, adustionis, sitis, famis, ignis inextinguibilis, tristitiæ, vindictæ perennis, & omnis ineffabilis mali, quod nec dici nec cogitari potest. Dubitandum quidem non est, ipsas pœnas, quibus cruciabuntur, qui regnum Dei non poßidebunt pro diuersitate criminum esse diuersas, & alias aliis esse acriores, vt in ipso igne æterno pro disparibus ponderibus peccatorum sint disparia tormenta pœnarum, dicente Domino*: Tolerabilius erit Sodomis quam vobis in die iudicii. *Verum ipsa per se pœna inferorum nec cogitatione concipi nec verbis calamoue describi potest.* Et vocabula *tenebrarum: stridoris dentium*: Et simil. saltem aliquantisper ostendere & eminus spectanda conantur propinare tormenta, quemadmodum Euangelica historia testatur. Nihil aut parum admodum ait *Virgilius*, dicēs:

Pœna inferorum, vid. Tab.

Ludibria Poetastrorum. Sisyphus. Dolium Danaidum Tantalus. alii.

Aug. de triplici habitac. c. 1

Idem lib. 3. de baptism. contr. Donatist. c. 19

Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt, aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos, aliis sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igne,
Hinc metuunt, cupiuntq; dolent, gaudentq; nec auras
Suspiciunt, clausæ tenebris & carcere cœco, &c.

Virgil l. 5 Æneid. v. 543

Rectius Rythmicus noster licet minus eleganter vel Latine:

Sunt ibi tortores serpentibus horridiores:
Deformes, nigri, sed non ad verbera pigri,
Nunquam lassantur, sed semper ad hoc renouantur:
Semper irritati, semperq; ferire parati:
Semper mordescunt, nec cessant nec requiescunt.

Incerti Authoris.

Origenes diabolos & reprobos aliquando saluandos esse putat; verum cum Christus dicat: *Ite in ignem æternum*: videtur illa opinio manifeste refelli: Quicquid sit, non magnopere de hisce inquirendum, sed potius cauendum ne ingrediare. Et: *vtinam vbiq; de gehenna dissertaretur, nam gehennæ meminisse, non sinet in gehennam incidere.*

Origenis suaue delirium. Matth. 25. v. vlt.

Chrysost. Homil 13. in Ep. ad Rom.

VIA LATA QVÆ DVCIT ad inferos.

Fige pedem, properare caue, non est via recta,
Ad cœlum haud præsens ingredieris iter!
Horrida crudelis trahit hic ad tartara saltus,
Ergo gratum reuoca, quæso, pedemq; refer.

De choræis & saltationibus multi multa commentati, plæriq; autem illam leuitatem, & libidinũ fomenta exsecrati sunt atq; detestati: sed chorea, quam hic vides, & quam omnium ordinum homines saltant, alia est & omnium perniciosissima & exitialissima, nam recta ducit ad inferos, ostendit enim quomodo cacodæmones omnis generis homines trahant & abripiant sub se & iugum suum, æternamq; damnationem: *Fistula*, quam inflat, *raucumq; cornu* quo perstrepit, aliud nihil est quam diabolica suggestio, *saltare vero & mouere pedem corpusue*, est diabolicis suggestionibus locum dare & gerere morem, qua de saltatione sic infit August. *Implere dicitur Satanas mentem alicuius, & principale cordis, non ingrediens quidem in eum, & in sensum eius, sed fraude & iniquitate, atq; omni malitia illum alliciens atq; seducens, affectu malitiæ trahit per cogitationes & incentiua vitiorum, quibus ipse plenus est, vtpote fallax, nequam & fraudulentus deceptor animarum. Non enim, &c. Sed per deceptionem fraudulentam & malitiam, &c.* Verum ô miserrimos nos qui ad tibiam ipsius tam leuiter salimus, & tentationibus ipsius quibuscunq; tam leui motu cedimus! cedũt Ecclesiastici, perperos sensus in sacrosanctum verbum Dei ingerentes, animas veneno hæreseωn inficientes, errore circumscribẽtes *quos sanguine Christus suo mercatus est*: scandalosa nocentes actione: peruersitates & vitia non increpantes, nec reprehendentes *canes muti: fratres & conseruos percutientes*: politicis adsentantes: Coepiscopos καὶ συμπρεσβυτέρους calumniis grauantes, multa mala facientes hypocritæ, *dealbati* sæpe *parietes*: &c. Cedunt politici, verbum diuinum adspernantes, *ministros verbi prementes & longe infra pedum subsellia suorum abiicientes, pro asinis ipsis vtentes, exitiali ἀλλοτριοεπισκοπίᾳ præfinientes quid, cur, quomodo, quousq; in suggestu dicere debeant: semper discentes & nunquam ad agnitionem veritatis peruenientes*: iuris baculum rectum infringentes, sententiam pro lubitu temperantes, personam respicientes, munera sumentes. Cedunt plæriq; persuadenti impietates, odia, rancorem, cædes, stupra, incestus, adulteria, furta, obtrectationes, rapinas: & omnis generis vitia atque flagitia. Bene equidem haberet: *persuadere potest, cogere non potest*, ideoque *resistendum illi erat fortiter & in fide, atq; fiducia* D. N. Iesu Christi victoris, sed nimis ad hanc luctam *molles* nos præbemus, ideoq; tam frequens & copiosa est choræa & cursus ad lacum infernalem. Sed tu Domine, *libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, ne nos inducas in tentationem; sed libera nos à malo, vt lætum tibi aliquando ἐπινίκιον psallere liceat: Benedictus Dominus, qui nõ dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

Tibi gloria.

De Choræis

Anton. de Gueuara Episc.

Fistula Satanæ.

Saltare.

August. lib. de spiritu & anim. c. 27.

Idem de ciu. Dei. l. 4. c. 11

1. Pet. 2. v. 1

Esa. 56. & Luc. c. 12

Actor. 23. v. 2

☞ *NB.*

2. Tim. 3. v. 7

Iac. 4. v. 7. de his mollib. vid. 1. Cor. 6. v. 9

Aug. Soliloq. c. 18.

Ex Psal. 124. v. 6. 7

OMNIA TEMPVS HABENT.

Cura creatoris ſapienti ſingula lege
Nexuit, vt fiant tempore quæq; ſuo:
Temporibus ſeruire decet, decet omnia Καιρῷ
Confieri, Sapiens, tempore quæq; facit.

Sapien-

Sapientissimus Deus tam sapienter omnia disposuit *in numero, pondere, & mensura*, vt omnia quę *sub sole* fiunt, *singula suo tempore* fiant, quemadmodũ Sapiens ait: *cuiq; rei sua est tempestas, & tempus cuiq; voluntati sub cœlis*. Soles eunt & redeunt, sicut modum ipsis statuit παντοκράτωρ Deus. *Sap. 11. v. 22* *Eccl. 3. v. 1* *v. g. Ps. 104. v. 19* *Ouid. metam. l. 1. fab. 1*

Et noua crescendo reparat sua cornua Phœbe:

Labuntur stellæ, sydera oriuntur & occidunt, prout Deus sanxit, & ire iussit. *Tempus* (inquit Tertullian.) *est omni rei. Adspice ipsam creaturam paulatim ad fructum promoueri: Granum est primo, & de grano frutex oritur: & de frutice arbuscula enititur, deinde rami & frõdes inualescunt, & totum arboris nomen expanditur: inde germinis tumor, & flos de germine soluitur, & de flore fructus aperitur:* *Iob 38. 39* *Tertull. de veland. virgin.*

Ipsa vices natura subit, variataq; cursus
Ordinat, inuersis & frondibus explicat annum:
Cessat hyems, madidos & siccat vere capillos,
Ver fugit æstates, æstatum terga lacessit.
Pomifer autumnus, nimbis cessurus & vndis: &c. *Lucan. ad Calphurnium.*

Quod ipsum q. in fasciculum colligit & compingit *Græcus ille* scriptor: *Sophocl. & alleg. Agell. l. 12. c. 12. &c. Erasm. in Chiliad. 2. cent. 4. adag. 17*

Πρὸς ταῦ κρύπτε μηδὲν, ὡς ἅπαντ᾽ ὁρῶν
Καὶ πάντ᾽ ἀκούων, πάντ᾽ ἀναπτύσσει χρόνος.

Omnium autem optime verbum Dei de tempore loquitur, & qui illud regit, disponit, ordinat Deus: *Deus omnia facit tempore suo. Tempore opportuno. Tempore gratiæ. Die salutis.* Et simil. *Eccl. 3. v. 17* *Ps. 145. v. 15* *Esai. 49. v. 8*

Quare prudentem temporis rationem subducere semper debemus, seu, *temporibus* (quod aiunt) *seruire*, id enim hominis prudentis est: quod ipsum etiam *mellifluus doctor* monet, dicens: *Omne tempus tibi impensum requiretur à te, qualiter fuerit expensum, &c. Parum non æstimes tempus, quod in dictis vel factis expenditur otiosis. Volat verbum irreuocabile, transit tempus irremeabile, &c.* Imo diuinum hoc habet oraculum: *Quærite Dominum, dum inueniri potest & inuocate eum dum prope est*: & Apostolus: *Aptate vos tempori quoniam mali sunt dies*: *Erasm.* *Bernhard. citant. Toßign. §. de tempor.* *Esa. 55. v. 6* *Eph. 5. v. 16*

„ Nullum est pretiosius compendium tempore, nec maius dispendium eodem, quare cum Deus omnia faciat tempore suo, & omnia creata obseruẽt tempus & positum diuinum, id ergo nos multo magis facere est æquum, qui cum ratione & ad imaginem Dei creati sumus.

Est tamen quod adhuc temporis respectu fiduciam nostram grauiter firmat ac suffulcit, nempe: *cum Deus omnia tempore suo faciat, veniet etiam tempus, quo nos ex malis huius vitæ eripiet, & sistet gloriosos in regno suo.* Certe *tempus est sationis, est & meßis: hic serimus in lacrymis, sed isthic in exultatione metemus*; interim patienter exspectemus tempus, quod reuelabitur in Christo Iesu, *Consolat. Eccl. 3* *Ps. 126. id. simil.* *Colloss. 3. v. 3. 4*

πανσώτηρα.

CERTA EST RESVRRECTIO mortuorum.

Meta æui, clangorq; tubæ, reparatioq; huius
Corporis, arbitrio ſtant, venientq; Dei:
Ergo Iuſtitia, Pietateq; (age) imbue mentem,
Quiſquis aues gelida ſurgere fauſtus humo.

Paucis credita, plærisq; derisa est *Resurrectio mortuorum*, quod ex sacris simul & profanis perspicue apparet. Sic *Epicuri de grege porci* loquuntur libro Sapientiæ: *Casu nati sumus, postea vero ita futuri sumus, quasi non fuissemus, quia fumus est respiratio narium nostrarum, & sermo prolatus motu cordis nostri scintilla est: Quia extinctum in cinerem abiturum est corpus nostrum, & spiritus noster vt aer mollis diffunditur. Vt vmbra transitus est tempus nostrum, neq; est remeatio à morte nostra, quia obsignata est & nemo reuertitur. Age ergo fruamur præsentibus bonis, &c.* Perinde atq; prophani Gentiles dixerunt: *ede, bibe, lude, &c. præsentibus exple*

Deliciis animum, post mortem nulla voluptas.

Et commune est. ——— *Spes nulla sepultis.*

Empectæ, Soles ire ac redire posse vident, sed vicissim statuunt ipsi, *nobis quando breuis lux occidat, & dies huius vitæ finiatur, quod nox sit perpetuo vna dormienda.*

Astruitur tamen resurrectio mortuorum firmis atque immotis argumentis, rationibusq; cum *ex sacris*, tum *ex natura*. Cuiusmodi sunt: *Mortui tui viuent & interfecti tui resurgent*: & apud *Ezechielem*, cum restitutionem *populi Israelitici* promittit *Deus*, vtitur simili resuscitationis mortuorum: *Ecce*, inquit *ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulcris vestris*, quem in loc. *Hieron. Nunquam poneretur similitudo resurrectionis ad restitutionem populi Israelitici significandam, nisi staret ipsa resurrectio & futura crederetur, quia nemo de rebus non exstantibus incerta confirmat, &c. Multi qui dormiunt*, inquit Daniel, *in puluere terræ, resurgent, isti in vitam æternam, illi in opprobrium sempiternum. Veniet*, ait *Dominus saluator, tempus quo mortui in sepulcris audient vocem filii hominis & prodibunt, alii, &c. Viuificabit* (Apostoli est) *mortalia corpora nostra, & conformia faciet corpori suo glorioso*. Quod & capitis nostri, *Dn. Saluatoris resurrectionē* liquido euincere ipse *Dominus* & *Apostoli* confirmarunt. Confirmat idem in nobis *inhabitans Spiritus sanctus. Resurrectio Christi, resurrectionis nostræ est fideiussor. Quid? an non & natura id docet? Quod seminas non reuiuiscit nisi resurgas?* quis ex *mortuo cinere vitrum* pulcerrimum confici ignorat? quis *reiuuenescentiam aquilæ* infitebitur? quis *Phœnicis reparationem*? quem *rugitu Leonem* mortuos suos pullos resuscitare latebit? vt infinita alia obmittam. Quare *ad resurrectionem iustorum* fide atque resipiscentia adspiremus. *Firmamentum Christianorum resurrectio mortuorum, miserrimi omnium creaturarum essemus*, si non esset resurrectio. At scimus, *Goelem nostrum viuere nos resuscitaturum*. Semper igitur, *insonet auribus nostris vox tubæ & iudicis: surgite mortui, & venite ad Iudicium.*

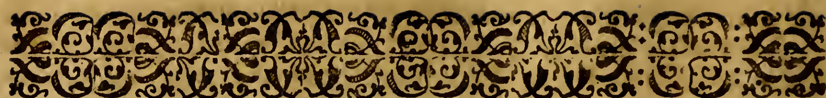
Ἀνάστασις. Sap. 2. v. 2. ibid. v. 3. ibid. v. 5. Viue velut rapto, fugitiuaq; gaudia carpe. Sardanapali & simil. Apophth. Sadducæorum furores: & Empectarum. Fundamenta resurrect. Esa. 26. v. 19. Ezech. 37. v. 12. Hieron in Ezech. in h. l. Dan. 12. v. 2. Ioh. 5. v. 28. Phil. 3. v. vlt. Ioh. 14. v. 3. 1. Thes. 4. v. 14. Rom. 8. v. 11. Tertull. lib. de resurrect. carnis. 1. Cor. 15. v. 36. Psal. 103. v. 5. vid Plin. Luc. 14. v. 14. Aug vid Bib. 1. Cor. 15. v. 19. Iob 19. v. 25. 26. Hieronym.

OMNES SISTENTVR TRIbunali Christi.

Iudicis aduentu micat æthra, & cuncta tremiscit
Κτῆσις, & ad sancti Iudicis ora stupet.
Qui vigilat fidens est parte beatus ab omni,
Ad dextram stabit, & cœlica regna petet.

SOLIDA atq; immota rupe diuini decreti fundatum est extremum iudi- *Iudicium no-*
cium in fine seculorum celebrandum Dei nomine à filio Dei Dn. nostro Ie- *uissimum.*
su Christo, iisdemq; fere, quibus resurrectio, astruitur argumentorum ra-
tionumq; fundamentis. De hoc *septimus ab Ada Enoch* prophetauit dicens:
Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes, & arguere oēs *Iud.v.14.15 Etiam Ouid.*
impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, & de omnibus duris, *lib.1.metam.*
qua locuti sunt contra eum peccatores impii. Omnia aget Deus, inquit Ecclesiastes, *in* *consent. Eccl.12.v.vlt.*
iudicium, etiam ea qua occulta sunt, siue bona ea sint, siue mala: Replebitur adhuc verbū *Rom.14.v.11.*
Dei, mihi flectetur omne genu: Omnes sistemur ad tribunal Christi, vt vnusquisq; acci- *12.*
piat prout meruit in vita, siue bona, siue mala. Totus iudicii diuini processus in sa- *2.Cor.5.v.10*
cris ordine descriptus est. *Veniet Iudex conspicuus* in humana nostra natura,
quam de nobis sumpsit. *Veniet non in* humilitate, tanquam olim iudicandus, *Act.1.v.11*
sed in maiestate tanquam omnem carnem iudicaturus. Venientem stipa- *Matt.25.v.31*
bunt *Angeli, & Archangeli,* omnesq; *electi* tum beati: *Vorax ignis* circa eum, &
flamma lambens iuxta eum. Veniens insonabit de solio gloriæ: *Surgite mortui &* *Ps.50.v.3*
venite ad iudicium, hæc est *tuba Archangeli & vox filii hominis, quam audient qui in* *Ioh.5.v.28 1.Thess.4.v.*
sepulcris sunt, audient & reuiuiscent, reuiuiscent ac prodibunt: Superstites *16*
autem quos inuenerit dies Domini censoria, *immutabuntur momento* q. à cor- *1.Cor.15.v.51*
ruptione ad incorruptibilitatem, à mortalitate ad immortalitatem, omnes
autem *rapientur in occursum gloriosissimi* Iudicis, & sistentur tribunali eius, in *1.Thess.4.v.15 16.17*
nubibus: *fiet autem sequestratio, piorum fideliumq; cœtus à dextris,* lerna impiorum *Matt.25.v.*
atq; infidelium sistetur à sinistris iudicis, *quemadmodum segregat Pastor à pecore,* *32*
hædos: in illos definitiuam feret sententiam: *Venite patris mei benedicti, in regnū quod* *ibid.v.34 ibid.v.41*
paratum est vobis ab initio. His dicetur: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus*
est diabolo & angelis eius. Iustissimum erit Iudicium istud, feretur sentētia *ex li-* *Apoc.20.v.*
bris legis Euangel. conscientiarum. Feretur & mandabitur executioni *12.13*
è vestigio, *venient illi in vitam æternam: ibunt hi in ignem æternum,* eritq; durum, *Matt.25.v.*
his contra stimulum calcitrasse, videbunt enim *in quem pupugerint,* rident quidem *vlt.* *Apoc.1.v.7*
hæc Empectæ, dicuntq;: *vbi est promissio aduentus eius,* sed eo ipso probāt filios
esse se Satanæ. *Beatos autem, qui cum virginibus sapientibus,* oleum in lampadib. *1.Pet.3.v.3*
habentes, *vigilantes* atque *orantes per mille tribulationes* & angustias expectant *Matt.25.v.1.*
sponsum IESVM CHRISTVM, vt cum eo in Nympheion perrennis gaudii *&c.*
ingrediantur. O iterum! & terq; quaterq; beatos! ex horum numero nos *Ἀρχή.*
esse velit faciatque DOMINVS IESVS CHRISTVS, salus
nostra. *Eia veni! Fiat. Fiat.* *Apoc.vlt.v.vlt.*

INDICVLVS TRIPLEX, RERVM, QVÆ CONTINENTVR, ET VERborum: auctorumque qui allegantur in hoc libello.

A.

Acceptio personæ: vid. Prosopolepsia.
Ἀκελβεδίκαιον. 22
Achilles. 49
Actæonis fabula quid significet 47
P. Adam eorum è Iubil. Iubilor. allegatur 36
Adolescens ebriosus multa patrat mala 66
Adrian. Imp. moriturus 69
Adulatores Aulici. 39
Adulteria 4
Ædes Virtutis & Honoris contiguæ 76
Æl. Lampridius allegatur. in Seuer. 24
Æl. Spartius allegat. de Adrian. 69
Æqualitas non parit bellum 26
Æneæ venationes 46
Æschines liberatus à foro 23.31
Æsopus allegat. 7.37
Agamemnon 49
Agesilaus Rex. 26
Agnus cuius rei hieroglyphicum 9.32.55
Agyrtæ Ecclesiastici 44
Achab parcit Benhadado 27
Ahasias rex non necessariũ bellum mouet 28
Ahitophel 38.41
Alciatus ex Emblemat. allegat. 29
Alcibiadem agere 35
Alchymistæ taxantur. 14. capite censendi 72
Alexander ab Alexandro allegatur. 33.46.57
Alexander Magnus 16.39.42 64.66.74
Alexander Seuerus Imp. 39.59.69.71
Amicitiæ Leges, Pictura, Præcepta, vsus 56. 64. autor Deus 56
Amazones mulieres bellatrices 49
Ambitio turpe vitium 4
Ambrosius allegatur 6.13.22.42.55. 57
Amor. vid. Charitas.
Amor diuinus erga nos 20
Amyntæ Regis filius Persarum, interficit legatos 67
Anabaptistarum furor 71
Ananias Martyr Persa 32
Anchora cuius rei hieroglyphicon 10
Ἀνὴρ φεύγων πάλιν μαχήσεται 48
Antonius de Gueuara Episc. 85
Antipas iniuste exsequitur impium iuramentum 34 45
Apes & earum hieroglyph. 57
Ἀφοβία in Indice quam perniciosa 21
Apologus de Oenotrio 67. de Leone confessario, 7. de Lupo aduersus Agnum 7
Apuleius 79
Aquila quarum rerum hieroglyph. 11.20. 40.67
Arbor hieroglyphica Christi. 6. bona, fert bonos: mala, malos fructus 15
Arcana cœlorum non scrutanda 12.16
Argentum charitatis hieroglyph. 54
Arista cuius rei hieroglyph. 42.45.80

Aristo-

Aristoteles allegat. 1.59.75
Aristippus 31
Aristophanes è Pluto allegatur 3
Arrius hæresiarcha 36
Armorum & belli consideratio ϑϕιϰὴ 28. 48.49.&c.
Ascanius seu Iulus 46
Asinus quarum rerum hieroglyphic. 2.42. 82
Athanasius allegatur 12.16.18
Athenodorus Augusto consulit 26
Auaritia perstringitur, 3.4.5.24.28.50. 60.69.82
Aucupii declarat. 72
Αὐϑάδεια 21
Audiatur altera pars 16.26
Augustin. allegatur, 1.8.9.10.12.14.16 19.20.21.30.33.34.37.38.39.43.45. 55 56.58.59.62 63.64.65.66.67.68 74.76.77.78.80.82.83.84.85
Augustinus Imp. 72
Aula, 39.44.62.70. *Aulici Sathanæ,* 82
Aurum cuius rei hieroglyph. 54.72
Auro expugnantur omnes hierarchiæ, 60. *& sæpiss. alias.*
Ausonius Poet. Ital. allegat. 43.70. 77
Ἀυτάρκεια 78

B.

BAcchus & Ceres irritant Venerem 66 67
Barbiton, seu lyra, vel testudo cuius typ. 32
Basiliscus cuius rei hieroglyph. 65
Basilius Magnus allegatur 57.62
P. Becanus allegat. 28
Beda allegat. 18
Beneficentia 18
Bensyræ dictum freq. 44
Bernhardus allegat. 8.30.35.37.64. 65.79.82.86
Bellisarius triumphat 69
Bello nulla salus 52
Bellum. vid Arma
Bias allegat. 77
Binder. Thes. de Bello alleg. 28
Bipennis cuius hieroglyph. 29
B. Bonifacii dictum 60
Breuitas vitæ humanæ 59.77
Brutus & Cassius seditiosi 33
Bufo cuius hieroglyph. 82
Buzites Elihu 41

C.

CÆsarius Arelatens. allegat. 81
Cæsarius Papatus taxatur 36
C. Caligula 4
Calumnia 5.64.82
Candelæ hieroglyph. 54.63
Canis hieroglyph. 82
Capra cuius imago 82.67
Catilina seditiosus 33.56
Cato 18.57.70
Cambyses excoriat Sysamnem 21.29.31
Candor 27
Carol. V. Imper. 28. *eiusque constantia* 62
Centuriat. Magdeburg. vid. Magdeburgens.
Centuriæ Osiandr. vid. Osiand.
Charitas, eiusq; affectiones, 9. *defectus,* 5. *maxima virtus, ibid. &* 11.12.19.55
Chorea 85
Chrysostomus allegatur, 11.13.20.37. 63.67.84
Christus omnibus omnia, 6.55. *fundamentum,* 54.55. *Arbor vitæ,* 6.73 *sponsus,* 88
Chymici. vid. Alchymista.
Chylon 37
Cicero 26.79
Claudianus Poeta 53
Clauis cuius hieroglyph. 27
Cleanthus 79
Clepsydræ imag. 45.59
Columba cuius rei typus 9.18.19.54.58

Columnæ dilectionis 55
Commerciorum declarat. 71
Compedes cuius imago 31
Constantinus Magnus Imper. 28.38.39. 48
Constantinopolis cur euersa 50
Conon Dux Atheniensis 49.53
Cor 45.*& sæp.alias.*
Corah, Dathan, Abiron seditiosi 33
Cornelius Gallus Poeta 73
Creatio, eiusq; author, modus, vsus 1
Crocodilus cuius rei hieroglyph. 62
Crœsus apud manes 77
Crux candida & nigra 11
Crux cuius hieroglyph. 27.35
Crux sanctorum & consolationes 32
Curiositas 13.14
Cygni hieroglyph. 59
Cyprianus allegat. 12.30.69
Cyri adolescentis ἀνομία, 42.*cadit Scythas,* 50

D.

Damhouderus allegat. 33
Damocles philodynaste a 24.69.79
Damonis & Pythiæ amicitia 55
Danaidum dolium 84
Danæus 28.47
Daphitas Grammaticus 64
Dauidis luxuria 39.*plur.vid.ibid.*
Demaratus fidus consiliarius Xerxis 53
Demosthenes alleg. 23.26.31.49.*fortis orator, timidus bellator* *ibid.*
Diaboli in vitris, seu spiritus familiares 14
Diabolus remigem agit 35
Diabolo ad sonitum tibiæ saltare, quid, 85
Diabolus potens in filiis incredulitatis, 81. 85
Diana venatrix 46
Dilectio.vid.Charitas.
Diogenes Cynicus, 26.31.39.idem apud manes 77
Dionysius Syracusanus 39
Dioscorides alleg. 72
Διὸς ὀφθαλμὸς. 60
Discordiæ incommoda 51.52
Dorophagia 3.16.21.25.26.60
Dux Albanus ciu. Harlemens. necat 27

E.

Ecclesiastica bona 17
Ecclypsis spiritualis 4
Ebriosius, eiusq; incommoda 66
Ebriosus est seruus omnium peccatorum, ib.
Ebriositas in bello 50
Effigies amicitiæ Romæ 55
Effigies Rochi, eiusq; typus 58
Empecta & Epicurei 70.87.88.*& sæp.*
Eobanus Hessus.vid.Hessus.
Epaminondas moderatus 43
Ἐπιχαιρεκακία 65
Erasmus allegat. 5.23.24.25.26.30.35.39.43.45.49.52.53.57.59.64.74.86
Euripides allegat. 3.45
Εὐχὴ κὴ πόνε 75
Eusebius alleg.de vit. Constantin.38.48
Exempla inuidorum 65
Exempla punitæ calumniæ 64
Exempla interfectorum ebriosorum 67
Exempla inconstantis Fortunæ 62
Exempla fidelium amicorum 55
Exempla Philautorum 43
Exempla tyrannorum. vid. tyranni.
Exempla vbiuis admixta complurima.
Excellentia ingenia, excellentia vitia 74
Exercitus ceruorum & leonum 49

F.

Fama & vita æquiparantur 39.70
Famæ descriptio, affectiones, fines 70
Fastus & supercilium, 81.*vid. Superbia.*
Feruente olla feruet amicitia 56
Festuca & trabis imago 64
Fides eiusq; affection. & effect. 4.8. *nostra victoria.ibid.*11.19.20

Fides

Fides verbum intuetur 54.& *sæp.*
Fides pro fidelitate 35.45
Fides seruanda hosti ibid.
pro Fide & religione an sit belligerandum, D.78
Fidelis seruus semper asinus 42
Filiarum scedasi constupratarum vltio 27
Fl. Vopiscus Historicus alleg. 41
Finanaciarum magister 41
Fistula Satanæ 85
Fortitudo militaris 48.49
Fortunæ imago, descriptio, inconstantia 62
Fortunæ comes inuidia 65
Fragilitas vitæ humanæ 79.80
Fraus in contractibus & commerciis 71
Frugalitas virtutum genetrix 67
Fundamenti Epistola 14
Fundamentum Christus 54.55
Fulco rex Hierosolymorum in venatu perit. 46
Fumi hieroglyph. 54.69 80
Furunculus, alias Hamster 73

G.

GAllus Gallinaceus cuius typus 30.35
Gellius, alias Agellius. alias A. Gellius alleg. 25.86
Gemma virtutum hieroglyph. 54
Georgius Sabin. vid. Sabin.
Georgius Remus alleg. 27.47
Georgius Dux Brandemburgicus 63
Gigantomachia 16.17.43
Gilimerus Rex Vandalorum 59 69
Gladii hieroglyph. 23.35.42.60
Gloria est instar Crocodili, 62. abit in fumũ, 69
Gnatones Aulici. vid. Adulatores.
Γνῶθι σεαυτὸν 30
Goel noster 83
Græcorum Decennalis ad Troiam expeditionis causa 52
Gregor. Magnus alleg. 12.30.35.37.63 71.& 83
Greg. Nazianz. Theologus 87
Grus quarum rerum hieroglyph. 48
Γυνὴ στρατηγεῖ καὶ γυνὴ στρατεύεται 40
Gulam quid debeat adstringere 78
Gurguliones quorum typ. 61

H.

H*Amanis effrons fastus* 43.& *sæp.*
Hamster 73
Harpyiæ Ecclesiast. 40.& *sæpe.*
Hartmannus Schopperus 44.65.80
Heraclitus stulte iactabundus. 41. *flet miserias huius vitæ* 59
Herodes. vid. cognoment. singulor.
Herodotus alleg. 29.37
Henricus Cornelius Agrippa alleg. 46.72
Herostrati maledicta memoria 70
Hesiodus alleg. 71.73.79
Hessus allegat. 70
Hierarchia. 2. concutiuntur vehementiss. 60
Hieron. allegat. 20.39.41.46.56.66. 68.78.82 87
Hilarius allegat. 12.16.30.36.62
Hippolytus iniuratam habet mentem 34
Historia Ecclesiastica sæpiss.
Hirundinis hieroglyph. 18
Homo Bulla 59.79.& *sæp.*
Homerus allegat. 27.49.57
Honos Orbis Abit 62
Honores huius seculi 24
Hora nouissima est 60
Horatius allegat. 3.18.26.28.37.73.39. 44.56.64.70.76.77.78
Hotomannus allegat. 13.40.61
Hostes fidelium, Satanas, mundus, caro, 58
Humilitas Obtinet Astra 62. vera quæ, 78
Hybreas Antonio 40

I.

I*Aurinum Christianis ereptum* 50
Iephthah stulte iurat 34
Iesus. vid. Christus.
Incommoda belli. vid. Bellum. 48

Infantum hieroglyph. 54
Inferni tormenta ineffabilia 84
Inimicitiarum typus 57
Iniustitia 4.71.& *sæp.*
Inuidia Dea infernalis 65
Inuidia & ἐπιχαιρεκακία *cognata vitia*, 65. 82
Inuidia quid & affection. 5.37.65.82
Ioannes Baptista Mantuanus, vid. Mantuan.
Ioan. Palæologus Imp. Orientis 28. & *alib.*
Iosephus Historiographus allegatur 33.81
Iosephus Passus, Italus allegatur 72
Iosua & Israel 45
Iosias Rex Iuda non necessarium bellum incipit 28
Ismaël venator 46
Iudæi varii varie perstringuntur 61
Iudices informantur & perstringuntur, 3. 16.21.26.27.29.31
Iudicium præcipitatum perniciosiss. 26.42. &c.
Iudicium nouissimum, 88. *eius fundamenta ibid. & processus, ibid.*
Iulia nouerca Baßiani Imp. 26
Iuramenti consideratio 25 34.42
Iureconsultorum varietas 23.29
Iuris dicundi & accipiendi lubricitas, 23.29 31.38.42.&c.
Ius canonicum allegatur, 29.40.48. 81.&c sæp.
Iustinus Martyr. 8.12.27 33.35.50.53. 56.57.67.74 allegatur.
Iustitia in genere. 7.20.21.26.27.35.42. 71.&c.
Iustitia distributiua. 26 71. *Commutatiua inprim.* 71
Iustus Lipsius allegatur, 48. & sæp.
Iuuenalis allegatur 4.5.35.39.76

K.

Korn-Jüden 61

L.

Labor eiusq; ratio adiuncta 73
Lactantius allegatur 79
Laurentius Diaconus & Martyr 40
Legati Persarum apud Amyntam trucidantur 67
Legatorum Dei contemptus 68
Legis Mosaicæ moralis fines 55
LL. de venatu 47.48.&c.
LL. Consideratio 12.42.& *sæp.*
Lenitas 18.22
Leo Confeßionarius siue Pœnitentiarius, 7. *typ. Leo.* 67. *vid.* & 82
Lex Attica: ὁμοίως ἀμφοῖν 42
Lex Cornelia 71
Libidines in genere & specie 50.74.82
Libra consideratio sæpiss. 42
Licinius Imperator 38.48
Lingua frænanda 18.42
Liuius historicus allegatur 52.&al.
Lucanus Poeta allegatur 86
sine Luce nihil subsistere potest 75
Lucellum mediocre optimum 71
Lucis creaturæ excellentia 75
Lucianus allegatur 41. è Dialog.
Lucretius Poeta allegatur 70
Ludouic. IX. Rex Galliarum 38
Ludouic. Viues allegatur 47.72
Lupus confitens, 7. *agno infestus*, 13.45. &c.
Lux & eius hieroglyphic. 63. *vid. Candel.* & 75
Luxuria in genere sæpißime bellica, 50. 74.&c.
Lydi, qua re perierint 50
Lysander Dux Laconicus 53

M.

Machetes prouocat. à Philippo ad Philippum 26
Machiauellus taxatur 45
Magdeburg. cent. 22.28. allegantur.
Malè partum, male dilabitur 71

Mansuetudo 22
Mantuanus allegatur 60
M. Tullius Cicero allegatur. vid. Cic.
Martialis allegatur, 5. 30. 59. 61. 66. 79
M. Antoninus Philosophus Imp. 48
Mauritius Imp. 28. 49. 50
Maximilianus Imp. 13. 46. &c.
Menander allegatur 39
Menippides 14
Mensura peccatorum repleta, &c. 81
Mercatura consid. 71
Metallaria consid. 72
Metellus Romanus ebriam vxorem interficit 66
Mimus citatur 27
Ministerium Ecclesiasticum est à Deo, 2. *Ministrorum officia* 12. 13. 16. 17. *eorundem vitia & naeui, & crimina,* 17. 36. 38. 44. 51. 60. 66. 68. 85. *& sæp. alib.*
Misericordia apud Deum præualet 22
Modestinus LL. citat. 33
Momi natura 64
Moly herbula Ouidiana & Vergiliana 67
Monarchicus status optimus 57
Μωρεσοφία 37
Mors vltimus hostis., 58. 73. *omnes æque inuadit,* 77. *hora incerta,* 78. 79. *quomodo soland. ibid. resurrectio,* 87. *&c.*
Mors vbiq; intendit 78. 79
Misogyria 15

N.

NAualium pugnarum typ. 53
Nauigii hieroglyph. 10. 35. *& sæp.*
Necessitas non excludit libertatem 1
Nemo sine crimine viuit 74
Nephilim de quibus Gen. 6. 17
Neronis aurei hami 72
Nicolaus Machiauellus allegat. vid. Machiauellus.
Nimrod Venator 46. 47
Noctuæ typus seditionis 35
Norimbergenses Senatores respondent Imperatori, quomodo; 27
Nympheron æterni gaudii 88

O.

OBbrutescentia ebriosorum 66. 67
Obtrectatio. vid. Calumnia.
Oculorum obseruatio Iudici necessaria 25
Oderint, dum metuant 4
Odium in genere & in specie, 26. *& sæp.* 82. *&c.*
Omnia facile contemnit, qui se moriturum cogitat 78
Omnia à Deo 1. 2. *eiusq; prouidentia,* 79. *& sæp.*
ὅμοιος ὁμοίῳ 44
Oratio. vid. preces.
Ordo bonus 57
Origenis suauis & grauis error 84
Osiander allegatur 27. 45. 53
Os & verba Iudici ponderanda 25
Otii turpitudo 72
Ouidius allegatur, 1. 17. 56. 59. 62. 65. 66. 67. 70. 72. 75. 86. 88
Ouis ex vino, 67. *vid. hieroglyph. Agni.*

P.

PAches Dux Colophonius 27
Palingenius Sellatus tallegat. 70
Panormitanus de Rege Alphons. allegatur 28
Parcarum Fabula 79
Patientia corona sanctorum 32
Pauonis typ. 82. *& sæp. alib.*
Paulus Samosatenus 36
Pauper vbiq; iacet 61
Pausanias, &c. 37. *στῆχε δίκης, &c.*
Peccata grassantia 4
Pecuniæ obediunt omnia 3. 35. 60. 76. 83
Pedum Episcopale, 2. 60. *& sæp.*
Periander Corinthius allegatur, 26
Persius citatur 60
Petr. Loricb. secundus citatur, 43. 83
Philargyria taxatur 38

Philau-

Philautia similiter 41.43.44
Philippus M. allegat. 4.12.13 21.26.27 28.37.39.40.48.49.53.69.71.81
Philippus rex Macedonia 26
Philosophi Alexandri M. 59.69
Philotimia 24.38
Philostorgia 7
Phocas Imp. 49
Phocylides alleg. sæp. & 42
Pietas 25
Pileus 45
Pisander Dux Laconicus 53
Pindarus alleg. 30
Piscatio 72
Pittacus Mitilenæus alleg. 26
Plautus allegat. 3
Plato allegat. 46
Plutarchus allegatur, 23.26.27.31.35 42.43.65.69
Polanus allegat. 28
Pollio citatur 69
Possidonius alleg. 64
Politicorum considerat. 3.12.13.16. *premũt ministros verbi.* 17. & 85. & *sæp.*
Porcus animam habet pro sale 82
Prælium. vid. Arma. prælia naualia 53
Preces sanctorum, 18.19. *bellica,* 48.49
Principatus amor, 24. & *Principes sæp.*
Processus diuini Iudicii 88
Propertius alleg. 73
Prosopolepsia 16.21.26.57
Prosper alleg. 58
Prudentia carnalis 21.38.41
Prudentia vera. 25.30. *militaris,* 48.49
Prudentius allegat. 3.35
Pyrgopolynices 44
Pythagoras 41.56
Pythii metallarii historia 82

Q.

QVerimonia Phil. ad Camerarium, 36. *allegat.*
Quintilianus allegat. 54
Quisquilia frumentorum, &c. 61
Quod sis, esse velis 5

R.

RAptores bonorum Ecclesiasticor. 17.40
Ῥαβδομαντεία 72
Rationes tinnula 60
Redemptio annua propriorum corporum 5. floren. prout hodie in qd. Principat. vsitata, res est noui exempli., & vltra Turcicam tyrannidem prouehitur 40
Regina Pecunia. vid. sup. 69. *&c.*
Religio an armis defendenda 28
Remex Diabolus 35
Remora bellica 50
Resurrectio mortuorum 87
Rhadamantus 84
Ῥιψάσπιδες in bello 49
Romani vsum auri adstringunt 72
Romuli venationes 46
Rota imago inconstant. Fortun. 62

S.

SAbinus allegat. 17.44.47.67
Sacerdotes. vid. ministri verbi.
Sagitta cuius hieroglyph.
Saladinus Imp. Turcicus 69
Saltationes 85
Salustius citatur 18
Satanas. vid. Diabolus.
Sapores Persa & Martyr. 32
Saul tyrannus 22.27.34
Sciarchæ vsum auri tollunt 72
Scipio. Africani laudes 74
Sclopetum & eius hieroglyph. 23
Scopæ perditionis 81
Scortatio 4
Scripturarum sacrarum consideratio 12
Scrutatores maiestatis 12.16
Seba seditiosus 33
Seditio & seditiosi 33
Seneca citat. 3.41.46.62.66.70.76.77
Selneccerus allegat. 21.22.26 42.47. 68

Serpentum typ. 18.26.30.45.48.65
Serui fideles 4.& sæp.
Sesostris Ægypti Rex, eiusq; rota conuersio, 62
Similis aulicus Adriani Imp. 23
Similis simili gaudet 44
Simonides alleg. 69
Simplicitas sancta ac vera 7
Simri seditiosus 33
Simultates inter sacerdotes & ministros verbi 51
Sisamnes excoriatus 21
Sisyphus 84
Sleidanus allegat. 27.28.33.62
Sol occumbens, 35. *supremus* 63
Somnolentia in Iudice vitanda 26
Socratis virtus 41.74
Solinus allegat. 50
Sophocles allegat. 86
Specul.imag. 30
Speculum vitæ Aulicæ 39.62
Spes, quid, eiusq; affection. adiuncta, &c. 10.
Spiritus familiares, &c. 14
Spongia Vespasiani Imp. 40
Stigelius allegat. 69
Steph. Iunius Brutus Belga alleg. 45
Stratagematum vsus 48
Stupra, &c. 4
Suetonius allegat. 4.13.33.38
Suffenus 44
Superbia perstringitur, 4.36.37.60.62. 83. *&c.*
Sus cuius typus 82
Sybaritarum luxus & clades ridicula 50

T.

Tantali fabula 73.84
Tempore quæq; suo facienda 86
Temporis initium 1
Tempore quæq; suo fiunt 86
Temporis extremi mores 5.35.69
Temporis iactura pretiosissima 30
Tempus redemptionis veniet 36
Temulentia in bello 50.52
Tenebrarum typ. 54.75
Terent. allegat. 4.24.28.48.51
Tertullian. allegat. 86
Thales Milesius ridicul. 13. *ser.* 41
Thearidas philosophus acuens cultrum 64
Thebanorum Iudicum simulacra 29
Themistocles 79
Theodoricus Veronensis decollat adulatorē Diaconum 39
Theodosius Magnus Imp. 22.48
Thesaurorum ratio 73
Thurinus Vercouius fumo perit 44
Timor Dei 21.25
Tiberius Imp. 40
Timotheus Princeps Atheniensis, eximius & fortunatus venator 46
Torrens caduca nostra vitæ typus 79
Tossignanus allegat. 24.37.86
Trabis imago 64
Traianus Imp. 22.
Triuultius, cuius typ. 25
Tropæa non statuunt timidi 49
Tubæ sonus mortis imago 80
Turris Babylonica typ. 17
T. Hostilius Rex Romanorum 52.68
Tyrannorum mores 12
Tyrannorum exempla *ibid.*
Tyranno nihil exsecrabilius 22.45
Tyrannus nihil recte facit, quam cum moritur 82

V.

Valerius Maximus allegat. 29.33. 48.55.81
Vanitas vanitatum & omnia vanitas 69
Venationum vtilitas & incommoda, vsusq; 46.47
Venus Bellica 50
Verbum Dei, eiusq; encomium 4.12.18.56. 63
Veritas, magnus thesaurus 27
Vespasianus Imp. 40

Victus flet, victor dolet 52
Vini-Iudai 61
Virgilius allegat. 46.52.57.59.67.84
Virgines Prudentes 4.18 88. *fatua*, 18.88
Vis & violentia 4.12.26.38
Virtus in genere 76
Virtutes bellica 48
Virtutum considerat. 19. *eadem vitiis inquinantur* 74
Vitia vino concepta sine vino durant 66
Vita huius calamitates 32.35.58.62.73.80
Vitæ Patrum allegantur 24.37
Voluptates taxantur 82. *& sæp.*
Vlyßis sociorum fabula 67
Vlyßes filium Telemachum *ab aucupio & piscatione abstinet* 72
Vrna completa mergitur 81
Vulpes confitens, 7.45. *hieroglyph.* 45.48

W.

Wellerus allegatur 38
Widebramus allegatur 12
Wein Jüden 61

X.

Xenocratis continentia 74
Xenophon allegat. 13.22.42
Xerxes mari vincula impingit 53

Z.

Zizania quorum typus 43
Zoilorum ingenium 64
Zonaras allegatur 69

FINIS.

VETERES:

Fiat IVstICIa et pereat MVnDVs. A. 1619.

RECĒTIORES:

NaVfragIVM passa est hoDIe IVstICIa. A. 1620.

OMNES:

Tempora
EheV sIC MIsera, tVrbIDa et InfaVsta! A. 1619.

sed tandem dabit
PassIs sIC DeVs hIs qVoqVe fIneM. 1619.

13 May 18

